

Riksdagens protokoll

1996/97:82

Torsdagen den 20 mars

Kl. 12.00 – 22.07

Protokoll
1996/97:82

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 14 mars.

2 § Anmälan om ny företrädare för partigrupp i talmanskonferensen

Tredje vice talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Anne Wibble som partigruppens företrädare i talmanskonferensen efter Lars Leijonborg.

Tredje vice talmannen förklarade Anne Wibble (fp) utsedd till partigruppsföreträdare i talmanskonferensen till dess nästa riksmöte skulle börja.

3 § Ledighet, m.m.

Tredje vice talmannen meddelade att *Ingegerd Sahlström* (s) ansökt om fortsatt ledighet under tiden den 1 april 1997–19 september 1998.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen meddelade att *Hans Hoff* (s) skulle fortsätta tjänstgöra som ersättare för Ingegerd Sahlström.

4 § Meddelande om kammarkansliets öppettider

Tredje vice talmannen meddelade att *torsdagen den 27 mars* (skärtorsdagen) skulle kammarkansliets expedition vara öppen mellan kl. 10.00 och 12.00.

5 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1996/97:210

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:210 av Rolf Gunnarsson (m) om änkepensionen.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 17 april 1997.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning samt att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 17 mars 1997

Maj-Inger Klingvall

Interpellation 1996/97:243

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:243 av Marie Engström (v) om försäkringskassorna.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 17 april 1997.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 17 mars 1997

Maj-Inger Klingvall

Interpellation 1996/97:220

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:220 av Carl Erik Hedlund (m) om förslaget om skattekonto.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 21 mars 1997.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 18 mars 1997

Thomas Östros

Interpellationerna 1996/97:229 och 238

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:229 av Gudrun Lindvall om kastrering av smågrisar.

Interpellation 1996/97:238 av Gudrun Lindvall om slakt genom skäktning (koscher- och halalslakt).

Interpellationerna kommer att besvaras den 10 april 1997.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 18 mars 1997

Jordbruksministern

Enligt uppdrag

Karl Olov Öster

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:232 av Olle Lindström om förbud och utökade fredningstider för lax- och öringsfiske.

Interpellationen kommer att besvaras den 10 april 1997.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 18 mars 1997

Jordbruksministern

Enligt uppdrag

Karl Olov Öster

Expeditionschef

Interpellation 1996/97:237

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:237 av Karin Starrin (c) om Gotlandstillägget.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 april 1997.

Skälet till dröjsmålet är riksdagens påskuppehåll.

Stockholm den 13 mars 1997

Ines Uusmann

Interpellation 1996/97:241

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:241 av Rose-Marie Frebran om unga felbe-
handlade.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 april 1997.

Skälet till dröjsmålet är att riksdagen har påskuppehåll och att jag är
på resa.

Stockholm den 18 mars 1997

Margot Wallström

6 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 19 mars

UU12 Mänskliga rättigheter m.m.

Mom. 3 (redogörelse för mänskliga rättigheter i mottagarländer)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd)

Votering:

201 för utskottet

102 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 25 c, 18 v, 14 mp

För res. 1: 67 m, 21 fp, 14 kd

Frånvarande: 17 s, 13 m, 2 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 1 kd

Mom. 13 (god miljö som mänsklig rättighet)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

288 för utskottet

14 för res. 3

1 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 67 m, 24 c, 21 fp, 18 v, 14 kd

För res. 3: 14 mp

Avstod: 1 c

Frånvarande: 17 s, 13 m, 2 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 1 kd

Mom. 24 (mänskliga rättigheter och demokrati i Hongkong)

1. utskottet

2. res. 6 (fp, mp, kd)

Votering:

251 för utskottet

50 för res. 6

1 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 64 m, 25 c, 18 v

För res. 6: 1 m, 21 fp, 14 mp, 14 kd

Avstod: 1 m

Frånvarande: 17 s, 14 m, 2 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 1 kd

Mom. 25 (Taiwans medlemskap i FN m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, mp, kd)

Votering:

182 för utskottet

52 för res. 8

67 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 22 c, 18 v

För res. 8: 1 m, 2 c, 21 fp, 14 mp, 14 kd

Avstod: 66 m, 1 c

Frånvarande: 19 s, 13 m, 2 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 1 kd

Mom. 28 (FN-närvaro i Östtimor)

1. utskottet

2. res. 9 (c, fp, v, mp, kd)

Votering:
211 för utskottet
92 för res. 9
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 144 s, 67 m
För res. 9: 25 c, 21 fp, 18 v, 14 mp, 14 kd
Frånvarande: 17 s, 13 m, 2 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 1 kd

Mom. 29 (samarbete med Indonesien)

1. utskottet
2. res. 10 (c, fp, v, mp, kd)
Votering:
210 för utskottet
93 för res. 10
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 144 s, 66 m
För res. 10: 1 m, 25 c, 21 fp, 18 v, 14 mp, 14 kd
Frånvarande: 17 s, 13 m, 2 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 1 kd

Mom. 38 (mänskliga rättigheter i Iran)

1. utskottet
2. res. 11 (c, fp, v, mp, kd)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 39 (asyl för iranska konvertiter)

1. utskottet
2. res. 12 (fp, kd)
Votering:
253 för utskottet
48 för res. 12
48 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 143 s, 66 m, 25 c, 1 fp, 18 v
För res. 12: 20 fp, 14 mp, 14 kd
Frånvarande: 18 s, 14 m, 2 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 1 kd

Mom. 42 (embargo avseende nigerianska oljeprodukter)

1. utskottet
2. res. 13 (v, mp)
Votering:
269 för utskottet
32 för res. 13
48 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 144 s, 67 m, 25 c, 20 fp, 13 kd
För res. 13: 18 v, 14 mp
Frånvarande: 17 s, 13 m, 2 c, 6 fp, 4 v, 4 mp, 2 kd

Mom. 47 (flyktingars rätt att återvända till Bosnien-Hercegovina)

1. utskottet
2. res. 14 (fp, v, mp, kd)

Votering:

230 för utskottet

67 för res. 14

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 139 s, 67 m, 24 c

För res. 14: 21 fp, 18 v, 14 mp, 14 kd

Frånvarande: 22 s, 13 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 1 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU8 Vissa socialförsäkringsfrågor

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU9 Ändring i sjuklönelagen m.m.

Mom. 1 (sjuklönelagen)

1. utskottet

2. res. (m)

Votering:

215 för utskottet

67 för res.

14 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 23 c, 5 fp, 18 v, 13 mp, 14 kd

För res.: 67 m

Avstod: 14 fp

Frånvarande: 19 s, 13 m, 4 c, 7 fp, 4 v, 5 mp, 1 kd

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om samlad votering

Tredje vice talmannen meddelade att trafikutskottets betänkande TU7 samt justitieutskottets betänkanden JuU10 och JuU13 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Föredrogs

Trafikutskottets betänkande 1996/97:TU7

Trafikpolitikens inriktning (prop. 1996/97:53)

*Trafikpolitikens
inriktning*

Anf. 1 TOM HEYMAN (m):

Herr talman! Det är en märklig proposition som regeringen nu har presenterat. Den skall vara den stora uppföljningen av 1988 års trafikpolitiska beslut, och vi skall nu behandla en ny tioårsperiod, investeringsinriktningen ända fram till år 2007.

Detta sker, herr talman, utan att man inväntar det betänkande från Kommunikationskommittén som presenterades så sent som häromdagen. Detta är att sätta kärran framför hästen. Vad är det man vill åstadkomma med dagens beslut? Vill man åstadkomma något över huvud taget? Det är betecknande att den ansvariga ministern inte är med när vi i dag diskuterar detta i kammaren.

Ja, inte är det den långsiktiga inriktningen som vi skall ta beslut om i dag. Redan nu aviseras att man avser att återkomma i början av nästa år med ännu en proposition, om en ny trafikpolitik. Den långsiktiga inriktning som man talar om i propositionen är alltså i själva verket bara kortsiktiga funderingar, som lika gärna hade kunnat behandlas i den ordinarie budgetpropositionen.

Det är inte utan att jag känner förståelse för det avslagsyrkande som förs fram i reservation nr 1. Vi har ändå valt att behandla förslagen i propositionen på vanligt sätt och nöjer oss med att framföra vår kritik i ett särskilt yttrande.

Med den uppläggning som regeringen har valt blir redan de inledande förslagen om politikens inriktning felaktiga och otydliga. Det finns på många ställen hänvisningar till Kommunikationskommitténs första delbetänkade, men samtidigt konstaterar man att man inte vill föregripa de långsiktiga planer som kan bli följderna av slutbetänkandet. Dessa skall återfinnas i nästa års långsiktiga proposition. Man kan undra om de olika avsnitten egentligen haft samma författare.

Kommunikationskommitténs första delbetänkade blev ju mycket hårt kritiserat. Viktiga områden inom politiken saknades helt, och sjöfarten var över huvud taget inte nämnd. Vissa av de slutsatser som man kommit fram till påminner mest om salig dumboms betraktelser. En sådan var att vägar bör byggas där det är billigt och inte där de behövs.

Moderata samlingspartiet anser inte att den här propositionen, som till stor del bygger på detta första delbetänkande, kan ligga till grund för den långsiktiga investeringsplaneringen. Våra avgörande invändningar för vi fram i reservation nr 2, som jag härmed yrkar bifall till.

Vi betonar särskilt vikten av att näringslivets transportbehov blir tillgodosett i första hand. Vi anser också att det är viktigt att man i framtiden finner andra finansieringsformer, framför allt på vägsidan. Den samhälls-ekonomiska kostnadsmodell som utredningen har föreslagit tenderar att leda investeringsbesluten i helt fel riktning.

Ett exempel på denna snedvridning är att sjöfarten, som inte kräver medel från statskassan, kommer helt bort i planeringsprocessen. Samtidigt skapar andra faktorer, t.ex. transportstödet, en konstlad efterfrågan

på landtransporter och därmed ett överdrivet investeringsbehov. Detta borde Kommunikationskommittén ha behandlat i sitt betänkande. Men så vitt jag har kunnat finna har man helt bortsett från dessa problem.

Det förefaller inte heller som om regeringen avser att leva upp till den tidigare ambitionen att varje transportslag skall bära sina egna kostnader och därigenom skapa konkurrensneutralitet mellan de olika transportslagen. Tvärtom innehåller slutbetänkandet mängder av nya förslag till snedvridande regleringar och skatter.

Sjöfartens konkurrenssituation behandlas heller inte i avgiftsförslagen. En stor del av den kustnära sjöfarten slogs ut när stuverimonopolet började tillämpas, och det nya avgiftssystem som Sjöfartsverket nu arbetar med kommer, så vitt man i dag kan bedöma, att leda till ytterligare förlorad konkurrenskraft för den kvarvarande kustsjöfarten och därmed ytterligare krav på dyra investeringar på land. Detta förhållande har kommittén inte heller beaktat, och tyvärr kan man konstatera att det övergripande arbete som kommittén borde ha gjort och som borde ha legat till grund för denna proposition har inte blivit gjort. Inte ens slutbetänkandet kan ligga till grund för en långsiktig politik. Det är beklagligt, men dessvärre sant.

Det är också vår uppfattning, herr talman, att trafikplanering är en statlig angelägenhet och att landets intressen bäst tillgodoses om den också förblir en statlig angelägenhet. Ansvaret för planeringen bör därför även i fortsättningen ligga på den regionala statliga myndigheten, dvs. länsstyrelsen, och inte överföras till nya lokala myndigheter som regeringen föreslår. Vi ser inget behov av att införa denna nya beslutsnivå.

Vi anser också att den nuvarande planeringsprocessen är alltför komplicerad och att de rambeslut som riksdagen fattar kan binda planeringen för alldeles för långa perioder. Mycket hinner hända under en tioårsperiod, och medel kan behöva omfördelas inom budgeten på ett smidigare sätt än vad som nu är möjligt.

Dessa synpunkter har vi fört fram i reservationerna 7 och 11, som jag dock inte kommer att yrka bifall till.

Den planeringsram som nu föreslås är mindre än den som ännu är gällande. Trots detta har regeringen föreslagit ytterligare ett par spektakulära projekt som på något sätt skall kunna pressas in i planeringen. Det ena är Citytunneln i Malmö och det andra är Botniabanan. Vi kan också göra önskelistor. Men att i en krympande ram rymma flera stora projekt låter sig inte göras om inte andra tidigare planerade projekt tas bort. Annars återstår bara att fiffla med siffrorna, och så gör man nu.

Det finns alltför många oklarheter när det gäller beslutet om att bygga Citytunneln. Någon vanlig budgetberedning har uppenbarligen inte förekommit. I stället har regeringen valt att mycket demonstrativt köra över Banverkets ledningsgrupp. Som en följd av detta har generaldirektören Monica Andersson lämnat sin tjänst, och dessutom har vd:n på det svenska brobolaget uttryckt sina tvivel om bolagets möjligheter att infria det åtagande som man har fått sig förelagt. Osäkerheten i den ekonomiska kalkylen blir än mer påtaglig när kostnaden för själva bron i denna vecka har räknats upp med 1 miljard kronor och hela den budgetreserv som från början fanns nu är förbrukad.

Det rimliga hade naturligtvis varit att tunneln hanterats som ett helt vanligt investeringsprojekt och införlivats i Banverkets ordinarie investe-

ringsplanering. Den typ av kreativ bokföring som nu praktiseras i många sammanhang, när olika statliga och kommunala myndigheter skall låna pengarna i stället för Riksgäldskontoret, minskar ju på inget sätt den offentliga skuldsättningen – den blir bara osynligare och oklarare. Metoden är fjärran från de många allvarsord om ordning och reda i statens finanser som en tidigare finansministern många gånger med skärpa framhållit i denna kammare. Bl.a. förutsätts nu att SJ skall bidra med investeringsmedel till tunneln. Men SJ har ju inga pengar. Verket har ju all möda i världen att klara sina egna finanser. Hur skall man då kunna bidra med pengar till tunneln? Eftersom Citytunneln troligen ändå är en värdefull investering har vi nöjt oss med att framföra denna kritik i ett särskilt yttrande.

Samma lättsinniga hantering präglar förslaget om Botniabanan. Där har – om man nu skall tro på pressuppgifterna – den tillsatta förhandlingsgruppen kommit till slutsatsen att banan är ett statligt ansvarstagande. Därmed är man tillbaka på ruta ett. Det måste ankomma på Banverket att göra den framtida avvägningen. Den tidigare utredning som gjorts visade inte på någon lönsamhet för projektet, och några förändrade fakta har därefter inte redovisats. Att då, som nu föreslås, göra en delplanering på sträckan Sundsvall–Nyland för en och en halv miljarder innebär naturligtvis att något annat bättre prioriterat projekt trängs ur ramen. Investeringen är bortkastad om man sedan ändå finner att man inte har råd att fortsätta bygget.

Även här tycker vi det är viktigt att den normala planeringsprocessen används och att inte stora investeringar görs på en höft för att tillfredsställa olika särintressen. Vi för fram detta i reservation nr 18, men jag avstår även från att yrka bifall till den.

Slutligen, herr talman, har vi frågan om E 6 norr om Uddevalla. På grund av oändliga planeringsprocesser som aldrig har kunnat slutföras har denna väg förblivit vad kommunikationsministern så kärleksfullt betecknar som en asfalterad kostig. Vägen uppfyller inte rimlig standard för en Europaväg, och den ingår dessutom i den av Europeiska unionen prioriterade nordiska triangeln. Just denna sträcka är ett utmärkt exempel på att Kommunikationskommitténs samhällsekonomiska kalkyler inte går att tillämpa i praktiken. Eftersom topografin är besvärlig blir vägen dyr, och den uppnår därför inte de lönsamhetsmål som en motsvarande väg på slättlandet. Men behovet blir ju faktiskt inte mindre för det, och det är vår uppfattning att riksdagen här skall följa den rekommendation som Vägverket har gjort och fullfölja motorvägsstandarden – särskilt som fördyringen jämfört med en 13-metersväg, just på grund av topografin, inte blir särskilt hög. Detta understryker vi i vår reservation nr 20.

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 2.

Anf. 2 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Jag kan förstå att det kan vara svårt i dagsläget att hålla isär de olika trafikpolitiska besluten. Det som vi i dag skall diskutera gäller det förra förslaget som Kommunikationsberedningen lade fram, dvs. infrastrukturen och hur vi skall använda pengarna inom de kommande tio åren.

De frågor vi i dagarna kan följa i debatten och i tidningar handlar om trafikpolitiken. Jag kan hålla med om att det är svårt att hålla isär frågorna. Jag kan också hålla med om att besluten kommer i fel ordning. Vi borde naturligtvis ha fattat besluten om trafikpolitiken först och sedan om hur vi lägger ut anslagen för infrastrukturen.

Men vi måste ha tid att planera för att kunna få ut maximalt av de pengar vi kan lägga i anslagen. Det är därför vi måste ge verk och myndigheter en chans att planera på ett vettigt sätt. Det är därför viktigt att vi diskuterar infrastrukturen och att vi redan nu fastställer hur vi skall använda de 190 miljarderna som vi har till förfogande.

Jag tycker att vi får mycket infrastruktur för pengarna. De kommer hela landet till del. Detta har varit ett riktmärke för oss centerpartister när vi fick möjlighet att diskutera infrastrukturpropositionen.

Vårt land är avlångt. Vårt uppdrag som politiker är att möjliggöra för människor och näringsliv att konkurrera på lika villkor. Det tycker jag är politikens huvuduppgift.

Vi kan se vid fördelningen av de 190 miljarderna att det är fråga om en kraftig förskjutning utifrån den tioårsplan som vi nu jobbar efter. Det är fråga om 36 miljarder till nyinvesteringar på järnväg mot 30 ½ till nyinvesteringar på vägar.

Det är enligt Centerpartiets uppfattning en riktig fördelning. Att tyngdpunkten skall skjutas över till järnvägsinvesteringar har varit ett viktigt motto för oss.

Ett annat krav från oss är att vi måste bli bättre på att underhålla befintligt vägnät. Därför tycker vi att det är bra att man satsar så rejält på just drift och underhåll, noga räknat 56 miljarder kronor.

Det gäller att skapa konkurrensneutralitet mellan de olika trafikslagen. Denna proposition innebär ett steg i rätt riktning. Vi vet i dag att det är svårt för järnvägstrafiken att konkurrera med vägtrafiken. Banavgifterna är dyrare. Det är inte heller möjligt att få så mycket på lasterna som man vill. Därför är det bra att vi nu ger möjlighet att höja axeltrycket på vagnarna och tillåter 25 tons axeltryck.

Men detta är inte tillräckligt. Jag tycker också att man skall fundera mera på banavgifterna. Det skriver vi i vår reservation nr 3, som jag också yrkar bifall till. Jag vet att Kommunikationsutredningen funderar på detta. Man tycker att banavgifterna är för höga med tanke på att järnvägen skall kunna konkurrera vad gäller godstrafiken. Jag tycker att man skall fortsätta att fundera just på det.

Vi har haft en lång diskussion om vad som skall ligga till grund för hur man lägger ut de olika investeringarna. Vi har läst mycket om nyvärdeskalkylerna – om de samhällsekonomiska kalkylerna. Därför tycker jag att det är oerhört bra att man nu i denna proposition och i detta betänkande tydligt klargör att det inte bara skall vara de samhällsekonomiska kalkylerna som skall ligga till grund för hur investeringarna läggs ut. Också andra kriterier måste vägas in, t.ex. tillgängligheten, miljöfrågorna och inte minst trafiksäkerheten.

Jag var i Jämtland för bara någon vecka sedan. Där hade de tittat närmare på detta. Skulle man följa de samhällsekonomiska kalkylerna skulle de inte få ett enda nytt anslag, för i Jämtland kan de inte hålla sig inom de kalkylerna. Detta gäller stora delar av inte minst Norrland. Där-

för är det oerhört viktigt att man klart säger ifrån att detta är ett kriterium. De andra måste också vägas in.

Vi anger inga väg- eller järnvägssträckor i detta betänkande, med vissa undantag. Det är oerhört viktigt att veta. Det är i den planeringsprocess som är att vänta som man skall bedöma vilka sträckor som är mest angelägna. Det är också viktigt att Vägverket och Banverket tar på sig det ansvaret. Det nämns inga sträckor i betänkandet, men Vägverket får inte tro att man därmed har fått tydliga signaler om att det inte skall satsas just på speciella sträckor. Det är den diskussionen som nu förs vad gäller Götalandsbanan och Europakorridoren. Det finns många funderingar på långsiktiga, kommande investeringar. Jag tycker att det är oerhört viktigt att Banverket och Vägverket tar på sig ansvaret och fortsätter att planera utifrån dessa sträckor.

Ett annat bra förslag i detta betänkande är att man tydligt uttrycker att näringslivet skall vara med när man gör de samlade bedömningarna av hur man skall använda de anslag som finns för reparationer och underhåll. Vi vet att näringslivet hade en viktig uppgift i bärighetsprogrammet. Det har fungerat väldigt bra när näringslivet har varit med. Jag tycker att vi skall fortsätta med det sättet att arbeta. Det står klart skrivet i detta betänkande. Det tycker jag också är ett bra steg.

Man visar tydligt i betänkandet att Botniabanan skall byggas. Det tycker jag, i motsats till vad Moderaterna anser, är bra. Jag tycker att det är bra att man klart uttrycker att Botniabanan skall byggas och ger anslag för den första sträckan mellan Nyland och Sundsvall. Sedan får vi se hur vi klarar av finansieringen. Utredningsmannen som arbetar nu skall undersöka hur mycket externa medel det går att få ihop. Det är självfallet inte avgörande för om Botniabanan skall byggas. Det gäller att få ihop maximala anslag, men det är sedan statens ansvar att visa på finansieringen. Jag förväntar mig att det kommer att uttryckas i vårpropositionen. Till skillnad från både Öresundsbron och Dennispaketets motorvägar är Botniabanan både samhällsekonomiskt och miljömässigt motiverad.

Centerpartiet är klart motståndare till Österleden och Västerleden. I propositionen, som skrevs redan i december, krävs det av Dennispartierna – de partier i Stockholm som har kommit överens om Dennispaketet – att de kan visa en samhällsekonomiskt hållbar lösning. Ett tydligt krav ställs ifrån regeringen. Det kravet måste man ställa eftersom staten har gått in med så kraftiga garantier.

Vi vet vad som har hänt efter propositionen. Dennispaketet håller på att rämna, och man måste nu försöka sy ihop de delar som är kvar.

Vi från Centerpartiet tycker att det är oerhört bra att man uttrycker att Centralbrons biltrafik måste ned i en tunnel och att man på så sätt får plats med det tredje järnvägsspåret, som är fullständigt nödvändigt. På det sättet räddar man också Riddarholmens miljö. Det är oerhört bra. Det är viktigt att man jobbar intensivt med att få fram en hållbar ekonomisk lösning för de investeringar som redan är gjorda. Den frågan måste lösas regionalt. Anslag till det tredje spåret måste tas av det regionala anslaget för järnvägsinvesteringar.

När jag lyssnade på Tom Heymans uppfattningar om Citytunneln var jag beredd att hålla med om den kritik som riktades mot projektet. Det är ingen hemlighet var Centerpartiet står i den frågan. Vi får höra siffror

som innebär att hela Öresundsbroprojektet blir dyrare, och det är oerhört allvarligt. Man har redan nu använt hela den reserv som finns i projektet.

Jag måste fråga Tom Heyman om Moderaterna är för eller emot Citytunneln. Det finns ingen markering i betänkandet som tyder på annat än att Moderaterna vill ha Citytunneln. Vi från Centerpartiet har tydligt markerat att vi inte kan stå bakom projektet. De 1,8 miljarder som kommer via statsbudgeten tycker vi skall användas på ett bättre sätt. Vi skall förbättra kollektivtrafikanläggningarna, och det yttre godsspåret skall byggas. Det har vi täckt i reservation nr 14, som jag yrkar bifall till.

Anf. 3 TOM HEYMAN (m) replik:

Herr talman! Det finns mycket man vill ha i världen, men man har inte alltid råd att köpa allt det man gärna vill ha. När vi har diskuterat Citytunneln har vi sagt att det säkert är ett bra projekt. Det är kanske någonting som vi vill ha, men vi vet inte i dag hur vi skall kunna finansiera det.

I mitt huvudanförande har jag uttryckt kritik mot systemet med särskilda förhandlingsmän som skall försöka trola fram medel där de normalt inte finns. Förr eller senare hinner verkligheten i fatt projekten. Vi har nu sett det i form av Dennispaketets sammanbrott. Vi har tidigare kunnat se det i den s.k. Göken i Göteborgsområdet, som också föll samman. Vi har sett Botniabanans undermåliga redovisning, där man bara kan åstadkomma 600 miljoner kronor till stationshus enligt förhandlingsmannen. Vi ser det i fråga om Citytunneln.

Det har blivit ett mode på något sätt att man tror att det skapas mer pengar i systemet genom särskilda förhandlingsmän, men så är det naturligtvis inte. Man bara lyfter bort besluten från den ordinarie budgetprocessen och riksdagens behandling. Det tycker vi är olyckligt. Man skall faktiskt kunna rätta munnen efter matsäcken. Det är ett gammalt bra ordspråk som jag tror att vi alla har nytta av.

Anf. 4 KARIN STARRIN (c) replik:

Herr talman! Det var ett mycket tydligt klarläggande, tycker jag, från Moderaternas sida om att man är emot Citytunneln. I de reservationer som finns från Moderaterna, framgår det inte så tydligt. Jag tycker att vi skall hålla isär upplägningarna i de här olika frågorna. Det är klart utsagt att Botniabanans skall byggas fram till Umeå och att staten skall ha ett huvudansvar när det gäller finansieringen av Botniabanans. Det som prövas nu, som ett första delsteg, är hur mycket extern finansiering man kan få fram för hela det här projektet. Det är därför det finns en speciell förhandlingsman som har ett väldigt tydligt och kort uppdrag. Helt klart skall staten ta ett huvudansvar för Botniabanans finansiering. Det är också väldigt bra att få veta att Moderaterna är emot Botniabanans.

Anf. 5 TOM HEYMAN (m) replik:

Herr talman! I fråga om Citytunneln har vi ingen reservation, men vi har sagt i ett särskilt yttrande att det antagligen är ett bra projekt. Men det fanns faktiskt ett uppdrag till Banverket, som givits tidigare, att göra en specialstudie om spårkapaciteten i sydvästra Skåne för att komma fram med en bra lösning när det gäller centrala Malmö, frågan om kontinentalsspåret och förbindelsen till Trelleborg.

Det har vi aldrig sett någon utvärdering om. Plötsligt deklarerar statsministern vid ett besök i Malmö att här skall det byggas en citytunnel. Detta förfarande tycker vi är felaktigt. Vi tror att det hade varit bra att avvakta den här utredningen, om den fortfarande finns. I sakfrågan finns det ett problem i sydvästra Skåne när det gäller att lösa spårproblemet. Vi tror att det här kan vara en bra lösning, och därför har vi inte sagt oss vara emot den.

Botniabanan kan vi säkert diskutera länge. Den externa förhandlingsmannen har efter vad jag har kunnat läsa i pressen bara kommit fram till att man regionalt möjligen kan åta sig att finansiera några stationshus till en kostnad av 600 miljoner kronor, och ingenting mer. Banan i övrigt bygger ju till stor del på att man skall lyfta i land kvantiteter som i dag går sjövägen från Norrlandskusten. Det tycker vi inte är en bra lösning.

Anf. 6 KARIN STARRIN (c) replik:

Herr talman! Jag vill bara invända mot en sak. Tom Heyman säger att det helt plötsligt uppstått ett problem att lösa vad gäller Citytunneln. Det har varit en oerhört lång ordväxling mellan rikspolitiker och kommunpolitiker just i fråga om vem som måste ha huvudansvaret för att lösa problemet med de anslutningsinvesteringar som Öresundsbron kräver. Därför kan jag inte tycka att Tom Heyman tolkar det rätt när han påstår att staten helt plötsligt tar en del av ansvaret.

Det är helt rätt att kommunikationsministern och statsministern var nere i Malmö och skrev under det avtal där staten förband sig att svara för ungefär 1,8 miljarder kronor av den stora investeringen. Centerpartiet har varit emot detta hela tiden. Jag tycker att det är viktigt att nu också Moderaterna tar ansvar för det här. Vill man eller vill man inte se den här investeringen?

När det gäller Botniabanan är det klart utsagt att staten skall ta ett huvudansvar för investeringen. Botniabanan skall byggas nu, och staten har huvudansvaret. Jag förväntar mig en lösning på hela det här projektet i den kommande vårpropositionen.

Anf. 7 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Folkpartiet liberalerna vill skapa ett samhälle där människor, idéer och varor kan resa, förmedlas och transporteras snabbt och effektivt. Det är nödvändigt med väl utbyggda kommunikationer för näringsliv och sysselsättning i alla delar av landet. Resor till och från arbete, serviceställen och fritidsaktiviteter är viktiga för ett fungerande vardagsliv. Goda kommunikationer med utlandet är en förutsättning för ökade internationella kontakter.

Det betänkande som vi behandlar i dag berör till stora delar investeringsramarna för infrastrukturen. Betänkandet går, med några få undantag, ej ned på detaljer och specifika projekt. Det avser inte jag heller att göra. Regeringen skall återkomma till riksdagen om ungefär ett år med en proposition som baseras på Kommunikationskommitténs slutbetänkande.

Staten har ett övergripande ansvar för kommunikationernas goda funktion. Insatser i kommunikationssystemen är i princip av två slag. Det gäller dels åtgärder för att undanröja flaskhalsproblem, dels offensiva insatser för att stimulera en önskvärd utveckling.

Den grundläggande förändring som Folkpartiet för fram inom trafikpolitiken är avreglering. Priserna inom många transportgrenar är alltför höga, eftersom konkurrensen är eftersatt. Både den enskilde och miljön vinner på att det ges möjlighet till mer konkurrens inom alla transportslag. Järnvägstrafiken bör avregleras och etableringshindret för den långväga busstrafiken tas bort. Det finns goda skäl att också se trafikpolitiken som ren regionalpolitik. Fungerande och utbyggda kommunikationer kan, oavsett transportslag, i kombination med den traditionella regionalpolitiken ha stor betydelse för en bygds utveckling och överlevnad. Det är därför viktigt att glesbygden får en rimlig andel av infrastrukturanslagen. Vägarna måste i hela landet hålla en sådan standard att säkerhet garanteras och transporter kan nå fram till industrin. Underhållet är otillräckligt för att en acceptabel standard på främst det lågtrafikerade vägnätet skall kunna bibehållas.

Det är vidare angeläget att korrekta värderingar av samhällsekonomiska kostnader ligger till grund för investeringsbesluten och att regeringen följer upp besluten och för riksdagen redovisar resultat av utvärderingsarbetet.

Herr talman! All trafik påverkar miljön. Under många decennier har det talats om att trafiken skall bära sina samhällsekonomiska kostnader, dvs. miljökostnader, olyckskostnader och trängselkostnader. Denna grundprincip har formulerats på olika sätt i 1963 års, 1978 års och 1988 års trafikpolitiska beslut, men har i praktiken inte genomförts. Särskilt vägtrafiken har stora negativa konsekvenser för naturen. Att alltfler fordon drivs med miljövänligare drivmedel är positivt, men det räcker inte. Nya steg bör tas hela tiden, och ny teknik bör prövas, t.ex. nya katalysatorer.

Det internationella trafik- och miljösamarbetet måste fördjupas och utvecklas. Regeringen bör inom EU aktivt driva på och medverka till en minskning av bilanvändningens miljökonsekvenser. Banavgifter, vägavgifter och landningsavgifter som införs av miljö- eller finansieringsskäl måste avvägas utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv där också miljöpåverkan kan åsättas ett pris. Taxorna på miljövänliga transportmedel måste i högre grad anpassas så att de utgör ett fullgott alternativ till andra transportmedel.

Den förändrade transportbild som datakraften ger upphov till, medför stora miljöfördelar. I allt större utsträckning kan jobben komma till människan i stället för tvärtom. Vi får dock inte glömma bort att de traditionella färdätten kommer att finnas kvar under mycket lång tid framöver. Det är inte realistiskt att all kommunikation sker via IT. Också i framtiden har vi behov av att resa för att träffas och umgås med släkt och vänner och med affärskontakter.

EU ger nya möjligheter att föbilliga och effektivisera järnvägsdriften. Administrativa reformer, enklare gränspassager och teknisk standardisering skulle ge järnvägen ny konkurrenskraft. Den tekniska utvecklingen ger möjlighet till ett europeiskt nät av höghastighetståg som kan köra 350 kilometer i timmen. Inom EU bör Sverige också vara pådrivande i frågan om en internationell avreglering av flygtrafiken.

Herr talman! Jag skulle avslutningsvis vilja säga något om ett vägprojekt i min egen hembygd. Tom Heyman tog upp det förut, nämligen E 6 genom norra Bohuslän. Det är bra att en utbyggnad av vägen nu kommer

till stånd. Det är dock viktigt att utbyggnaden håller motorvägsstandard. Vägsträckan är i dag mycket olycksbelastad med många dödsfall och svårt skadade under sommar och vinter, och speciellt med utländska bilar. Om man jämför med E 6 längre söderut i Bohuslän, finner man att den delen ännu inte drabbats av några dödsolyckor. Skall vi klara nollvisionen måste vi också ge möjligheterna.

Det är också nödvändigt att den s.k. Nordlänken färdigställs längs hela sträckan mellan Göteborg och Oslo, till norska gränsen. Det gäller alltså att Sverige också driver på Norge att färdigställa sin del av Nordlänken mellan Europa och Oslo.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationerna 4 och 20 i betänkandet.

Anf. 8 HANNA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Trafikfrågorna och infrastrukturen är centrala delar i vårt samhälle på många sätt. Det handlar om uppbyggnaden av vårt samhälle geografiskt och kulturellt, om vanor och traditioner, regional fördelning av resurser och möjligheter att låta hela landet leva. Det handlar också om klasskillnader, skillnader mellan könen och mellan åldersgrupper i samhället. Herr talman! Jag är orolig, och min oro stillas tyvärr inte när jag läser detta betänkande.

Det handlar till en del om vår miljö och hur framför allt trafiksektorn bidrar till en mycket negativ miljöpåverkan både globalt och nationellt. Av de tretton miljöhot som Naturvårdsverket identifierat i Sverige är trafiken huvudansvarig för nio. Trafiksektorn är också den enda sektorn i vårt land som ökar sitt energiuttag per capita.

Men det handlar också om den tydliga brist på visioner som det här betänkandet ger uttryck för – svårigheten för utskottsmajoriteten att bryta mycket negativa trender i vårt samhälle för att skapa en infrastruktur som bättre återspeglar vad människor och företag vill ha och vad naturen tål.

I reservation 1 yrkar Vänsterpartiet avslag på propositionen i dess helhet. Det kan tyckas märkligt. Men med tanke på omfånget och bredden på de här frågorna tycker vi att beredningen varit bakvänd, vilket flera har nämnt tidigare.

Den proposition som vi behandlar i dag baseras till stora delar på Kommunikationskommitténs betänkande som kom i höstas. Men de övergripande målen för vår trafikpolitik presenterades i tisdags! I dag är utskottsmajoriteten uppenbarligen redo att klubba igenom en budget på sammanlagt 190 miljarder kronor utan att ha fått ta ställning till de trafikpolitiska målen. Jag trodde i min enfald att vi först skulle bestämma oss för vad infrastrukturen skall fylla för funktion i vårt samhälle innan vi fördelade pengar och bestämde oss för vad pengarna skulle användas till. Detta resulterar i absurda inkonsekvenser!

Ett exempel på att frågan borde behandlats på ett annat sätt är att ett antal yrkanden har avslagits med motiveringen att man vill avvakta Kommunikationskommitténs slutbetänkande. Jag är ledsen, men jag tycker inte att det är helt logiskt att först avslå Vänsterpartiets yrkande om avslag på propositionen av anledningen att man vill invänta Kommunikationskommitténs slutbetänkande för att sedan avslå konkreta yrkanden med motiveringen att man avvaktar Kommunikationskommitténs betän-

kande. Men detta kanske företrädare för utskottsmajoriteten kan förklara för mig och andra som säkert är lika intresserade av att höra svaret.

I dag skall vi inte prata om det betänkande som Kommunikationskommittén presenterade nu i veckan utan försöka koncentrera oss på betänkandet vi har framför oss. Men jag kan inte låta bli att säga att det känns konstigt att få ett motionsyrkande avslaget trots att Kommunikationskommittén nu presenterat en liknande dellösning. Jag avser förstås banavgifterna, som Karin Starrin pratade om tidigare.

Nu har vi inte fått något gehör för åsikten att man borde avslå propositionen. Inte heller har utskottet motiverat varför vårt yrkande avslås, och det skulle jag gärna vilja att de gjorde. Den diskussion som egentligen fördes i utskottet handlade om vikten av att ge alla yrkanden en rättvis behandling, och då tycker jag inte att det är för mycket begärt med en förklaring till utskottets agerande. Det står inte i betänkandet, men det går ju bra att ta det muntligt här i kammaren.

Vänsterpartiet har ändå valt att arbeta konstruktivt med detta betänkande. Vi har 4 reservationer, och jag vill yrka bifall till reservationerna 1, 5 och 12. Jag vill också markera att Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande, som handlar om Citytunneln. Några pratade om det tidigare. Dessutom vill jag säga att jag känner stor sympati för reservation 15. Vi har inte ställt oss bakom den, men vi kommer att rösta för den om den kommer upp till votering i kammaren.

Herr talman! Jag tror att vi står inför ett vägval. Det finns många vägar, och mer än en kan vara den rätta. Men utskottsmajoriteten har valt att fortsätta i samma fotspår, trots att vi nästan allihop är överens om att det inte är hållbart för vare sig miljön eller samhället.

Utskottsmajoriteten väljer att bakbinda sig ekonomiskt för att om ett år fundera över vad vi egentligen skall ha vår infrastruktur till, hur vi skall förändra skatter relaterade till området, hur mycket vi anser att det får kosta i relation till andra samhällssektorer och inte minst hur det hela skall finansieras.

Jag saknar en konkret mening i betänkandet om att bilismen måste minska. Inte utrotas, inte förbjudas utan minska. Den meningen hade visat på en beredskap att ta tag i transportsektorn på ett grundläggande och utvecklande sätt.

Genom att hitta andra lösningar än t.ex. privat bilåkande och tunga transporter på våra vägar löser vi stora miljöproblem. Koldioxidutsläppen är ett sådant. De skulle kunna minska genom en minskad bilism, och vi skulle därmed få möjlighet att följa de internationella konventioner som Sverige skrivit under. Det räcker tyvärr inte med att invänta ny teknik för mer bränslesnåla fordon.

Det handlar också om trafiksäkerheten och om nollvisionen, som vi vill skall uppfyllas. Det viktigaste verktyget för att minska trafikens olyckor är dels minskad hastighet, dels minskat trafikflöde. Om utskottet verkligen hade velat uppnå den uppsatta nollvisionen, hade man åtminstone tagit fram bra skrivningar kring detta, i enlighet med vad Vänsterpartiet föreslagit. Det har man inte gjort.

Om vi minskar bilismen kommer vi också att slippa bygga nya vägar, eftersom att vårt nuvarande vägnät i sådana fall skulle räcka. Dessutom skulle de samhällsekonomiska besparingarna göra att de nu planerade trafiksatsningarna skulle bli olönsamma om trafikunderlaget minskade.

Det skulle spara både pengar åt statskassan och miljön. Trafikinfarkter i våra större städer skulle kunna motverkas och nyttotrafik skulle få möjlighet att komma fram. Dessutom skall vi komma ihåg att det finns många människor i vårt land för vilka den enda möjligheten är att ta bilen i vissa lägen. De handikappade är ett exempel på en sådan grupp. Jag tror också att vi kan sänka våra kostnader för sjukvård relaterad till framför allt luftföroreningar, om vi minskar bilismen.

Det statsfinansiella läget är fortfarande svårt, och besparingskrav ställs på framför allt den offentliga sektorn. Grundskolans ekonomi har bantats hårt de senaste åren, och många med mig fruktar att detta kan leda till ökade klassklyftor, bristande kunskaper, större sociala problem och till att den yngre generationen förlorar sin framtidstro.

Precis som de övriga offentliga utgifterna granskas, tycker jag att anslagen till trafiksektorn skall kunna ifrågasättas och omprioriteras. Men det verkar snarare som om trafiksektorn har fått något slags undantagstillstånd. Nu klubbar vi nämligen igenom 190 miljarder kronor utan att ha de övergripande målen klara för oss. Och vi skall vara medvetna om att det i verkligheten är pengarna som styr. De fina orden i betänkandet kan varken användas till lagstiftning eller som grund för att fördela pengar anorlunda än enligt det beslut som fattas i dag.

Jag är naturligtvis medveten om att planen skall revideras och utvärderas. Men erfarenheten säger mig att aktörer i samhället ganska fort anpassar sig till den ram som fastlagts och börjar utföra t.ex. upphandling, skriva kontrakt m.m. Det binder i praktiken oss politiker att följa just denna budget till allra största delen. Därför är det av vikt att vi fattar det beslut vi skall fatta i dag med en grundläggande genomtänkt tanke bakom det hela.

Det finns många som kritiserar oss i Vänsterpartiet för att vi vill förbjuda bilismen. Riktigt så enkelt är det inte. Bilar kommer att finnas kvar – frågan är bara på vilket sätt. Skall bilar finnas kvar med samma drivmedel som i dag? Svaret på den frågan måste naturligtvis bli nej, eftersom de drivmedlen är baserade på ändliga resurser. Skall vi sätta gränser för en högsta bensinförbrukning? Ja, det är troligen en ganska logisk och bra väg att gå. De bilar som produceras i dag är naturligtvis oftast bättre än för några år sedan, men den svenska bilindustrin ligger långt efter internationellt sett. Jag har förstått att den modell av småbil som Volvo nyligen presenterat drar hela 1,1 liter bensin per mil. Det är faktiskt inte acceptabelt, när vi nu vet att de tekniska möjligheterna att minska bensinåtgången har kommit mycket längre än så. Detta kan regleras antingen genom lagstiftning och en högsta tillåtna förbrukningsmängd eller genom bensinpris. Som det ser ut i dag ligger bensinpriset för lågt för att producenter och konsumenter skall motiveras att förändra sitt beteende. Vi skall vara medvetna om att det reala bensinpriset egentligen inte har förändrats på mycket lång tid.

I vilken utsträckning skall bilen användas och i vilka syften? Ser man på förmånsbilarna märker man tydligt att de regler vi nyligen fattade beslut om här i kammaren inte direkt ser till miljön eller till fördelningen av tillgången till bil, dvs. en fördelning från män med hög inkomst till kvinnor med barn och sämre inkomst. Dessutom drar detta ganska mycket pengar från statskassan – en summa som är högre än den i Naturvårdsverkets samlade budget.

Under rubriken *Internationella frågor* i betänkandet behandlas förväntansvärt få internationella frågor. Däremot står det en hel del om arbetet inom EU. Jag skall plocka fram ett yrkande som Vänsterpartiet gjort. Det handlar om att göra om artikel 29, som handlar om transeuropeiska nätverk, så att trafiksektorn åläggs ett ansvar för sin miljöbelastning. Anledningen till att vi i Vänsterpartiet ställer detta krav är att vi ser de enorma problem som skapas inom EU-området, mycket på grund av att vägtransporterna jämfört med andra kommunikationer inte betalar sin kostnad. De trafikinfarkter vi har börjat se här i Sverige är ingenting jämfört med situationen i många av EU:s större städer.

Just-in-time-systemet har dessutom förlagt mycket av lagerverksamheten till våra vägar, och bidrar direkt till den stora trafikmängden. Vänsterpartiet säger att det vore logiskt att transporterens kostnader också räknades in priset på varan. Ett första steg är att i konsumenternas intresse redovisa hur varan har transporterats innan den hamnat på hyllan i affären.

Jag har tidigare redovisat Vänsterpartiets syn på trafiksäkerheten – nämligen att en minskad trafikvolym och lägre hastigheter är de främsta och billigaste åtgärder vi kan genomföra för att påverka trafiksäkerheten. Jag har förstått att denna åsikt också delas av Vägverkets säkerhetsansvarige. Trots att alla motioner om säkerhetskrav på trafiken i praktiken avslås i betänkandet skriver utskottet att de blivit tillgodosedda. Jag kan inte se att Vänsterpartiets resonemang om att minska trafikvolymen finns med någonstans i betänkandet. Jag vill gärna ha en muntlig kommentar till den tanken – att minska trafiken för att öka trafiksäkerheten.

Vänsterpartiet har lagt fram ett separat förslag på ekonomisk fördelning i budgeten. Jag går inte igenom siffrorna i tabellen, utan dem kan ni läsa själva. Den totala summan ligger under regeringens och utskottets förslag på 172 miljarder för de kommande tio åren. Vänsterpartiet har gjort en fördelning från nybyggnation av vägar till infrastruktursatsningar på framför allt järnväg och regionala anslag. Vi i Vänsterpartiet anser att det svenska vägnätet i stort sett är färdigbyggt. Insatserna på vägområdet bör inriktas på drifts- och underhållsverksamhet samtidigt som vissa s.k. flaskhalsar byggs bort.

I Vänsterpartiets budgetalternativ har också införts en ny anslagspost för biljettstöd. Posten är tänkt för att skapa ett bättre utnyttjande av den redan befintliga infrastrukturen genom sänkta biljetttaxor, så att alltfler resenärer har möjlighet att åka tåg. Detta är litet speciellt, eftersom vi vet att många i dag inte klarar av att välja tåget av ekonomiska skäl. Detta skulle kunna vara ett sätt för oss politiker att visa att vi tänker i ett samhällsekonomiskt perspektiv. Tyvärr har utskottet valt att avslå yrkandet och förslaget. Men vi kommer säkert att återkomma till det.

I betänkandet står det skrivet att en kursändring måste göras i infrastrukturplaneringen som bör återspeglas vid fördelningen av planeringsramarna. Det är bra att det står så – men hur ser det ut i verkligheten? Speglar verkligen de planeringsramar på 190 miljarder kronor, som kammaren snart kommer att fatta beslut om, en kursändring? Jag är mycket tveksam.

Anf. 9 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Herr talman! Jag vill först i likhet med flera andra debattörer kommentera Vänsterpartiets avslagsyrkande.

Den kritik som Vänsterpartiet framför är självfallet berättigad. Det här är en omvänd process. Men om man samtidigt ser infrastrukturplaneringen i ett politiskt perspektiv – att det inte bara är ett tekniskt förfarande utan att det också har en politisk innebörd – går det att fastställa ramarna. I princip skulle Miljöpartiet ha kunnat stödja yrkandet, men det ligger något av hopplöshet och av att konfronteras med ett givet faktum – att processen kommer att gå igenom – i yrkandet. Detta gör att vi i Miljöpartiet inte väljer att stödja det, utan hellre vill vara med i processen och visa på våra förslag.

Det som kännetecknar Miljöpartiets gröna trafikpolitik är inte framför allt de behov som har framförts här – att man skall tillgodose näringslivets behov av transporter och att man skall uppnå regional balans. Sådana avvägningar görs självfallet också. Men frågan gäller inte *om* vi skall ha transporter i glesbygd, transporter som tillgodoser industrins behov osv., utan *hur* de här transporterna skall se ut. Miljöpartiets de grönas trafikpolitik syftar, framför allt när det gäller investeringarna, till en systemförändring. Vi frågar oss *hur* de här transporterna skall gå till.

Vi slår fast att kommunikationer är en del av en bra livskvalitet. Men vilket är priset för nuvarande transportsystem? Här måste vi förstås se bilismen som den största delen och som stommen i vårt transportsystem. Dock vill jag göra en liten reservation för sjöfartens betydelse för gods- och oljetransporter.

Oljeindustrins oljeutvinning i världen innebär en del konfliktpunkter och fruktansvärda hämningslösa situationer, framför allt i tredje världen. Inbördes konflikter har också uppstått i länder där oljan har haft en central betydelse. I Nigeria är 80 % av BNP beroende av oljeinkomster. Shell äger ungefär hälften av oljeutvinningen där. Detta innebär också en väldigt stark koppling mellan oljeföretaget och en diktatur som har mördat människorättskämpar. Detta måste vi ta del av i Sverige. Vi kan inte isolera oss och titta på vår oljekonsumtion i ett lokalt perspektiv, utan vi måste se den i ett globalt perspektiv.

Vid transporter av olja sker en hel mängd utsläpp. Vi vet i dag vilket problem och vilken konfliktpunkt vattenförsörjningen och oljeutsläppen kommer att vara för mänskligheten i framtiden. Därför anser Vänsterpartiet att oljetransporterna som sådana måste minska.

När det gäller användningen av olja och fossila bränslen vill jag återge en mening ur Moderaternas senaste publikation – ett dokument som en kommitté inom Moderaterna har tagit fram. I den finns ett stycke om miljön, där det i en mening står att orsakerna till att naturresurserna inte tar slut är att de köps upp och säljs på en marknad. Om tillgången på någon resurs, som olja, verkligen minskar så stiger priset och efterfrågan minskar.

Vad innebär detta? Det största problemet är inte att oljan eller uranet kan ta slut. Jag är inte heller särskild orolig för det. Det största problemet är i stället vad som händer med oljan och uranet när det finns i omlopp i atmosfären. Vad händer med förbränningen?

Vi delar också slutsatsen i den mening av Moderaterna som jag läste upp. Man måste höja priset för att minska efterfrågan, och det kan man göra via ekonomiska styrmedel. En rimlig slutsats av detta är att Modera-

terna borde vara de som är mest pådrivande när det gäller ekonomiska styrmedel för att förändra trafiken, men så är det inte. Moderaterna har också ofta hävdats sin förkärlek för teknikutveckling och framtidstro. Då skulle jag vilja fråga varför man sätter sig så mycket på tvären just när det gäller systemförändringar inom transportsektorn.

Vi har lyckats se en viss förändring hos socialdemokratin och Centern under de senaste åren. Men jag finner inte Moderaterna trovärdiga när det gäller miljödebatten och trafikpolitiken.

Folkpartiet talade nyligen om sina miljöförslag och betonade miljön. Jag skulle vilja veta var era systemförändrande förslag är. Det räcker inte att tala om enskilda punktinsatser.

Men det har skett en förändring, och den största trafikpolitiska omvälvningen är väl att en stor del av besluten flyttats från politikernivå till myndighetsnivå. Den förändringen borde rimligtvis ha lett till ett större spelutrymme för en politisk styrning. Det syns också i propositionen att man har visat en större trafikpolitisk ambition. Det är alltså inte så mycket teknikaliter. Men den grundläggande frågan om systemförändring blir obesvarad såväl i regeringens proposition som i utskottets betänkande.

Här måste jag uttrycka min besvikelse över Centerpartiets agerande. Centern har hakat på med en grön fernissa på trafikpolitiken. Nu hade vi det spelutrymme jag pratade om och kunde ha tagit en politisk tät i trafikpolitiken. Jag tycker att det är ytterst beklagligt att man helt enkelt putsar till en gammal trafikpolitik. Därigenom cementerar man ytterligare en gammal trafikpolitik och tar inte chansen att lägga fram nya förslag. Man ägnar sig åt att legitimera ett gammalt tankesätt. Dennispaketet är ett utmärkt exempel på det.

Visst var Centern emot Österleden och Västerleden, men låt mig påpeka att socialdemokraterna i landstinget ställt upp Västerleden som ultimatum för en fortsatt förhandling. Södertörnsleden är en av de yttre tvärlederna som byggs. Där kommer de största ingreppen att ske i skogsområden. Det har också visat sig att sträckningen Bergslagsplan–Hjulsta är helt överdimensionerad. Ni har inte heller behandlat den påfrestning på naturen som det innebär att bygga Häggviksleden och den delen av yttre tvärleden.

Det skulle ha varit möjligt att diskutera någon form av tvärförbindelse i samband med Södra länken. Men ni har inte på något sätt ifrågasatt den fullständiga överdimensioneringen med en sexfilig motorled på Södra länken. Här har ni alltså tagit politiska poäng, men var är förändringen? Jag tycker att det är bedrägligt att kammaren nu fattar beslut med ett gammalt trafikpolitiskt koncept som grund. Detta borde rimligen vara en analys som även Dennispartierna kan ställa upp på. Man kan inte fatta beslut med gamla koncept som grund. I så fall får man gå tillbaka och göra om dem.

Eller är det så att det inte finns trafikpolitiska visioner? Är det så att man bara ändrar vissa delar som gäller teknikaliter och inte ser helheten?

Miljöpartiet har en ram som långt överskrider såväl regeringens som Vänsterpartiets och de övriga partiernas förslag. Varför vill då Miljöpartiet satsa så oerhört mycket pengar? Vi ligger ungefär 50 miljarder över budget. Det är för att vi ser att trafiken i dag har ett pris. Arne Jernelövs utredning om miljöskulden visar att vi ligger 200 miljarder back bara i saneringskostnader för det vi har förstört hittills. Om vi inte genomför en

kraftfull investering, om vi inte tar på allvar att trafiken är det absolut värsta miljöhotet mot hälsan i utomhusluften kommer vi att få betala det här priset förr eller senare.

Det gäller också när man minskar bilismen. Då måste man ha ett alternativ. Det vill jag säga till Vänstern. Räcker de pengar som ni fördelar till ett trovärdigt alternativ? Jag tror inte det. Det krävs stora pengar, men vi måste ta ansvar för att finansiera andra alternativ för att det skall finnas goda transporter.

Helhetssynen på trafikpolitiken är en grundläggande del i Miljöpartiets politik. Därför har vi också föreslagit en förändrad planeringsprocess där en stor del av anslaget skjuts över till regional självplanering. Vi tror på flexibla lösningar. Vi tror på att lösningarna för trafiksäkerhet, miljö och tillgänglighet kan vara olika inom olika regioner. Låt dessa regioner själva bestämma vad de skall göra av sina pengar! Jag vill särskilt betona att i den debatt som förs om trafiksäkerhet finns det olika lösningar. Vi skall inte låsa oss vid den lösning som t.ex. Vägverket bestämt sig för. Vi skall kunna låta regionerna själva bestämma vad de vill ha för lösningar. Detta är en process, och vi räknar med att man skall kunna påbörja den inom en tioårsperiod.

När det gäller den nya process som regeringen föreslår med regionberedningsgrupper beklagar vi att utskottet så markant har stängt dörren för att ta in annan kompetens än bara trafikverken. Boverket har haft en pådrivande roll när det gäller utvecklingen av nya transportsystem och även när det gäller samhällsplaneringen i ett sådant perspektiv. Det handlar inte om att bygga en väg och ett hus, utan huset och vägen har rimligen med varandra att göra, om man uttrycker det litet enkelt.

Självfallet skulle även Naturvårdsverket vara en mycket värdefull kompetens och en tung instans att ha i en regional planeringsprocess. Och varför inte Glesbygdsverket? Är det något parti här i kammaren som säger att de inte bryr sig om infrastrukturen i glesbygden? Jag har inte hört det. Varför inte då låta Glesbygdsverket, med den specifika kompetens som det verket har, vara med i planeringsprocessen?

Vi är också mycket besvikna över att betänkandet inte närmare behandlar våra motionsyrkanden när det gäller miljökonsekvensbeskrivningar och infrastruktur och demokrati. Det är knappast någon av politikerna i trafikutskottet som undgått att upptäcka att vi har haft flera olika konflikter där myndigheterna har haft ansvaret och där regeringen, som inte behöver motivera sina beslut, haft det sista ordet. Samtidigt som vi skapat ett större politiskt spelutrymme för generella riktlinjer har vi också av sagt oss ansvaret. Det betyder att vi som politiker inte kan ansvara fullt ut gentemot våra väljare. Därför bör vi ha en mycket strikt, mycket bra och mycket tydlig lagstiftning som gör att miljökonsekvensbeskrivningar, som är det viktigaste redskapet när det gäller infrastrukturprojekt, får en opartisk och oförvitlig roll.

I betänkandet hänvisas till arbetet med miljöbalken. Men jag är ändå besviken över att trafikutskottet inte kunde ta den här diskussionen. Vi har ju så ofta under de här åren som jag har suttit i utskottet konfronterats med problemen att människor känner en vanmakt inför infrastrukturprojekt. Vi hade haft en annan situation om vi hade haft en mer täckande lagstiftning som hade mindre kontroversiella delar.

Till sist några saker om de järnvägsinvesteringar som vi föreslår. Vi vill satsa oerhört mycket pengar på järnvägar. En kritik har varit att Banverket i denna stund inte har kapacitet att använda dessa pengar. Låt det vara en process! Låt dem bygga upp sin organisation!

Vi vill investera där det finns betydande kapacitetsproblem eller där man kan förutse kapacitetsproblem. Där har vi satt en beläggning på 70 % och uppåt som gräns. Vi vill också ha strategiska utbyggnader. Man för en diskussion i samhället om att stärka regionerna kring Östersjön. I går hade vi besök av Malmö. Då visades de nya planerna för det s.k. Örestad där man binder samman en storregion. Vi har sett de infrastruktursatsningar man har gjort kring Mälardalen. Där knyts Mälardalen samman. Eventuellt kommer det att hända någonting på Västkusten också.

För att inte dessa centraliserade resurser skall bli ett hot mot andra regioner är det oerhört viktigt att vi kan överföra samma regiontänkande till andra delar. Låt Sundsvall och Östersund utveckla sitt arbete mer! Låt Mittlinjen vara kvar! Det är en annan diskussion, men det är en av grunderna till vad vi menar med strategiska utbyggnader. Där är också arbetspendlingen av central betydelse.

Det finns också en del felande länkar där industrin tvingas ta lastbilstransporten när man skulle kunna ta järnväg, men det fattas en liten sträcka här och där. Det kostar mycket pengar, men det skulle kunna förändra det logistiska utseendet betydligt. Eftersom Jarl Lander skall föra socialdemokraternas talan, vill jag särskilt påtala situationen i Karlstad för honom. Där skulle man kunna överföra en del timmertransporter och industritransporter till järnväg om inte situationen där var som den är. Flexibilitet och olika lösningar är a och o.

Beträffande transporter av farligt gods vill vi höja ambitionsnivån och minska riskerna utöver vad regeringen föreslår just för att förebygga konfliktpunkter. Vi anser också att det är rimligt att transportörer av farligt gods är med och betalar vad det kostar. Det gäller t.ex. att skydda vattentäkter.

Problemen med trafikbuller är olika i olika delar av landet. I snitt är var fjärde svensk störd av trafikbuller. Vi anser att rättsligt bindande gränsvärden, inte riktvärden, är en nödvändighet för att vi skall kunna få bukt med bullerproblemet. Särskilt utsatta är skolmiljöer och annat som ofta hamnar i närheten av motorvägar.

När det gäller Citytunneln deltar inte vi i beslutet, vilket framgår av en liten markering i betänkandet. Anledningen framgår av det särskilda yttrande från oss som är fogat till betänkandet. Helst hade vi inte alls velat se någon Öresundsbro. Vi är dock väldigt måna om att Skåne som region får vettiga trafikpolitiska lösningar, särskilt som den regionen, som redan har mycket stora miljöproblem, kommer att bli oerhört belastad. Citytunneln är kanske inte den bästa lösningen, men på nuvarande grunder och med den utveckling som varit inom Banverket är det en omöjlighet för oss i Miljöpartiet att över huvud taget behandla frågan på ett seriöst sätt. Vi vill ha ny information. Vi vill också att frågan bereds på annat sätt. Vi kan alltså inte delta i ett beslut på de grunder som här föreligger.

Sedan helt kort några ord om två saker till.

När det gäller de funktionshindre hade man från utskottets sida kunnat ge uttryck för en större oro eller för en större medvetenhet om att

risken kan finnas att handikappanpassningen av kollektivtrafiken innebär att besparingar görs som drabbar funktionshindrade på ett väldigt orättvist och olyckligt sätt; särskilt med tanke på den situation som kommunerna befinner sig i.

Begreppet samhällsekonomi är ett relativt begrepp. Någon talare före mig – jag beklagar att jag inte kommer ihåg vem det var – sade att vi måste räkna in också miljö- och regionalpolitiska hänsyn i samhällsekonomi. Ja, det är här fråga om ett val. Detta är relativt. Man kan alltså välja olika definitioner och olika tyngd hos olika faktorer när det gäller begreppet samhällsekonomi.

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag drog över taletiden, men nu återstår bara yrkandena.

Jag och Miljöpartiet står givetvis bakom alla våra reservationer och särskilda yttranden, men för tids vinnande yrkar vi bifall endast till reservationerna 6, 13 och 21.

Anf. 10 TOM HEYMAN (m) replik:

Herr talman! Jag skulle naturligtvis kunna hålla ett längre anförande om den moderata miljöpolitiken, men då blir jag troligen avklubbad så att säga. Därför skall jag begränsa mig till de delar som rör trafiksidan, som vi moderater ingalunda tar lätt på. Vi ägnar i faktiskt mycket tid åt de sakerna.

Till skillnad från Miljöpartiet tror inte vi på snabba och drakoniska förändringar med hjälp av politiska beslut. Vi tror att samhället i dessa processer måste få tid på sig för en omställning. Också enskilda människor måste få tid på sig för att anpassa sig till nya verkligheter.

Till skillnad från Miljöpartiet tror vi väldigt mycket på den tekniska utvecklingen. Även historiskt kan man se att det har gått att lösa väldigt många miljöproblem med ny teknik. Under den tid som jag kommer ihåg och kan överblicka var det vid något tillfälle väldigt stora problem med blyföroreningar från biltrafiken. Det löstes med hjälp av tekniska åtgärder. Det har också varit stora problem med kväveoxider. Även det har lösts med hjälp av tekniska åtgärder. I dag har vi problem kanske framför allt med koldioxiden. De problemen löser vi kanske inte helt, men vi kommer säkert en bra bit på vägen. En modern bilmotor drar ju långt mindre bränsle än vad tidigare modeller gjorde.

Vi anser inte att det stora problemet på trafiksidan är att det är för många bilar i Sverige. I stället är det stora problemet den alldeles för gamla bilparken.

Anf. 11 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! När det gäller den tekniska utvecklingen måste jag starkt tillbakavisa påståendet att vi i Miljöpartiet är trafikfientliga. Det kan jag enkelt visa genom den tro vi har såväl på sjöfarten och det nya tonnageets utvecklingsmöjligheter i fråga om miljöhänsyn som på tågen.

Litet skämtsamt har vi i Miljöpartiet kallats för tågromantiker och det har sagts att vi vill att hela svenska folket skall åka på museijärnväg. Så är det förstås inte. Vi har tvärtom en väldigt stark tro på att tåget har enorma utvecklingsmöjligheter. Marknaden kan dock inte sköta hela den utvecklingen. Självklart skall människor inte påtvingas nya lösningar,

men om det inte kommer till politiska beslut så händer ingenting. Detta framgår klart och tydligt. Starka intressen, inte minst oljeindustrin, blockerar ju gång på gång utvecklingen.

Titta bara på den bil som Greenpeace har tagit fram och som förbrukar 0,3 liter bensin per mil! Varför har industrin inte varit kapabel att åstadkomma något motsvarande? Jo, därför att det inte har funnits någon efterfrågan. Varför har det då inte funnits någon sådan efterfrågan? Jo, därför att det saknats politiska beslut för en sådan efterfrågan. Det är, som sagt, mycket svårt att få människor att agera lokalt och tänka globalt. Vi tror att det finns en möjlighet att åstadkomma det, inte bara genom marknadskrafterna utan också genom politiska beslut.

Anf. 12 KARIN STARRIN (c) replik:

Herr talman! Elisa Abascal Reyes ondgjorde sig över oss i Centerpartiet och menade att vi inte är miljökonsekventa. Vi skulle enligt henne måla litet grön fernissa över en fråga för att på det sättet bli populära och vinna politiska poäng. Det kan jag definitivt inte hålla med om. Jag vill informera er i Miljöpartiet om att vi vill påverka de olika politiska besluten på ett sådant sätt att positionerna flyttas framåt. Vi vill se sakresultat.

Vad gäller Dennisöverenskommelsen måste vi ha respekt för demokratin. Vi i Centerpartiet har det. Har ni i Miljöpartiet också det?

Den överenskommelse som träffats mellan olika partier i Stockholms stad och i Stockholms län om ett Dennispaket är vi i Centerpartiet helt emot. Det är tyvärr så. Man måste dock ha respekt för majoriteten. I början av december, då propositionen skrevs, var sakläget att Dennispartierna hade i uppgift att försöka ro det hela i land. Vi kunde trycka på och verkligen ställa krav. Nu var det dags att presentera en hållbar ekonomisk lösning på hur man kan få ihop hela paketet. Det medverkade vi till, och detta skulle den s.k. kontrollstationen också visa på.

Vi vet nu vad som håller på att hända. Det som håller på att hända tycker jag är bra och det tycker jag att vi litet grand skall ha heder av. Hela tiden har vi ju markerat att vi inte vill ha något Dennispaket. Nu ser vi steg i den riktningen. Centerpartiet tänker medverka till att vi får se biltrafiken över Centralbron nedgrävd i en tunnel och till det tredje järnvägsspåret.

Anf. 13 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! Karin Starrin frågar om vi i Miljöpartiet har respekt för demokratin. Jag skulle kunna ställa samma fråga till Centern. Var har det nya s.k. Inespaketet beretts? Var har den demokratiska processen skett? Det skulle vara intressant att få veta.

Anledningen till benämningen Dennispaketet, eller Dennisöverenskommelsen, är att det bygger på en helhetslösning. Här står riksdagen fortfarande fast vid garantiramar och ekonomiska åtaganden som bygger på en helhetslösning, men bara delar har förändrats. I och med att Centern nu går in och stöder regeringen genom ett borttagande av Österleden och genom de fördelar som i och för sig inte är att förakta – självklart är de väldigt bra – har man stadfäst den andra delen av överenskommelsen, som alltså ligger kvar. Vi har ju inte fått någon trafikpolitisk lösning.

En logisk slutsats borde vara att trafikbehovet är detsamma. Om bilutrymmet och utvecklandet av nya motorvägar minskas, måste man ju utöka i något annat avseende. Jag har dock inte hört Centerpartiet uttala sig för ökade kollektivtrafiksatsningar och för förbättrade tvärförbindelser i storstaden.

Var finns alltså den demokratiska aspekten i Centerns agerande?

Anf. 14 KARIN STARRIN (c) replik:

Herr talman! Det finns ingen underskriven överenskommelse om ett nytt Inespaket. Det är ett arbetsnamn som man populärt tar till för att visa att det är ett klart avsteg från Dennispaketet. Nu återstår ett mycket allvarligt och viktigt arbete i hela den här frågan. Det vi har medverkat till i och med att vi ställt oss bakom propositionen med krav på en hållbar ekonomisk lösning var att visa att den tidigare överenskommelsen, som hade antagits på ett demokratiskt riktigt sätt, inte höll. Det är precis vad vi har medverkat till. Nu skall vi självklart se hur man kan finansiera de investeringar som redan är gjorda vad gäller Södra länken och Norra länken. Självfallet ligger det stora kollektivtrafiksatsningar i det förslag som kvarstår. Det som är viktigt är att hitta en regional finansiering så att projektet nu kan kännas ansvarsfullt.

Anf. 15 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! De kollektivtrafiksatsningar som Karin Starrin talar om är inte nya som tillkommit under den nya processen, utan de var beslutade förut. Frågan kvarstår fortfarande: Var finns helhetslösningen?

Det är sant att Centern kan ta åt sig äran för att man inte får Österleden, som skulle vara ett fruktansvärt ingrepp i stadsmiljön, och till viss del äran – tillsammans med den samlade miljöopinion som drivit frågan – för att man nu får bort biltullarna och i stället får en mera miljöanpassad betalning till staden. Men det Centern måste ta på sitt ansvar är att man nu stöder en forcering av en sexfilig Södra länken, Södertörnsleden med ett mycket stort ingrepp i skogsområdet och de yttre tvärlederna från Bergslagsplan, över Hjulsta upp till Häggvik. Det måste Centern ta på sitt ansvar. Ni kan inte bara gå in och stödja förslaget och sedan hoppas att det andra krackelerar av sig självt. Det är väl inte demokrati!

Anf. 16 KENTH SKÄRVIK (fp) replik:

Herr talman! Det borde kännas väldigt jobbigt för miljöpartister att alltid känna sig så besvikna som ni ofta gör över alla andras förslag. Det finns ganska många åsikter om hur man skall lösa problemen. Över huvud taget handlar det här betänkandet om en tioårig ekonomisk planeringsram som skall göras. Vi har flera gånger i dag hört att det är litet olyckligt att debatten förs just nu och inte i samband med att betänkandet från KOMKOM är färdigt och har gått igenom av regeringen. Då skulle man få en belysning av var de olika partierna står. Vi har där redovisat hur vi ser på olika alternativ för att lösa miljöproblemen i vårt land, kanske framför allt i tätorterna.

Jag har i mitt anförande trots allt visat på en del saker som vi vill göra när det gäller miljöfrågorna. Det handlar framför allt om att försöka rena bilarna och motortrafiken. Det kommer att betyda väldigt mycket. Vi har

inte heller något emot en del åtgärder när det gäller trängselbekämpning i tätorter, men vi vill kanske inte göra det på det sätt som majoriteten i Kommunikationskommittén har uttryckt det hela. Jag tycker att debatten i dag skall handla om en tioårig planeringsram. Sedan kommer vi tillbaka i andra debatter litet senare.

Anf. 17 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! Jag vill fullt och fast instämma i det Kenth Skårvik uttryckte senast, att den här debatten skall handla om infrastrukturinvesteringar. Nyckelfrågan är: Om infrastrukturinvesteringarna, fördelningen mellan väg, järnväg, sjöfart osv. kan påverka miljön, har då infrastrukturinvesteringarnas fördelning någon betydelse trafikpolitiskt och miljöpolitiskt? Om svaret är ja skulle en slutsats, med den kunskap vi i dag har om den påfrestning som bilismen innebär på miljön, vara att man måste komma med systemförändrande förslag när det gäller infrastrukturinvesteringarna.

Drivmedel är det väldigt viktigt att diskutera, och jag hoppas att vi kan få en konstruktiv dialog med Folkpartiet och andra partier. Det är naturligtvis också viktigt att diskutera skatterna, men i dag diskuterar vi investeringarna i infrastrukturen. Då är min fråga till Folkpartiet fortfarande: Var är era systemförändrande förslag till förmån för miljön?

Anf. 18 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Herr talman! Som jag sade vill vi återkomma när den debatten egentligen skall föras. Vi är på det klara med att det behövs åtgärder för framför allt storstadsregioner där det är besvärligt. Vi kan också tänka oss – vi har sagt det vid flera tillfällen – att öka järnvägstrafiken. Men det handlar om att se till att också järnvägen kan utnyttja de möjligheter som finns att köra och inte behöver hota med att lägga ned så fort man inte får full täckning.

Jag sade redan förut att vi inte har någonting emot att göra allt vi kan för att rena bilarnas, lastbilarnas och flygets drivmedel. Men vi skall inte tro att vi kan få bort föroreningarna över huvud taget från kommunikationerna i Sverige. Det finns ingen möjlighet att använda järnvägen överallt. Vi behöver ha bilar. Vi kommer aldrig någon gång att få människorna i Sverige att acceptera att det inte finns kommunikationer med motorfordon.

Anf. 19 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! Utifrån den sista delen av Kenth Skårviks inlägg skulle man kunna tro att vi inte skulle ha några vägar alls i Sverige därför att folk skulle bli utan motorfordon om vi inte gjorde investeringar. Henry Ford sade på sin tid att för varje meter motorväg man bygger tillkommer en bil. Det är också så att varje krona man investerar i bilismen är en krona som inte är en investering i något annat.

Det är felaktigt att påstå att Miljöpartiet inte skulle vilja ha några kommunikationer alls eller att vi skulle vilja ha järnvägar överallt. Så är det inte. Jag vill vidhålla att Sverige har ett väl utbyggt vägnät som behöver förbättras delvis. Det har vi anslagit medel för, men det är till stor del upp till regionerna själva att avgöra.

Kenth Skårvik återkommer till teknikutveckling, skatter, drivmedel och trängselsproblem. Men när det gäller just infrastrukturen verkar det som att Kenth Skårvik delar majoritetens uppfattning, att det inte har särskilt stor betydelse för miljön vilka avvägningar man gör mellan järnvägsinvesteringar och väginvesteringar i ett politiskt perspektiv.

Anf. 20 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Jag vill först till Elisa Abascal Reyes säga att det var väldigt bra att hon tog upp det globala perspektivet. Det är alldeles för litet av den typen av diskussioner i kammaren, så det var bra.

Elisa Abascal Reyes ifrågasatte vår ekonomiska ram för att också hitta alternativen till bilismen. Den tror jag håller. Vi har satsat på järnvägar och länstrafik. Vi talar om biljettstöd som en förutsättning. Vi har ställt krav, som Elisa Abascal Reyes säkert vet, angående banavgifter, osv. Många av dessa alternativ är just alternativ för att minska bilismen och de tunga transporterna på våra vägar.

Problemet med debatten med anledning av det här betänkandet är att det handlar om två delar av en väldigt stor problematik, som flera har varit inne på. Vi diskuterar inte skatter och drivmedel, och därför är det svårt att ta upp den typen av förslag här. Jag har i och för sig ingen övertro på att tekniken kommer att lösa alla problem med alltför mycket bilism.

Framför allt handlar det nu om storstäderna. Där har Miljöpartiet och Vänsterpartiet ofta samarbetat kring kollektiva alternativ till de stora vägtrafiksatsningar som gjorts. Man försöker få den trafik med bilar som körs av män med höga inkomster att bli en trafik som mer utnyttjas av kanske ensamstående kvinnor med barn. Det handlar till stor del om att bygga ut kollektivtrafiken.

Anf. 21 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att Vänsterpartiet och Miljöpartiet delar den grundläggande analysen av systemförändringar inom kommunikationssektorn. Vi delar också uppfattningen att bilismen måste minska, och det gäller såväl godstransporter som personbilar, framför allt i storstäderna och i fråga om långväga tunga transporter med lastbilar. Den viktiga skiljelinjen är vilket alternativ man erbjuder människor. Det kommer att krävas väldigt drastiska styrmedel. Jag tror inte precis att det kommer att bli smärtfritt och konfliktfritt att driva igenom de miljöskatter som är nödvändiga för att klara hälsa och miljö. Men om man inte bygger upp ett järnvägsnät som kan tillfredsställa t.ex. industrins behov och ökar hastigheten på tågen kommer järnvägen att fortsätta att vara ett svagt alternativ.

Vi kan diskutera andra lösningar vid andra tillfällen. Men jag ser det som väsentligt att man tillför stora investeringar till järnvägen för att kunna erbjuda ett annat nät som alternativ.

Anf. 22 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det inte kommer att bli smärtfritt att göra de förändringar som jag tror att vi måste göra. Jag håller också med om att vi måste satsa mycket på järnvägstrafik, vilket jag tycker att vår tabell och vår alternativa budget återspeglar. Vi har inte exakt samma siffror i våra olika förslag, och vi har gjort olika bedömningar. Det som jag tror är det grundläggande problemet i hela debatten är att debatten över huvud taget inte fördes i utskottet. Det är väldigt synd. Jag tror att det finns många bra förslag från olika partier och framför allt att frågorna behöver diskuteras fram och tillbaka.

Vi har i vårt motionsskrivande gjort olika avvägningar och bedömningar som jag tror, precis som Elisa Abascal Reyes sade, bottnar i någorlunda samma övertygelse om vad det är som krävs för vårt samhälle och inte.

Men jag håller fast vid att de satsningar och den fördelning av pengar som vi har föreslagit håller för kollektiva lösningar på våra trafikproblem framöver.

Anf. 23 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! Hanna Zetterberg talar om olika siffror för Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det är något av en underdrift eller en väldigt begränsad beskrivning. Skillnaden rör sig om sammanlagt 70 miljarder kronor när det gäller ramar och dryga 20 miljarder kronor när det gäller järnvägsinvesteringar.

Om man inte tar ansvaret att kunna bygga ut järnvägsnätet, inte bara för kollektiva lösningar utan framför allt för godstrafiken på järnväg och för att höja hastigheterna, blir det väldigt svårt att motivera den andra delen.

Anf. 24 JARL LANDER (s):

Herr talman! Jag vet inte hur jag skall börja, eftersom jag blir litet förvirrad av debatten. När jag började planera mitt anförande var min tanke att vi här har ett betänkande som bygger på en proposition från regeringen angående inriktningen för fördelningen av ramarna inom infrastrukturen.

När vi sedan kommer till debatten börjar första talare med att säga att vi nu skall fatta ett nytt trafikpolitiskt beslut. Sedan diskuteras mer och mer olika frågor inom trafikpolitiken totalt sett.

Karin Starrin var förständig och försökte påminna debattörerna om att det var inriktningen av ramarna som vi skulle diskutera. Men det hjälpte föga. Debatten fortsatte med en diskussion om olika beslut.

Till er som har haft tanken att det är detta som vi skall diskutera vill jag redan nu klart säga ifrån att jag inte tänker gå in i en debatt med något partis företrädare som tänker diskutera något annat än infrastrukturramarerna och det som föranletts av både propositionen och innehållet i utskottets betänkande. Alla övriga diskussioner om trafikpolitiken måste anstå till dess att propositionen läggs fram, som är föranledd av Kommunikationskommitténs betänkande som vi fick häromdagen. När propositionen kommer skall vi föra hela den övergripande diskussionen. Det är detta som också är svaret, Hanna Zetterberg, på frågan om varför det inte blev

så många diskussioner under utskottets hantering av dessa frågor. Vi tillämpar ju normalt rutinen att när det är nya regeringsförslag på gång och utredningar sitter, så skall vi inte i betänkandet föregripa dessa.

Herr talman! Jag övergår till det som jag tänkte att vi skulle diskutera i dag, nämligen infrastrukturens ramar. Men innan jag går in på dessa vill jag ändå kommentera Hanna Zetterbergs och i viss mån Tom Heymans inställning att vi nu inte skall fatta beslut om ramarna. Jag tycker att det var en klok inställning som Elisa Abascal Reyes framförde, att det visst går att diskutera ramarna innan man vet vilken politik man har att följa. Tom Heyman jämförde detta med att ställa kärran före hästen. Jag skulle vilja säga till Tom Heyman att det som vi gör nu är att se om vi över huvud taget har någon häst att ställa framför eller bakom kärran. Vi skall alltså i dessa ekonomiskt kärva tider vi befinner oss i försöka se hur mycket pengar vi har och hur vi kan fördela dem inom givna ramar. Sedan bygger vi på dessa ramar med trafikpolitik.

Herr talman! Oavsett om vissa debattörer tycker att det är trafikpolitiken som vi skall diskutera, var det väldigt många riksdagsledamöter som tyckte annorlunda när propositionen lades på riksdagens bord, för det visar intresset från riksdagsledamöter. Utskottet hade att behandla ca 350 motionsyrkanden i samband med propositionen. Naturligtvis skulle det ha kunnat leda till att vi hade fått ett mycket stort antal reservationer att behandla i dag. Men jag vill passa på att vara ärlig och säga att jag tycker att utskottskamraterna och trafikutskottets kansli har gjort ett mycket bra arbete, eftersom vi nu står här med ett betänkande som innehåller "bara" 21 reservationer. Det kunde kanske ha varit 350.

Vad vill då vi socialdemokrater ha för utveckling av infrastrukturen för transporter? Så långt som möjligt skall vi ge förutsättningar för ett miljöanpassat och trafiksäkert transportsystem, som också bidrar till tillväxt och sysselsättning i hela landet. Vi anser att fungerande kommunikationer är en fråga om både välfärd och rättvis fördelning. Utifrån detta kan vi inte bara göra investeringar i samhällets infrastruktur utifrån s.k. samhällsekonomiska kalkyler, utan vi måste också föra in politiska värderingar i det förberedande arbetet. Det är därför utskottsmajoriteten i betänkandet understryker att vid sidan av lönsamhetsberäkningar av olika projekt, måste bedömningar göras av sådana faktorer som kanske inte alltid beaktas, t.ex. regional balans, miljö och tillgänglighet till infrastruktur. För att klara dessa målsättningar är det inte alltid nyinvesteringar som är det viktigaste, utan möjligheten att behålla det väg- och järnvägssystem som vi redan har byggt in ett stort kapital i. Det gäller alltså att underhålla i stor utsträckning.

Det kan vara av vikt att peka på vad några punkter i betänkandet kan leda till, om betänkandet får riksdagens gillande. Det kan leda till att det vägnät som klarar högre axellast utökas. Vi ger alltså industrin och näringslivet bättre förutsättningar. Det kommer att leda till att eftersatt underhåll åtgärdas. Det kommer att leda till att järnvägssträckor med stora, tunga systemtransporter kommer att klara 25 tons axeltryck och en bredare lastprofil på vagnarna. Det kommer också att leda till att godstågen får förutsättningar att köra fortare. Därigenom, återigen, förbättrar vi för näringslivet och ökar sysselsättningstillfällena här i landet.

Den inriktning som vi nu lägger fast betyder också en stor satsning på det lågtrafikerade vägnätet. Det betyder såväl tjälsäkring som beläggning

av grusvägar, så att framkomlighet och restider kan hållas på en något-sånär rimlig nivå. Det innebär vidare att infrastrukturmedlen utifrån fördelningspolitiska aspekter skapar förutsättningar att nå det trafikpolitiska målet om regional balans.

Det förslag till inriktningsbeslut som vi nu behandlar innebär att inriktningen läggs fast genom målstyrning inom fastlagda ramar. Därför är det av mycket stor vikt att målen tydliggörs och att noggranna utvärderingar om måluppfyllelse görs. I utskottsbehandlingen fick vi reda på att Riksdagens revisorer har haft åsikten att återrapportering och resultatanalyser från såväl organ inom infrastrukturen som från regeringen måste förbättras, om riksdagens möjligheter till övergripande styrning skall fortsätta att fungera. Utskottsmajoriteten förutsätter att regeringen fortsättningsvis kommer att ägna denna fråga en mycket stor uppmärksamhet.

Sedan vill jag nämna något om förslaget till den nya planeringsprocessen, som behandlas i betänkandet. Jag vill börja med att poängtera det som vi alltid brukar säga på hemmaplan om resultaten av olika planeringsprocesser som har gjorts centralt: Hade bara vi fått vara med skulle det säkert ha blivit mycket bättre. Så brukar vi alltid säga hemma i länen.

Nu får vi med detta förslag på ett annat sätt inflytande över planeringsprocessen i länen och i regionerna. Nu är det inte längre de s.k. infrastrukturverken som bestämmer allt. Jag tror att med den lösning av hur de regionala medlen skall fördelas som nu presenteras i betänkandet kommer vi att få en starkt förankring ute i samhället när det gäller hur vi skall fördela medlen i vår region.

Herr talman! Jag vill peka på en specifik frågeställning som finns under den regionala planeringsprocessen där utskottet i princip var överens. Jag vill lyfta fram två motionsyrkanden av alla dessa 350. Det är motionsyrkanden som säger att cirka en och en halv miljard kronor skulle vara en rimlig summa att ha till bidrag till kollektivtrafiken för anpassning för de funktionshindrade, eller för att ge de funktionshindrade bättre förutsättningar till kollektivtrafikresande.

Detta anser utskottet vara en rimlig summa. Vi säger samtidigt att vi inte kan acceptera rakt över att vi låser det hela. Vi förutsätter naturligtvis att regeringen, som skall komma med en proposition om kollektivtrafik, tar till sig vad riksdagens trafikutskott har sagt om en rimlig nivå och visar på vilka regler som skall gälla för ett sådant bidrag.

Det är också viktigt att påpeka – och jag tror att Elisa Abascal Reyes gjorde det – att om kollektivtrafiken nu får bättre förutsättningar att erbjuda funktionshindrade att resa med fordonen får det inte leda till att det blir inskränkningar för dem som inte har tillgång till kollektivtrafiken.

Herr talman! Med dessa målsättningar anser vi från Socialdemokraterna att vi skall ställa oss bakom regeringens förslag att 30 ½ miljarder investeras under kommande tioårsperiod i nationella stamvägar och 36 miljarder i nationella stomjärnvägar. Vidare skall den regionala planeringsramen omfatta 32 miljarder. Vad gäller drift och underhåll anslås det 56 miljarder till det statliga vägnätet och 27 miljarder till järnvägsnätet. Slutligen, för att nå upp till de 190 miljarder som ramen omfattar, används 8 ½ miljarder till kompletterande åtgärder inom miljö- och trafik-säkerhetsområdet.

Herr talman! Så några ord om specifika projekt som fanns med i regeringens proposition och som utskottet har behandlat. Ett sådant är City-

tunneln i Malmö. Vi har redan under debatten hört mycket om det. Jag vill klart redogöra för vad utskottet säger att vi ställer oss bakom, dvs. att inom en planeringsram på 1 827 ½ miljoner vara med och finansiera Citytunneln. Hela kostnaden, som i avsiktsförklaringen sägs vara ca 5 miljarder, har SJ en liten del av ansvaret för, och i huvudsak delas övriga kostnader mellan Banverket och regionen. Utskottsmajoriteten tycker att trafiksituationen föranleder att vi slår fast att det inom planeringsramen finns ett utrymme på 1 827 ½ miljoner för finansiering av Citytunneln.

Vad gäller infrastrukturen i Skåne för övrigt säger utskottet ungefär samma sak som Kommunikationskommittén sade i sitt delbetänkande. Det är svårframkomligt på spåret söderut, i synnerhet för godstrafiken. Vi gör bedömningen att ytterligare kapacitet behövs för den spårbundna trafiken. Men vi finner inte nu utrymme för detta i den planeringsram som är framlagd, även om det skulle vara eftersträvansvärt både från miljö- och kapacitetssynpunkt. Utskottsmajoriteten säger i betänkandet att den förutsätter att trafikförsörjningen i Skåne övervägs i samband med nästa revidering av planeringsramarna. Jag förutsätter att regionen använder de ordinarie medlen på ett för regionen Skåne förnuftigt sätt.

Herr talman! Något om det som många här har debatterat, nämligen Dennisuppgörelsen, som inte längre är någon Dennisuppgörelse. Någon har kallat det för Inespaket. Det betänkandet behandlar är att vi från utskottets sida tycker att det är mycket angeläget att fyrspårlösningen kommer till stånd mellan Årsta och Södermalm, inkluderande en ny Års-tabro. Det är mycket angeläget att planlösningen för detta klagörs ganska snabbt. Det är också mycket angeläget att ett tredje spår byggs vid Stockholms central. Skall vi få effekt av de stora järnvägssatsningar som sker i regionerna runt Stockholm måste fyrspåret och tredje spåret komma till. Annars är i princip de järnvägssatsningarna i stort sett bortkastade.

Vi anser också att det är riktigt att nu påbörja första delen av Botniabanan, men sträckan Sundsvall–Nyland utgör ju ingen Botniabana. Det finns en förhandlingsman tillsatt, som vi har hört. Vissa har tydligen redan läst hans utlåtande. Jag har inte gjort det. Men jag förutsätter att utskottet får anledning att återkomma till frågan när regeringen återkommer, som sägs i betänkandet.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkandet i sin helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 25 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att jag blev litet missförstådd. Jag hyser en stor sympati för Vänsterns avslagsyrkande. Däremot har Miljöpartiet valt att vara med i processen just för att vi skall kunna begränsa diskussionen till infrastrukturinvesteringar, precis på det sätt som Jarl Lander säger.

Jag vill ställa några frågor till Jarl Lander. Den första frågan är: Har svenska infrastrukturinvesteringar enligt Jarl Landers sätt att se på saken någon som helst betydelse i ett internationellt perspektiv, utöver EU och Östersjön?

Jag hade väntat mig att kommunikationsministern skulle vara här, men det går jättebra också med Jarl Lander.

Den andra frågan är: Delar Jarl Lander kommunikationsministerns uppfattning att infrastrukturinvesteringar inte påverkar trafikens miljöbelastning?

Den tredje frågan är: Vad leder 30 miljarder i nya vägsatsningar till för miljön? Finns det någon effekt där?

Jarl Lander tog också upp vad han ansåg vara det angelägna med Dennisuppgörelsen. Då vill jag fråga: Anser Jarl Lander det angeläget att riksdagen får en ekonomisk redovisning av Dennisprojektet, vilket vi har efterfrågat flera gånger, snarast?

Anf. 26 JARL LANDER (s) replik:

Herr talman! Jag börjar bakifrån. Elisa Abascal Reyes tog upp ekonomin angående Dennispaketet. Det står ju att läsa i betänkandet att vi vill ha redogörelse för och besked om hur de garantimedel riksdagen och samhället har ställt till förfogande skall kunna återbetalas, i den mån man har använt några medel. Det var ju under vissa förutsättningar man fick använda dem.

Sedan är det trivsamt att Elisa Abascal Reyes nöjer sig med att jag svarar på frågor som hon vill ställa till kommunikationsministern. Jag kan inte svara för hur ministern tycker, men för egen del kan jag säga att visst finns det en koppling mellan mer väg och miljöproblematiken. Men det är inte vägen i sig som utgör miljöproblematiken utan det som finns på vägen osv., och då kommer vi in på den debatt och den diskussion som jag från talarstolen förut sade att jag inte tänker ta. Den hör inte hemma i debatten och diskussionen angående hur ramarna för de olika infrastruktursatsningarna skall läggas.

Påverkar svenska investeringar i infrastrukturen andra än EU-länder, länder runt Östersjön osv.? Ja, visst gör de det i viss utsträckning, om – och nu svarar jag det som Elisa Abascal Reyes vill – de ger tillgång till mer biltrafik och vi får mer utsläpp osv. Den diskussionen tänker jag dock inte föra. Men såvitt jag kan bedöma, rent krasst utifrån vägens problem, kan inte vägen som sådan ge problem annat än för de boende där vägen går fram.

Anf. 27 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! Det är inte första gången utskottet begär en redovisning av Dennisekonomin. Det var därför jag frågade om det var särskilt angeläget, eftersom vi har begärt det tidigare.

Sedan påpekar Jarl Lander att vägen i sig inte är en miljöbelastning. Det råder det delade meningar om. Det pågår en forskning vid Linköpings universitet, om jag inte minns fel, inom ramen för KFB:s arbete, som visar på det samhällsekonomiska priset för exploatering.

Jag förväntar mig inte att Jarl Lander skall svara för sin minister, och jag sade också att jag är glad åt att få diskutera med Jarl Lander.

Det som Jarl Lander hela tiden motsätter sig att diskutera är kopplingen mellan infrastruktur och miljö. Men nu diskuterar vi inte skatter. Vi diskuterar inte drivmedel. Vi diskuterar infrastrukturinvesteringen och kopplingen till miljön. Går det inte att få en diskussion kring det hamnar vi i en teknikalitetsdiskussion.

Anf. 28 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Det är väl just där vi landar, Elisa Abascal Reyes: i en teknikalitetsdiskussion.

Det Elisa Abascal Reyes egentligen frågar efter är det som hör hemma inom trafikpolitiken i stort sett. Vad åstadkommer trafikpolitiken för någonting? Jo, bl.a. miljöskador. Men nu diskuterar vi ramar och investeringsbitar för svensk infrastruktur. Den väg eller den järnväg som då byggs kan inte, som jag ser det, få någon global miljöpåverkan. Den kan bara påverka de människor som bor i närheten där vägen eller järnvägen går fram.

Anf. 29 TOM HEYMAN (m) replik:

Fru talman! Jarl Lander har det inte lätt när han skall försöka försvara den konstiga ordning som denna proposition har inneburit. Det här är bara ett rambeslut, säger han; sedan skall vi ta trafikpolitiken nästa år. Men om nu, mot all förmodan, Kommunikationskommitténs betänkande hade lett till ett annat trafikpolitiskt beslut nästa år hade vi fått ändra alla våra ramar. Vad hade då dagens beslut varit värt?

Vad är det över huvud taget värt att ha ett rambeslut? Inom en månad kommer vi att få vårpropositionen, med nya ramar för samtliga utgiftsområden. Det som ryms i detta betänkande kunde ju precis lika gärna ha behandlats då. Om man inte först har bestämt vad man skall ha för inriktning på politiken är det inte någon idé att besluta om ramarna.

Jag tror att Jarl Lander sade att här gällde det egentligen att se om man hade något i kärran. Jag vill säga: Får man ingenting i kärran är det ingen idé att hålla på och sela hästen som vi gör nu.

Sedan lyfte Jarl Lander fram en speciell fråga i slutet av sitt anförande. Det gällde Årstabron. Jag vill gärna instämma i de tankarna. Vi har faktiskt lyft fram Årstabron i en speciell reservation till betänkandet som jag inte tog upp i mitt anförande. Men när det gäller Årstabron kan Jarl Lander förslagsvis ta en diskussion med sin partibroder i Stockholms stad, som nu har lagt ett planstopp på hela broarbetet. Det kunde väl vara bra att börja där och inte börja med att diskutera det i kammaren.

Anf. 30 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Tom Heyman kommer tillbaka till hästen och kärran och om det skall vara någonting i kärran. Då vill jag säga att vi kanske måste se om vi har någon häst som kan dra kärran. Att kärran sedan fylls med något är jag helt övertygad om, Tom Heyman, både med tanke på diskussionen här och med tanke på alla de 350 motionsyrkanden vi hade att ta ställning till när vi började behandla det här betänkandet i utskottet.

Jag tycker att det finns all anledning att återigen poängtera att det är värdefullt för samhället att veta om vi har medel att investera i infrastrukturen. Vi fick ett rambeslut i budgeten på 190 miljarder. Nu lägger trafikutskottet på riksdagens bord ett förslag om hur dessa 190 miljarder skall fördelas. Då finns det sedan också förutsättningar att bedriva trafik utifrån dessa ramar.

Vad gäller Årstabron, planföreläggande osv. sade jag att jag, precis som Tom Heyman, tycker att Årstabron måste komma i gång. Men det hjälper ju inte om jag som enskild riksdagsledamot pratar med min partibroder, om det nu skulle finnas någon att prata med i Stockholms stads-
hus som tycker att vi skall bygga Årstabron. Här måste hela riksdagen sätta tryck på Stockholms stad för att planlösningarna skall komma till

stånd. Annars är, som jag sade förut, stora delar av de investeringar som gjorts i järnvägsnätet, t.ex. runt Mälaren, i stort sett bortkastade. Vi måste hjälpas åt att trycka på för att planlösningarna kommer, så att bron och fyrspåret kan byggas.

Anf. 31 TOM HEYMAN (m) replik:

Fru talman! Den här ramdiskussionen kan vi fortsätta med länge. Men i realiteten är det som nu kommer på riksdagens bord ett förslag om minskade ramar jämfört med det beslut som trafikverken arbetar med i dag. Det har inte vi kritiserat så mycket i sig. Våra ursprungliga ramar var nämligen lägre när det gäller investeringssidan än vad som slutligen antogs. Den anpassning som nu sker kan vi alltså acceptera.

Men vad man nu gör är att lägga in ett antal projekt som inte ryms i ramen och säger: Det här skall vi också ha, på något sätt, fast vi inte har klarat någon finansieringslösning. Det tycker vi är ett något ohederligt sätt att driva detta, för därmed hänger hela rambeslutet i luften. Vi har egentligen varken politisk inriktning eller rambeslut fastlagda.

Anf. 32 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Det är positivt att höra att Moderaterna i alla fall ställer upp på vårt ramförslag. Att vi sedan, med hjälp av andra eller yttre finansieringsmöjligheter, också kan göra ytterligare för infrastrukturens utveckling vänder sig däremot Tom Heyman emot. Jag blir litet förvånad, med tanke på att Tom Heymans partivänner och övriga i den regering som satt mellan 1991 och 1994 gjorde det stora klippet för de sina genom att bygga Arlandabanan vid sidan av statsbudgeten.

Går det att finna sådana lösningar där det stora övergripande samhället kan vara med på en del, där regionen kan vara med och där andra finansiärer kan vara med, så låt oss försöka att göra detta. Men det är viktigt att vi får redovisningar av hur detta går till, hur mycket pengar inom ramen som används. Från vår sida tänker vi inte motsätta oss delfinansieringar i större infrastrukturobjekt.

Anf. 33 KARIN STARRIN (c) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till Jarl Lander och två kommentarer.

Det ena gäller Citytunneln. Tycker Jarl Lander att det är rätt att man nu fattar beslutet att anslå 1,8 miljarder till Citytunneln, det här nästan femmiljardersprojektet, innan man gör en miljöprövning? Återigen har vi den här fällan som jag tycker att regering och riksdag är på väg att gå i. Först fattar man beslutet och sedan kommer miljöprövningen. Tycker Jarl Lander att det är rätt väg? Tycker Jarl Lander också att trafikproblemen i Malmöregionen blir lösta genom att Citytunneln kommer till?

Kommentarerna gäller Dennispaketet. Jag tycker att Jarl Lander på ett mycket riktigt sätt beskrev vad utskottet anser är viktigt att poängtera, nämligen att man utökar spårkapaciteten i Stockholmsregionen. Vi har understrukit att vi också kräver en ekonomiskt hållbar lösning. Det är det som är beskedet från utskottet inför dagens debatt. Vi har en mycket bestämd uppfattning om att det måste visas en ekonomiskt hållbar lösning.

Anf. 34 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att be om ursäkt för att jag vänder ryggen till, Karin Starrin. Men jag tror att övriga föredrar att höra det jag säger, i synnerhet om det till äventyrs finns någon vid en TV-apparat på något rum som lyssnar.

Karin Starrin frågar om det är rätt att anslå medel innan Citytunneln miljöprövas. Det är klart att man kan föra en längre diskussion om det är rätt eller inte. Men i den här situationen tror jag nog att det är riktigt. Men jag vill lägga till att man i vilket fall som helst inte kan sätta spaden i marken innan eventuella prövningar har blivit klara.

På en direkt fråga om det här löser Malmös trafikproblem vill jag svara att det naturligtvis inte gör det. Men det är en stor hjälp med tanke på den trafiktillväxt som det räknas med i regionen med anledning av att bron över Öresund också färdigställs snart.

Vad sedan gäller Dennis efterlyser utskottet information och ber att få besked om det har använts medel från de garantier som har ställts till förfogande utifrån det förra beslutet. Vi vill vi ha svar på hur det skall bli med Dennispaketet, både vad gäller ekonomi och andra lösningar. Det är här vi förutsätter att regeringen efter förhandlingsmannens arbete snarast återkommer till riksdagen med ett förslag.

Anf. 35 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Jarl Lander har tydligt från talarstolen redovisat sin version av utskottet arbete, och jag tackar för det. Jag önskar dock att Jarl Lander vid nästa tillfälle använder en annan typ av retorik, som kanske skulle vara lämpligare i den debatt som jag tycker att vi skall föra.

Mina frågor kvarstår i alla fall. Jag tycker att kritiken mot att fatta den här typen av beslut innan Kommunikationskommitténs betänkande har lagts fram är väsentlig. Jarl Lander pratar om att vi har en ram och att vi skall fördela inom den ramen. Jag undrar hur vi kan ha en ram på 190 miljarder när vi inte vet hur finansieringen skall ske. Det vet vi inte än.

Jag undrar också över att vi, när vi fördelar pengar på det här sättet, också styr inriktningen. Om vi som exempel tar trafiksäkerheten eller diskussionen om att minska antalet bilar på våra vägar, tunga transporter eller privatbilism, borde den typen av diskussion också återspeglas i hur vi fördelar pengar. Jag skulle vilja ha ett konkret svar på hur utskottsmajoriteten ser på t.ex. diskussionen om trafiksäkerhet. Vore inte den bästa lösningen att minska antalet bilar på våra vägar och kanske sänka hastigheterna? Då skulle vi kunna minska budgeten ganska rejält och föra över ännu mer pengar till järnvägsinvesteringar eller andra investeringar.

Själva ramen på 190 miljarder är inte heller given på något sätt. Den måste man också kunna ifrågasätta, tycker jag.

Anf. 36 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att be om ursäkt, Hanna Zetterberg, om jag har använt fel retorik i talarstolen. Jag är inte bevandrad i retorikens konst. Det var kanske anledningen till att det blev fel tonläge. Jag ber om ursäkt för det. Det var inte min avsikt.

Sedan fortsätter Hanna Zetterberg med att fråga: Hur vet vi att vi får ihop de där 190 miljarderna? Det vet vi inte. Men vi förutsätter det. Na-

turligtvis har regeringen i sitt planeringsarbete förutsatt att den utveckling som vi socialdemokrater, ibland tillsammans med Centern, lyckas driva igenom, bl.a. genom förslag här i riksdagen, skall vi kunna fortsätta med ett antal år framåt. Utifrån det måste vi ha en planeringsram. Den ram vi i dag jobbar med går ju ut 1998. Vi behöver ha en ny ram som gäller därför. Då lägger vi denna ram på en rimlig nivå. Vi har kommit överens om att den rimliga ramen är 190 miljarder på tio år. Sedan får vi naturligtvis se varifrån dessa 190 miljarder kommer in till statskassan, så att de kan användas. Det finns ju inga öronmärkta pengar i skattesystemet.

Till sist vill jag ta upp trafiksäkerheten. Naturligtvis skulle vi få en bra mycket bättre trafiksäkerhet om det inte fanns några bilar på våra vägar. Men nu har vi en viss situation. Vi har det här antalet bilar. Jag tänker inte vara den förste som säger att av trafiksäkerhetsskäl får t.ex. de med en viss slutsiffra eller något sådant inte använda bilen den dagen. Vi är fastbyggda i ett system som gör att flertalet av människorna i det här landet är beroende av egen bil. Men med de förslag som bl.a. KOMKOM nu har lagt fram tror jag att det finns förutsättningar för en bättre utveckling vad gäller den här biten. Men den debatten får vi ta i ett senare skede.

Anf. 37 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Jag har inte på något sätt ifrågasatt att det behövs en planeringsram. Det jag har ifrågasatt är hur vi kommer fram till innehållet i ramen. Jag tycker att det har varit den omvända ordningen i det här arbetet. Det har jag redovisat från talarstolen, men jag säger det igen. En planeringsram är viktig, men frågan är hur den ser ut och hur den kommer till.

Sedan går vi in på trafiksäkerheten. Varken jag, Vänsterpartiet eller någon annan, tror jag, säger att vi inte skall ha några bilar över huvud taget. Jag tycker att det är ett försök att förlöjliga den här diskussionen, som jag tror är enormt central och viktig inte bara här i kammaren utan för många människor.

Ja, vi har ett bilberoende i vårt land. Men det beror också på politiska beslut, som bl.a. har fattats här i kammaren. Naturligtvis kan vi i sådant fall ändra på de politiska besluten och göra förutsättningarna för det kollektiva åkandet mycket bättre. Jag hoppas verkligen att vi delar den ambitionen. Om vi inte kan föra den typen av diskussion förstår jag inte riktigt vad vi har den här diskussionen till över huvud taget.

Det är möjligt att vi håller på att bygga fast oss i ett system. Men jag tror att det är möjligt att komma ur det systemet. Jag tror också att det är nödvändigt att komma ur det systemet. Innan vi säger att det skall finnas en budget på 17 miljarder som skall rädda trafiksäkerheten och miljön hade jag gärna sett att vi tagit upp den kanske viktigaste diskussionen, nämligen att förebygga konflikter i trafiken och förebygga problem med miljön.

Anf. 38 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Egentligen skulle jag vara lika konsekvent nu som vi har varit vid behandlingen av hela betänkandet och säga att vad gäller trafiksäkerhetsfrågorna får vi anledning att återkomma när regeringen snart kommer med en särskild proposition om detta. Men jag vill ändå göra

kommentaren, så att inte Vänsterpartiet och Hanna Zetterberg missuppfattar, att det var jag som sade att om vi inte har några bilar blir det inga skador.

Jag har inte sagt att ni i Vänsterpartiet vill ha bort bilarna på något sätt, men jag förstår och har hört i tidigare debatter att ni vill begränsa möjligheten att ha bil genom att införa olika pålagor. Jag tror inte att detta är rätt väg för att åstadkomma bättre trafiksäkerhet i dag. Däremot kan det vara en framkomlig väg för att minska bilåkandet inne i större samhällen och städer. Men som jag sade: Den debatten får vi återkomma till.

Vad gäller trafiksäkerhetsproblematiken i övrigt måste vi sätta in den i dagens situation också. Vi får anledning att återkomma till även denna diskussion när propositionen ligger på bordet.

Anf. 39 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag hörde vad Jarl Lander sade för någonting. Som motionär kan jag tycka att just den här typen av motioner kanske kunde ha väntat i stället för att tas upp och klumpas ihop på det här sättet i det här betänkandet.

Prioriteringar av infrastruktursatsningar i form av vägar och hur mycket anslag dessa skall ha föranleder naturligtvis en viss debatt som vid första anblicken kan tyckas ha ett lokalpatriotiskt inslag. Men vi måste vara medvetna om att när t.ex. Stockholmsregionen hävdar sina intressen i form av nya eller förbättrade vägar för bättre internationella förbindelser och för en positiv utveckling av näringslivet, så är det inte för att konkurrera eller tävla med andra städer och orter i Sverige. Stockholm konkurrerar faktiskt med andra städer i Europa. Stockholmsfientlighet slår alltså tillbaka mot hela Sverige.

I motion T317 från den allmänna motionstiden tar Jerry Martinger och undertecknad upp frågan om vägsituationen i södra Stockholmsregionen på Södertörn. Speciellt tar vi upp frågan om väg 73 som i dag går från södra Stockholm genom Haninge till Nynäshamn. I Nynäshamn finns det en hamn, till vilken en stor del av Gotlandstrafiken anlöper. Hamnen har också kapacitet och ligger bra till för båtförbindelsen med Baltikum, Ryssland och Polen. Väg 73 behöver byggas ut eller i varje fall förbättras. Vägen är i dag väldigt smal och olycksdrabbad. Väldigt många olyckor är omkörningsolyckor, vilket naturligtvis beror på den tunga trafiken från Gotlandsfärjan.

Vidare tar vi i motionen upp andra tvärförbindelser med Södertörn, t.ex. Södertörnsleden som jag har hört diskuteras här tidigare. Den var då en del av det numera icke-existerande Dennispaketet, den s.k. Yttre tvärleden. Leden är en mycket viktig tvärförbindelse för många kommuner på Södertörn när det gäller att komma ut till E4:an och E20.

Sju kommunstyrelseordförande – sex av dessa är socialdemokrater från Södertörn – har i dagarna skrivit till statsminister Göran Persson och kommunikationsminister Ines Uusmann av oro för vad som händer med Södertörnsleden med anledning av att Dennispaketet nu inte finns längre. Man vill också att denna Södertörnsled högprioriteras. Jag delar deras uppfattning.

Motion T317 har alltså avstyrkts i en bilaga tillsammans med ungefär 90 andra motioner med hänvisning till att dessa motionsyrkanden kom-

mer att tillgodoses inom ramen för det nya planeringssystemet. Om det är så återstår naturligtvis att se. Jag undrar om pengarna skall räcka till allt som tas upp i alla dessa motioner.

Fru talman! Alla visste vad Dennispaketet innehöll. Det har, som jag ser det och som Moderaterna ser det, stulits från Stockholmsregionen av Centern och Socialdemokraterna på riksplanet och slängts bort. I stället har vi fått ett Inespaket, grönt med röda snören, och ingen vet vad det innehåller. Det verkar först ganska stort, men om man öppnar det är det paket på paket inuti tills man kommer fram till ett litet paket som innehåller en låda ur vilken en boxhandske hoppar upp och smockar stockholmarna i ansiktet. Och som om inte detta räcker kommer, som ett slag under bältet, Kommunikationskommitténs utredning där man föreslår satellitövervakning och avgifter på upp till 80 kr milen i Stockholmsområdet utöver vad vi som bilister redan betalar i form av skatter och avgifter samt moms på dessa.

Fru talman! Med dessa dråpslag mot Stockholmsregionen måste jag fråga om uttrycket "Hela Sverige skall leva" inte också omfattar Stockholmsregionen.

Anf. 40 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Jag begärde replik med anledning av att jag misstänker att det kommer fler som tar upp enskilda projekt eller enskilda objekt inom väg- eller järnvägsplaneringen. Jag gjorde det därför att jag något tydligare ville markera varför utskottet avstyrker ett stort antal motionsyrkanden under ett enda klubbslag och lägger dem i tabellform i betänkandet.

Detta bygger på att oavsett om det gäller nationella, regionala eller lokala investeringsbehov – hur skall jag uttrycka mig för att vi skall förstå det här rätt – så kan inte vi från riksdagens sida gå in i detalj i alla dessa utifrån att de behöver prövas på olika nivåer. Vi kan inte i en budgetprocess i riksdagen pröva de olika nivåer som behöver komma till. Riksdagens uppgift i den här processen är att ha de övergripande målen och riktlinjerna för investeringsplanen. Sedan blir det bl.a. i den regionala planeringsprocessen som länen och regionerna i större utsträckning får gå in och ha ansvaret för och bestämmanderätten över var pengarna i större utsträckning skall användas. Det är det som är anledningen till att vi avstyrker alla dessa motionsyrkanden under ett klubbslag.

Anf. 41 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Jag vill då väldigt kort påpeka att man kan läsa i betänkandet och ta det som positivt det som står där, nämligen att det som tas upp i motionerna skall tillgodoses. Men min fråga är: Kommer alla dessa motionsyrkanden att kunna tillgodoses? Man kan ju snabbt läsa igenom dem och ställa sig denna fråga. Svaret är att de inte kommer att kunna tillgodoses. Det känns väldigt märkligt att som motionär bli behandlad som en del av en klump, samtidigt som man från utskottets sida låtsas som om man har givit motionerna ett positivt bemötande.

Anf. 42 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Naturligtvis kan inte alla sammantaget bli tillgodosedda, men vart och ett av dessa förslag kan, som enskilt förslag, bli tillgodosett

Anf. 43 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Nu kommer ytterligare ett önskemål om en enskild väg. Jag har begärt ordet med anledning av min motion om E 4:ans sträckning mellan Uppsala och Mehedeby, en väg som har ett mycket stort riksintresse. Frågan ligger nu hos Vägverket för planberedning.

Frågan om denna vägsträckning kommer med stor sannolikhet att hamna på regeringens bord. Därför tar jag upp tiden med att säga några ord om den i dag också. Överklagningar är med stor sannolikhet att vänta, hur än det färdiga planförslaget kommer att se ut. Det finns motstridiga intressen, och total enighet kommer det nog aldrig att gå att uppnå på det lokala planet i denna fråga.

Vägsträckan som den ser ut i dag – jag skulle tro att nästan alla riksdagsledamöter har åkt på den – går genom Uppsala och en rad mindre tätorter. Den är en stoppkloss i förbindelsen mellan södra Sverige och Norrland. Den är också dessvärre mycket olycksdrabbad.

Denna väg har diskuterats i massor av år. De som har varit med länge påstår att det lär gälla ett trettiotal år.

Den nu tilltänkta vägsträckningen, som man håller på att planlägga, skall ha motorvägsstandard. Men den går genom ett kulturlandskap, som också är av riksintresse. Det är planerat att den skall gå genom Gamla Uppsala och den historiska Vendelbygden. Den sliter fullständigt sönder ett öppet landskap med fina uppländska jordbruksmarker.

Det är ganska naturligt att ett sådant förslag har mött stora invändningar. Det är ganska naturligt att ett sådant förslag kommer att överklagas. Lokala föreningar har bildats, med massor av människor som aktivt arbetar mycket seriöst och som också har presenterat alternativa sträckningar, som man borde ta hänsyn till.

Stoppa E 4 Väst heter det nya parti som har tagit säte i Uppsala fullmäktige efter senaste valet och som endast har denna fråga på sitt bord. I alla andra ärenden som varje fullmäktigeledamot har att ta ansvar för lägger man ned sina röster.

Jag anser att vi inte kan ha det så här längre i Uppsala län. Det är fullkomligt ohållbart att vi skall ha det på det här sättet när det gäller E 4. En väg av motorvägsstandard, en ny E 4, måste komma till.

När Miljöpartiet säger att vi icke skall satsa på bilar är man inte realistisk. Många av oss som är glesbygdsbor vet att bilen är ett måste. Miljöproblemen måste vi lösa genom att se till att få bilarna och trafiken mera miljöriktiga.

Trafikutskottet skriver i det här betänkandet, precis som föregående talare sade, att man avstyrker samtliga motionsyrkanden. Man skriver också att ett stort antal av dem kommer att bli tillgodosedda om riksdagen godtar den inriktning av åtgärderna i trafikens infrastruktur som utskottet förordar. Det är ett mycket motsägelsefullt uttalande av utskottet. Det är också väl diplomatiskt. Jag tycker att det är litet klenat att utskottet inte klart uttalar sig och tar ställning för vissa vägsträckor.

Jag är dock av födsel och ohejdad vana optimistisk, och jag har naturligtvis en förhoppning att just min motion skall tillgodoses, eftersom jag anser att det är nödvändigt att E 4-sträckningen Uppsala–Mehedeby får

sin lösning innan motsättningen även sliter sönder människorna i den här bygden.

I den nationella väghållningsplan som tidigare har fastställts av riksdagen har riksdagen också sagt att standardmättet för vägavsnittet Uppsala–Mehedeby är motorväg. Det målet får inte ändras. Man har också tidigare avsatt pengar, 198 miljoner, och dessa får inte flyttas. Jag vill nämligen se en vägsträckning mellan Uppsala och Mehedeby i motorvägsstandard, där hänsyn har tagits till såväl kultur- som landskapsbild samt att den också skall bidra till en utveckling och tillväxt i Uppland. En tillgång kan den bli för hela Sverige och för oss i Uppsala län.

Anf. 44 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Fru talman! När Rigmor Ahlstedt först talar om ”oss glesbygdsbor” och sedan pratar om Uppsala, måste jag säga att vi har olika definitioner av glesbygd.

När det gäller motorvägsstandard på E 4-sträckan från Uppsala upp mot Tierp, som man pratar om, finns det påtagliga brister i Vägverkets miljökonsekvensbeskrivning. Man har också påpekat en bristande samhällsnytta med det här, som gör att det kan finnas andra bedömningsgrunder än dem som Rigmor Ahlstedt har. Det finns också osäkerheter i Vägverkets kalkyl för just den här sträckningen. Det finns därför all anledning att utreda alternativa lösningar.

Jag vet inte om Rigmor Ahlstedt har läst Miljöpartiets motion eller hört Miljöpartiets representants anföranden, men jag konstaterar att vi inte vid något tillfälle har sagt att vi vill förbjuda glesbygdsbor att använda bil. Tvärtom har vi fört en seriös diskussion om det här. I vårt budgetförslag ligger en avsevärd pott medel för regional självplanering, så att regionerna själva skall kunna styra och ha en flexibilitet i fråga om de lösningar som de vill ha.

I dag har vi diskuterat bara infrastruktur, men när vi har diskuterat glesbygdens behov av bilar i andra sammanhang har vi påpekat rättvisespekten och påpekat att det finns olika lösningar för olika situationer.

Anf. 45 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Det är bra att Elisa Abascal Reyes säger att bilen behövs, därför att det är precis vad som behövs i glesbygden.

Det är också bra att Elisa Abascal Reyes tar upp detta med samhällsnytta och att hon tycker att det är vettigt att man tittar på en alternativ sträckning. Men vad som är väldigt viktigt är att det här inte får ta för lång tid. Vi har inte tid och råd med flera utredningar. Det finns redan bra förslag som man kan tillgodose. Därför borde de som sitter i trafikutskottet och har den här inställningen ha sagt okej till den här motionen.

Anf. 46 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Fru talman! Rigmor Ahlstedt må tycka att det alternativ som hon talar för är bra, men andra har påpekat brister. Hon tycker att politikerna i trafikutskottet skall ta sitt ansvar. Jag undrar vilket politiskt ansvar Rigmor Ahlstedt tar när hon står i riksdagen och försöker driva igenom ett beslut i en fråga som är väldigt konfliktfylld och som på lokal nivå uppenbarligen lett till bildandet av ett nytt parti. Det vore konstigt om man

skulle försöka lösa problem på det sättet när man företräder sitt län, dvs. genom att helt enkelt gå via riksdagen. Jag rekommenderar Rigmor Ahlstedt att fördjupa dialogen med kritikerna i sitt eget län.

Prot. 1996/97:82
20 mars

*Uppsalabänkens
inriktning*

Anf. 47 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Jag har sagt det förut, och jag upprepar det gärna, att jag anser att det är vi på Uppsalabänken som är bäst skickade att prata när det gäller de frågor som berör vårt län. Jag uppmanar samtliga att lyssna. Jag är säker på att Ingrid Burman, när hon går upp här, kommer att ha en annan inställning än jag har i vissa frågor.

Jag tycker att vi har fördjupat dialogen hemma. Det vore främmande för mig som ensam centerriksdagsledamot på Uppsalabänken att inte framföra de här åsikterna. Jag kommer att få möjlighet att framföra dem flera gånger, eftersom motionen nu inte är tillgodosedd. Men jag kommer att driva frågan.

Anf. 48 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! För andra året i rad har jag motionerat om E 4-dragningen genom Uppsala län. Vi har nu här hört av Jarl Lander att det egentligen inte är någonting som trafikutskottet skall syssla med, utan det skall i stället bestämmas regionalt, även när det gäller nationella vägar.

Min fråga till Jarl Lander blir då: Är det en fråga för riksdagen att ta ställning till om man skall förbättra gamla vägar, i varje fall när de har god vägstandard, eller bygga nya motorvägar? För mig handlar det väldigt mycket om just detta när det gäller E 4 genom Uppsala län. Där står valet: Skall vi bygga en ny motorväg parallellt med en redan befintlig väg med god standard? Det är inte jag som påstår det, utan Vägverket. Är detta väl använda pengar?

Jag anser också att de planer som Vägverket hittills har presenterat strider mot 13 § i väglagen, som talar om olägenhet, minskat intrång och oskälig kostnad.

Förslaget innebär att det skulle bli avsevärda skador både på kulturmiljö och på landskapsbild. Det handlar, precis som Rigmor Ahlstedt har sagt, om en dragning över en unik kultur- och naturmiljö.

De här planerna står i direkt motsatsställning till det beslut som riksdagen snart skall fatta, om jag tolkar majoriteten rätt. Där skriver Jarl Landers eget utskott:

”Enligt propositionen” – som man där hänvisar till – ”bör nya trafik-anläggningar lokaliseras så att de fungerar i samklang med sin omgivning och utformas med hänsyn till regionala och lokala natur- och kulturvärden. Möjligheten att utveckla användningen av befintlig infrastruktur bör alltid övervägas innan beslut om ny infrastruktur fattas.”

Utskottets majoritet ställer sig bakom den här skrivningen.

Men då borde väl allt vara gott och väl. Om då Vägverket skulle följa de här riktlinjerna, som Jarl Lander säger sedan skall utvärderas, blir det ingen ny motorväg genom Uppsala län. Då skulle mitt förslag gälla, och då handlar det om planskilda korsningar för att undvika flaskhalsen genom Uppsala stad och ombyggnad av vissa delsträckor på övriga E 4 upp till Meheby.

Det är det som ni i betänkandet beskriver som förbättringar. Men vad är då egentligen mitt problem? Trots att majoriteten i utskottet, tycker som jag – för det skriver man i betänkandet – och trots att man säger att miljöanpassat är ett honnörsord som skall gälla framöver och trots att man säger att vi skall förbättra vägar i stället för att bygga nya lyfter man fram detta.

Ni fattar beslut om riktlinjerna för framtiden. Ni bryr er inte om de planerade vägbyggnationerna. Genom passivitet, eller genom underlåtenhet, låter man Vägverket fortsätta med planer på nya motorvägar som skär rakt genom känsliga naturmiljöer. Man lägger nya motorvägar parallellt med befintliga vägar som har god vägstandard – utom på vissa delsträckor, där det krävs förbättringar. I den meningen delar jag Rigmor Ahlstedts uppfattning.

Man fattar ett beslut här i kammaren, om det går som majoriteten vill, och sedan fortgår verksamheten, i varje fall de närmaste åren, som om ingenting hänt. Får jag höra att ni kommer att gå tillbaka så att riktlinjerna gäller fr.o.m. nu, eller skall miljö och natur få vänta i Jarl Landers Sverige?

När utskottet avslår min motion har man två motiv. Det första är det nya planeringssystemet. Man menar då antagligen den nya regionala beredningsgruppen. Min motion handlar om en nationell väg. Såvitt jag förstår krävs ett centralt inflytande i detta. Jag kunde inte, när jag läste, förstå kombinationen.

Det andra motivet är att man avvaktar den trafikpolitiska proposition som regeringen kommer att lägga till riksdagen år 1998. Under tiden får verkligheten, dvs. Vägverket, tydligen agera fritt utan hänsyn till nya riktlinjer som i dag fattas i den här kammaren, i varje fall om det redan finns arbetsplaner när det gäller nya motorvägar. Jag kan inte uppfatta majoritetens beslut på annat sätt.

I en av våra reservationer lyfter vi fram att det är viktigt med en regelbunden översyn av investeringsverksamheten, när det gäller det som är beslutat, mot bakgrund av de förändringar som sker i teknikutveckling, samhällsutveckling och miljökunskap. Det betyder att insatser på vägområdet bör inriktas på drifts- och underhållsverksamhet samtidigt som vissa flaskhalsar byggs bort.

Hade vi fått gehör för denna syn hade också Vägverkets planer på en dragning av E 4 genom Uppsala län stoppats. Nu framhärdar majoriteten i att tillåta nya motorvägsbyggen i avvaktan på ett framtida beslut.

Så blir då allt tal om miljöhänsyn och samhällsekonomiskt tänkande en chimär.

Fru talman! Motionen om E 4:s dragning genom Uppsala län kan uppfattas som en lokal motion. Visst har frågan en avgörande betydelse för alla oss som lever och bor i länet. Uppsala kommunfullmäktige har t.ex. avvisat förslag på en ny dragning genom Uppsala kommun. Men det handlar kanske framför allt om miljöhänsyn och hur vi använder våra samhällsekonomiska resurser.

Vägverkets plan för en ny dragning av E 4 genom Uppsala län är ett onödigt beslut. Det är fattat i en tid då miljöhänsyn spelade liten eller ingen roll. Trafikutskottet kunde ha undanröjt det beslutet om man vågat hävda att riktlinjerna för framtiden även skall gälla nu liggande planer för Vägverket.

Anf. 49 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Jag har inte för avsikt att i detalj prata E 4. Jag vill bara klarlägga en frågeställning som var uppe tidigare i debatten, för att det inte skall bli något missförstånd. Jag sade att regionerna får ett större inflytande. Det gäller naturligtvis de vägar som inte är stamvägar, men statliga vägar. Stamvägarna har ju Vägverket huvudansvaret för tillsammans med regeringen.

Anf. 50 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Det är bra att Jarl Lander förtydligar detta. Det framgår inte i betänkandet, trots att det är motivet för att avstyrka min motion. Det innebär att betänkandet är otydligt på den punkten.

Det innebär också att trafikutskottet kunde ha ett inflytande när det gäller att hävda vissa riktlinjer till Vägverket, om trafikutskottet ville ta det ansvaret. För mig är det märkligt att vi om en stund kommer att fatta beslut om vissa riktlinjer för framtiden.

Min fråga till Jarl Lander blir: Kommer de att gälla retroaktivt, kommer man att se till att de planer som redan finns också omfattas av dem eller kommer miljöhänsynen att få vänta?

Anf. 51 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Jag skall uppehålla mig vid den halva av Sverige som ligger norr om Sundsvall. Jag menar att det där har förts en annorlunda trafikpolitik just när det gäller inriktningen av investeringar. Det märks på att vi där drabbas av högre transportkostnader på grund av att konkurrensen mellan trafikslagen är bristande. Det är naturligtvis till nackdel för näringslivet och den regionala utvecklingen.

Jag vill instämma i vad Elisa Abascal Reyes tidigare har sagt, och i hennes yrkanden.

Norr om Sundsvall finns ingen bra försörjning när det gäller järnvägs- trafik. Där människor bor, längs kusten, går det ingen järnväg. Den går en bit in i landet, beroende på ett gammalt försvarstänkande som har sina rötter i 1800-talet och rädslan för ryssen som skulle komma från Finland. Det är alltså helt otidsenligt.

Botniabanan, utbyggnaden av järnvägen från Sundsvall till Umeå, är därför av största vikt för hela Norrlands trafikstruktur. Det är också viktigt att den fortsätter upp till Luleå, och så småningom över till Finland, så att vi får ett sammanhängande transportsystem. Det skulle pressa priserna för företagen. Det skulle göra att arbetsmarknaden mellan städerna längs Norrlandskusten, dvs. ungefär halva landet, länkades ihop. Det skulle ge fler jobb och bättre möjligheter till utbildning. Detta är av allra största vikt. Jag skulle vilja säga att det kanske är det viktigaste trafikprojektet, om vi ser till enskilda projekt.

När man ser på prioriteringarna blir man därför litet förskräckt över inriktningen på investeringarna. Man satsar faktiskt än så länge ensidigt på E 4, och man gör det på ett konstigt sätt. Det handlar i huvudsak om statusprojekt av det större formatet. Just nu byggs Höga kusten-leden genom ett mycket skyddsvärt område. Det skulle vara skyddat enligt naturresurslagen. Man bygger ändå. Det har aldrig miljöprovats sedan länsstyrelsen av statusskäl vägrade låta regeringen göra miljöprovningen.

Man bygger där en av de största och dyraste broarna i landet trots att det redan finns en bro litet längre uppströms som skulle kunna klara detta. Man skulle kunna spara pengar i miljardklassen genom att ha den alternativa sträckningen och samtidigt se till att bl.a. Kramfors på det sättet fick bättre trafikförsörjning i framtiden.

Det är ett exempel på felaktig inriktning på investeringar.

Det gäller också andra delar längs E 4. Det drivs en kampanj i Sundsvall för att bygga en högbro mitt inne i staden med statens medel. Det är en kostnad i miljardklassen. Det löser inte trafikproblemen där, och det ökar miljöproblemen.

Det finns ett behov av att få ut E 4:an ur stan. Det betyder naturligtvis att man inte skall bygga en bro mitt inne i stan, utan man skall bygga den utanför. Det planeras också för det, men det kommer i andra hand i den planeringen, dvs. den blir inte byggd förrän om en mycket lång tid. Och under tiden slösar man med pengar. Det är, återigen, en felaktig inriktning på investeringarna.

Detta är egentligen poängen. Om man låter statusprojekt gå före en bra miljö och en bra trafikstruktur kommer pengarna på fel håll. Vi har ett antal sådana här exempel just i Norrland. Man har byggt på ett sätt som har kostat mycket men inte skapat de trafikstrukturer som vi egentligen behöver.

Med detta, fru talman, vill jag, som sagt, instämma i Elisa Abascals yrkanden.

Anf. 52 KARIN STARRIN (c) replik:

Fru talman! Efter det här inlägget från Roy Ottosson vill jag betona och understryka att Botniabanan skall byggas. Det är klart utsagt i och med att den här propositionen är framlagd och betänkandet nu behandlas.

Botniabanan skall byggas. En finansiering av hela Botniabanan upp till Umeå, som det ser ut i det här läget, skall presenteras i vårpropositionen. Det råder alltså inget tvivel om att de första stegen nu kan tas för att Botniabanan skall bli verklighet.

Anf. 53 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Till Karin Starrin vill jag säga att det i så fall vore lämpligt att redan nu säga att man naturligtvis skall fortsätta upp till Luleå. Man skall inte lägga så mycket pengar på statusprojekt på E 4:an. Det dränerar ju statskassan och minskar möjligheten att få bättre konkurrens mellan trafikslagen och en bättre trafikstruktur i Norrland.

Anf. 54 KARIN STARRIN (c) replik:

Fru talman! Jag lyssnade på Roy Ottossons inlägg och tyckte att det rådde vissa tveksamheter kring om Botniabanan skulle byggas eller inte. Därför var det angeläget för mig att säga att Botniabanan skall byggas, i en första etapp fram till Umeå. Sedan skall vi naturligtvis jobba stenhårt för att hitta finansiering också för den fortsatta sträckningen.

Anf. 55 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag skall ta upp behandlingen av Götalandsbanan. Jag tycker att man i betänkandetexten blandar samman den här banan med Europabanan på ett sätt som skapar förvirring. Jag undrar också om det inte finns en del sakfel i texten.

Götalandsbanan går alltså mellan Göteborg och Tranås, via Borås och Jönköping. I Tranås an knyter den till Södra stambanan. Sedan fungerar den som bana till Stockholm, via Linköping och Norrköping. Det är fråga om en ombyggnad mellan Göteborg och Borås, via Landvetter flygplats. Det är fråga om en nybyggnad mellan Borås och Jönköping – det som vi kallar den felande länken. Det är fråga om en nybyggnad mellan Jönköping och Tranås – det som vi kallar den ”genande” länken.

Europabanan går från Danmark via en tunnel till Helsingborg. Därifrån går den vidare till Jönköping och an knyter till de banor som jag har nämnt. I betänkandetexten talas det om att Europabanan an knyter till Mjölby. Jag förstår inte vad ni menar med det; jag bara konstaterar att det står så. Europabanan är en helt ny sträckning ifrån söder hela vägen upp till Jönköping. Europabanan avlastar Södra stambanan; det är sant. Den byggs nämligen parallellt med Södra stambanan. Europabanans uppgift är att bära mycket snabb trafik till Västsåne och Danmark. Men den har små nya marknader utefter den långa nya sträckningen.

Götalandsbanan avlastar delvis Västra stambanen, men framför allt har den nya marknader som inte finns i dag. Sträckan Göteborg–Landvetter flygplats–Borås kan an knytas till Jönköping och alla andra orter norrut utefter Södra stambanan, t.ex. Linköping och Norrköping. I dag är det mycket omständligt och tidsödande att resa dit i och med det nuvarande järnvägsnätet. Låt mig ge ett par exempel.

Att åka från Borås, som är min hemstad, till Norrköping tar i dag 3 timmar och 40 minuter. Med Götalandsbanan och vanliga snabbtåg – X 2000 – skulle det ta 1 timme och 40 minuter. Om vi i en framtid skulle få höghastighetståg skulle det ta drygt en timme. Att åka från Borås till Jönköping tar i dag faktiskt 2 timmar och 20 minuter. Med X 2000 skulle det ta något mer än en halvtimme. Man åker alltså en lång omväg med dagens järnväg.

Befolkningsunderlaget i banans korridor, inklusive ändpunkterna Göteborg och Stockholm, är närmare 4 miljoner. Halva Sveriges befolkning finns alltså i den här banans sträckning.

Dessa fördelar med Götalandsbanan – de nya marknaderna – nämns över huvud taget inte i betänkandet. Däremot talar man i betänkandet om avlastningsmöjligheterna. Men faktum är att avlastningsmöjligheterna inte är det centrala för Götalandsbanan. Man har missat poängen.

En annan viktig poäng med Götalandsbanan är de mycket goda etapp-putbyggnadsmöjligheterna, som Europabanan faktiskt saknar.

För det första gäller det den s.k. felande länken. Det handlar om 80 km på sträckan Borås–Ulricehamn–Jönköping. Detta är detaljstuderat av byggbolaget NCC och beräknas kosta 3 miljarder kronor med dubbelspår. Om den felande länken blir utbyggd innebär det att vi har knutit ihop bannätet, så att vi i praktiken har fått en början till det som vi kan kalla för Götalandsbanan: Göteborg–Borås–Ulricehamn–Jönköping–Nässjö–Tranås. Och så kan man fortsätta med Södra stambanan.

För det andra gäller det den ”genande” länken mellan Jönköping och Tranås, eller för att vara exakt: Jönköping och Frinnaryd. Det handlar om 50 km. Den är skattad till en kostnad om knappt 2 miljarder kronor. Den ger stora tidsvinster.

För det tredje är det fråga om en ombyggd bana mellan Göteborg och Borås, via Landvetter flygplats – precis samma banombyggnad som vi har utanför Stockholm över Arlanda. Den innebär stora tidsvinster och självfallet nya marknader i och med flygplatsen. Man måste komma ihåg att den bandelen också ger kust–till–kust–banan – Göteborg–Karlskrona–Kalmar – samma fördelar. Det handlar också om anslutning till flygplats och om snabbare transporter.

Den totala kostnaden för dessa åtgärder har skattats till 8–10 miljarder, men om man lägger ut dem över en lång tidsperiod blir det inte så mycket. Man kan jämföra med vad vi nu avser att lägga ned på Citytunneln i Malmö: 5 miljarder kronor.

Dessa fördelar med Götalandsbanan är inte heller framlyfta i betänkandet. Det finns inga som helst resonemang om vad dessa etapputbyggnadsmöjligheter kan ge.

Man måste ställa en fråga: Har regeringen och utskottet uppfattat att banan öppnar nya marknader och rymmer dessa etapputbyggnadsmöjligheter? I regeringstexten står det: ”Götalandsbanan och Europabanan bör ses som två alternativ bland flera för att avlasta befintliga järnvägar.” Detta stryks under av utskottet även om orden ”två bland flera” har lyfts ut och inte återkommer i utskottets övervägande.

Järnvägen – i det här fallet – har stor betydelse eftersom den går genom en mycket befolkningstät region. Faktum är att den går genom landets mest befolkningstäta region, möjligen med undantag av Mälardalen. Den öppnar nya pendlingsmöjligheter och nya arbetsmöjligheter. Den förändrar arbetsmarknaden och påverkar näringslivets utveckling. I banans korridor finns faktiskt sju universitets- eller högskoleorter och en betydande andel av landets forsknings- och utvecklingsresurser. Den ger också stora positiva miljöeffekter när buss- och biltrafik ersätts. Dessa effekter förstärks ytterligare genom att flygresor kan överflyttas till tåg. Sannolikt kan också expresstrafik med lättgods och högvärdigt gods överflyttas från väg- och flygtrafik.

Man kan jämföra med Mälardalenregionen och Hjälmarsregionen, som har tre kapacitetsstarka banor för östvästlig snabbtågstrafik. Något motsvarande finns faktiskt inte alls söder om Vättern, trots befolkningmängden. Det är högst anmärkningsvärt. Götalandsbanan öppnar dessutom för en meningsfull introduktion av höghastighetståg och blir i det perspektivet naturligtvis än mer intressant om också Europabanan byggs.

Jag vill vända mig till min ärade socialdemokratiska kollega som företräder utskottet. Motionsyrkandena, inklusive kravet på en utredningsman, avstyrks. Man gör det med motiveringen att det under kommande

planperiod inte finns finansiellt utrymme för att realisera bl.a. projektet Götalandsbanan.

Samtidigt förutsätter ändå utskottet att projektet ”kommer att prövas vidare inom ramen för det fortsatta planeringsarbetet. Möjligheterna att finna alternativ finansiering bör därvid prövas.”

Då vill jag fråga Jarl Lander: Borde inte den typen av formuleringar ha lett fram till att man tillsätter en utredningsman, så att projektet kan realiseras om medel kommer fram?

Fru talman! Jag vill yrka bifall till s-motionerna T23 och T522, båda med Arne Kjörnsberg som första namn, och till Centermotionen T39, yrkande 2, med Roland Larsson som första namn. I alla krävs att en utredningsman tillkallas. Samma krav finns för övrigt i m-motionen T17 av Lennart Fridén och Birgitta Wichne. Så vi är inte på något sätt ensamma. Därtill finns det ytterligare fem motioner som enkom berör Götalandsbanan, och så finns det några som kopplar samman den med Europabanan. Trycket är alltså stort. Självlade jag fram den första motionen i frågan i januari 1986, och varje år sedan dess har den tagits upp i olika konstellationer och av de flesta partier här i riksdagen.

Jarl Lander! Varför avvisa en utredningsman?

I detta anförande instämde Sonja Fransson och Arne Kjörnsberg, båda (s).

Anf. 56 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Fru talman! Jag vill bara säga till Berndt Ekholm att jag hoppas att han har uppmärksammat det särskilda yttrandet från Miljöpartiet om just Götalandsbanan. Det hittas på s. 131 i betänkandet. Jag hoppas att han också uppmärksammar den skrivning som stöder en utbyggnad av Götalandsbanan och Europabanan i reservation nr 13, om planeringsramar.

Så om Berndt Ekholm vill ha stöd finns det andra än dem han räknade upp som kan tänka sig att stödja det här projektet. Berndt Ekholm är också mycket välkommen att stödja reservationen, som jag har yrkat bifall till.

Anf. 57 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Det är väldigt trevligt att det finns uppbackning för det här förslaget. Det är faktiskt ett mycket bra förslag. Men samtidigt är det väldigt synd att det bara blev ett särskilt yttrande, och jag beklagar, fru talman, att jag inte får yrka bifall till ett särskilt yttrande.

Anf. 58 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Fru talman! Ett litet klarläggande: Det särskilda yttrandet hänvisar till reservation nr 13. Där nämns Götalandsbanan och Europabanan och att utbyggnaden av dem kan påbörjas enligt vår planeringsram.

Anf. 59 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Mitt anförande gällde ju Götalandsbanan, och då hade det varit väldigt bra om det hade funnits en reservation om just den banan.

Anf. 60 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Jag begärde replik med anledning av att Berndt Ekholm så intensivt önskade att jag skulle svara på ett antal frågor. Det är en sak som jag tänkte klarlägga litet, eftersom utskottet skriver att man förutsätter att projekten kommer att prövas vidare inom ramen för det fortsatta planeringsarbetet.

Det är just precis vad vi förutsätter. Det har Banverket resurser för. Varför skall man då behöva tillsätta en speciell utredningsman? Det här kan ju prövas kontinuerligt inom det normala arbetet hos Banverket.

Naturligtvis tycker även vi i utskottsmajoriteten att detta är ett mycket intressant objekt. Men ekonomin tillåter tyvärr inte i dagens läge att man lägger in detta objekt inom den planeringsram som vi nu har att behandla.

Anf. 61 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Vi skulle naturligtvis kunna föra en ganska lång debatt om hur man prioriterar. Vi skulle naturligtvis kunna diskutera om Botniabanan är en rimlig prioritering kontra Götalandsbanan. Men jag skall inte bry mig om att göra det. Jag inser nämligen att en sådan debatt inte skulle leda till något annat än en stor strid här i kammaren, och den behöver vi inte ta.

Jag konstaterar att utskottet och regeringen har gjort sina prioriteringar när det gäller frågan om var pengarna skall läggas. Men det som vi diskuterar i dag är ju behovet av en utredningsman.

Sedan några år tillbaka har man i samband med sådana här litet större projekt börjat tillsätta utredningsmän. Vad jag förstår gäller det exempelvis Botniabanan, som mycket riktigt också har hamnat på listan över prioriterade projekt.

I den argumentation som utskottet använder säger man att man faktiskt tycker att det här är ett bra projekt och att det skulle behöva komma med i det fortsatta planeringsarbetet. Då vore det ju för tids vinnande väldigt bra, tycker jag, om man fick en utredningsman som kunde göra en ordentlig genomgång av projektet, så att det snabbt kan omsättas om det kommer fram medel.

Sedan skall vi komma ihåg en sak till när vi talar om utredningsmän. Det är inte bara fråga om Banverket, utan också om SJ, om länsstyrelserna och om kommunerna. Ett så här stort projekt, och för övrigt också kombinationen med andra finansieringsformer, motiverar alltså en utredningsman.

Jag skulle vilka fråga Jarl Lander: Är det ändå inte ganska modest att yrka på en utredningsman? Det kostar ju egentligen inga pengar.

Anf. 62 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Berndt Ekholm börjar med att jämföra med Botniabanan. Utredningsmannen för Botniabanan skulle ju försöka få fram regionens medfinansiering i detta projekt. Det vi pratar om när det gäller Götalandsbanan och det Berndt Ekholm säger om en utredningsman är inte riktigt samma sak. Jag förstår inte riktigt vad denna utredningsman skall göra. Alla de presentationer utskottet har fått av intressenter för Götalandsbanan visar ju på färdiga projekt som i princip går att lägga in i planeringsramen. Men tyvärr är inte denna planeringsram tillräckligt stor

för att vi skall få plats med detta objekt. Det är bara där problemet ligger, som jag ser det.

Jag vill återkomma till att det planeringsarbete som behöver göras, till dess att detta objekt får plats inom ramen, kan med naturliga medel redan utföras inom Banverkets organisation. Därför behövs det ingen ytterligare utredningsman.

Anf. 63 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag delar inte Jarl Landers bedömning i det här fallet. Banan är ett stort projekt, och den kostar mycket pengar. Det är också, precis som i fallet med Botniabanan, fråga om att hitta ett sätt att finansiera en sådan här bana. Ju snabbare man kan få fram en finansiering från olika håll, kanske inte bara från staten, desto snabbare kan banan realiserars. Så jag har väldigt svårt att se skillnaden i det fallet i förhållande till Botniabanan. Däremot finns det en skillnad så till vida att Götalandsbanan borde ha mycket högre prioritet än Botniabanan, eftersom den har mycket större underlag.

Anf. 64 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jag tänkte också säga några ord om Götalandsbanan. Jag har nämligen också motionerat om den. Det började jag med för ganska länge sedan. Då var intresset inte särskilt stort. Därefter har intresset för banan, av precis de skäl som Berndt Ekholm här tidigare redovisade, ökat markant ute bland dem som sysslar med det här. Det har ökat inte minst hos de kommuner som finns utmed banan, som ser fördelarna med att få en förbindelse mellan öst- och västkusten. Banan skulle dessutom få stor betydelse för trafiken från Europa och mot Öst- och Västeuropa. Det är också en väg och en led som är intressant.

Utskottet kittlar oss litet grand genom att säga att det här är ett intressant framtidsprojekt, men sedan avslutar man med att låta det förbli ett framtidsprojekt. Det reagerar vi mot.

Det finns väldigt många motiv för att genomföra detta. Jag skall inte upprepa allt det som Berndt Ekholm har sagt. Det finns ingen anledning att göra det, för vi har identiska uppfattningar i den här frågan. Det är viktigt för att öka närheten mellan allt det som finns mellan Göteborg och Stockholm söder om Vättern. Där är avstånden i tid långa, även om det geografiskt sett inte är så. Precis som Berndt Ekholm påvisade skulle restiderna minska mycket markant.

Här finns också en mycket stor mängd små företag. De är i behov av snabba förbindelser och kontakter. En företagare i Gällstad utanför Ulricehamn sade: Vi vågar knappast inte bjuda in representanter för köpare från Europa. Vi vågar inte ta dem hit till Gällstad, för då tycker de att de har kommit bort. De måste ju åka bil från Göteborg, eller hur de nu skall ta sig hit.

Med en järnväg här skulle persontrafik och även godstrafik markant förändras, och de berörda företagen skulle ligga väl till. Här finns en mycket stor potential för att skapa alla de arbetstillfällen som vi vill ha, samtidigt som byggandet av en sådan här bana skulle ge arbetstillfällen.

Detta är en investering, inte en konsumtion. Det är en investering för framtiden. Det är en investering för att få en bättre miljö och en utveckling i alla de regioner som banan skulle passera.

Fru talman! Jag har samma yrkande som Berndt Ekholm tidigare framfört.

Anf. 65 LENNART FRIDÉN (m):

Fru talman! Man skulle kunna säga att det är tur att jag inte begärde mer än ett tvåminutersinlägg, med tanke på att de tidigare talarna så väl har utvecklat idéerna bakom Götalandsbanan. Jag skall ändå ta upp ett par punkter i den frågan.

Det har talats mycket här i eftermiddag om samhällsekonomi, om effektivitet, behovet av ett genomtänkt infrastrukturellt nät och ökad hänsyn till miljön. Ett förslag till utbyggnad och upprustning som skulle kunna tillfredsställa alla dessa aspekter är det som ryms inom det föreslagna projektet med den s.k. Götalandsbanan. Och denna, Jarl Lander, är varken regional eller lokal utan berör över 40 % av svenskarna.

Det är ett projekt som den europeiska järnvägsunionen finner så självklart att den på sina kartor över ett framtida europeiskt järnvägsnät har haft denna bana inritad i många år. Jag kan konstatera att det är över sex år sedan jag första gången tog del av de idéer som man där har om detta.

Under många år har man seriöst arbetat med denna fråga, och idén om Götalandsbanan stöds av politiker representerande alla partier och med anknytning till orter längs hela banans längd. Den skulle – som vi hört här – gå från Göteborg över Borås, Jönköping, Linköping och Norrköping ända upp till Stockholm.

När jag tar del av betänkandet blir jag därför mycket förvånad för att inte säga besviken över hanteringen. Jag får intrycket att man buntat ihop Götalandsbanan och Europabanan bara för att de utgör två stora projekt som man nu beslutat sig för att inte stödja. Götalandsbanan är förtjänt av ett bättre öde och att få sin egen separata behandling.

Den mycket anspråkslösa begäran i några av motionerna om att bara få en utredningsman tillsatt för det fortsatta arbetet borde inte ha varit svår att tillstyrka.

Fru talman! Jag är inte pessimist men realist – de flesta har nog redan bestämt sig för hur man skall rösta – och det är det som får mig att avstå från att driva fram en votering i frågan nu, utifrån de motioner som jag har undertecknat. Men en sak är säker – numera säkrare än att breven kommer med posten. Motionerna kommer snart igen, oavsett om det blir i anslutning till en kommande proposition eller under allmänna motionsperioden i höst. För Götalandsbanan bör bli ett topprioriterat projekt från såväl kommunikations- som miljösynpunkter.

I detta anförande instämde Birgitta Wichne (m).

Anf. 66 BIRGITTA WISTRAND (m):

Fru talman! Det har i dag talats om bilar och om tåg, och vi har varit inne på sjöfart. Jag tänker ta upp ett helt annat trafikmedel, nämligen cykeln. Cykeln är enligt de nationella resvaneundersökningarna faktiskt

lika viktig som tunnelbana, spårvagn och pendeltåg tillsammans. Jag tycker faktiskt att min motion om ett stamnät för cykelvägar borde ha tillstyrkts.

Jag har fått en mycket välvillig skrivning, där det framhålls att man bör tänka på detta när man diskuterar trafikpolitik, att motionen bör sättas in i ett större sammanhang och att vi bör främja "cyklismen", som cyklandet har döpts till. Jag tycker att detta är bra, men jag menar fortfarande att man för att cykeln skall komma in i sitt sammanhang – som enligt min uppfattning är transportekonomiskt – också måste tänka på de gående liksom på bil, tåg, flyg och sjöfart.

Alla dessa trafikmedel bör användas där de passar bäst och är mest ekonomiska, både miljömässigt och pengamässigt. Jag tycker att cykeln fyller ett viktigt syfte i detta sammanhang.

Cykeln betyder precis som bilen frihet, och cykeln är snabb, särskilt i en stadskärna. Dessutom får man faktiskt motion när man cyklar. Därför väljer också alltfler att cykla.

Men om man tittar t.ex. på Vägverkets planering av i dag finner man ingenting om vägar för cyklar. Man talar om motorvägar, 13-metersvägar och vägreparationer, men man talar över huvud taget ingenstans om cykelvägar. Först på det verksamhetsområde som kallas miljö kommer cykeltrafiken in.

Vägverket vill ju reformera den svenska trafiken, och man har då åtta reformområden. Dessa områden är ökad hänsyn till miljön, ett energisnållare samhälle, minskade utsläpp i luften, bättre luftkvalitet i tätort, mindre buller, mindre föroreningar av mark och vatten, bättre utformad vägmiljö och skapande av kretslopp. Alla de här punkterna innehåller faktiskt, fru talman, kvaliteter som främjas av cykelåkning. Det är därför konstigt att Vägverket inte tar med cykeln när man lyfter fram dessa olika reformområden.

Det enda område där Vägverket tar upp cykeln handlar om säkerhet, och det som man då tar fram i förbudssamhället Sverige är att vi måste öka användningen av cykelhjälm. Det är det enda som man säger om cyklismen. Jag tycker att det är både olyckligt och defensivt. Det är klart att antalet olyckor skulle minska oerhört mycket om det fanns cykelvägar.

I dag finns det faktiskt ingen ordentlig miljö för cyklister som vill ta sig fram i trafiken. Det är oroande att antalet olyckor med cykel ökar. Men att ensidigt satsa på hjälmar som en lösning på detta betyder enligt de studier som jag har sett på bara att cyklingen minskar, inte ökar. Möjligen minskar olyckorna något.

Jag vill att Vägverket får i uppdrag att göra ett stamnät av cykelvägar över landet. Jag vill också få till stånd en annan inställning till cyklister. I dag är man väldigt negativ till cyklister. Jag vill bara ge några argument för ett ökat cyklande, som jag tycker att Vägverket borde ta del av. Jag kanske också följer upp min motion nästa år med att visa på det nytänkande som finns beträffande cyklismen. Vi behöver bara åka till Danmark eller Frankrike för att se vad man kan göra för att öka möjligheterna för cyklisterna att ta sig fram i städerna.

Också parkeringsfrågan är något som man borde titta närmare på. Man kan inte parkera sin cykel vid Riksdagshuset. Jag tycker att det borde finnas cykelställ vid riksdagen.

Jag vill sluta min plädering genom att ge litet fler argument för ökat cyklande. Cykeln är energisnål. Inget transportmedel kommer i närheten av cykelns verkningsgrad. Den är billig, den har väldigt god livslängd och den har mycket låga underhållskostnader. Den är snabb, särskilt i tätorter. Som jag sagt tidigare ger den bra motion och är miljövänlig.

Cykeln är också lätt att ta med sig. Man kan frakta den lätt både på långa och på korta avstånd. Den ger också vidgade vyer. Man kommer mycket närmare naturen när man är ute och cyklar. Man lär sig hur vägarna och trafiken ser ut. Cykeln är också social. Den ger frihet. Man kan använda cykeln när man vill det.

Fru talman! Jag skall inte yrka bifall till min motion. Jag vill att vi skall få till stånd ett stomnät över cykelvägarna i Sverige, ungefär som cykelvägnätet på den cykelkarta över Storstockholm som jag nu visar upp.

I detta anförande instämde Elisa Abascal Reyes (mp).

Anf. 67 GUNNAR GOUDE (mp):

Fru talman! Jag begärde ordet med anledning av det anförande Rigmor Ahlstedt från Centerpartiet höll om motorväg genom Uppland. Vi representerar båda två Uppsala län. Rigmor Ahlstedt gav en något underlig bild av vad vi har för oss i Uppsala län. Det var därför jag tänkte att jag må gå upp i talarstolen och lägga något till rätta.

Hela argumentationen från Centerpartiets representant låter onekligen ganska föråldrad och otidsenlig. Huvudargumentet sammanfaller i stort sett med Vägverkets gamla sätt att göra prognoser för utvecklingen av biltrafiken i Sverige.

Den prognos som ligger bakom förslaget om E 4, dvs. en utbyggnad av motorvägen genom Uppsalaregionen, har hamnat på det fantastiska värdet att biltrafiken kommer att öka med 50 % till år 2010.

Det är alltså den gamla metoden som har använts, dvs. att titta på hur trafikutvecklingen har varit i Sverige tidigare, att göra en prognos med detta som bas och att hamna i ett fullständigt orimligt läge.

Det är naturligtvis sant att vägtrafiken har ökat i landet. Vi vet också att om den ökningen skulle fortsätta hamnar vi i en omöjlig situation. Alla känner till detta, och vi vet att vi måste ställa om en långsiktigt ohållbar utveckling till en långsiktigt hållbar. Detta har uttalats flera gånger i kammaren av regeringen, och detta är en av de viktiga punkterna i regeringsförklaringen.

Det som förvånar mig litet grand är att utskottet inte har tagit till sig detta fullt ut och har haft kraften att genomdriva att även de gamla nu rullande men förlegade planerna ändras. Det verkar på något sätt som om man låter Vägverket fortsätta i den gamla trallen med de gamla planerna och inte orkar ge nya direktiv.

Riktlinjer för en annan utveckling i frågan har givits i en partimotion från Miljöpartiet. Elisa Abascal Reyes har föredragit argumenten, och jag tänker inte upprepa dem. Men jag skulle bra gärna vilja påminna i första hand Rigmor Ahlstedt och övriga som lyssnar om att i Uppsalaregionen finns det en utomordentligt bra och modern plan för att få en infrastruktur som håller i ett långsiktigt perspektiv. När det nu kommer signaler om att bygga ut motorväg E 4, kommer den vägen inte bara att vara ett steg i fel

riktning sett ur ett helhetsperspektiv för infrastrukturen, utan den kommer att försvåra genomförandet av arbetet i Uppsalaregionen. Vi får utgifter i fråga om anslutningar till motorvägen, men vi får också svårare att få pengar till de satsningar som behövs inom regionen. Detta är dessutom en region som har bra tågförbindelser norrut. Det finns inget skäl att ens tänka sig att bygga ut motorvägen.

Jag kan också trösta de centerpartister som är förvånade över denna ivriga argumentation för motorvägar att Rigmor Ahlstedt är ensam i kommunfullmäktige om att stödja detta förslag. I den sista omröstningen i fullmäktige blev det en majoritet för det regionala förslaget, vilket i praktiken betyder att vi i Uppsalaregionen inte ställer oss bakom förslaget om E 4.

Anf. 68 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Eftersom jag inte sitter i trafikutskottet kan jag aldrig uttrycka något slags uppmuntran till det kansli som finns för utskottet i vardagslag. När jag ser betänkandet och den enorma mängd motioner som trafikutskottets kansli har fått hantera, ser jag också med viss beundran på det arbete ni har lagt ned för att se till att vi som vill markera vår uppfattning om lämpliga trafiklösningar för våra landsdelar får våra ord något så när tillgodosedda.

Jag har i motion T526 pläderat för en snabb utbyggnad av Götalandsbanan. Men en smålänning inser ju att om inte pengarna räcker går det inte att bygga det man vill ha. Därför har jag förståelse för att inte den snabba utbyggnad görs som vi alla hoppas på.

Jag begärde ordet för att jag känner sympati för att Berndt Ekholm, Lennart Brunander och Lennart Fridén har sagt att frågan borde utredas snabbare än vad som föreslås i betänkandet.

I betänkandet står följande: ”Utskottet förutsätter dock att de båda projekten”, varav Götalandsbanan är det ena, ”prövas vidare inom ramen för det fortsatta planeringsarbetet.” Jag känner ändå ett visst hopp för att riksdagens besked till regeringen gör att frågan inte blir bortglömd. Med den pläderyng som har framförts av Berndt Ekholm, Lennart Brunander och Lennart Fridén med stöd av mig, blir det ytterligare litet markering av att vi som företrädare den regionen ser fram emot att regeringen gör något åt frågan. Det är en enkel match för regeringen att ordna fram en utredare – inte minst nu när det finns människor som ropar efter att få göra arbetsinsatser i det här landet.

Anf. 69 LENNART KLOCKARE (s):

Fru talman! Jag har tagit del av utskottets betänkande. Jag tycker verkligen att den motion som har väckts av representanter från Norrbottenbanken har fått ett positivt bemötande.

Men jag vill ändå understryka vikten av att Haparandabanan får byggas. Den är alldeles nödvändig, dels för att kunna bygga Botniabanan färdig ända fram till Luleå, dels för näringslivets konkurrensmöjligheter.

Det finns en stor marknad på andra sidan gränsen – den ryska marknaden. Det finns många naturtillgångar som skulle kunna exploateras och tas till vara.

Vi hoppas att även den spårvägsanläggning som nu finns på försök i Haparanda skall kunna byggas. Den är en förutsättning, med tanke på att Finland och Sverige har olika spårbredder.

Men en annan fråga är naturligtvis också angelägen. Den gäller möjligheterna att minska miljöskadorna. Ju mer gods vi kan transportera på järnvägen, desto bättre är det för miljön. Då slipper vi många tunga lastbilar som kör utefter vägarna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

Polisfrågor

8 § Polisfrågor

Föredrogs
Justitiekammarens betänkande 1996/97:JuU10
Polisfrågor

Anf. 70 JEPPE JOHNSSON (m):

Fru talman! I detta betänkande behandlas ett antal motioner som rör polisväsendet. Den moderata gruppen i justitiekammaren har reserverat sig under två moment samt fogat två särskilda yttranden till betänkandet.

Senare års besparingar på rättsväsendet har drabbat polisen extra hårt. Antalet poliser har minskat. Utbyggnaden av närpolisen har på flera håll stannat av. Många av de mest erfarna brottsutredarna har erbjudits och gått i pension.

Just nu pågår uppsägningar av en stor del av polisens civilanställda, vilket kommer att innebära att poliser tvingas sätta av värdefull tid till administrativt arbete. Sparkraven har lett till, och kommer att leda till, att polisen inte kan upprätthålla den operativa nivå som vi moderater anser är nödvändig.

Vi moderater har vid flera tillfällen yrkat på högre anslag till polisen än regeringspartiet och dess stödpartier. Så är fallet även då det gäller årets budget. I en debatt i denna kammare så sent som i förra veckan debatterades ett betänkande under rubriken *Processrättsliga frågor*. I denna debatt påstod Centrerns representant att vi moderater i årets budgetförslag inte yrkat på högre anslag till Polisen än vad Socialdemokraterna och Centern gjort. Senare i debatten instämde även socialdemokraternas representant i detta påstående.

Fru talman! Jag tar detta tillfälle i akt att tillrättalägga detta felaktiga påstående. I ett särskilt yttrande till detta betänkande redogör vi för vår uppfattning att sparkraven på polisen leder till klara försämringar. Vid behandlingen av årets budgetproposition föreslog vi ett i förhållande till regeringens förslag ökat anslag för 1997 på 125 miljoner kronor till polisen.

I vårt budgetförslag fanns 100 miljoner till Schengensamarbetet och 25 miljoner för att kunna starta utbildningen av 150 nya polisaspiranter fr.o.m. den 1 januari innevarande år. Vårt förslag hade resulterat i fler poliser på gator och torg, högre uppklaringsprocent och därmed färre brottslingar i frihet. Den nu förda politiken med förtida pensionsavgångar

i förening med stoppad nyrekrytering kommer att leda till framtida polisbrist.

I Rikspolisstyrelsens anslagsframställan för polisväsendet för budgetåret 1997 uppskattades kostnaderna för Schengensamarbetet under innevarande budgetår till 100 miljoner kronor. Enligt Rikspolisstyrelsens anslagsframställan är detta kostnader för bl.a. anskaffning av teknisk utrustning och utbildning.

I det budgetförslag som antogs av riksdagens majoritet fanns ingen kompensation för dessa kostnader. Detta innebär att det av Centern stödda regeringsförslaget innehåller en indirekt besparing på polisen med 100 miljoner kronor, som naturligtvis kommer att drabba den övriga polisverksamheten. Här finns inte mycket att välja emellan. Det betyder faktiskt att den lokala närpolisverksamheten indirekt kommer att få bekosta den tekniska anpassningen till Schengensamarbetet.

Fru talman! Vi moderater har alltid sett det som en viktig uppgift att på olika sätt bekämpa narkotikan. Bekämpningen av narkotikan kräver att gamla myndighetsstrukturer ses över. Det är angeläget att införsel av narkotika till vårt land förhindras så effektivt som möjligt. Tull och polis besitter var för sig hög kompetens. Vi anser att det är dags att samordna de båda myndigheternas kunskaper. Bekämpningen av narkotikan kräver att de gamla myndighetsstrukturerna ses över.

En organisatorisk förändring bör komma till stånd där Tullkriminalen och tullens bevakningspersonal integreras med polisorganisationen på de platser där inre gränskontroll kommer i fråga, dvs. i Skåne, Tornedalen, Stockholm samt de övriga hamnar och flygplatser där trafik till och från EU-land förekommer. Med en brottsbekämpning som baseras på gemensamma insatser från polis, åklagare och tull går det att förena de till synes motstående intressena mellan fri rörlighet och en effektiv brottsbekämpning.

Fru talman! Enligt vår bedömning finns det starka skäl att inleda en försöksverksamhet med regionala integrerade tull- och polismyndigheter. Genom denna integration undanröjs eventuella oklarheter på lednings- och styrningsnivå. Vi påstår inte att det nya systemet inte fungerar i samarbetsförhållande, men en förändrad organisation gör att de krympande resurserna kan användas effektivare. Samtidigt löser en förändring av organisationen den formella knuten med det dubbla kravet på fri varurörlighet och en hård brottsbekämpning när det framför allt gäller narkotika.

I det fall kammarens majoritet inte bifaller den moderata reservationen nr 7 om en integrering av de båda myndigheterna är vi naturligtvis positivt inställda till ett ökat samarbete mellan tull och polis. Denna form av samarbete har emellertid visat sig ganska svår inte minst på grund av det minskade ekonomiska utrymmet. De stora nedskärningar som gjorts har inneburit försämringar vad gäller möjligheterna att avsätta personal för samverkan mellan myndigheterna.

Fru talman! Synliga poliser har en viktig brottsförebyggande uppgift. Att förebygga brott är dessutom en av närpolisens huvuduppgifter. De senaste årens besparingar på polisen har lett till en minskning av antalet poliser. Besparingarna har också medfört att civilanställd personal har sagts upp eller kommer att sägas upp. Detta innebär naturligtvis att en större del av polisens arbetstid går åt till administrativa uppgifter.

Att i detta läge avskaffa uniformstvånget för poliser leder naturligtvis till minskad synlighet. Vi anser att avskaffandet av uniformstvånget direkt motverkar kravet på ökad synlighet från polisen. Uniformerade poliser har både en brottsavhållande och en trygghetsskapande effekt. Undantag från uniformstvånget skall endast göras då det är absolut nödvändigt för att fullgöra speciella arbetsuppgifter.

Fru talman! Vi moderater står naturligtvis bakom båda våra reservationer, men jag yrkar endast bifall till reservation nr 7 för att spara av kammarens knappa tid.

Anf. 71 SIVERT CARLSSON (c):

Fru talman! För att rättssystemet skall fungera krävs det att de rättsvårdande myndigheterna respekteras av medborgarna. Rättssystemet måste i sin tur erbjuda människor erforderlig rättssäkerhet. Denna rättssäkerhet är i dag, menar jag, allvarligt hotad av de organisationsförändringar som stora delar av rättsväsendet står inför. Förändringarna riskerar att innebära att närheten mellan medborgarna och rättsväsendet till stor del går förlorad. Så får inte ske. En tydlig och konsekvent tillämpning av lagstiftningen, klar och tydlig utformning av lagarna, ett förutsebart straffsystem och en folklig förankring i de dömande församlingarna är viktiga förutsättningar för ett väl fungerande rättssamhälle.

Under senare tid har rättsväsendet drabbats av ett antal händelser som medfört ett ifrågasättande av såväl integritet som kompetens att bedöma uppkomna situationer. Det är mycket allvarligt från allmän rättssäkerhets synpunkt. Tilltron till polis och åklagare får inte naggas i kanten av enskilda händelser som innebär att årtal av förtroendeskapande verksamhet raseras.

Den viktigaste kriminalpolitiska uppgiften för samhället är att minska brottsligheten och därigenom öka människors trygghet. Brottsutvecklingen kan inte enbart stävjas genom de traditionella åtgärderna inom rättsväsendets ram, dvs. ingripande och reaktion på redan begångna brott. Det brottsförebyggande arbetet måste prioriteras och förstärkas. För att lyckas med detta måste alla goda krafter samverka. Engagemanget från allmänheten och ideella organisationer måste tas till vara. Samordning och samarbete mellan myndigheter, enskilda och olika organisationer måste stärkas och utvecklas. Lokala trygghetsplaner är ett sätt att öka samarbetet.

Polisen har en nyckelroll i arbetet med att motverka och stävja våldstendenserna i samhället. Speciellt den förebyggande verksamheten är viktig och måste prioriteras. Det är mycket viktigt att människor kan lita på att poliser finns till hands. Deras närvaro verkar i hög grad brottsförebyggande och skapar förtroende mellan polis och allmänhet. Vi anser i Centern därför att en fortsatt decentralisering av polisverksamheten och en omfattande satsning på närpolisverksamhet är av största vikt.

Närpolisverksamhet är ett av de viktigaste vapnen i kampen mot våldsbrottsligheten, och då speciellt ungdoms- och gängvåld. Närpolis har större förutsättningar att arbeta problemorienterat än kolleger med primärt ansvar för utryckningsberedskap. De arbetar dessutom med all typ av polisverksamhet, vilket ger dem olika verktyg att lösa problemen med i närområdet. Då de är stationerade i närområdet har de goda möjligheter att bygga upp kontakter med lokala institutioner, organisationer

och allmänheten. God personkännedom mellan polis och allmänhet är värdefullt, då det ger möjlighet för naturliga kontakter att utvecklas.

Närpoliserna har ofta god kunskap om situationen i sitt arbetsområde. De känner ofta till vilka ungdomar som utför eller ligger i riskzonen för brottsligt beteende. Dessa poliser har även naturliga möjligheter att ta kontakt med ungdomarna och arbeta brottsförebyggande. I detta arbete är det viktigt att de tar föräldrarna till hjälp. Med den ökade satsning på närpolisverksamhet som vi förordar, blir också förutsättningarna bättre för samarbete mellan familj, skola, polis och andra myndigheter. Det är av största vikt att besök av polis blir ett naturligt och positivt inslag i undervisningen och i det dagliga livet på våra skolor.

Antalet invånare i närpolisområdena får självklart inte vara alltför stort. I ett stort område finns små möjligheter för närpolisen att få den personkännedom som utgör basen för verksamheten. Det måste göras noggranna områdesanalyser för att bestämma hur stort område en ensam närpolis kan klara av. Avgörande för bedömningen måste dock vara strukturen i ansvarsområdet och de problem som där finns att lösa. Centerpartiet anser att närpolisverksamheten skall vara den naturliga basen för all polisverksamhet. Det är av största vikt att den prioriteras.

Fru talman! Det är oerhört viktigt att utbildning av nya poliser nu återupptas efter flera års uppehåll. Det är önskvärt att framtidens poliskår har en sådan bakgrund att den på ett bra sätt speglar den samhällsstruktur i vilken den kommer att verka. Olika åldersgrupper med olika arbets- och livserfarenheter bör finnas representerade inom poliskåren. Andelen kvinnor och personer med invandrarbakgrund bör enligt min mening öka. En utbildning byggd på dels en grundutbildning som innehåller såväl kursbunden utbildning som praktiktjänstgöring, och dels en påbyggnadsutbildning bör med fördel kunna organiseras på ett decentralistiskt sätt.

Bl.a. mot bakgrund av samhällsutvecklingen, den ökade internationaliseringen och den internationella utvecklingen, är det nu hög tid att ta ett helhetsgrepp på rekryteringen och utbildningen inom polisen. I likhet med majoriteten anser jag att det är av största vikt att utbildningen av nya poliser återupptas vårterminen 1998. Men det är också nödvändigt att regeringen snarast föreslår hur den framtida polisutbildningen skall organiseras så att en kontinuerligt jämn utbildningsnivå kan upprätthållas.

Så, fru talman, vill jag säga några ord om samverkan mellan tull och polis. Med ökad internationalisering och ökad rörlighet följer också ökade möjligheter till samarbete, även för att förhindra gränsöverskridande brottslighet. När det gäller gränsskyddet är det viktigt att de resurser som finns till förfogande utnyttjas på bästa möjliga sätt. Efter EU-inträdet har jobbet förändrats. En allt större samverkan mellan myndigheter krävs för att på bästa sätt stoppa illegala varor från att komma in i landet. Utskottet skriver: "Det finns goda skäl att följa utvecklingen på området." Det är säkerligen riktigt, men jag menar att det inte räcker. Enligt Centerns mening bör den samverkan och det samarbete som redan finns mellan tull och polis aktivt och positivt utvecklas ytterligare. Det skall stimuleras.

Fru talman! Jag har i motion Ju903 föreslagit att de i dag mycket begränsade möjligheterna att få tillgång till säkerhetspolisens register bör vidgas. Jag anser att handlingar och uppgifter som bl.a. kan vara av historiskt intresse efter 50 år bör kunna vara tillgängliga för allmänheten, och

att regeringen endast i särskilda fall skall kunna besluta om fortsatt sekretess.

Med hänsyn till den utredning som nu pågår, avstår jag dock från att nu framställa ett yrkande i frågan. Av hänsyn till kammarens tid yrkar jag bara bifall till reservation 8.

Anf. 72 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Folkpartiet har motionerat om beredskapspoliser och i detta fall reservpoliser. I dag saknar polisen, som vi alla vet, många gånger de resurser som behövs. Då måste man på olika sätt försöka förbättra situationen. Speciellt i glesbygdsområdena skulle en reservpoliskår kunna vara ett värdefullt komplement till den traditionella polisverksamheten. Vi menar att detta kan bygga på den nuvarande beredskapspolisorganisationen eller på att man ger de här poliserna en översiktlig polisutbildning. På det sättet skulle de kunna hjälpa till inom de områden där det i dag brister. Det kan, för att ta några exempel, gälla allt från dirigeringsav trafik till att hjälpa till när det gäller ideella initiativ som gransamverkan.

Vi vet också alla att droger i olika former väller in över landet. Till oss som bor i Skåne kommer det väldigt mycket, eftersom Skåne är infart från övriga Europa och hela världen. Därför har vi föreslagit att man skall samordna resurserna i en försöksverksamhet som kallas Knarkopol. Vi hoppas att man den vägen skall kunna få en mer vässad organisation.

Vi har också föreslagit i en motion att man nu ser över om vi inte skall se till att även andra än poliser skall kunna bevaka idrottsevenemang. Så kan man i och för sig göra redan nu, men vi föreslår att man skall få betala. Vi menar i Folkpartiet inte att man skall betala om det är ett mindre idrottsarrangemang, men däremot skall man göra det om det rör sig om stora, internationella arrangemang. När intäkterna är stora, och när det dessutom fordras väldigt stora insatser av polispersonal – och inte enbart under själva matchen utan också lång tid före och tyvärr också en viss tid efter – menar vi att det skall finnas bättre möjligheter för ordningsvakter och andra att under polisens ledning gå in. Då skall man få betala för sig. Så är det redan nu i fråga om musikarrangemang, konserter och annat.

Fru talman! För att spara tid yrkar jag bara bifall till *en* reservation, och det är reservation 13.

Anf. 73 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Miljöpartiet ser det som angeläget att polisutbildningen återupptas. Vi ser även positivt på att nya riktlinjer har utarbetats för en ny form av polisutbildning. Vi tror att det är mycket bra att studenterna blandas med andra studenter och att de, såsom föreslås, har gemensam utbildning det första året. Det här håller nu på att utarbetas på departementet. Det är föremål för översyn, och vi får väl vänta på ett förslag inom kort.

I fråga om den utbildning till en generalistroll som är föreslagen för polisens del, vill Miljöpartiet, och det är det som finns i vårt yrkande, lyfta in miljö rätt och miljö kunskap som ett obligatorium. I och med att miljö brott ingår i ekonomisk brottslighet, som är ett prioriterat område, är

det viktigt att poliserna får utbildning i detta ända från början. Det skall både finnas med på grundutbildningsstadiet och som påbyggnadsutbildning. I dag förekommer åtta veckors utbildning i miljö rätt och miljö kunskap, och det har varit mycket bra. Det är viktigt att detta fortsätter i den nya utbildningen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 3, 4, 5 och 11. Reservation 3 handlar om säpo. Miljöpartiet anser att även säpo måste se över sin organisation och se om det finns möjligheter till besparingar. Andra verksamheter inom rättsområdet har nagelfarits, och stora besparingar har föreslagits inom alla verksamhetsgrenar, men säpo har över huvud taget inte berörts. I dag har säpo en budget på 500 miljoner kronor och 800 anställda. Som svar får jag i avslaget på motionen att det redan har förekommit översyn av säpos verksamhet ett flertal gånger. 1988 lämnades ett delbetänkande. Riksdagen godtog allmänna riktlinjer för säpo 1991, och säpo-kommitténs slutbetänkande kom 1990. Men det gällde en annan infallsvinkel, inte en ekonomisk. Sedan dess har också läget i omvärlden förändrats. Det kalla krigets dagar är slut.

Den övriga polisverksamheten har också samma arbetsuppgifter. Det slår mig varje gång jag kommer i ytlig kontakt med säpo när de berättar om verksamheten, att andra sitter och gör samma saker. Försvaret, t.ex. har en omvärldsanalys som exakt liknar den som säpo håller på med. Varför skall man göra detta på två olika myndigheter när man kan samordna det? Kriminalpolisen och säpo har också gemensamma områden. Det är hög tid att göra en utvärdering från dessa utgångspunkter. Dessutom är det inget självändamål att säpo skall ha vissa fastställda uppgifter om det är möjligt att samordna dem.

Reservation 4 handlar om registernämnden. Dennis Töllborg, professor i rättsvetenskap, menar att Sverige snart är lika duktigt på att kontrollera sina medborgare som Stasi någonsin var i f.d. Östtyskland. Det låter ju skrämmande.

Den nya lagen om säkerhetsskydd har vi beslutat om här i riksdagen, och den trädde i kraft 1996. Den ger möjligheter för kommuner och landsting att utvidga sin säkerhetsprövning av anställda när det gäller sekretessbelagda uppgifter som rör rikets säkerhet. Men det har redan blivit så att kommuner utnämner säkerhetschefer med uppgift att göra säkerhetsanalyser av verksamheterna och sekretessklassa tjänster. Man befärad att ett alldeles för stort antal tjänster säkerhetsklassas, därför att det tycks vara bättre att säkerhetsklassa en tjänst för mycket än en för litet – för säkerhets skull.

Redan när lagen diskuterades i kammaren sade Miljöpartiet att det är viktigt med parlamentarisk insyn när det gäller att pröva frågor om utlämnande av uppgifter i polisregistret. Det kan väl alla hålla med om. Då var vi positiva till att en registernämnd inrättades, men vi blev mycket besvikna över representationen där. De partier som var kritiska mot utvidgningen och mot att fler skulle kontrolleras var Vänsterpartiet och Miljöpartiet, och just dessa partier fick inte någon plats i registernämnden.

Regeringen sade att målet var att stärka den parlamentariska och medborgerliga insynen i säpos verksamhet. Var finns den? Registernämnden skall bestå av högst åtta ledamöter som utses av regeringen och som skall vara ”lämpliga” för uppdraget. Ordet lämplig kan bedömas

utifrån flera aspekter. Vad är det som anses lämpligt? Är det om man är positiv till ett förfarande med utlämnande ur säkerhetspolisens register? Det kan i så fall ifrågasättas.

Vi yrkar i alla fall på att alla partier som är representerade i parlamentet också skall ha en plats i denna registernämnd.

Reservation 5 handlar om registrering och kontroll. Miljöpartiet anser att regeringen genast bör göra en analys och skaffa en överblick över de samlade konsekvenserna av de otaliga register som finns och som föreslås inrättas genom ytterligare beslut.

Sverige är faktiskt bäst i Europa när det gäller sådana register som det nu är frågan om. Bara i Justitiedepartementet är utredningar nu på gång som vill föreslå buggning, analysregister, DNA-register och kriminalunderrättelseregister. Det finns också förslag på att låta Tullen ha ett under rättelseregister. Det är detsamma som ett förspaningsregister. Det fungerar inte som det gör nu och som det står i rättegångsbalken, nämligen att man måste vara skäligen misstänkt. Nu gäller att man antas komma att begå brott, och det är en oerhörd skillnad. Det kan omfatta släktingar, grannar och bekanta, och det gäller att man umgås i rätt kretsar. Annars kan man bli registrerad fast man själv är totalt oskyldig till misstanke om brott.

Jag anser att det är EU som ställer krav på dessa kriminalunderrättelseregister. Både Schengenkonventionen och Europolkonventionen kräver dessa uppgifter. När vi skulle ingå Schengenavtalet fick regeringen en lista och frågan om vi hade dessa register färdiga här i Sverige. Ja, det är ingen risk, svarade regeringen, vi har alla register som behövs. Men det hade vi inte, utan dessa är nu under utredning, och vi skall fatta beslut om dem lagom till att Schengenkonventionen börjar gälla. Också i Europolkonventionen finns krav på att vi skall lämna sådana uppgifter till en dator, så att de kan samköras.

Det räcker alltså inte att vi har en oerhörd kontroll här i Sverige, utan uppgifterna skall ut i övriga medlemsländer. Det blir ännu fler personer som får insyn och får hand om uppgifter som är viktiga för den personliga integriteten.

När jag tar upp dessa frågor här i riksdagen finns en väldig passivitet, och man tycker nästan att det är pinsamt att jag pratar om det. Jag kan inte förstå att inte fler än Miljöpartiet är oroade över denna utveckling. Det gäller inte bara Justitiedepartementet, utan Riksförsäkringsverket, Riksskatteverket, Vägverket, Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen har också väldigt ingående uppgifter om människor. Alla dessa register kan ju samköras, och till slut kan man kontrollera en människa från morgon till kväll. Till detta kommer övervakningskameror, som föreslås få större utbredning. Dessutom behöver det inte registreras vem som använder dem. Detta kan också kopplas till ID-kort och *smart cards*, så att man också får kontroll på precis var människorna är.

Det finns faktiskt människor utanför den här kammaren som är oroliga. En kvällstidning har gjort ett stort reportage om detta, så de ha egentligen gjort det jobb som jag har begärt att regeringen skall göra. Tidningen gav en väldigt bra bild av vad som finns och vad som kommer att finnas. T.o.m. Datainspektionens folk i styrelsen är oroliga och ställer de övergripande frågor som jag är ute efter. Var finns sårbarhetsfrågorna, integritetsfrågorna och säkerhetsfrågorna?

Utvecklingen med datasystem och registrering går så snabbt att jag känner att vi redan har tappat kontrollen över den. Och det är precis så dessa ledamöter och även generaldirektören för Datainspektionen känner. Anita Bondestam har sagt att hon känner olust över alla personliga uppgifter som finns om henne själv i alla dataregister, när hon tänker på hur dessa skulle kunna missbrukas.

Det är just det som är frågan och det som jag ville att regeringen skulle bearbeta. Hur vet vi att dessa otaliga register alltid stannar i behöriga händer? Vad händer om informationen används på ett annat sätt än syftet var när registren byggdes upp? Vem kan garantera att uppgifterna för all framtid kommer att användas enligt de ursprungliga planerna? Det finns ju *hackers*, och i ett internationellt perspektiv är det många som kan komma åt uppgifter. Med ett annat samhällssystem än vårt skulle det t.o.m. kunna innebära en fara för medborgarna att så många uppgifter lagras. Det skulle kunna urarta och en annan sorts kartläggning av människor skulle komma till stånd.

Jag hoppas att jag kan få andra partier att inse att vi måste göra den översyn som jag efterlyser och att vi måste diskutera just framtidsfrågorna och vart vi är på väg.

I reservation 10 om samarbetet mellan tull och polis anser Miljöpartiet att det redan finns en organisation som är uppbyggd underifrån, och som har utarbetats efter polisens behov – nämligen Interpol. Eftersom det gäller internationellt organiserad brottslighet är väl det en väldigt bra organisation att bygga på, i stället för att ovanifrån skapa nya organisationer. Ett samarbete med Interpol skulle vara bättre, anser Miljöpartiet.

Reservation 11 gäller interna utredningar inom polisväsendet. Förtroendet för polisen måste vara orubbligt. Ingen skall kunna ifrågasätta och känna tvivel. Därför anser Miljöpartiet att brottsmisstankar inte skall utredas av poliser och åklagare. De har nämligen ett samröre, och de är arbetskamrater.

Justitiekanslern har fått i uppdrag att se över behovet av att ytterligare stärka kontrollen inom offentliga förvaltningar. Han skall samråda med Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen. Riksåklagaren har också fått ett utredningsuppdrag som innebär en översyn av det interna kontrollsystemet. Vi i Miljöpartiet uppmanar denna utredning att ta våra synpunkter i beaktande och se till att en annan sorts människor får utreda brottsmisstankar, naturligtvis i samarbete med några poliser och åklagare. Sammansättningen måste alltså spegla en annan fördelning, så att inget tvivel om utredningarna kan uppstå.

Jag skall något kommentera Jeppe Johnssons inledningsanförande. Han sade att Moderaterna, i motsats till regeringen, hade gett mer pengar till Schengensamarbetet vilket skulle inverka på närpolisen. Den slutsatsen är nog riktig. Som Sivert Carlsson var inne på är alla eniga om att närpolisen är en utmärkt verksamhet som vi alla vill ha kvar. För att inte riskera att detta brottsförebyggande och problemorienterade arbete rase-ras är slutsatsen att Sverige skall stå utanför Schengen. Det mesta av detta håller nämligen ändå på att inarbetas i det vanliga EU-samarbetet – så varför skall Sverige in i Schengensamarbetet och stå för alla dessa kostnader? Moderaterna måste i detta skede inse att det skulle vara det bästa för Sverige att stå utanför.

Anf. 74 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att Kia Andreasson i denna sena stund har noterat att hon har varit med och medverkat till en neddragning med 100 miljoner kronor till polisen, och att detta drabbar närpolisen speciellt mycket. Detta hävdade också jag. Jag hoppas att Kia Andreasson, som säger sig värna närpolisen, tar detta med sig till nästa gång det handlar om att bevilja pengar till polisen.

Anf. 75 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt vad Jeppe Johnsson menar med att vi här och nu har bestämt om en besparing på 100 miljoner. Det har vi väl inte gjort! Det som inte redovisades i budgeten från början var just kostnader för Schengensamarbetet. Det skall bli mycket spännande nu när vårpropositionen kommer att se hur stort detta belopp är. Statskontoret försökte räkna ut det, men funnit uppgiften att komma fram med en speciell summa väldigt svår. Man hade inte riktigt konkreta uppgifter, därför att det var en bedömningsfråga hur stora kostnaderna skulle bli.

Vi vet alltså inte detta än, Jeppe Johnsson. Jag skall naturligtvis syna siffrorna och komma med förslag så att vi kan värna rättssäkerheten och rättssamhället.

Anf. 76 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! Faktum kvarstår: Rikspolisstyrelsen har i sina äskanden talat om att bedömningen är att 100 miljoner kronor går åt för teknisk utrustning och utbildning inför Schengen. Detta medför att om Rikspolisstyrelsen har gjort sin bedömning någorlunda riktigt så kommer dessa 100 miljoner kronor att tas ifrån den andra verksamheten i Kia Andreassons och majoritetens budgetförslag.

Vi moderater insåg detta, och kompenserade för de här 100 miljoner kronorna. Oavsett hur mycket Schengen kostar under det här budgetåret har vi moderater de här ytterligare 100 miljonerna till polisverksamheten. Vi har alltså varit förutseende, och kompenserat för detta.

Anf. 77 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Vi har ännu inte i denna kammare godtagit eller ratificerat Schengenavtalet. Min stora förhoppning är att vi inte heller gör det. Det kostar nämligen *minst* 100 miljoner kronor – lågt beräknat.

Dessutom har vi fått information från departementet om att Schengenavtalet ändå kommer att spjälkas upp och införlivas i det vanliga EU-arbetet. Som jag sade från talarstolen finner jag det fullkomligt meningslöst att kasta ut så mycket pengar på något som ändå kommer att ske inom den ram vi har bidragit till EU-budgeten med.

Anf. 78 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag skall inte anta den mycket frikostiga inbjudan som Jeppe Johnsson utfärdade till att på nytt föra en debatt om anslaget till polisväsendet. Den debatten har vi fört vid ett antal tillfällen under vintern. Vi har sagt mycket i frågan, och debatterna har varit klarläggande i varje fall från min utgångspunkt. Jag skall inte ta upp den tråden på nytt, utan jag tänker försöka hålla mig till innehållet i betänkandet.

Jag vill ändå inledningsvis anknyta till Sivert Carlssons inlägg om polisväsendets utveckling. Jag instämmer i hög grad i hans syn på det framtida polisväsendet. I själva verket står polisväsendet inför en gigantisk utmaning. Man skall gå från ett mer reaktivt arbetssätt, dvs. att reagera på begångna brott, till ett mer proaktivt arbetssätt, dvs. att förebygga brott. Det är här närpolisverksamheten kommer in i bilden som den stora ingrediensen och den stora nyckeln till framgång. Detta skall göras samtidigt som den riktigt grova brottsligheten tilltar. Nu är utvecklingen sådan att man skall decentralisera polisväsendet och bygga ut närpolisområdet samtidigt som man skall bygga upp kraft i den riktigt kvalificerade kriminalpolisverksamheten. Det är en gigantisk utmaning för polisväsendet.

Detta skall vi vara medvetna om när vi diskuterar polisväsendet i detta sammanhang. Det tar naturligtvis några år innan man kan svänga skutan på det här sättet och uppnå direkta framgångar när det gäller att minska brottsligheten i Sverige. Det är viktigt att vi har den medvetenheten allmänpolitiskt och från alla partier när vi diskuterar polisväsendets framtid.

Det är också detta synsätt på polisväsendet som måste präglade den nya polisutbildningen. Det är inte den gamla typen av polisutbildning vi skall ha nu när vi drar i gång polisutbildningen på nytt, utan en polisutbildning som står i överensstämmelse med det synsätt vi har på polisen i framtiden. En departementspromemoria om den framtida polisutbildningen har tagits fram, som präglas av den här utgångspunkten. I utskottets betänkande har också redovisats att den grundläggande utbildningen skall bygga på generalistrollen, och att man skall ha påbyggnadsutbildning ovanpå den inom olika specialiteter. När det gäller riktiga specialkunskaper skall man öppna en annan rekryteringsväg till polisväsendet än att enbart ha gått igenom grundutbildningen till polisman.

Som utskottet säger, och även regeringen i budgetpropositionen, måste inriktningen nu vara att återuppta polisutbildningen så snabbt som möjligt. Jag menar att den senast bör komma i gång den 1 januari 1998 och helst redan i höst, men då naturligtvis i mindre omfattning. Den måste ju byggas upp efter hand. Detta måste alltså vara inriktningen, och detta är som sagt också regeringens ambition, som det gavs uttryck för i budgetpropositionen.

I och med det tycker jag att reservation nr 1 är något överflödigt. Den täcks väl in i utskottets skrivningar och i regeringens nuvarande ambitioner.

I reservation nr 2 från Miljöpartiet och Kia Andreasson krävs åtta veckors polisutbildning i miljö rätt i grundutbildningen, om jag förstår saken rätt. Det är ju många frågor som skall täckas under en begränsad tid i grundutbildningen. Åtta veckor är en ganska betydande del av grundutbildningen. Jag tror att det är orealistiskt att begära att grundutbildningen skall ha det innehållet fullt ut. Man skall självfallet få kunskaper om miljöbrottslighet och miljö rätt, men för att tillgodose behovet av kvalificerad utbildning menar jag att det snarare är en fråga om fortbildningskurser och att rekrytera specialister på området till polisväsendet. Det saknar vi i dag. Det skall ärligen erkännas att det i hög grad saknas specialistkompetens inom polisväsendet, i alla fall i tillräcklig omfattning för att klara av miljöbrottsligheten.

Jag yrkar avslag på reservation 2 också.

I reservation 3 från Miljöpartiet om Säkerhetspolisens verksamhet finns det ett fel i så måtto att vi faktiskt har sparat på Säkerhetspolisen. Budgetåret 1995/96 gjorde vi en besparing på 40 miljoner inom Säkerhetspolisen. De fick ta sin andel av saneringspolitiken. Jag ser inga möjligheter i dag att ytterligare banta Säkerhetspolisens verksamhet, i alla fall inte kraftigt – om ens något. Det är skälet till att utskottet avstyrker motionen.

Däremot sympatiserar jag med tanken som framförs i motionen att man bör utnyttja alla möjligheter till samutnyttjande och samordning. Ett sådant arbete pågår på en del områden, t.ex. när det gäller Rikskriminalen, Säkerhetspolisen och försvaret. Det gäller kanske framför allt Rikskriminalen, Länskriminalen i Stockholm och Säkerhetspolisen när det gäller t.ex. teknik, bemanning dygnet runt och den typen av frågor där man kan utnyttja möjligheterna till samordningsvinster.

Jag yrkar avslag också på reservation nr 3.

Reservation nr 4 behandlar sammansättningen i Registernämnden. Från början var det inte tänkt att Registernämnden skulle ha en renodlad parlamentarisk sammansättning. Tanken med Registernämnden var att man skulle rekrytera både personer med parlamentarisk erfarenhet och personer med annan erfarenhet till ledamöter i Registernämnden. I dag sitter det två parlamentariker, två domare och en advokat i Registernämnden. Det är ett uttryck för synsättet att det inte är en parlamentarisk nämnd. Jag tycker att det finns en poäng i att man också har med personer som är allmänt aktade inom rättsväsendet, t.ex. advokater och domare, i Registernämnden för att hantera dessa frågor som är mycket känsliga. Det krävs grannliga avvägningar när man skall besluta om utlämnande av uppgifter med anledning av säkerhetsskydds kontroll.

Reservation nr 5 tar upp en svår fråga och en svår och grannliga diskussion, nämligen avvägningen mellan att tillåta vissa arbetsmetoder inom polisväsendet och integritetsaspekterna. Det är grannliga avvägningar när man skall ta ställning till vilka arbetsmetoder som skall vara tillåtna för polisen och väga dem mot de förluster som man gör av integriteten.

Nu pågår det ett utredningsarbete inom en rad frågor. Det gäller frågan om buggning, som Kia Andreasson nämnde, det gäller frågan om ett datoriserat kriminalunderrättelseregister, DNA-register m.m. I det här utredningsarbetet är det viktigaste just det som tas upp i reservationen, nämligen avvägningen mellan effektivitet och integritet. Att vi i Sverige, i förhållande till många andra länder, har varit försiktiga att tillåta dessa arbetsmetoder inom polisväsendet har berott på att vi har värderat integritetsfrågorna så högt. I vårt grannland Danmark har de redan i dag tillåtit buggning. Det har de gjort under många år. De har redan i dag möjligheter att inrätta datoriserade kriminalunderrättelseregister. Vi i Sverige står verkligen inte i frontlinjen när det gäller att ge polisen utvidgade arbetsmetoder.

Jag har den uppfattningen att den riktigt allvarliga organiserade brottsligheten har tagit sig sådana uttryck att vi nog måste tänka oss att ge polisen större möjligheter att utnyttja ny modern teknik. Om det i dag hade varit fråga om att datorisera fingeravtrycksregistret, som vi gjorde för en del år sedan, hade Kia Andreasson kanske haft samma invändning i den frågan som hon har i dag när det gäller att införa ett DNA-register

eller att tillåta datoriserade kriminalunderrättsregister. Jag är medveten om att det är en svår avvägning, men jag tror att det är nödvändigt att ge ett något större utrymme för polisen att använda sig av modern teknik för att kunna hantera den riktigt allvarliga brottsligheten. Det måste dock ske under förutsättning att man kan garantera rättssäkerheten och kontrollen över verksamheten.

Det finns en motion från Folkpartiet och Centerpartiet om beredskapspoliserna. Det pågår ett beredningsarbete med anledning av Trygghetsutredningens förslag och Rikspolisstyrelsens remissyttrande över Trygghetsutredningen. Utskottsmajoriteten tycker att det finns anledning att avvakta det beredningsarbetet innan man tar ställning.

Sedan finns det ett antal reservationer som rör samarbetsfrågorna mellan tull och polis. Utskottsmajoriteten har den uppfattningen att det har hänt väldigt mycket i positiv riktning när det gäller samarbetet mellan tull och polis. Det vitsordades bl.a. vid den utfrågning som skatteutskottet och justitieutskottet hade hösten 1996. Både tullen och polisen sade att man nu hade hittat konstruktiva samarbetsformer. Den utvecklingen skall naturligtvis välkomnas. Vi är på väg i rätt riktning. Utskottsmajoriteten menar att det inte finns något skäl att då bifalla de reservationer som är avgivna i de här frågorna.

Herr talman! Eftersom jag har pratat ganska länge skall jag inte gå in på de övriga reservationerna. Jag hänvisar till utskottsmajoritetens skrivelser. Jag yrkar bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 79 SIVERT CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Det gläder mig att vi har någorlunda lika grundsyn på polisverksamheten, t.ex. utbildningen, decentraliseringen, förebyggande åtgärder osv.

Men jag har några frågor. Lars-Erik Lövdén sade att reservation 1 var överflödig. I reservation 1 vill vi markera att vi tycker att det är bra att utbildningen kommer i gång. Men det bör också i fortsättningen finnas en kontinuerlig jämn intagning för att undvika ryckigheter och svårigheter när det gäller utbildningen och planeringen osv. Det är detta vi vill trycka på. Men jag tolkar Lars-Erik Lövdéns svar så att även han tycker att det är vettigt med ett kontinuerligt jämnt antagningsförfarande i fortsättningen.

Beträffande samarbetet mellan tull och polis tror jag att det kanske är litet för tidigt och för enkelt att säga att vi löser problemen med organisationsförändringar. Jag tror inte att det är så enkelt. Om det finns ett positivt samarbete dokumenterat, tycker jag också att det finns anledning att göra litet mer än att bara följa detta. Jag tänker på att stödja och stimulera det också. Jag skulle vilja fråga om Lars-Erik Lövdén är med på tanken att stödja och stimulera det samarbete som finns. Det finns olika åtgärder att vidta.

Anf. 80 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Herr talman! Låt mig ta den sista frågan först. Vi vet att det bakåt i tiden har funnits ganska stora samarbetsproblem mellan tull och polis. Det har jag, som kommer från den södra regionen i landet, påtagligt upplevt.

Men nu har det utvecklats en väldigt positiv samarbetsform mellan tull och polis. Det gäller naturligtvis att följa det så att den processen går i rätt riktning och så att man bibehåller de positiva samarbetsformer som man har nu.

Det måste regeringen naturligtvis noga följa. Också ledningen för Tullverket och Rikspolisstyrelsen måste göra det. Det gäller ju att bibehålla den form av gott och konstruktivt samarbete som nu uppnåtts. Där är jag förhoppningsfull, inte minst efter att ha lyssnat till utfrågningen i höstas med representanter för både tullen och polisen.

När det gäller polisutbildningen är det klart att en jämn antagning skall eftersträvas. Detta är ganska naturligt. Under några år har det inte förekommit någon polisutbildning beroende på polisutbildningens omfattning tidigare. Vi fick ju då väldigt många poliser. Dessutom har vi sett ett behov av en översyn av polisutbildningen.

När polisutbildningen återupptas, allra senast våren 1998, är naturligtvis ambitionen att se till att ett kontinuerligt intag till Polishögskolan behålls.

Anf. 81 SIVERT CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för svaret, som lät positivt. Jag ser dock en liten skillnad här mellan att passivt följa en utveckling där andra agerar och att aktivt följa utvecklingen och t.o.m. stimulera, stödja och emellanåt hjälpa till. Den skillnaden ser jag i våra synsätt, men kanske är den mindre än jag tror.

Anf. 82 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Jag börjar med de kommentarer som avslutningsvis gjordes på mina reservationer.

När det gäller detta med register och kontroll efterlyser jag helheten. Det gäller då inte bara vad vi i justitieutskottet har gjort utan vad som totalt sett har gjorts, på alla departement och i alla utskott. Vem skall göra den analysen? Det gäller även i ett EU-perspektiv och de nya konventioner som vi antar. Någon måste ta tag i frågan och se till helheten, men också till framtiden.

Under 80-talet kom samma förslag. Då gick de inte igenom, som jag tidigare sagt. Nu har det emellertid skett en attitydförändring. Det går nu i en rasande fart och därför är det dags att stanna upp och göra en analys. Vi vet inte riktigt hur det är med kvaliteten på indata. Man vet inte ens var dessa indata föddes. Det har alltså blivit mycket komplext på det här området.

På tio år har antalet dataregister, godkända av staten, fördubblats i Sverige. Även dessa register samkörs. Det är det som är det allvarliga och det är där jag efterlyser ett svar. Jag tycker inte att Lars-Erik Lövdén tillräckligt kommenterade det eller hade en beredskap för att ta frågorna om integriteten kontra effektiviteten på allvar. Det är alltså ett större perspektiv som jag här efterlyser.

Sedan några ord om Registernämnden. Jag kan väl hålla med Lars-Erik Lövdén om att det är viktigt att få in människor utifrån som har juristkompetens och erfarenheter. Det är dock väldigt konstigt, om det nu skall vara en parlamentarisk representation, att man väljer just Modera-

terna och Socialdemokraterna. De har ju exakt samma åsikter i denna fråga. Det hade väl då varit bättre att välja ett litet mera kritiskt sinnat parti för att få en bra spegling av hur det förhåller sig i de här frågorna.

Prot. 1996/97:82
20 mars

polisfrågor

Anf. 83 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Herr talman! Registernämndens sammansättning kommenterade jag tidigare här i talarstolen. Att representanter för Moderaterna och Socialdemokraterna valdes var kanske ganska naturligt, om det skulle vara två parlamentariker i styrelsen. Moderaterna och Socialdemokraterna är ju de största partierna här i riksdagen. Den normala principen för sammansättningen är att reglerna följs.

När det gäller att tillåta andra arbetsmetoder samt möjligheterna att i större omfattning än som i dag är fallet ta datorn till hjälp vid registrering exempelvis så sker det en grannlaga prövning bl.a. av utredningarna. I utredningsdirektiven står det mycket tydligt att en huvudfråga för utredningen exempelvis när det gäller DNA-register respektive kriminalundermåttelseregister är att ta hänsyn till integritetsaspekterna. Detta prövas också oerhört noga innan regeringen lägger fram förslag. Den här diskussionen har ständigt hållits levande. Som jag tidigare sagt här i talarstolen är Sverige, åtminstone när det gäller rättsväsendets sektor, inte det land som ligger i frontlinjen i fråga om att ta moderna arbetsmetoder till sin hjälp. Tvärtom ligger vi efter många andra länder. Det beklagar jag i dag med hänsyn till den grova brottslighet som har utvecklats. Ohjälpligt hamnar vi på efterkälken om vi inte i större utsträckning tillåter polisen att använda modern teknik för att bekämpa brottsligheten.

Anf. 84 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Så lätt är det väl inte! Jag tycker att man har en övertro på sådana här register om man tror att det är lätt att bekämpa brottsligheten genom att samla in uppgifter om människor. Så är det ju inte i verkligheten, utan detta är en teoretisk konstruktion. I verkligheten har det ju visat sig att just brottsförebyggande arbete ger resultat. Jag tror att regeringen kan lura sig själv genom att satsa så mycket resurser på register i tron att det när det gäller att bekämpa brottslighet är något av Sesam, öppna dig! Man kan nog inte bara se detta på det sättet när nya metoder skall föreslås.

Vidare ligger bovorna alltid före. Hur långt skall samhället följa efter och gå? Var går gränsen?

Jag vill också kommentera vad som sagts om säpo. Lars-Erik Lövdén sade att han inte ser några skäl för nya inskränkningar eller besparingar inom säpo. Sådana har redan gjorts. Det fick jag tidigare reda på. Kanske behövs det en liten utredning – någon person som undersöker om samordningar och samkörningar kan göras. Omvärlden ser ju inte ut som den gjorde för några år sedan. Där efterlyste jag ett svar, men tydligen fanns det inte någon sådan beredskap.

Anf. 85 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Herr talman! Det gäller den sista frågan, nämligen om besparingarna inom Säkerhetspolisen. Kia Andreasson vet att vi inte riktigt råder över en stor del av Säkerhetspolisens verksamhet. Livvaktsverksamheten är ju

en väldigt tung del av säpos verksamhet och har växt i omfattning under den senaste tioårsperioden. Det har naturligtvis fört med sig att Säkerhetspolisen tvingats göra omprioriteringar och utnyttja rationaliseringsutrymmet för att få utrymme för nämnda typ av verksamhet, som också kräver en uppbackning beträffande analyser av hotbilder o.d.

Utskottsmajoriteten ser inte i dag att det finns möjligheter att åstadkomma så stora besparingar inom Säkerhetspolisen. Vi antog ju en besparing budgetåret 1995/96 på 40 miljoner kronor. Det ledde till ganska stora strukturförändringar inom Säkerhetspolisen.

Anf. 86 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! Jag skall något kommentera en motion som jag och Berndt Sköldestig har skrivit och där vi tar upp polisens möjligheter att ta betalt av arrangörer vid offentliga arrangemang. Vi tycker att motionen har fått en bra behandling i utskottet i den meningen att det ges en mycket grundlig redogörelse för det regelverk som i dag finns.

Om vi förstått det hela rätt är grundregeln att polisen vid den här typen av offentliga arrangemang kan ställa krav på att arrangören skall stå för en del av kostnaden för de polisinsatser som krävs. Det finns dock ett undantag. När det gäller ideella föreningar kan polisen nämligen inte ta betalt. Jag tycker att det är en fullt rimlig ordning. Jag tycker också att det är fullt rimligt att idrottsföreningar betraktas som ideella föreningar.

Så länge det handlar om Torstorps IF, Grytgöls IK eller Mjölby AI är det nog ingen i denna församling som upphäver sin stämma och säger att det inte är fråga om ideella föreningar. Däremot tycker jag inte att detta är lika självklart när vi diskuterar Leksands IF och Djurgårdens IF, dvs. framför allt elitklubbarna inom fotboll och hockey. Den verksamheten omsätter oerhört stora belopp. Om jag minns rätt har t.ex. Djurgårdens IF en omsättning på 50 miljoner kronor. Det är klart att en sådan förening befinner sig någonstans i gränslandet mellan en mera affärsmässig rörelse och – som det förhoppningsvis fortfarande finns rester av – en mera ideell verksamhet.

Jag tycker att det finns åtminstone två viktiga skäl till att vi här i kammaren har anledning att fundera på om man inte skall ändra reglerna så till vida att man även skall kunna ställa krav på elitföreningar att de skall stå för kostnaderna.

Det ena skälet är det som jag delvis var inne på, nämligen att en del idrottsklubbar omsätter oerhört stora belopp. Jag är själv en varm idrottsanhängare och gillar att titta på sport. Det som lockar mig och väldigt många andra är just blandningen av lek och allvar. Det är tråkigt att lek-inslaget håller på att försvinna alltmer. Idrotten utvecklas i mer och mer affärsmässig riktning. Detta är naturligtvis ett val som idrottsrörelsen som självständig rörelse själv skall göra. Men det viktiga är att vi lagstiftare tydligt markerar att idrottsrörelsen måste bestämma sig. Vill man vara en affärsmässig rörelse, då måste man ta konsekvenserna fullt ut. Är man en ideell förening skall man självfallet konsekvent betraktas som en sådan. Men jag har en känsla av att många elitklubbar lever i något slags föreställning om att man vill bli betraktad som affärsmässig i de sammanhang där det är gynnsamt. När det sedan gäller kostnader för poliser, då vill man framstå som en ideell förening och ha de privilegier som gäller för dem. Jag tror inte att det håller. Idrottsrörelsen måste bestämma sig, och

vi måste vara konsekventa när vi bedömer hur dessa organisationer skall betraktas.

Det andra skälet är av mera praktisk art. Inte bara vi som gillar idrott upprörs och skräms av idrottens avarter, huliganismen. Att folk slåss har inte så särskilt mycket med fotboll och ishockey att göra, men vi kan aldrig komma ifrån att den här typen av stora publikarrangemang drar till sig människor som tyvärr använder dessa tillställningar för annat än vad de är avsedda för. Vi har alla ett ansvar för detta, men det har också arrangören. Han har ett ansvar för att försöka att göra någonting åt det här. Om vi som lagstiftare gör klart att arrangören har ett stort ekonomiskt ansvar, särskilt när man omsätter stora pengar, för att bekämpa huliganismen, då skulle det ha en positiv effekt.

Jag har sett mycket idrott. Under de senaste åren tycker jag mig ha sett en förbättring. Klubbarna tar i dag ett större ansvar med fler frivilliga vakter. Men det finns fortfarande en utbredd flathet inför idrottens avarter. När jag som Norrköpingsbo går för att titta på en fotbollsmatch mellan Norrköping och AIK ser jag AIK-supportrar med upptryckta tröjor där det står *Invasion Norrköping* och annat. Då har jag svårt att tycka att idrottens fan-klubbar gör allt de kan för att stävja idrottens avarter och för att tydligt ta avstånd från våldet och när leken fullständigt har deformationerats till ett genant allvar.

En markering av att klubbarna har ett ansvar för polisens insatser skulle göra att de tvingas att ta ett större ansvar och jobba mera förebyggande för att stoppa den här typen av företeelse.

Motionen har fått en bra behandling i utskottet och man har gjort en bra redogörelse av hur reglerna fungerar. Men jag kommer inte att yrka bifall till den. Jag hoppas verkligen att utskottet menar det som sägs i betänkandet, att man med stort allvar kommer att följa utvecklingen.

Just i dag är det en stor idrottshändelse här i Stockholm. Jag inser att det kommer att bli en stor publikkonkurrens. Bostadsutskottets ärende kommer att konkurrera med fotbollsmatchen mellan AIK och Barcelona. Trots ett brinnande intresse för bostadspolitik vet jag vad jag skall välja. Även de som är inbitna fotbollssupportrar har nog svårt att betrakta AIK som en renodlat ideell förening.

Det här är viktigt. Det är många som är intresserade. Huliganismen är en allvarlig fråga. Den här gången löpte utskottet inte hela linan ut. Jag nöjer mig, men jag lovar att återkomma om inte utskottet självt vidtar de åtgärder som jag tycker krävs.

Anf. 87 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Jag vill bara tala om för Lars Stjernkvist att jag instämmer i mycket av det som han sade. Vi i Miljöpartiet skall sätta oss in i frågan på ett bättre sätt. Lars Stjernkvist är välkommen med en ny motion.

Som sagt, polisens kaka är liten. Det gäller att ta till vara de resurser som finns och göra det bästa av dem, och det gör man enligt mitt betraktelsesätt inte med de stora polisbevakningarna vid idrottsarrangemang.

Anf. 88 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! Vad motionen egentligen handlar om är att man bör få till stånd en kraftsamling där alla samverkar för att bekämpa huliganismen. Jag välkomnar Miljöpartiets stöd i det arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 9 §.)

*Särskild
utlänningskontroll*

9 § Särskild utlänningskontroll

Föredrogs

Justitieutskottets betänkande 1996/97:JuU13

Särskild utlänningskontroll (skr. 1996/97:68)

Anf. 89 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! När vi nu behandlar denna skrivelse från regeringen om särskild utlänningskontroll är detta någonting som återkommer varje år. Debatten kring den särskilda utlänningskontrollen brukar inte vara speciellt stor i denna kammare. Jag finner det både märkligt och tragiskt att en lagstiftning som den särskilda utlänningskontrollen går så långt utöver de rättsregleringar som vi för övrigt har i Sverige. Detta är en mycket allvarlig sak som alla borde vara intresserade av att diskutera för att hela tiden hålla debatten levande. Det gäller även de partier som anser att denna lagstiftning bör finnas kvar och inte bara de partier som är kritiska till den.

Under det här året har vi i justitieutskottet gjort en extra kontroll av säpos användning av den särskilda utlänningskontrollen. Denna granskning har visat att säpo har följt det regelverk och den lagstiftning som vi har beslutat om. Säpos underlag har också varit riktigt sett från den lagstiftning som finns.

Det som är problemet är ju att lagstiftningen ger säpo och regeringen vida möjligheter att rikta allvarliga åtgärder mot utlännings. Det är detta som är så anmärkningsvärt med denna lagstiftning. Det viktigaste skälet till att vi har tagit ställning emot den är ju att lagstiftningen enbart gäller utländska medborgare.

När lagstiftningen antogs sade man att de politiska våldsdåd som har begåtts här i Sverige genomgående haft sin grund i politiska motsättningar utanför vårt lands gränser. Men den beskrivningen stämmer inte när man ser på de våldsdåd av politisk karaktär som har begåtts och begås i Sverige. Det mesta av detta våld begås av svenskar. I dag är det högerextremister i Sverige – inte utlännings som är berörda av politiska motsättningar utanför vårt lands gränser – som utövar det mesta av det politiska våldet.

När det gäller högerextremister använder vi oss av vår vanliga lagstiftning, rättsprövningar, domstolsprövningar och regleringar av speciella åtgärder vad gäller tvångsmedel. Vi följer alltså helt den vanliga lagstiftningen i Sverige med det rättsskydd som följer av tvångsmedelslagstiftningen. Men när det gäller utlännings finns inte denna rättssäkerhet över huvud taget.

Vi har i Sverige under flera år haft en del debatterade fall. Det senaste fallet handlade om en algerier som skulle utvisas. Fransk polis hade förknippat honom med ett dåd utfört i Frankrike. Efter att fallet har släppts från fransk polis kvarstår den svenska bedömningen varvid man inte talar om skälen.

Det som också är unikt med denna lagstiftning är att en hel del av de bedömningar som görs är hemligstämplade både för de anklagade och för deras rättsliga ombud. Detta är ett system som inte borde få existera i en rättsstat. Det är ett system där man kan peka ut människor på mycket svagare grunder än vad man kan göra enligt övrig brottslagstiftning. Utvisning är dessutom en mycket allvarlig sak. När man av olika skäl inte kan utvisa människor till deras hemland kan man använda tvångsmedel i tre år utan att ärendet har granskats av en domstol. Kontroll av post, hemlig telefonavlyssning, övervakning, anmälningsplikt hos polisen är oerhört ingripande åtgärder. Man har inte rätt att försvara sig och få del av det underlag på vilket man faktiskt blivit bedömd som terrorist och man har inte rätt att få ärendet prövat i domstol.

Detta anser jag är en skamfläck i den svenska lagstiftningen. Det är en oerhört diskriminerande lagstiftning, som fler än bara kritikerna borde debattera. Vi borde alla gemensamt göra allt vad vi kan för att få en större rättssäkerhet och en trygghet för alla människor som lever i Sverige, även utlänningar.

Jag vill härmed yrka bifall till reservation 2.

Anf. 90 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Om man är misstänkt för brott mot rikets säkerhet och är svensk medborgare tillämpas brottsbalken eller lagen om tvångsmedel. Om man är utländsk medborgare kan lagen om särskild utlänningskontroll, den s.k. terroristlagen, tillämpas.

En utländsk medborgare kan utvisas om det behövs av hänsyn till rikets säkerhet, eller om det med hänsyn till vad som är känt om hans tidigare verksamhet och övriga omständigheter kan befaras att han kommer att begå eller medverka till en brottslig gärning som innefattar våld, hot eller tvång för politiska syften. Det är alltså om man är misstänkt för ett politiskt brott och är utländsk medborgare som terroristlagen kan tillämpas.

Lagen har två särdrag som gör den obehaglig och som gör att den inte passar in i en rättsstat. Dessa särdrag skulle aldrig godtas i vanliga rättsliga sammanhang.

För det första är den diskriminerande i det att den enbart vänder sig mot utländska medborgare. För det andra sätter den vanliga rättsprinciper ur spel.

En utlänning kan gripas av säpo och hållas fängslad på obestämd tid. Han eller hon behöver inte anhållas. Han eller hon har inte rätt att få sin sak prövad vid en häktningsförhandling.

Ibland förekommer det i Stockholms tingsrätt att förhandling hålls enligt 3 och 6 §§ terroristlagen. Vid förhandlingarna uppträder säpo i två funktioner, som åklagare och som domare. Åklagaren säger att det finns bevis mot den misstänkte och hans advokat får då rätt att yttra sig. Dock får den misstänkte och hans eller hennes advokat inte ta del av säpos

bevisning. Följaktligen är det helt omöjligt att försvara sig mot anklagelserna.

Lagen måste betraktas som en raslag, där en utländsk medborgare är mindre värd än en svensk medborgare. Var finns här rättssäkerheten och likheten inför lagen när det gäller utländska medborgare?

Justitieministern har i en interpellation sagt: ”Det kan aldrig bli aktuellt med någon likställdhet mellan svenska och utländska medborgare vad gäller tillämpningen av lagen. Lagens utgångspunkt är att utländska medborgare inte har någon självklar rätt att vistas i Sverige.”

Jag anser däremot att när människor söker asyl här i landet eller har uppehållstillstånd, så har de rätt att vistas i landet. De har också ett behov av rättstrygghet, vilket de inte får i och med terroristlagen.

Ett uppmärksammat fall under senare tid är den terroristdömde Abdelkerim Deneche. Jag har skrivit om honom i min motion. Alice Åström nämnde fallet tidigare, så jag tänker inte gå in på det. Men det som är intressant är att Frankrike från början ville ha Abdelkerim Deneche utvisad, misstänkt för brott. Nu har den intressanta situationen uppstått att Frankrike har avfört Deneche från misstanke om brott och inte längre vill ha honom utlämnad. Svenska säpo påstår att han nu är misstänkt för annan verksamhet.

Jag har personligen haft kontakt med ett antal personer som på olika sätt omfattas av terroristlagen eller som av säpo nekats svenskt medborgarskap. Dessa människor har huvudsakligen sitt ursprung i Mellanöstern. Samtliga har varit politiskt aktiva i frågor som inte är särskilt stora här i Sverige. De har delat ut flygblad eller varit med och anordnat demonstrationer. Jag kan ge ett exempel: en anordnad demonstration mot militär intervention av Irak under Kuwaitkriget. Detta gick på den tiden emot den svenska hållningen. I dessa sammanhang har dessa personer mött personer som tillhör organisationer som av säpo anses vara suspekta, t.ex. KPRML. De har senare vid förhör av säpo blivit utfrågade om kontakter med dessa personer. Under säpos förhör har det också kommit fram att säpo har bevakat dessa personer. Bl.a. vet säpo om att de har delat ut flygblad, t.ex. vid T-centralen här i Stockholm, eller att de har besökt människor ute i landet.

Dessa personer har ett språkbruk – alla som jag har träffat – som inte är det vanliga svenska språkbruket. De har ett annat sätt att uttrycka sig, som är mer vanligt i deras hemländer och som de har direktöversatt till svenska. Ibland talar de engelska. För en vanlig svensk som lyssnar på en sådan person låter det som ett knepigt språk. Jag kan förstå att de blir misstänkta. Jag frågar mig om det kan vara så att de blir straffade därför att de inte driver accepterade ståndpunkter och inte behärskar det svenska språkbruket.

Efter mina kontakter med dessa personer och deras advokater är jag tveksam till säpos agerande. Problemet är dock att det inte finns en tillräcklig insyn och kontroll av säpo för att kunna kontrollera de uppgifter som jag har fått från olika håll och som är väldigt samstämmiga. Om det fanns en bättre kontroll och insyn, skulle det möjliggöra kontroll av den här typen av uppgifter. I Tyskland är denna möjlighet större. T.ex. har man en parlamentarisk kontrollkommission, som har möjlighet att gå in och kontrollera den tyska säkerhetspolisen. Denna parlamentariska kon-

trollkommission har en stab av anställda som har kompetens och rätt att ställa frågor och bli delaktiga av material hos den tyska säkerhetspolisen.

I Tyskland publiceras också rapporter som offentligt redovisar vilka grupper man bevakar eller som man anser att man måste bevaka. Det gör det möjligt att debattera detta offentligt, vilket är omöjligt i Sverige.

Den svenska terroristlagen överensstämmer inte med de enskilda bestämmelserna i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna m.m. eller med FN-konventionen i samma ämne. Bl.a. är lagen oförenlig med nämnda konventioner därför att den utlänning som berörs av ett regeringsbeslut inte tillförsäkras något effektivt rättsmedel, om han eller hon påstår att hans eller hennes fri- och rättigheter har blivit kränkta.

Enligt betänkandet anser majoriteten att man inte bryter mot dessa konventioner. Jag anser att denna uppfattning är felaktig.

År 1993 hade 27 ärenden från Sverige anmälts till Europadomstolen. I 18 av dessa fall har man konstaterat konventionsbrott. Det gällde litet olika fall, bl.a. domstolsprövning av förvaltningsbeslut, påstådda kränkningar av äganderätten, omhändertagande av barn, vissa rätts säkerhetsgarantier vid domstolsprövningen och även utlänningsärenden.

I Italien vann en terroristmisstänkt mot italienska staten i tre fall som togs upp i Europadomstolen. Bl.a. gällde det att han inte fått någon överprövning av sitt beslut och att man hade läst hans post. Det godkände inte Europadomstolen. Detta bröt enligt domstolen mot konventionen.

Jag anser att denna lag bryter mot konventionerna.

DO, den förre diskrimineringsombudsmannen, anförde bl.a. i ett remissyttrande till betänkandet från kommittén som behandlade terroristlagstiftningen: I många av fallen har utredningen varit av beskaffenhet att den mycket väl hade kunnat läggas till grund för åtal och fällande domar på fullbordade grova brott eller förberedelse eller stämpling därtill. I några av fallen kvarstår tvivlet huruvida terroristpresumtionen verkligen hade den bäring att utvisningsbeslutet i efterhand framstår som riktigt eller ofrånkomligt.

Man frågar sig med andra ord hur många av de verkställda besluten som skulle ha kunnat återkallas om de som besluten rörde blivit kvar i landet. Sammanfattningsvis anser DO att terroristlagstiftningen från början framstod som onödig och mer skadlig än nyttig samt att under de år den med företagna ändringar ägt bestånd intet inträffat som föranlett DO att göra en annan bedömning.

Mot bakgrund av det som anförts yrkar jag att lagen om särskild utlänningskontroll upphävs. Bestämmelser om terroristbekämpning m.m. måste kunna sättas in i ordinär lagstiftning där vanliga rättsprinciper gäller. En misstänkt terrorist måste ha samma möjligheter till rättslig prövning m.m. som andra misstänkta. Om denna hemställan avslås yrkar jag att regeringen kommer med förslag till ändring i gällande terroristlag där dels den rättsliga prövningen görs om så att samma rättsprinciper gäller som i en ordinär rättegång, dels att ett beslut om utvisning skall kunna överklagas. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 91 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Yvonne Ruwaida förstår kanske att jag av naturliga skäl inte kan gå in i en diskussion om de enskilda fall som Yvonne Ruwaida

nämnde i talarstolen. Det är bl.a. av sekretesskäl inte möjligt att föra en sådan debatt.

Yvonne Ruwaida gör jämförelsen med Tyskland och publiceringen av vilka organisationer man bevakar. Det finns en avgörande skillnad mellan det tyska systemet på detta område och det svenska, och det är att man i Tyskland har organisationsförbud. Man kan förbjuda organisationer att verka i Tyskland. Det är en väldigt avgörande skillnad mellan våra olika system. Vi har inte valt den vägen i Sverige. Det kanske man skall ha i minnet när man diskuterar den här frågan.

Så till frågan om lagstiftningens förenlighet med Europakonventionen och FN-konventionen. Utskottsmajoriteten anser – och det står i överensstämmelse med både Terroristlagsutredningens och regeringens bedömning – att vår lagstiftning är förenlig med konventionerna. Här skiljer sig vårt synsätt. Detta är utskottsmajoritetens uppfattning, och det var också Terroristlagsutredningens uppfattning efter ganska noggranna överväganden på den här punkten.

Terroristlagstiftningen – som den ursprungligen hette och populärt kallas – tillkom i syfte att förhindra presumtiva terrorister att komma in i eller stanna kvar i Sverige. Samtidigt syftar bestämmelserna till att skapa möjligheter till särskild kontroll i de fall en utländsk medborgare av humanitära skäl ändå måste beredas en fristad i det här landet, exempelvis därför att han i annat fall riskerar att avrättas eller råka ut för tortyr i det land han skulle avvisas till.

Lagstiftningen tar alltså sikte på att skapa ett instrument som gör det möjligt att utvisa en utländsk medborgare om det behövs med hänsyn till rikets säkerhet eller om det med hänsyn till vad som är känt om hans tidigare verksamhet och övriga omständigheter kan befaras att han kommer att begå eller att medverka till en brottslig gärning som innefattar våld, hot eller tvång för politiska syften. Undantag görs dock för gärningar utomlands som har övervägande karaktär av politiska brott.

Problemet med att följa det förslag som Miljöpartiet förespråkar, att inarbeta reglerna i utlänningslagstiftningen och tillämpa ett normalt rättsligt förfarande, är på denna punkt att man överlåter till en domstol – eftersom vi inte har organisationsförbud – att pröva om just den organisationen kan betraktas som en terroristorganisation. Utskottsmajoriteten menar att det i huvudsak är utrikespolitiska överväganden som måste göras. En viss organisation kan man bedöma som en befrielseörelse och inte som en terroristorganisation. De avvägningarna görs på utrikespolitiska grunder. Det är knappast lämpligt att en domstol, med den sammansättning som gäller i en domstol, skulle kunna göra de känsliga och noggranna bedömningarna. Situationen är något lättare i Tyskland, eftersom man har organisationsförbud som reglerar detta.

Detta är den invändning man kan rikta mot att tillämpa ett mer vanligt processuellt förfarande i den här lagstiftningen. Nu har dock regeringen tillkallat en utredning för att se över instans- och processordningen vid tillämpningen av utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. I kommitténs uppdrag ingår att utreda också frågan om lagen om särskild utlänningskontroll och om den gällande ordningen i Sverige, med regeringen som första och sista instans, kan behållas. Jag menar att man lämpligen bör avvakta den utredningen innan man tar ställning till hur instansordningen skall se ut vid tillämpningen av lagstiftningen.

Miljöpartiets reservation och Vänsterns reservation skiljer sig här åt. Det är jag något förvånad över, med hänsyn till Yvonne Ruwaidas inlägg. Yvonne Ruwaidas inlägg uppfattade jag snarare som att hon har stark sympati för Vänsterns reservation. Vänstern yrkar rakt av avslag och vill att man skall avskaffa lagstiftningen. Men det Miljöpartiet gör i sin reservation är att i stället ta sikte på att föra in lagstiftningen i utlänningslagstiftningen och tillämpa ett annat processuellt förfarande, så att det stämmer överens med utlänningslagstiftningens regelverk i övrigt i processdelen.

Om jag har förstått Miljöpartiets reservation rätt vill ni inte avskaffa de materiella reglerna i den nuvarande lagen, utan det är processreglerna ni tar sikte på. Att jag blev litet förvånad när jag hörde Yvonne Ruwaidas inlägg beror på att hon uttalade sig mycket kategoriskt mot lagstiftningens materiella innehåll. Så är inte reservationen utformad. Om det är en lapsus vet jag inte. Jag har uppfattat att det finns en avgörande skillnad mellan Vänstern och Miljöpartiet.

Det finns en utskottsmajoritet bestående av Miljöpartiet och alla de andra partierna utom Vänsterpartiet för ett bibehållande av de materiella reglerna i den här lagstiftningen. Det är viktigt att det kommer fram i debatten. Så är det faktiskt.

Herr talman! Jag vill med detta, och med hänsyn till Lars Stjernkvist oro för kvällens utveckling, yrka bifall till utskottets hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 92 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Miljöpartiet är emot delar av det materiella innehållet i lagstiftningen. Det framkommer också i motionen. Sedan kanske reservationen inte riktigt följde motionens innehåll – detta sagt till Lars-Erik Lövdéns information.

Men det jag vill ta upp här är något annat. Lars-Erik Lövdén talar om det organisationsförbud man har i Tyskland men inte i Sverige. Då förstår inte jag, Lars-Erik Lövdén: Skall vi ha organisationsförbud för vissa utländska organisationer? Terroristlagstiftningen tillämpar man ju bara på utländska medborgare, inte på svenska. Jag blir litet förvirrad när jag hör Lars-Erik Lövdén i det hänseendet.

Vad gäller den tyska säkerhetspolisen har jag personligen haft kontakt med medlemmar i den parlamentariska kontrollkommissionen och även med staben av anställda. Där har man en bättre kontroll- och insynsmöjlighet än vad man har i Sverige.

Det här påverkar naturligtvis terroristlagstiftningen. När man inte har kontroll och insyn blir den ju ännu farligare i sin form. Det har också den förre diskrimineringsombudsmannen nämnt i sitt remissyttrande när det gäller diskrimineringslagstiftningen.

När det gäller huruvida terroristlagstiftningen skulle överensstämma med konventionerna om de mänskliga rättigheterna i både Europakonventionen och FN-konventionen är det en bedömning som regeringen gör. Men då vill jag säga så här: Varför har man inte implementerat de här konventionerna i svensk lagstiftning? Jo, man har inte gjort det därför att man säger att svensk lagstiftning är *förenlig* med konventionerna och därför behövs inte det. Men om man tittar på de ärenden som har överklagats till Europadomstolen finner man att i många av dessa har Sverige

fått fel. Då har ändå regeringens och lagstiftarens uppfattning varit att den svenska lagstiftningen överensstämmer med konventionerna om de mänskliga rättigheterna. Men så har inte alltid varit fallet.

Anf. 93 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag vill bara ta upp ett par punkter, och först gäller det den parlamentariska kontrollen, eller den samhälleliga kontrollen, över Säkerhetspolisen. Här är det ju som framgått regeringen som fattar beslut. Regeringen har i det avseendet naturligtvis också full insyn i Säkerhetspolisens material, som ligger till grund för de beslut som regeringen skall fatta och för Säkerhetspolisens framställan.

Till det kommer att just i det här fallet har justitieutskottet under de senaste åren gjort en granskning av Säkerhetspolisens tillämpning av lagstiftningen och funnit att den väl följer reglerna i lagstiftningen.

Nu skall kanske i sammanhanget också nämnas, eftersom det från stund till annan förs en allmän diskussion om den parlamentariska kontrollen över Säkerhetspolisen inte bara i det här avseendet utan också i andra, att det nu pågår ett arbete i Regeringskansliet när det gäller möjligheterna att utvidga Registernämndens tillsyn av och insyn i Säkerhetspolisens verksamhet mer generellt och inte bara när det gäller register, som fallet är i dag. Som grund för det arbetet ligger säpo-utredningens betänkande.

Anf. 94 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! När det gäller kontroll av och insyn i Säkerhetspolisen efterfrågar jag en parlamentarisk kontroll, precis som det system man har i den tyska riksdagen, *der Bundestag*. Där har varje parti insyn i Säkerhetspolisens verksamhet – varje parti som kommit in i *Bundestag*, dvs. blivit valt av folket. Det är en skillnad mot det system vi har i dag, där bara regeringen har en insyns- och kontrollmöjlighet. Det är också en insyn och kontroll som vi i riksdagen egentligen inte på något sätt kan kontrollera.

Om man utökar Registernämndens befogenheter så att den får en ökad insyn i Säpo återkommer det problem som vi diskuterade i debatten tidigare, nämligen att där är ju inte de mindre partierna i riksdagen representerade utan bara Socialdemokraterna och Moderaterna, vad jag har förstått. Det är också ett problem. Men då kanske man kan tänka sig att utvidga Registernämnden till att omfatta alla partier i riksdagen, vilket faktiskt vore det lämpligaste.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

TU7 Trafikpolitikens inriktning

Mom. 1 (avslag på propositionen)

1. utskottet
2. res. 1 (v)

Votering:
243 för utskottet
15 för res. 1
14 avstod
77 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 64 m, 22 c, 14 fp, 12 kd
För res. 1: 15 v
Avstod: 1 fp, 13 mp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 5 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Mom. 2 (inriktningen av trafikpolitiken)

1. utskottet
2. res. 2 (m)
3. res. 3 (c)
4. res. 4 (fp)
5. res. 5 (v)
6. res. 6 (mp)
Förberedande votering 1:
17 för res. 5
13 för res. 6
243 avstod
76 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.
Förberedande votering 2:
18 för res. 4
15 för res. 5
240 avstod
76 frånvarande
Kammaren biträdde res. 4.
Förberedande votering 3:
23 för res. 3
15 för res. 4
235 avstod
76 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Förberedande votering 4:
64 för res. 2
23 för res. 3
186 avstod
76 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Huvudvotering:
130 för utskottet
65 för res. 2
78 avstod
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s

För res. 2: 64 m, 1 c

Avstod: 1 s, 22 c, 15 fp, 15 v, 13 mp, 12 kd

Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Majvi Andersson (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 9 (planeringsramar)

1. utskottet

2. res. 12 (v)

3. res. 13 (mp)

Förberedande votering:

15 för res. 12

13 för res. 13

243 avstod

78 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Huvudvotering:

159 för utskottet

15 för res. 12

99 avstod

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 23 c, 5 fp

För res. 12: 15 v

Avstod: 64 m, 10 fp, 13 mp, 12 kd

Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Mom. 11 (Citytunneln i Malmö)

1. utskottet

2. res. 14 (c)

Votering:

202 för utskottet

23 för res. 14

48 avstod

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 63 m, 7 fp, 1 v

För res. 14: 23 c

Avstod: 1 m, 8 fp, 14 v, 13 mp, 12 kd

Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Hans Hjortzberg-Nordlund (m) och Margitta Edgren (fp) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 16 (E 6 norr om Uddevalla)

1. utskottet

2. res. 20 (m, fp)

Votering:
182 för utskottet
90 för res. 20
1 avstod
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 23 c, 15 v, 13 mp
För res. 20: 64 m, 14 fp, 12 kd
Avstod: 1 fp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Mom. 17 (Göteborgsbanan och Europabanan)

Yrkanden:
1. utskottets hemställan
2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. T23 och T522 (s), mot. T17 (m) och mot. T39 yrk. 2 (c)

Votering:
241 för utskottet
18 för mot.
13 avstod
77 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 122 s, 59 m, 18 c, 14 fp, 14 v, 3 mp, 11 kd
För mot.: 9 s, 3 m, 4 c, 1 fp, 1 kd
Avstod: 2 m, 1 v, 10 mp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 5 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Mom. 19 (miljökonsekvensbeskrivningar)

1. utskottet
2. res. 21 (mp)
Votering:
260 för utskottet
13 för res. 21
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 64 m, 23 c, 15 fp, 15 v, 12 kd
För res. 21: 13 mp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU10 Polisfrågor

Mom. 3 (Säkerhetspolisens verksamhet)

1. utskottet
2. res. 3 (mp)

Votering:
257 för utskottet
15 för res. 3
77 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 64 m, 22 c, 15 fp, 13 v, 12 kd
För res. 3: 2 v, 13 mp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 5 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Mom. 5 (Registernämnden)

1. utskottet
2. res. 4 (mp)
Votering:
259 för utskottet
14 för res. 4
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 64 m, 23 c, 15 fp, 14 v, 12 kd
För res. 4: 1 v, 13 mp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Mom. 6 (registrering och kontroll)

1. utskottet
2. res. 5 (mp)
Votering:
260 för utskottet
13 för res. 5
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 64 m, 23 c, 15 fp, 15 v, 12 kd
För res. 5: 13 mp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Mom. 8 (samarbete mellan tull och polis)

1. utskottet
2. res. 7 (m)
3. res. 8 (c)
Förberedande votering:
65 för res. 7
24 för res. 8
184 avstod
76 frånvarande
Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:
159 för utskottet
65 för res. 7
49 avstod
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 1 fp, 15 v, 12 kd
För res. 7: 64 m, 1 c
Avstod: 22 c, 14 fp, 13 mp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Mom. 9 (interna utredningar inom polisväsendet)

1. utskottet
2. res. 11 (mp)
Votering:
259 för utskottet
14 för res. 11
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 64 m, 23 c, 14 fp, 15 v, 12 kd
För res. 11: 1 fp, 13 mp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Mom. 12 (bevakningskostnader m.m. vid idrottsevenemang)

1. utskottet
2. res. 13 (fp)
Votering:
256 för utskottet
16 för res. 13
1 avstod
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 63 m, 23 c, 15 v, 12 mp, 12 kd
För res. 13: 1 m, 15 fp
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU13 Särskild utlänningskontroll

Mom. 1

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 2 (särskild utlänningskontroll)

1. utskottet
2. res. 2 (v)
3. res. 1 (mp)

Förberedande votering:
16 för res. 2
13 för res. 1
243 avstod
77 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Huvudvotering:
245 för utskottet
16 för res. 2
12 avstod
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 64 m, 23 c, 15 fp, 12 kd
För res. 2: 15 v, 1 mp
Avstod: 12 mp
Frånvarande: 30 s, 16 m, 4 c, 11 fp, 7 v, 5 mp, 3 kd

Beslut om samlad votering

På förslag av förste vice talmannen medgav kammaren att utbildningsutskottets betänkande UbU8 och näringsutskottets betänkande NU9 fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

*Vissa läroplansfrågor
m.m.*

10 § Vissa läroplansfrågor m.m.

Föredrogs
Utbildningsutskottets betänkande 1996/97:UbU8
Vissa läroplansfrågor m.m.

Anf. 95 MARGARETA E NORDENVALL (m):

Herr talman! I utbildningsutskottets betänkande Vissa läroplansfrågor berörs ett sextiotal motionsyrkanden från allmänna motionsperioden. Vi har i tre reservationer följt upp vår moderata skolpolitik, och jag kommer här att ta upp de viktigaste frågorna.

Rapporten om andelen underkända elever i årskurs 8 är skrämmande. Är det så att vi med dagens utvärderingssystem inte hittar kunskapsluckor i tid? Att först i årskurs 8 börja reparera bristande kunskaper är alltför sent. Vi moderater har, för att i tid hitta svaga elever som behöver extra stöd, föreslagit att betyg skall införas i ett tidigare skede. Av detta skäl förespråkar vi också att de nationella proven i viktiga kärnämnen blir obligatoriska både i årskurs 5 och i årskurs 9.

Även i gymnasieskolan finns det problem. Ambitionen att innehållet i kurserna i viktiga kärnämnen skall vara identiska oavsett program är orealistisk. Den elev som är praktiskt begåvad och som går på fordons- eller industriprogrammet har sannolikt varken intresse eller läggning att läsa samma matematikkurs som den teoretiske naturvetaren. Att påtvinga

teoretiska studier, som varken behövs utifrån yrket eller efterfrågas av eleven, skapar bara problem.

Ingen vill misslyckas. Därför är skolans viktigaste uppgift att stödja varje elev att utveckla sina talanger utifrån egna förutsättningar. Det är därför nödvändigt att gymnasieskolan på ett bättre sätt differentierar de olika kursprogrammen med hänsyn tagen till vilka kunskaper som är nödvändiga i respektive program.

När det gäller ämnet svenska anser vi att alla elever som börjar i årskurs 1 i gymnasieskolan måste ha grundläggande kunskaper. Vi anser därför att det är oacceptabelt att ha två betyg i ämnet svenska i årskurs 9, där betyg i svenska som andraspråk bedöms likvärdigt med ordinarie betyg. Detta är en björntjänst för alla de invandrarelever som skall studera och arbeta i Sverige.

Språket är nyckeln. Ju förr skolan tar itu med kunskapsluckor i vårt viktigaste ämne desto bättre kommer det att gå för dessa elever.

Möjligheten att komplettera gymnasiebetyg under skoltiden bör återinföras. Det är orimligt att eleverna skall vänta till efter avslutad skolgång. Dessutom har det visat sig att kompletterade betyg inte alltid får tillgodoräknas. Det är tråkigt. Ambition och vilja att lära borde alltid premieras.

Jag går så över till ett omdiskuterat ämne – idrott och hälsa.

Fysisk aktivitet är viktig för en god hälsa. Viljan och glädjen att motionera regelbundet grundläggs tidigt i livet. Barn och ungdomar som ser motion som en naturlig del i sin livsföring har ofta lättare att klara skolan. Det finns ett klart samband mellan fysisk aktivitet och intellektuell utveckling. Regelbunden motion förebygger också fysisk ohälsa. För att förebygga en av våra stora folksjukdomar, osteoporos, urkalkning av skelettet, är fysisk aktivitet nödvändig.

Det är därför oroväckande att notera att svenska tonåringar har blivit tyngre och motionerar allt mindre. Mycket av dagens idrottande sker i organiserad form, och det spontana idrottandet har minskat. Många ungdomar tillbringar lång tid stillasittande framför TV:n eller datorn. Kanske är skolans gymnastiktimmars deras enda motion i veckan.

Sedan den nya läroplanen har börjat gälla har den obligatoriska timplanen för idrott minskat, och meningen är att eleverna själva, genom sitt fria val, kan få mer idrott i veckan. Hur har detta fungerat?

Mycket talar för att de elever som redan är idrottsintresserade väljer mer idrott, medan de elever som är i störst behov av regelbunden motion väljer bort gymnastiktimmarna.

Vi moderater anser därför att Skolverket bör få i uppdrag att skyndsamt utvärdera hur ämnet idrott och hälsa enligt den nya läroplanen har utvecklats, för att eventuella åtgärder skall kunna vidtas inför höstterminen 1998. Det är dock inte bara antalet timmar, kvantiteten, som skall vara vägledande, utan väl så viktigt är att se till innehållet. Hur lyckas skolan med att vara en positiv förebild, att fånga intresset hos de elever som inte har insett betydelsen av regelbunden motion?

Slutligen anser vi att lärarna som nyckelgrupp, för att stimulera barnens intresse och vilja att lära, behöver kontinuerlig fortbildning. Med lärarcertifikat och fler lektorer ökar kvaliteten, och det pedagogiska arbetet utvecklas.

Herr talman! Vi moderater har till detta betänkande tre reservationer som vi stöder, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 2 under mom. 4.

Anf. 96 ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Vi skall diskutera läroplansfrågor.

Alltför ofta behandlar skolan eleven som om det bara var huvudet som gick i skolan, men hela eleven skall gå i skolan. Det gäller att skolan tar vara på möjligheterna att lära elever också teoretiska kunskaper genom den praktiska undervisningen. Ett exempel på det är slöjden. Sverige har dessutom stolta traditioner inom slöjdundervisningen.

Vi har under senare år sett att det har lett till folkhälsoproblem när vi har krympt tiden för idrott och hälsa i skolan. Därför har Centerpartiet engagerat sig för att tiden för både idrott och hälsa och slöjd skall utökas i skolan. Vi var den enda partigruppen som under den allmänna motions-tiden väckte en kommittémotion i den frågan. Vi har nu sett att det finns flera partier som har engagerat sig mycket i den här frågan. Eftersom Centerpartiet är ett parti som framför allt vill se resultat tycker vi att det är bra att det numera är så många som sluter upp bakom den här idén. Framför allt är det positivt att skolminister Ylva Johansson har uttalat sig för att göra förändringar i timplanerna, som ger mer tid för idrott och hälsa och slöjd. Vi vill medverka till att det blir så fr.o.m. höstterminen 1998.

Jag vill också nämna den fastställda tiden för praktik i grundskolans läroplan. Vi vill utöka den tiden. Vi tror att det är viktigt att eleverna på ett tidigt stadium får en kontakt med och en orientering om arbetslivets villkor.

Betygsfrågan är viktig för många elever. Självfallet skall utvecklings-samtalen vara den viktigaste kontaktformen mellan skolan och hemmet, men det är också viktigt att man tidigt får skriftlig information. Det är därför vi vill att sådan skall finnas fr.o.m. årskurs 5.

När så många elever, trots allt, inte klarar av betygskraven i åttan ser man hur viktigt det är att de tidigt får information. Därför skulle vi vilja ha betyg redan fr.o.m. höstterminen i årskurs 7, och vi vill ha fler betygs-steg. Vi tror att det är viktigt när det gäller att ge eleverna information om var de står. Framför allt är det viktigt att skolan får information om vilka insatser eleverna behöver för att de skall klara av att få godkända och bra betyg.

Till betänkandet har vi tillsammans med Folkpartiet också fogat en reservation om jämställdhetsfrågorna. Det har vi gjort för att understryka hur viktigt det är att skolan utvecklas när det gäller jämställdhetsarbetet.

Herr talman! Jag skall inte göra mitt inlägg längre än så här. Centerpartiet står självfallet bakom alla de reservationer som vi har skrivit under i utskottet, men för att spara kammarens tid yrkar jag inte bifall till någon.

Anf. 97 OLA STRÖM (fp):

Herr talman! Många av de frågor som finns också i detta betänkande är diskuterade förut, och partiernas åsikter är väl kända. Jag skall försöka begränsa mig till att ta upp tre områden som Folkpartiet tycker är särskilt angelägna.

Det första området handlar om det som Margareta Nordenvall var inne på förut, dvs. den oroväckande utvecklingen när det gäller hälsan hos ungdomar. Det kan naturligtvis finnas många orsaker till denna. Men säkert spelar två saker större roll än annat. Den ena orsaken är naturligtvis att vi har fått försämrade kostvanor. Det handlar om stressade familjefäder och annat. Det blir mycket snabbmat; det skall gå fort. Den andra orsaken är den typ av fritidssysselsättning som blir alltmer vanlig och populär; jag tänker på datorer och på TV-tittande. Det är bra på ett sätt, dock inte för hälsan.

När det gäller hälsofrågan blir det alltmer segregerat i Sverige. Soci-almedicinska studier från landstingets sida har t.ex. gjorts i mitt hemlän, Örebro. De visar att det är väldigt segregerat och uppdelat när det gäller hälsan, beroende på vilka socioekonomiska förutsättningar man har. Det är en mycket allvarlig och oroväckande utveckling. Detta visar ju på att familjer med en social och ekonomisk trygghet – som kanske också har haft bättre förmåga att skaffa sig den kunskap som det handlar om – lever ett betydligt mer hälsosamt och friskare liv. Jag tror inte att detta är en utveckling som någon av oss här i kammaren vill se. Men den är oro-väckande och viktig att ta fasta på.

Med tanke på skolans fostrande roll och att det inte bara är hjärnan som skall tränas i skolan betyder ämnet idrott och hälsa oerhört mycket. Det är naturligtvis lätt att tala om hur viktigt ett ämne är. Men från Folkpartiets sida säger vi att vi vill avvakta och se vad det blir för konkret resultat av det förslag som Ylva Johansson har talat om när det gäller idrotten och slöjden i skolan. Vi är försiktigt positiva, men detta får inte heller inkräkta på det andra viktiga området. Jag tänker på det som vi ofta talar om, nämligen svenskan, matematiken och engelskan. Det skulle man kanske kunna kalla för kunskapens infrastruktur.

När vi pratar om dessa tre ämnen kommer man osökt in på den debatt som vi har fört tidigare om svenska och svenska som andra språk vid antagning till gymnasiet. Det är det andra området jag vill ta upp. Vi i Folkpartiet beklagar att riksdagsmajoriteten fattade det här beslutet. Vi tror att det kan leda till svårigheter, inte minst för invandrarelever, om man bedömer betygen i svenska och svenska som andra språk likvärdigt, trots att målen inte är desamma. Det blir ett slags missriktad välvilja mot dessa elever. Det tror vi är väldigt olyckligt, speciellt med tanke på den debatt som förs om alla elever som, naturligtvis, mår dåligt av att de inte når upp till de betygskrav som ställs i gymnasieskolan. Vi tror att beslut som detta – om en ändring av kriterierna avseende svenska språket vid antagning till gymnasiet – är reformer som har precis motsatt effekt. Det finns risk att ännu fler elever kommer in i gymnasieskolan med bristfälliga kunskaper i ämnet svenska.

Det tredje området som jag vill ta upp gäller jämställdheten; det var Andreas Carlgren också inne på. Jag tror att en förutsättning för en individualiserad undervisning är att jämställdheten blir bättre. Jämställdhetsfrågan är faktiskt både en kunskapsfråga och en pedagogisk fråga. Det räcker inte med att säga att det här kommer att involveras i översynen av lärarutbildning och annat. Det är mycket viktigt att det här också ingår i fortbildningen.

När jämställdheten diskuteras glömmar man ibland bort ett av huvudproblemen med en bristande jämställdhet, nämligen att det är ett våldsamt

slöseri med begåvningar. När elever på grund av tradition, kultur och gamla invanda könsmönster gör val och bortval i skolan innebär det att utbildningen i sig förlorar en massa begåvade ungdomar. Om könsrollerna var friare skulle eleverna mer kunna välja beroende på intresse och inte beroende på kultur och invanda traditioner.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 9 under mom. 15.

Anf. 98 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v):

Herr talman! Jag begärde ordet för att helt kort markera Vänsterpartiets ståndpunkter när det gäller betygen i skolan. Jag vet att det inte finns en parlamentarisk majoritet för vårt förslag här. Vi har ju mycket länge arbetat mycket hårt för att få en betygsfri skola.

Enligt min uppfattning är betygen faktiskt en relik från ett förgånget samhälle. Betygen symboliserar konflikten mellan de motstridiga mål som präglar dagens grundskola: att fostra för både samarbete och konkurrens samt att verka för både jämlikhet och sortering. Beträffande de här helt skilda målen förstärker betygen konkurrensen och sorteringen. Det stämmer faktiskt väl överens med de gamla traditionerna i skolan. Däremot motverkas de demokratiska målen i läroplanen.

Uppgiften att sortera och betygsätta leder dessutom till att undervisningen förflackas och att den inriktas enbart på mätbara kunskaper. Kravet på att sätta betyg på elevernas prestationer påverkar också i hög grad valet av arbetsätt och arbetsformer. Betygen får en styrande inverkan. Det vet vi genom bl.a. Skolverkets undersökningar. Betygen främjar också ytinläring och utgör ett hinder för kritiskt tänkande, för djupinläring, för analys och för förståelse av sammanhang. Dessutom kan dåliga betyg förstärka en elevs negativa självbild. Den ungdomsforskning som bedrivs i Sverige visar att det finns ett klart samband mellan dåliga betyg och en negativ livsstil.

Betygen berättar egentligen inte särskilt mycket om möjligheten eller förmågan till fortsatta studier. Däremot är betygen stressframkallande och skapar ett inlärningsklimat som inte är särskilt positivt. Också som urvalsinstrument fungerar betygen dåligt. Titta bara på urvalet till de olika programmen i gymnasieskolan! Betygen från grundskolan mäter inte de färdigheter som är relevanta för de olika yrkesutbildningarna. Nej, då tycker vi att det är bättre att förändra dimensioneringen av gymnasieskolan, så att alla elever kan få sina behov tillgodosedda. Så är det ju nästan i dag.

För högskolan skulle man kunna tänka sig ett urvalssystem som mera bygger på intervjuer och arbetsprov. Även andra former av intagningsprov kan ersätta betygen. Vi tycker att arbetslivserfarenheten skall kunna tillgodoräknas på ett kanske mera markant sätt än som i dag är fallet.

Med detta yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation nr 8 under mom. 16. Vi föreslår i reservationen att en parlamentarisk utredning tillsätts som får i uppdrag att just titta på möjligheter och fördelar med en betygsfri skola. Vi tror i varje fall att de pedagogiska vinsterna skulle vara betydande.

Vi har också behandlat jämställdhetsfrågan, men jag tycker att den frågan diskuterats så pass mycket här i kammaren att jag kan avstå från

att ta upp den. Det betyder dock inte att jag inte tycker att jämställdhetsarbetet är viktigt.

Avslutningsvis skulle jag vilja ställa några frågor till Margareta E Nordenvall med anledning av hennes anförande här. Hon talade om gymnasieskoleelevernas studier i kärnämnen och sade att det inom vissa yrkesorienterade program finns alldeles för många elever som inte klarar betyget Godkänd i kärnämnen. Margareta E Nordenvall talar om att man påtvingas teoretiska studier. Jag tycker inte att man kan säga så. Bildning och kunskap kan väl aldrig påtvingas någon. Hon säger också att ingen vill misslyckas. Det är säkert sant.

Att göra som Margareta E Nordenvall säger är att individualisera problemen i skolan och att säga att det alltid är fel på eleverna. Jag tror att vi måste göra tvärtom och försöka se att det också kan finnas systemfel i skolan – annars blir det en total uppgivenhet i det här fallet. Inom arbetslivet efterfrågas just den kompetens som ungefärligen motsvarar en treårig gymnasieskolekompetens i kärnämnen. För 82 % av de jobb som utannonseras krävs det sådan kompetens.

Slutligen: Vi har ett särskilt yttrande om vikten av fysisk aktivitet även för skolbarn. Det gäller ett utökat timantal i fråga om idrott och hälsa. Vi har emellertid avstått från att reservera oss. Skolministern har ju nyligen, som vi uppfattat det hela, lovat att timantalet skall utökas i linje med motionärens önskemål.

Anf. 99 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik:

Fru talman! Britt-Marie Danestig-Olofsson tar upp något som ideologiskt verkligen skiljer oss åt. Det handlar då om talet om individen och om att individualisera problemet. Men problemet är just att vi inte ser till varje människa/elev som en individ. Vi skapar problem om vi glömmer bort det. När vi gör kollektiva lösningar för individer skapar vi ännu större problem. Vi vill ge alla elever möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar.

Eleverna skall självklart kunna växa så mycket som möjligt, och kärnämnen är viktiga. Men vi anser att man kanske inte inom ett naturvetenskapligt program behöver undervisa som man gör i fordonsteknik. Risker är ju att man över huvud taget inte når fram i kärnämnet om undervisningen sker på samma sätt för alla. Det handlar alltså om att anpassa undervisningen till individens/elevens förutsättningar.

Anf. 100 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! När jag talar om att individualisera problemet menar jag att man ser just problemet med att så pass många inte klarar av betyget Godkänd som ett fel hos individen, hos eleven. Ibland måste man byta perspektiv och säga att skolan kanske inte åstadkommer det som Margareta E Nordenvall talar om. Det handlar alltså om att möta eleverna där de befinner sig, om deras egen erfarenhet samt om att dra nytta av den kunskapen. Det gäller alltså att möta eleverna i deras verklighet. Det är ju inte fråga om en brist på begåvning hos de här eleverna. Det tror i varje fall inte jag, utan det är kanske fråga om en brist på motivation eller på förståelse för vad kunskapen i fråga kan användas till.

De flesta, även gymnasieskoleelever, är mycket pragmatiska. Det gäller alltså att *inte* undervisa alla på samma sätt utan att just rätta undervisningen, arbetssättet och arbetsformerna efter elevernas behov.

Anf. 101 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i det sista som Britt-Marie Danestig-Olofsson sade. Självklart skall undervisningen individualiseras.

Jag ser inte på eleverna som att de skulle sakna begåvning. Däremot finns det olika begåvningar. Vi måste ta hand om de olika begåvningar som finns. Det går inte att utgå från att alla elever skall göra samma sak, därför att då kommer en grupp elever att misslyckas. Vi har ingenting att vinna på att elever misslyckas. Så har det varit i många år. Nu är det dags att börja vara självkritisk och ställa frågan: På vilket sätt kan vi ändra undervisningen i skolan, så att *alla* elever känner att de faktiskt går framåt och att de får en utbildning som passar dem och så att de på sikt lyckas i arbetslivet.

Anf. 102 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har väldigt svårt att acceptera att kanske 30–50 % av eleverna inom ett gymnasieskoleprogram inte skulle klara av att läsa in så mycket att de har kompetens i kärnämnen. Jag tror inte att detta skall ses som brister hos individen. Ett sådant här misslyckande beror nog inte på eleverna utan i allra högsta grad på skolan – kanske även på skolpolitiker och t.o.m. på den tidigare borgerliga regeringen. Moderaterna hade ju i den regeringen ett stort inflytande på skolpolitiken.

Anf. 103 INGER DAVIDSON (kd):

Fru talman! Den nya läroplanen för grundskolan kommer att tillämpas fullt ut fr.o.m. nästa läsår, alltså läsåret 1997/98, så mycket av det nya har ännu inte tillämpats. Jag tycker att det är viktigt att ha med detta i den här diskussionen.

Då läroplanen för grundskolan kom till fördes det en livlig diskussion om det avsnitt som handlar om skolans värdegrund. Nu när det gått en tid tycks de flesta ha accepterat skrivningarna. På många skolor pågår ett ganska intensivt arbete med att omsätta värdegrunden i praktisk handling.

Skolverket har också projekt i några skolor om hur värdegrunden skall praktiseras. Resultatet skall så småningom spridas i form av goda idéer till andra skolor. Det är viktigt att det här arbetet genomförs på alla nivåer för att det skall få resultat. I lokala skolplaner, i kursplaner, i nationella utvärderings- och utvecklingsplaner och i samband med fortbildningen av lärare måste den etiska dimensionen – det är vad det handlar om – få stort utrymme. Etik är ingen multiplikationstabell som man lär sig att rabbla, utan det handlar om ett förhållningssätt till medmänskorna som man tar till sig i samspel med människor som själva praktiserar de etiska värderingarna. För att de vuxna i skolan skall kunna göra det måste det finnas en medvetenhet om och ett samförstånd kring vilka gemensamma etiska grundvärderingar som gäller. Det är alltså ett långsiktigt men oerhört viktigt arbete, inte minst när det gäller frågor om hur man kommer till rätta med mobbning, främlingsfientlighet och rasism. Det handlar om att skapa ett klimat i varje skola där alla känner sig re-

spekterade och i sin tur respekterar andra. Det är svårt, men det är nödvändigt och det är absolut grundläggande för kvaliteten i skolan.

Jag yrkar bifall till reservation 1 under mom. 1.

I kristdemokraternas reservation framförs också kravet på att hemspråksundervisningen skall byta namn till modersmålsundervisning och att undervisningen skall förläggas inom timplanebunden tid i grundskolan. Vi vill att den gamla hemspråksundervisningen skall organiseras som vanlig språkundervisning. Till min glädje har jag sett att det första kravet är tillgodosett i en proposition angående vissa skolfrågor som regeringen alldeles nyligen lade fram. Det är mycket bra. Nu väntar vi bara på att också det andra kravet i den här frågan skall vinna regeringens gehör ganska snart.

Jag avstår från att ta upp resten av de frågor som vi har lyft fram i våra reservationer. Det handlar bl.a. om betygssystemet, om jämställdhet, om idrott och hälsa, om svenska 2 och en hel del annat. Men vi får tillfälle att återkomma. Eftersom det är ont om tid avstår jag från att yrka bifall till fler reservationer. Men det är bara för att det är ont om tid. Vi återkommer i dessa frågor.

Anf. 104 INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Mitt anförande i dag kommer att bli synnerligen kort. Anledningen är att utskottet har behandlat dessa ämnen vid flera tillfällen.

UbU8 behandlar 63 motionsyrkanden om skolväsendet och läroplanen. Flera av motionerna behandlar områden som ej är reglerade i egna kursplaner. Men trots detta är de klart markerade under rektors ansvar.

Såväl läroplan som kursplan skall givetvis ha ett lika värde när det gäller skolans verksamhet, men fortfarande vet vi att timplanen styr mycket av hur undervisningen blir upplagd.

Därför är det angeläget att områden som alkohol, tobak och narkotika, sex och samlevnad, prao, jämställdhet och skolans värdegrund läggs in i den ordinarie undervisningen.

Enligt läroplanen är det rektors ansvar att det upprättas en lokal arbetsplan där dessa ämnesövergripande områden integreras i olika ämnen.

Flera motionsyrkanden berör ämnet idrott och hälsa och utökning av antalet timmar i detta ämne. Utskottet erinrar om att den nya läroplanen för grundskolan har införts successivt och tillämpas för hela grundskolan först fr.o.m. nästa läsår, dvs. 1997/98.

Vidare vill utskottet hänvisa till att skolminister Ylva Johansson har uttalat att hon ämnar utöka antalet timmar för ämnena idrott och slöjd från höstterminen 1998. Detta ser vi socialdemokrater mycket positivt på, eftersom vi reserverade oss mot sänkningen av antalet timmar i idrott och slöjd när timplanen antogs.

När det gäller hemspråksundervisningen kommer, enligt vad utskottet har inhämtat, en proposition att föreläggas riksdagen under hösten 1998. Propositionen kommer att ha betänkandet *Sverige, framtiden och mångfalden* som grund.

Ett antal yrkanden gäller betygen. Betygsdebatt har förts ett antal gånger i denna kammare, och jag ämnar ej i dag förlänga den här debatten.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks hemställan i UbU8 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 105 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik:

Fru talman! Jag vill ställa två frågor till Ingegerd Wärnersson. Det är positivt att regeringen har tagit itu med frågan om idrotten. Det jag undrar är: När och hur mycket tänker man förändra timplanen för att utöka ämnet idrott? Har man också för avsikt att utöka ämnet slöjd? Varifrån skall timmarna tas? Från vilka områden?

Anf. 106 INGEGERD WÄRNERSSON (s) replik:

Fru talman! Svaret på dessa frågor kommer Margareta E Nordenvall att få av skolminister Ylva Johansson när hon lägger fram propositionen under hösten 1998.

Anf. 107 GUNNAR GOUDE (mp):

Fru talman! Förutom påannonserade proposition har vi också just fått en utvecklingsplan där många av de frågor som behandlas i motionerna tas upp. Mycket av detta går i den riktning som Miljöpartiet har föreslagit i sina motioner. Jag avstår därför att ta upp även de motioner som behandlar ämnet idrott och hälsa. Detsamma gäller förstärkningen av hemspråksundervisningen. Jag tror att vi där är relativt överens.

När det däremot gäller betyg i gymnasiet har Miljöpartiet samma inställning som beträffande betyg i grundskolan, att betygen har ett mycket litet värde och delvis är till nackdel. Vi har i en motion begärt en utredning om möjligheten att avskaffa betyg så långt det går, även i gymnasiet. Vi har tidigare motionerat om samma sak för grundskolan. Vi tillstyrker alltså Vänsterpartiets förslag i det här fallet. Men jag yrkar bifall till reservation 5 under mom. 18, där det begärs en utredning av gymnasiebetygen. Jag förutsätter att den också avslås i samma ordning som de andra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 11 §.)

11 § Vissa konkurrensfrågor

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1996/97:NU9

Vissa konkurrensfrågor

Anf. 108 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Konkurrens är bra. En bättre fungerande konkurrens är av stor betydelse för att förbättra effektivitet, tillväxt, dynamik och därmed skapa fler jobb i den svenska ekonomin. Då ökar förutsättningarna för att kunna bevara eller öka välfärden för medborgarna. En ökad produktion i internationellt konkurrenskraftiga företag ger nya arbetstillfällen och ökade skatteintäkter. En ökad konkurrens av den offentliga sektorn medför att offentligt finansierad service i form av t.ex. vård och omsorg kan produceras med fortsatt hög kvalitet men till lägre kostnader.

Stärkt konkurrenskraft leder till högre produktion och försäljning på olika marknader, vilket ger ökad sysselsättning och högre levnadsstandard. Det leder till ökad lönsamhet, vilket ger utrymme för investeringar, som i sin tur ger fler och riktiga jobb. Dålig konkurrens kostar Sverige

årligen åtskilliga miljarder kronor. Konkurrens leder också till lägre kostnader för varor och tjänster, till bättre kvalitet samt tvingar fram en lyhördhet för konsumenternas krav och önskemål.

Den borgerliga regeringen lade grunden till att effektivisera och konkurrensutsätta den svenska ekonomin genom att införa konkurrenslagen 1993 och inrätta Konkurrensverket. De socialdemokratiska regeringarna har bara tillsatt nya utredningar i stället för att med kraft angripa de brister i lagstiftning som Konkurrensverket och andra påtalat. Inte minst McKinsey-rapporten och Underprissättningsutredningen har pekat på stora brister. Dessa och andra utredningar visar att stora välfärdsvinster står att finna i att utsätta den offentliga sektorn för konkurrens. De har också påtalat stora brister i konkurrensneutraliteten mellan offentlig näringsverksamhet och privata bolag. Detta kan åtgärdas genom skärpta krav på upphandlingar, redovisningar och affärsmässighet.

Huvudproblemet, fru talman, är att en alltför liten del av det svenska samhället är utsatt för konkurrens. Politiken måste därför inriktas på att konkurrensutsätta en betydligt större del av den svenska ekonomin.

Jag vill därför fråga Marie Granlund: Vad är Socialdemokraterna beredda att göra för att konkurrensutsätta en större del av den svenska ekonomin?

I stat, kommuner och landsting bedrivs betydande verksamheter som inte är utsatta för någon konkurrens alls. Hit hör en lång rad verksamheter som i dag bedrivs i monopolform, som skola, sjukvård, äldreomsorg och barnomsorg. Detta är verksamheter som kan och bör konkurrensutsättas. Genom friskolesystemet skapas konkurrens och privata alternativ inom utbildningen. Införandet av fler stiftelsehögskolor ökar mångfalden och konkurrensen inom den högre utbildningen. Införandet av vårdnadsbidrag och barnomsorgsavgift kan öka kvaliteten och sänka kostnaderna för barnomsorgen, samtidigt som en helt ny marknad öppnas för tusentals nya småföretagare, oftast kvinnor. En allmän obligatorisk sjukvårdsförsäkring, fritt val av egen läkare och fri etableringsrätt för läkare och sjukgymnaster leder till att vårdmonopolen faller och konkurrensen öppnas.

Jag vill därför fråga Marie Granlund: Är Socialdemokraterna beredda att öppna de offentliga monopolerna för konkurrens?

När det allmänna uppträder som producent av tjänster samt helt eller delvis finansierar privat näringsverksamhet med skattemedel uppstår stora problem – livskraftiga småföretag slås ut och jobb försvinner.

När myndigheter och offentliga företag säljer varor och tjänster på icke-konkurrensutsatta marknader leder det till höga priser och bristande effektivitet. Det blir problem för monopolerna den dagen vi släpper in konkurrensen. Se bara på Posten och City Mail.

När myndigheter och offentliga företag väljer varor tjänster på konkurrensutsatta marknader kan resultatet bli att effektiva privata företag slås ut, eftersom de inte kan konkurrera med subventionerad offentlig verksamhet. Det finns ett antal exempel på kommunala solarier och gym som har slagit ut privat verksamhet.

Drygt hälften av alla anmälningar till Konkurrensverket riktar sig mot kommuner, landsting och statliga organ. En del handlar om hur framför allt kommuner och landsting gynnar sina egna förvaltningar och bolag vid upphandlingar. Men en allt större del gäller den offentliga sektorns ohämmade expansion på den öppna marknaden och hur skattesubvent-

ionerade kommunala bolag med dumpade priser konkurrerar ut privata småföretagare. Verkets möjlighet att ingripa med hjälp av konkurrenslagen är närmast obefintlig. Konkurrenslagen gäller företag och är inte tillämplig för den offentliga sektorns konkurrenssnedvridning. Här behövs ändringar i konkurrenslagen.

Jag vill därför fråga Marie Granlund: Tycker Socialdemokraterna att detta är bra? Är det rätt att med hjälp av skattebetalarnas pengar slå ihjäl småföretag för att kunna öka eller behålla den kommunala verksamheten? Jag vill också fråga: Varför vill inte Socialdemokraterna se över konkurrenslagen, så att den blir tillämplig när kommunala och andra offentliga aktörer på dessa flagranta sätt sätter konkurrensen ur spel? Varför avslås yrkanden om en sådan översyn?

Enligt Konkurrensverket är det en dåligt utvecklad kostnadsredovisning, i kombination med att offentlig verksamhet normalt garanteras av skattemedel, som kanske utgör de främsta skälen till klagomål mot offentliga aktörers prissättning. En lag om konkurrensneutralitet vid offentlig prissättning borde därför införas med krav på att offentlig näringsverksamhet skall redovisas skild från annan verksamhet.

Jag vill därför fråga Marie Granlund: Är Socialdemokraterna beredda att medverka till en lagstiftning som gör det lättare att jämföra offentlig verksamhet med privat?

I vissa fall tycks myndigheters agerande främst syfta till att öka myndighetens intäkter. Det gäller t.ex. när kommunala aktörer säljer tjänster på marknaden utan att utsätta den egna delen för konkurrens. Krav borde ställas på att den egna verksamheten måste utsättas för konkurrens innan tjänster får erbjudas på den öppna marknaden.

I går debatterades här i kammaren frågor om förändringar i kommunallagen, bl.a. för att göra det lättare att laglighetspröva kommunal verksamhet i egen eller i eget bolags regi. Även då framstod Socialdemokraterna som rigida försvarare av dagens system, som gör det möjligt för kommuner och landsting att med egen verksamhet slå ihjäl småföretagare med hjälp av skattepengar.

Privata entreprenörer skall ha rätt att utmana den offentliga sektorn.

Jag vill fråga Marie Granlund: Varför vill Socialdemokraterna förmena entreprenörerna denna rätt?

När det sedan gäller kooperativ näringsverksamhet, som tas upp i mom. 2, vill jag anföra följande.

Vad gäller prissamverkan inom Södra Skogsägarna pågår en rättsprocess i Stockholms tingsrätt. Den tvist som skall lösas avser i hög grad hur den gällande konkurrenslagen skall tillämpas. Frågeställningarna omfattar grundläggande rekvisit i lagen om hur den relevanta marknaden skall definieras och om de i sammanhanget aktuella produkterna skall anses som vidareförädlade i föreningens regi. Det anges i lagens motivtext att dessa gränsdragningar får ankomma på rättstillämpningen.

Vi har vid diskussioner i vår grupp konstaterat att det inte finns någon anledning att ingripa i pågående rättsprocess eller att föregripa den förståeliga diskussion som kommer som en följd av denna. Jag vill därför på gruppens vägnar avge följande röstförklaring.

Vi kommer att avstyrka här aktuella motioner. Vi kommer däremot inte att ta ställning vad gäller motivtexten utan kommer där att lägga ned våra röster.

Även inom handeln kan och bör konkurrensen skärpas. Men det bör inte ske med lagstiftningsåtgärder som är specialdesignade för att slå sönder ICA-rörelsen. Eventuella förändringar av gruppundantaget måste noggrant prövas och analyseras.

Vi bör vidare ägna insatser åt att göra det lättare att etablera nya butiker och inte, som majoriteten i denna kammare har gjort, göra det lättare för kommunerna att styra butiksetableringar genom det återinförda handelsförbudet i detaljplan.

Den ordning som gällde före 1992 och som nu återinförts av Socialdemokraterna och Centern ledde till att kommuners redan starka handelskedjor genom effektivt lobbyarbete kunde utestänga konkurrenter från att etablera sig. Det gynnade den redan etablerade handeln och missgynnade butiker med annorlunda koncept, framför allt lågprisbutiker. De stora förlorarna var konsumenterna när konkurrensen inte tilläts fungera.

Konkurrensen inom handeln bör underlättas, inte begränsas. Konsumenternas möjlighet att genom egna val styra handelns utveckling bör stärkas, inte försvagas.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 109 KJELL ERICSSON (c):

Fru talman! Detta betänkande är föranlett av ett antal motionsyrkanden angående konkurrenslagen. Det är en lag som i vissa avseenden är både komplicerad och svårtolkad. Det framgår inte minst av vad som har hänt efter lagens tillkomst.

Jag tänker beröra två saker, nämligen de ekonomiska föreningarna och ICA-kedjorna. Jag vill börja med att beröra konkurrenslagens tillämpning när det gäller kooperativ verksamhet och möjligheten att samverka i ekonomiska föreningar i framtiden.

Det som har aktualiserat frågan om ekonomiska föreningars rätt att samarbeta är det beslut från Konkurrensverket som förbjudit Södra Skogsägarna att samverka om försäljningspriser för såg, timmer och massaved.

Södra Skogsägarna är en ekonomisk förening som ägs av ca 31 000 skogsägare. Koncernen har en omsättning på 5,7 miljarder varav moderföreningen svarar för 3,7 miljarder. Tillsammans äger medlemmarna 1,7 miljoner hektar. Således är Södra Skogsägarna en förening med en stor och viktig verksamhet. Jag har i och för sig inte för avsikt att diskutera den process som nu pågår i det enskilda ärendet mellan Konkurrensverket och Södra Skogsägarna. Men jag anser att skälen till varför anmälan har gjorts måste diskuteras. När vi fattade beslut om den nya konkurrenslagen framgick det inte att lagen skulle få dessa konsekvenser.

Föreningen är en företagssammanslutning som kontrolleras av medlemsföretagen. Ett prissamarbete i en förening med medlemmar som bedriver ekonomisk verksamhet i någon form anses utgöra ett beslut om en sammanslutning av företag. När man tittar på skogsägarföreningarnas verksamhet genom åren vill jag påstå att deras verksamhet har varit till gagn för alla parter. Genom de olika skogsägarföreningarna har sågverksföreningar och massaindustrier kommit fram till ett baspris på virkesråvaran i de olika områdena. Det är ett pris som definitivt inte varit det högsta på marknaden. Rotpostpriser har t.ex. oftast varit betydligt högre. Men

genom att det har funnits ett baspris har industrin fått sin råvaruförsörjning på ett relativt smidigt sätt.

Det skall också betonas att medlemmarna i en skogsägarförening inte har någon skyldighet att sälja sitt virke genom föreningen. Han eller hon kan, om man så vill, sälja virket direkt till respektive sågverk eller massa-industri. Det råder absolut inte någon monopolställning.

När man talar om skogsägare som egna företagare som driver egen ekonomisk verksamhet äger det sin riktighet. Men många av skogsägarna äger sin skog vid sidan av annan verksamhet. Det är en stor skillnad i den egna insatsen i företaget. Det är stora skillnader i fastighetsstorlek. Den genomsnittliga storleken är ca 50 hektar. Det är stora skillnader i ägarnas ålder, om man bor på fastigheten eller är utboägare, osv. Det är en mycket stor spridning i engagemanget från ägarna som tar del i företaget.

När vi beslutade om den nya konkurrenslagen uttalade man sig också positivt om småföretagarnas rätt till samverkan. I proposition 1993/94:210 kan man läsa att de omständigheter som utmärker dessa marknader medför att samverkan mellan dessa små företag generellt sett är så positiv att det bör säkerställas att just dessa företags samverkan i allt väsentligt kan fortsätta. Med anledning av denna bakgrund är det något märkligt att dessa skogsägare inte skall få samverka.

I samma proposition kan man också läsa att konkurrenslagen är neutral till skilda associationsformer så till vida att konkurrensbegränsande samarbete inte bedöms utifrån den ram som valts för samarbetet utan i förhållande till effekterna på marknaden med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Hade den ekonomiska föreningen i stället varit ett aktiebolag hade det hela varit legalt, eftersom det då inte varit en samverkan i samma bemärkelse.

Den prövning som nu Konkurrensverket gjort av samverkan i Södra Skogsägarna i förhållande till konkurrenslagen uppfyller inte de intentioner som låg bakom legalundantagets införande. Jag finner det orimligt att ett stort och långsiktigt kooperativt företag skall tvingas bedriva sin kärnverksamhet på dispens. Det är uppenbart så att legalundantagets regler inte är utformade på ett sätt som passar Kooperationen som företagsform, och i synnerhet inte primärföreningar inom skogsbruket.

Vi har erfarit att det pågår ett beredningsarbete i Näringsdepartementet i dessa frågor. Jag har också hört att näringsministern har uttalat sig positivt till samverkan mellan småföretag och ekonomiska föreningar. Jag hoppas därför att denna beredning kommer att arbeta skyndsamt. Jag har svårt att förstå Ola Karlsson, som säger att man vill avvakta i detta ärende. Processen kan ta lång tid. En skogsägarförening måste veta om man kan fortsätta eller inte, inte minst för att fatta olika investeringsbeslut.

Jag anser heller inte att man behöver invänta rättsprocessen i Stockholms tingsrätt. Inriktningen på beredningsarbetet bör byggas upp kring tre prioriterade frågor med särskild inriktning mot skogsbrukets primärföreningar. För det första måste legalundantaget reformeras så att bestämmelser införs som ger tillåtelse till prissamverkan. Den andra uppgiften är att på ett tydligare sätt anpassa konkurrenslagen till lagen om ekonomiska föreningar. Ett tredje syfte skall vara att anpassa legalundantaget till den rättsutveckling som ägt rum inom EU och som också har inneburit

utvidgad handlingsfrihet för de producentkooperativa företagen. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 3.

Sedan hoppas jag att också sågverken skall ha möjlighet att samarbeta. Tidigare fanns det förhandlingar mellan t.ex. en sågverksförening och en skogsägarförening där man kom överens om ett baspris. Det var en ordning som fungerade bra och som gav ett säkert tillflöde av virke över året. Därför tycker jag att det är angeläget att medge sågverken att även de, som i många fall också är småföretag, får rätt att samverka.

Ett annat område som jag gärna vill beröra är gruppundantaget för kedjor i detaljhandel. I dag konkurrerar inte butiker inom livsmedelshandeln på samma villkor. Helintegrerade företag som Konsum och 7-Eleven har helt olika möjlighet att agera på marknaden jämfört med frivilliga kedjor av typen ICA. Helintegrerade företag kan arbeta med gemensamt sortiment och gemensam prissättning i sina butiker, men det kan inte de frivilliga kedjorna göra enligt gällande regler. Med drygt tre års erfarenhet av den nya konkurrenslagen och gruppundantaget för kedjor i detaljhandel kan man fråga sig om gruppundantaget är tillräckligt för t.ex. ICA-handlarna.

I den departementspromemoria som har lagts fram föreslås att reglerna för gruppundantaget för ICA-handlarna skall ändras. Inom gruppundantaget ryms i dag kedjor med en marknadsandel på upp till 35 %. Nu vill man sänka gränsen till 25 %. Därmed åker ICA-handlarna automatiskt ut. De har i dag en marknadsandel på 34 %. Dessutom föreslår man en ändring av definitionen av marknad och utesluter helt torghandel m.m., vilket ger ICA-handlarna ännu högre marknadsandel.

Om promemorian skulle genomföras skulle det innebära följande.

Inga gemensamma inköp. ICA-handlarna tappar därmed möjligheter att pressa priser mot starka, ofta multinationella, leverantörer. Det missgynnar kunderna, som får betala mer för varorna.

Inga nya gemensamma butiksetableringar. Ytterst få enskilda handlare har råd att etablera butiker på egen hand.

Ingen gemensam marknadsföring i t.ex. TV och veckoblad. Varje handlare måste sköta sin marknadsföring och reklam själv. Det är både ineffektivt och prishöjande.

Inget ICA-kort. Gemensamma resurser och investeringar för effektivisering och rationalisering av datasystemen och logistik går inte att använda.

Allt detta skall ses mot bakgrund av att Konsum, Hemköp och andra helintegrerade kedjor kan göra allt det nämnda och tillåts fortsätta precis som förut. Det är anmärkningsvärt att småföretagsamheten, som vi alla i sammanhanget vill hjälpa, skulle särbehandlas så negativt som förslagen är utformade i departementspromemorian.

Om förslagen i promemorian skulle bli verklighet skulle det få betydande konsekvenser. Många små ICA-butiker skulle tvingas stänga därför att de får högre kostnader för varuinköp, marknadsföring och distribution. Vissa butiker kan få svårt med varudistributionen över huvud taget. Man måste betänka att ICA-handlarna är en mängd småföretagare som samverkar vid inköp och marknadsföring för att pressa priserna så mycket som möjligt. Men ut mot kund är ICA-handlarna stora konkurrenter. I t.ex. Sorsele kommun finns det hela sju ICA-butiker. Men genom att de

samverkar vid inköp m.m. och konkurrerar vid försäljning till konsumenterna pressas priserna. Det är också mycket positivt för konsumenterna.

Därför anser jag det nödvändigt att regeringen efter den föreslagna analysen kommer fram till en lösning där ICA-handlarna får sådana villkor att de kan fortsätta med sin verksamhet som tidigare och får konkurrera på samma villkor som övriga aktörer på marknaden. Inte minst i glesbygdsområden där ICA-handlarna är dominerande är det viktigt att de får behålla sina villkor. Där är samverkan med stora butiker ett nödvändigt överlevnadsvillkor. Därför är det viktigt att regeringen gör en ordentlig analys av konsekvenserna för ICA-handlarna och att regeringen därefter ger dem möjlighet att vara lika effektiva framdeles.

Anf. 110 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! Det finns enklare frågor att diskutera än konkurrenspolitik och konkurrenslagstiftning. Svårigheterna beror bl.a. på att konkurrenssituationen på en marknad påverkas av så många olika faktorer. Det är svårt att avgöra exakt vilken betydelse var och en av dessa faktorer har.

Dessutom är konkurrenslagstiftning komplicerat, helt enkelt därför att de förhållanden den skall reglera är komplicerade. Inte sällan handlar det om svåra avvägningar – t.ex. när ett samarbete mellan företag övergår från att vara konkurrensfrämjande till att bli konkurrenshämmande.

Den problematiken finns det konkreta exempel på i det här betänkandet, och jag skall strax återkomma till dem. Men först har jag några allmänna reflexioner.

Antalet aktörer på marknaden påverkar naturligtvis konkurrensbilden. När aktiebolaget A blir så dominerande att det kan ta oskäligt bra betalt skall, om marknaden fungerar väl, företagen B, C, och D finnas till hands och erbjuda bättre alternativ. Då tvingas den tidigare dominanten att bli bättre och billigare. Det är när denna ädla tävlan fungerar som effektiviteten i näringslivet främjas och konsumenten gynnas.

För att få till stånd den här viktiga mångfalden krävs ett bra företagsklimat. Det har inte den nuvarande regeringen lyckats åstadkomma, och dessvärre finns det ingenting som tyder på att man kommer att göra det heller.

Den diskussionen – den som rör Socialdemokraternas misslyckade näringspolitik – återkommer kammaren till om några veckor. Nu nöjer jag mig med att konstatera att denna och tidigare socialdemokratiska regeringar har fört en politik som missgynnar mindre företag och motverkar nyetableringar och att ett av flera negativa resultat av en sådan företagsfientlig politik är just att konkurrensen försämras.

Ett annat område där Socialdemokraternas hållning motverkar en effektiv konkurrens är regeringens ovilja att öppna den offentliga sektorn för privata aktörer. Socialdemokraternas istadiga vägran att ge privata alternativ en chans hindrar effektiviseringar och förnyelse. Åter är det medborgarna, konsumenterna, som får betala – här i form av högre skatter, sämre välfärd och minskad valfrihet.

Dessvärre är det inte enbart i riksdag och regering man finner bristande förståelse för vad effektiv konkurrens betyder för den ekonomiska utvecklingen. Också företrädare för näringslivet är skickliga på att hitta invändningar mot åtgärder som är till för att skärpa konkurrensen.

Jag har vid några tillfällen haft anledning att gå tillbaka till mina anteckningar från det kommittéarbete som föregick den nya konkurrenslagen. Vi hade då åtskilliga diskussioner med näringslivets organisationer och med företag och branscher som berördes av våra förslag till en skärpt konkurrenslagstiftning. För att uttrycka mig litet försiktigt: De synpunkter vi fick ta del av vid dessa tillfällen hade inte särskilt mycket gemensamt med det som brukar sägas vid högtidliga tillfällen i näringslivssammanhang om behovet av effektiv konkurrens. Dessvärre är det inte svårt att också nu hitta motsvarande exempel på dubbelspel.

Fru talman! Ett ständigt återkommande diskussionsämne är hur kooperativa företagsformer skall behandlas i konkurrenslagstiftningen. Den här problematiken tas upp i ett antal motioner från moderater och centerpartister i ganska likalydande ordalag och med den gemensamma nämnaren att Kooperationen skulle vara förfördelad i det här hänseendet.

Bakgrunden till motionerna är Konkurrensverkets beslut från sommaren 1996 att förbjuda viss samverkan inom Södra Skogsägarna. Men principdiskussionen är, som sagt var, inte ny. Producentkooperationen har i många olika sammanhang agerat för att få en särbehandling i konkurrenslagstiftningen och hävdar att deras samarbete är mindre skadligt än motsvarande grad av samarbete i andra företagsformer. De moderata och centerpartistiska motionerna bygger alltså på den – felaktiga – grundtanken.

Att olika företagsformer skall behandlas lika är en central princip i konkurrenslagstiftningen. Och det framgår tydligt när man läser Konkurrensverkets beslut i det aktuella ärendet att det inte är företagsformen som Konkurrensverket har invändningar mot utan omfattningen av prissamverkan.

Det saknas inte utredningar på det här området. Åtminstone en – den som heter *Jordbruk och konkurrens* – har utförligt behandlat just de här frågeställningarna, och det alldeles nyligen. Den ger, såvitt jag kan se, inte underlag för påståendet att kooperativa företag skulle vara förfördelade. Utredningens slutsats blev snarare den motsatta – den genomgång man gjorde gav inte anledning att ändra utformningen av konkurrenslagstiftningen.

Folkpartiet har självklart ingenting emot vare sig Södra Skogsägarna eller Kooperationen i övrigt. Sverige behöver mångfald – inte bara när det gäller företag utan också i fråga om företagsformer. Det vi starkt reagerar mot är de försök som nu görs att mjuka upp den konkurrenslag som vi nyligen har skärpt och anpassat till EG-rätten. Att fila ned tänderna på Konkurrensverket gagnar inte svensk ekonomi och inte heller svenskt näringsliv.

Folkpartiets tydliga markering innebär inte att vi blundar för de svårigheter som finns. Jag började med att peka på de avvägningsproblem som konkurrenslagstiftningen innebär. Ett sådant är att bedöma den relevanta marknaden. Det är därför det uttryckligen i lagens motivtext sägs att de här gränsdragningarna i enskilda fall måste ankomma på rättstillämpningen, dvs. precis det som nu sker i Södra-ärendet. Att i det läget, under pågående process, gå in med politiska beslut och förändra konkurrenslagstiftningen vore enligt Folkpartiets uppfattning fel.

Jag hade hoppats att Kjell Ericsson skulle förklara hur han på det här området kommer till en annan slutsats. Det finns ingen sådan förklaring i

reservationen. Det är också frestande att be Ola Karlsson om en närmare förklaring till varför Moderaterna backar från den motivreservation vi har lagt gemensamt, men jag tror inte att det behövs.

Fru talman! Ett annat återkommande diskussionsämne är det s.k. gruppundantaget för kedjor i detaljhandeln. Också det tas upp i ett par motioner där man vill minska restriktionerna för det här samarbetet. Men den egentliga orsaken till att den frågan diskuteras så intensivt just nu är att en arbetsgrupp i Regeringskansliet har föreslagit det motsatta: att skärpa kravet i undantaget.

När det gäller gruppundantagen är det regeringen som fastställer dessa. Det är alltså egentligen inte en riksdagsfråga. Inför den beslutsprocess som pågår inom Regeringskansliet har utskottet ändå – enigt – slagit fast några viktiga utgångspunkter.

För det första måste eventuella förändringar av det aktuella gruppundantaget föregås av en ordentlig analys av samarbetets effekter. Det har inte skett. Jag tror för min del att det är alldeles nödvändigt. Den här samverkan – det är ju framför allt ICA-rörelsen det handlar om – har flera olika inslag. När det gäller prissamverkan är den villkorad och omges redan i dag av betydande restriktioner. Den inköpsamverkan som sker gör att man kan hålla nere priserna också för de mindre butiker som annars inte skulle ha så mycket att sätta emot de ofta starka och dominerande leverantörerna.

För det andra, säger utskottet, måste man ta hänsyn till vad den föreslagna förändringen skulle betyda för handeln i glesbygder. Där finns det ofta en butik, med relativt litet kundunderlag. Affären betyder mycket för bygden – inte bara för den service den ger utan också som mötesplats. För att den skall ha en chans att klara sig, ge konsumenterna en fullgod service och kunna erbjuda konkurrenskraftiga priser krävs att man har möjlighet att samarbeta, framför allt när det gäller inköpen.

När man gör en ordentlig genomgång av det här samarbetets olika inslag blir slutsatsen med all säkerhet att den form av samarbete i detaljhandeln vi nu diskuterar med de begränsningar som gäller snarare är till gagn för konkurrensen än tvärtom. Det var ju också skälet till att gruppundantaget för detaljhandeln kom till och fick sin nuvarande utformning. Därför är det bra att ett enigt näringsutskott ger den här tydliga signalen till regeringen: inga förändringar utan en ordentlig analys av samarbetets effekter!

En annan fråga – också den principiellt viktig – handlar om de kollektiva hemförsäkringarna. Det finns flera skäl till Folkpartiets invändningar mot den här företeelsen. Den invändning som är aktuell i det här sammanhanget är att det på ett allvarligt sätt inskränker konkurrensen på försäkringsmarknaden.

Väl fungerande konkurrens stimulerar förnyelse av näringslivet och leder till en effektiv användning av samhällets resurser. Den medför inte bara mångfald och större valfrihet när det gäller varor och tjänster utan också en mångfald i företagande. Brister i konkurrensen innebär naturligtvis det motsatta. Producenterna stimuleras inte till att förbättra kvalitet och produktionsmetoder. Graden av konkurrens på olika marknader spelar alltså en central roll för marknadsekonomin funktionssätt och för den ekonomiska tillväxten.

Men konkurrensen upprätthåller inte sig själv – den är ständigt hotad. Därför krävs det en effektiv konkurrenspolitik och en effektiv konkurrenslagstiftning, och att vi som politiker har förmåga att stå emot starka producentintressen.

Anf. 111 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller ICA-frågan synes vi vara överens, sade Christer Eirefelt, likaså när det gäller kollektiva sakförsäkringar. När det gäller ekonomiska föreningar har vi litet olika uppfattning.

Det här handlar inte på något sätt om att vi skall fila ned tänderna på Konkurrensverket. Min uppfattning är att lagen inte har fått den effekt vi önskade att den skulle ha, och den har också varit till men för en effektiv försörjning, inte minst av skogsråvara till industrin. Vi har ju ett stort företag som Södra Skogsägarna, som samverkar på så sätt att många små skogsägare därigenom får sin service tillgodosedd.

Som jag sade, är skogsägarna mycket olika. En del är gamla, en del är unga, en del bor på sin gård och andra bor inte där. Det rör sig om små eller stora fastigheter. Men genom den samverkan som har skett med skogsägarföreningen har man på ett effektivt sätt kunnat sköta fastigheterna och få ut virke på ett bra sätt till industrin.

Det har, som jag också sade, varit ett baspris man har förhandlat om. Det är inget topppris, utan ett baspris. Det har inneburit att försörjningen med virke trots allt har kunnat hållas ganska jämn under året. Nuvarande ordning har också lett till att det blir väldiga toppar och dalar och att det är svårt att få virkesförsörjning.

Jag tror att det skulle vara bra om man kunde komma tillbaka till den ordningen att sågverksföreningar och skogsägarföreningar förhandlade om olika delar igen. Jag vet att det är många sågverk som har det på det här viset också. På så sätt kunde de få sitt virkesbehov tillgodosett.

Man får nästan uppfattningen att Södra skulle vara en stor stark jätte, som är farlig på något vis. Jag vill i stället säga att det är en förening som gör många bra insatser. Ta som exempel andra stora företag, Stora, SCA, Assi Domän – de är verkligen dominerande. Men de är aktiebolag. Dem är det inget att göra åt, därför att för de prissamverkar inte. Det finns skillnader i hur man hanterar olika företag. Därför hoppas jag att man kan se över den här lagen så fort som möjligt och att man medger prissamverkan i fortsättningen för skogsägarföreningar.

Anf. 112 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik:

Fru talman! Kjell Ericsson får det att låta som om Södra Skogsägarna är en liten aktör på marknaden. Så är det ju inte. De är väldigt dominerande på den marknad där de finns, i södra Sverige.

Visst vore det att fila ned tänderna på Konkurrensverket om man med politiska beslut skulle gå in och säga att här har ni gjort fel. Vi tillämpar inte det vi har sagt, nämligen att låta de svåra avvägningarna ske i rättstillämpningen. Vi har tydligt sagt det, och konkurrenslagstiftningen förutsäger det. De utredningar som det nu har gjorts flera stycken av poängterar också att det inte finns något annat sätt.

Det finns också, som även Kjell Ericsson vet, motparter i den här diskussionen. Det finns köpsågverk, som vi har lyssnat till i utskottet och

som har redovisat vilka men det är för deras del, vilka kostnader de får med det massiva samarbete som de möter i Södra. Visst vore det att i det här fallet gå just producentintressena till mötes, till gagn för helheten i ekonomin och till gagn för deras motparter.

Jag tycker dessutom att det vore mycket konstigt om det inte gick att hitta andra former för de fördelar som Kjell Ericsson nämner och som jag säkert tror finns för skogsägare med mindre arealer. Det måste gå att göra begränsningar i det här samarbetet som gör att det kan accepteras också från konkurrenslagstiftningens utgångspunkt.

Anf. 113 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Christer Eirefelt är mycket bestämd i de här frågorna. Det känner jag till. Det får mig att tänka på en liten episod som inträffade när jag var ute och vandrade i skogen för något år sedan. Jag träffade på en man som höll på att rensa upp vindfallen. Träden låg kors och tvärs i skogen, högt och lågt. Det var besvärligt. Mannen, som normalt var en mycket gudfruktig man, var svettig, sliten och litet grinig. Han yttrade sig så här: Ja, Gud är bra på väldigt många saker, men fälla skog skall han låta bli, för det kan han inte med.

Litet av det kanske jag skulle vilja säga till Christer Eirefelt. Han är i många avseenden en mycket klok och förståndig karl, som jag har stor respekt för. Men just när det gäller ekonomiska föreningars verksamhet inser han inte alla gånger hela vidden.

Jag vill ändå komma tillbaka till att det i de här skogsägarnas fall är fråga om många små fastigheter, små företag. Om man skulle splittra upp föreningen, vem skall man neka? Vem skall man kasta ut ur föreningen? Var skall man dra gränsen? Skall man dela Södra i flera olika föreningar?

Jag tycker ändå att det är ett ganska bra sätt som man har klarat upp situationen på, och man får en bra försörjning. Och det är ingen monopolställning. Varje medlem har rätt att sälja sitt virke vart han vill, när han vill och till vilket pris han vill. Det här är bara ett sätt att underlätta virkesförsörjningen till industrin.

Anf. 114 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik:

Fru talman! Om man skulle överlåta de avvägningar som måste ske enligt konkurrenslagstiftningen enbart till experter i de branscher som berörs, skulle vi snart få dominerande marknader inte bara när det gäller skogen, utan överallt annars också. Där finns det ingen förståelse för allmänintresset och intresset från andra kunder och leverantörer.

Anf. 115 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Konkurrens är inte lätt. När man hör moderaterna förstår man att de inte har lätt för det här med konkurrens. Jag är mest verksam inom andra områden, t.ex. skatter och skattemyndigheternas möjligheter att revidera verksamheter. När jag diskuterar med företrädare för olika branscher vill de faktiskt av rena konkurrensskäl ha skärpta regler för skattemyndigheterna, så att de kan utföra revisioner.

Detta är nämligen inte den viktiga konkurrensfrågan i samhället i dag. Vi kan tycka att det här är viktigt, men jag tror ändå att den svarta sektorn, ekobrotten, är betydligt farligare. Då är det väldigt inkonsekvent att

göra som moderaterna, plädera för att det är kommunerna som är den viktigaste delen att konkurransutsätta, om man förstår dem rätt.

Men när man skall tillåta skattemyndigheterna att t.ex. göra överraskningsrevisioner, nej, då är inte Moderaterna med – för övrigt inte Centern, Folkpartiet och Kristdemokraterna heller, om jag har förstått det hela rätt. Det kan ha ändrat sig på senare tid. Jag har en viss känsla av det. I så fall välkomnar jag det.

Det är mycket intressant som sagts i den borgerliga reservationen, när man pratar om effektivare användning av skattemedel genom att konkurransutsätta offentlig sektor. Jag är av den uppfattningen att kommunerna skall syssla med sådana saker som de traditionellt sysslat med. De skall inte ge sig in i solarieverksamhet och de skall inte ge sig in i det som är traditionellt privat verksamhet. Där kan vi nog vara eniga. Men på de områden som tillhör de traditionella kommunala verksamheterna, vård och omsorg, tror jag nog att kommunerna bör fortsätta med sin verksamhet.

Naturligtvis bör det här kompletteras med diverse entreprenadverksamheter, inom renhållning, städning, gatuhållning osv. Men det går redan i dag oftast ut på anbud.

Problemet med Moderaterna är att de inte har något som helst förtroende för kommunalpolitiker, trots att det många gånger är deras egna som innehar posterna. Visst har det genomförts experiment, t.ex. i Vaxholm. Det blev inte så bra. Det blev inte billigare. Man sparade inga pengar. Läser man nederst på s. 36 i reservation 1 ser man att det står: ”Om flera aktörer tillåts komma in på områden som nu är stängda för privata alternativ kommer detta att leda till nya arbetstillfällen samtidigt som ökad konkurrens innebär en effektivare användning av skattemedel.”

De verksamheter ni pratar om består till 80 % av personalkostnader. Hur kan man föreslå detta, med den begränsade mängd pengar som i dag finns i de kommunala budgeterna? Jag antar att det fortfarande är över de kommunala budgeterna som man skall betala och bekosta. Eller menar ni att de privata skall gå in och också stå för samtliga kostnader, med konsekvensen att de som utnyttjar det här skall betala det? Men jag förstår inte hur det skall kunna skapas fler arbetstillfällen och samtidigt kunna sparas på kommunala skattepengar. Förklara det för mig, Ola Karlsson. Det är 80 % personalkostnader i de verksamheter som ni pratar om.

Jag kan också ge några exempel. Kriminalvården gick ut offentligt och begärde in offerter när det gällde utbildning för intagna. Komvux hade haft den under lång tid. Man skrev specifikationskrav där man talade om att det skulle vara en utbildad lärare. Ett privat företag kom in med ett oerhört lågt anbud. Det var så billigt att det t.o.m. låg under lönen för en nytexaminerad lärare.

Vad hände? Ja, när man skulle starta stod det privata företaget där. De hade inte hittat någon till verksamheten och visste inte ens vilka avtal som gällde. Vad innebar det? Jo, det innebar ökade kostnader för Kriminalvårdsstyrelsen. Vad hände därefter? Jo, kommunen och komvux fick ta hand om det hela. Det finns många exempel på att man nog skall vara litet försiktig med att komma med bombastiska uttalanden.

Det har gjorts försök med vård och äldreomsorg där privata företag har anlitats. Vi hade ett känt fall då ett privat företag tog över delar av landstingets verksamhet. Vad hände? Jo, ett år senare sade företaget upp avta-

let. Man kunde inte fortsätta bedriva verksamheten med de pengar man fick från landstinget, därför man var inte van att ta hand om kunder som inte var nöjda – man visste inte hur man skulle agera. Företaget lade ned hela verksamheten och sysslade sedan bara med laboratorieverksamhet.

Sedan kommer vi in på diskussionen om ICA-handlarnas samverkan. Jag tror att vi är ganska eniga om – och jag hoppas också att Regeringskansliet kommer fram till det i slutändan – att gruppundantagen för kedjor inom detaljhandeln skall ligga kvar och att man inte skall ändra på procentsatserna här, som är aktuellt. Detta skulle kunna spoliera väldigt mycket av den verksamhet som ICA har byggt upp, och det är inte bra.

Nu är jag i och för sig inte en hundra procentig förespråkare för ICA och dess politik. Den kan ha vissa negativa konsekvenser. Men vi kan ändå se att det dyker upp alternativa livsmedelsaffärer som faktiskt kan konkurrera med denna jätte och gör det väldigt bra. Jag tänker på de många ställen där det växer upp företag som drivs av invandrare och som har annorlunda sortiment och oftast också faktiskt lägre priser.

Men framför allt för glesbygden är det en oerhört viktig fråga att ICA-handlarna får fortsätta med den typ av samverkan som de har. Det gäller framför allt marknadsföringsåtgärder men också den gemensamma pris-sättningen. Det finns ju också exempel på ICA-affärer som de facto konkurrerar med extraerbjudanden. Finns det åtta nio butiker i en kommun är det nödvändigt att även internt konkurrera.

Beträffande den kooperativa verksamheten och den prissamverkan som sker inom Södra Skogsägarna tycker jag att den typen av prissamverkan faktiskt är motiverad. Alternativet om man inte får göra detta är kanske att bilda storföreningar i stället. Då plötsligt är det tillåtet. Bildar man en koncern är det också tillåtet, men om man samverkar i stället med priser och på marknaden är det inte tillåtet. Det är ju faktiskt så att samverkan mellan små företag många gånger kan gynna konkurrens ganska ordentligt, eftersom de kan slå sig in på marknader som i princip är monopolmarknader på grund av att det finns stora dominerande intressen där tidigare. Då kan samverkan mellan små fria företag i form av en producentkooperation se till att konkurrensen stärks. Jag kan hålla med Christer Eirefelt: Man blir inte så jätteimponerad av producentkooperationen i alla avseenden, med tanke på dess centraliseringstendenser osv. Den prisledande inverkan den faktiskt har på marknaden kan i vissa fall ifrågasättas. Men jag tycker att man får lösa den typen av problem på ett annat sätt, t.ex. att man går mer på missbruksbegreppet och använder detta begrepp i större utsträckning i stället för att slå undan benen för den typ av samverkan som den kooperativa tanken bygger på.

I nuläget räcker det naturligtvis inte att sitta med armarna i kors och hoppas på en positiv lösning på frågan i Stockholms tingsrätt. Regeringen måste omgående i sitt beredningsarbete ta itu med dessa frågor. Det gäller bl.a., som Kjell Ericsson har sagt, att legalundantaget reformeras så att bestämmelser införs som ger tillåtelse till prissamverkan. Det är också väldigt viktigt att man anpassar konkurrenslagen till lagen om ekonomiska föreningar.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 116 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är ett stort problem när kommuner och landsting med näringsverksamhet slår ut privata småföretagare. Man kan räkna upp många exempel på att kommunal solarieverksamhet, kommunal gymverksamhet och kommunal annan verksamhet har slagit ut privata företag.

Det här tycker jag att man måste göra någonting åt. Vi måste göra det lättare för medborgarna att överklaga rättsstridig verksamhet i kommunal regi. Vi måste förändra konkurrenslagen så att det går att åtgärda detta den vägen. Men här vill inte Vänstern och Per Rosengren göra något. I stället väljer Vänstern att prata om rättsosäkra regler när det gäller att kunna göra snabba revisioner av företag.

Per Rosengren tar också upp frågan om vilka grupper vi moderater har förtroende för. Jag har förtroende för kommunalpolitikerna – jag har själv varit en sådan och sitter fortfarande i fullmäktige – men jag har ännu mer förtroende för medborgarna och vill låta dem påverka mer av sin vardag.

Jag vill fråga Per Rosengren: Varför vill inte Vänstern öppna den konkurrens som gäller etablerande av lågprisbutiker ute i de olika kommunerna? Varför är det kommunalpolitikerna som skall avgöra det och inte medborgarna? Och om det nu är så att Per Rosengren har ett sådant stort förtroende för den offentliga sektorns olika verksamheter är det väl inga problem att öppna dem för konkurrens? Då kan vi låta dem konkurrera på lika villkor som de privata småföretagen. Varför vill inte Per Rosengren öppna den möjligheten?

Anf. 117 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag tror inte att Ola Karlsson riktigt vet vad han talar om. Han talar om att ”öppna”. Det finns ju massor av små privata företag inom solariebranschen, inom hudvård, skönhetsvård och allt möjligt. I ett litet antal kommuner har kommunpolitikerna valt att t.ex. i samband med val också ha denna typ av verksamhet. Vissa hävdar då att denna verksamhet skattefinansieras. Normalt sett är det inte alls så. På något ställe har man kunnat visa detta, men det här är inte alls någon generell bild, vilket Ola Karlsson vill göra gällande. Det här är i de flesta kommuner inte något problem över huvud taget.

Jag kan se problem på vissa ställen där man väljer att inte gå ut i offentlig upphandling när det gäller t.ex. typiska städtjänster, men jag kan också se hur vi i vår kommun sparade 2 miljoner kronor genom att ta hem städningen i kommunal regi i stället. Bara för att kommunen gör det behöver det inte innebära ett slöseri med skattepengar. Det är nästan en naiv uppfattning som Ola Karlsson företräder här.

Ola Karlsson talar om att medborgarna skall få bestämma. Det är klart att de skall få bestämma. De skall få köpa där de vill. Det tycker jag är helt riktigt. Jag är helt emot att man skall skattefinansiera och delskattefinansiera verksamheter som gym, solarier osv., och det tror jag att vi kan vara eniga om. Däremot tycker jag att det är ganska bra att man t.ex. delvis skattefinansierar baden, och jag skulle vilja se den privata entreprenör som går in i den verksamheten.

När det gäller centrumplanering tycker jag att det är oerhört viktigt att kommunerna själva får bestämma om de vill ha en centrumhandel eller en externhandel. I vår kommun har vi total enighet nu. Moderaterna ställer upp. Centrum dränerades när vi fick viss verksamhet utanför, och nu är

kommunen på väg att växa upp och börja fungera igen tack vare att vi får möjlighet att styra denna verksamhet litet grand. En katastrof kommer att inträffa i småkommunerna om man skall tillåta den moderata politiken.

Anf. 118 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Konsumenterna skall få köpa var de vill, bara de gör det där kommunalpolitikerna har bestämt. Så ser vardagen ut för dem om Vänstern får bestämma.

Per Rosengren håller med om att det finns problem, men här i kam-maren väljer han att inte göra någonting åt det. Möjligheten att laglig-hetspröva kommunala beslut har han röstat nej till. Möjligheten att göra det lättare att etablera lågprishandel i kommunen har han röstat nej till. Där går den politiska klassens vilja och möjligheter före.

I min kommun har kommunalpolitikerna slösat bort miljoner på att ägna sig åt tvivelaktig verksamhet, att subventionera restaurangrörelse och bioverksamhet. Det är verksamhet som skattebetalarna får betala.

Varför vill inte Per Rosengren göra någonting åt detta, om han nu har förtroende för den kommunala verksamheten? Den är ju i många fall effektiv, välskött och kostnadseffektiv. Varför vågar han inte öppna också de stora delarna av den offentliga verksamheten för konkurrens? Varför vågar han inte låta de privata skolorna, de privata barnomsorgsfirmorna och de privata omsorgsfirmorna mäta sin verksamhet gentemot den of-fentliga verksamheten?

Varför röstar ni nej?

Anf. 119 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Det är ganska meningslöst att prata med Ola Karlsson. Jag har inte påstått att konsumenterna skall få köpa bara där politikerna vill. Jag har förklarat för Ola Karlsson att jag tycker att den typ av verk-samhet som traditionellt är privat också skall vara privat. Jag har nu fyra fem gånger sagt att jag tycker att det inte finns någon anledning för kom-muner att gå in i solarieverksamhet osv. Det skall i så fall vara speciella skäl, och jag har svårt att tänka mig några sådana just nu. Men Ola Karls-son fortsätter att framhärda i detta exempel.

Jag har inte alls sagt att vi inte tillåter lågprishandel. Men jag tycker att kommunen skall ha möjlighet att bestämma hur den skall utforma sitt centrum. Det vill inte Ola Karlsson. Han vill att det skall bli stora köp-centrum utanför staden som slår sönder centrumhandeln och som tar död på den traditionella detaljhandeln inne i staden.

Vilka är det som kämpar mest för ett levande centrum? Jo, det är handlarna och köpmännen; den fria företagsamheten. De kämpar och vill ha detta, därför att de vill få ett starkt centrum och vill kunna locka till sig kunder. De vill vara attraktiva. Det blir de inte om de är utkastade i köp-centrum litet överallt.

Vi har för tillfället två privata daghem i min hemkommun. Tyvärr har antalet barn nu minskat, och det är då de sist tillkomna daghemmen som får pengarna indragna. Det är tyvärr de privata. Det är det som gäller.

En annan intressant sak är att vi i min hemkommun har också det motsatta. Där har näringslivet engagerat sig på ett konstigt sätt med kommunala pengar i ett bilmuseum. Där står vi i dag med ett konkurs-

drabbat turistbolag, med 51 % näringslivslägare. Det är litet knepigt för Ola Karlsson att förklara sådana saker, men jag råder honom att åka till Mariestad och studera den affären. Den är mycket lärorik för vissa moderater.

Prot. 1996/97:82
20 mars

*vissa konkurrens-
frågor*

Anf. 120 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Jag håller med tidigare talare om att det här inte är ett lätt ärende, när det gäller konkurrensfrågor. Jag och Miljöpartiet har utgått från att konkurrenslagen inte skall drabba mångfalden, utan det skall finnas utrymme för mångfald.

När konkurrenslagen antogs 1994 fanns inte Miljöpartiet i riksdagen. Vi ser det här med Södra Skogsägarna som ett misslyckande, som att konkurrenslagen inte fungerar fullt ut. Det är rätt och riktigt att detta nu prövas i tingsrätten, men vi tycker att det går för långsamt. Det kan hända att det måste gå till flera andra instanser, och vad händer då med Södra Skogsägarna under tiden? Kommer man då att fly från dem? Måste man försöka bryta upp det här, därför att man anser att de har för stor del av marknaden?

Man kan också fråga: Vad är den relevanta marknaden? Är den relevanta marknaden södra Sverige, hela Sverige eller hela Sverige och Östersjöbäckenet? Då blir det en helt annan procentsats som man talar om.

I dag ser vi de här effekterna av konkurrenslagen. Vi vill gärna stimulera Kooperationen. Vi ser det här som en företagssammanslagning, där var och en av medlemmarna är aktieägare. De drabbas på grund av att de inte alla ingår i ett stort aktiebolag. Vi tycker inte att den här Kooperationen skall drabbas negativt av konkurrenslagen, utan vi hyllar demokratin inom Kooperationen, dvs. en medlem-en röst.

Vi vet att Södra Skogsägarna har avtal där 55 % av ägarna, som är ca 31 000, har en areal under 25 hektar. Precis som Kjell Ericsson sade, är det småbönder och andra som bor långt ute i periferin. Det är en ekonomisk förening, där man försöker stödja och hjälpa varandra. Det handlar om överlevnad. Dessa får samma ekonomiska ersättningar antingen om de bor i utkanten eller om de bor i centrum, vilket tilltalar oss. Det råder ett öppenhetskriterium; ingen är bunden och priset är jämförbart med världsmarknadspriser. Det ser vi som viktiga kriterier.

Södra Skogsägarna anser att konkurrenslagen och föreningslagen skall vara lika, och det anser vi också. Därför vill vi skynda på det arbete som har påbörjats i Regeringskansliet.

Fru talman! Jag och Miljöpartiet menar att det är viktigt med lokalt ägande och lokalt företagande för överlevnaden speciellt i glesbygd. Det gäller att skapa ett engagemang som går längre än vinstmaximering. En särskild prövning borde kunna ske av konkurrenssituationen i samband med ökat lokalt ägande. Lagstiftningen kunde t.ex. anpassas så att bysamfälligheter, kooperativa företag och andra företag lättare kan ta över och gå in med lokal förköpsrätt.

Därför har vi ett förslag i reservation 5, där vi anser att riksdagen bör uppdraga åt regeringen att närmare utreda förutsättningarna för att införa en lokal förköpsrätt – för t.ex. kommuner, bysamfälligheter, kooperativ och privata företag – av sådan fast egendom som har betydelse för den ekonomiska utvecklingen och sysselsättningen inom en region.

Jag vet att frågan angående bo- och brukarplikt kommer upp i bostadsutskottet i morgon. Det är delat på närings- och bostadsutskotten. Den s.k. sommarstugelagen kommer också upp. Vi får alltså jobba med det här parallellt.

Jag yrkar bifall till både reservation 3 och reservation 5.

Anf. 121 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! En väl fungerande konkurrens är inget mål i sig utan är ett redskap för att nå de samhälleliga mål som vi ställer upp till så låga kostnader och god kvalitet som möjligt, för att konsumenterna och medborgarna skall få bra och billiga varor och tjänster.

En väl fungerande konkurrens är nödvändig för att skapa ett tillräckligt omvandlingstryck i ekonomin, som driver på strukturomvandlingen så att produktionsresurserna utnyttjas på effektivaste sätt.

I Sverige har denna utveckling pågått kontinuerligt. Stora, mycket medvetna strukturförändringar har gjorts inom t.ex. textil- och varvsindustrin, för att nämna några. Den solidariska lönepolitiken har varit en annan viktig bidragande faktor.

En av de viktigaste förutsättningarna för en god konkurrens är emellertid en stabil och sund ekonomi. Den omfattande budgetsanering som den socialdemokratiska regeringen genomfört och en starkare krona, jämfört med för några år sedan, förbättrar konkurrensen ytterligare och ökar omvandlingstrycket. Detta kommer att ge bättre och starkare företag och mer avancerade produkter.

Internationella jämförelser tyder ändå på att konkurrensen är svag i Sverige på en del områden, särskilt i delar av tjänstesektorn och framför allt på livsmedels- och byggsidan.

Regeringen har därför tillsatt en rad olika utredningar som har till uppgift att öka konkurrensstrycket. Många av dessa har precis avslutats eller avslutas inom den närmaste tiden och kommer då att beredas inom Regeringskansliet. En viktig utgångspunkt i detta arbete är att privata, statliga och kooperativa företag skall konkurrera på likvärdiga villkor och att det skall finnas ett tydligt konsumentperspektiv.

Arbetarrörelsen bär på en stark tradition, ända sedan slutet av förra seklet, när det gäller att värna konsumentens intresse gentemot de producerer som gärna använder en styrkeposition på marknaden till att ta ut för höga priser.

Ett exempel är konsumentkooperationen, som växte fram ur arbetarrörelsens praktiska arbete för att minska brukets makt över bruksarbetaren. Därför föddes konkurrerande alternativ till bruksbutiken. Arbetarrörelsen har ett starkt konsumentperspektiv, som vi i dag knyter an till i vår ambition att minska hindren för en sund konkurrens.

Nu fortsätter vi det arbetet, självklart under delvis annorlunda omständigheter.

För ett litet land som Sverige är det av avgörande betydelse med en väl fungerande konkurrens också på den internationella nivån. En sådan konkurrens inom den inre marknaden leder till att lägre priser kommer Europas konsumenter till del. Här är Sverige pådrivande.

Den viktigaste åtgärden är för närvarande att förbättra möjligheterna till marknadstillträde, att öppna de europeiska marknaderna. Det är särskilt tydligt när det gäller tele och energi. Det finns stora brister i ömsesi-

digt gällande regler som missgynnar svenska företag jämfört med utländska.

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att se konkurrensfrågorna i detta vida perspektiv när jag nu går in på de olika delarna i betänkandet.

Den konkurrenspolitiska diskussionen har för närvarande, också här i kammaren i dag, nästan uteslutande inriktats på den offentliga sektorn, dels genom de borgerligas attacker, dels som en följd av Konkurrensverkets agerande.

De borgerliga har en oerhört dogmatisk inställning till den offentliga sektorn. Man gömmer sig bakom tal om konkurrens och effektivitet för att egentligen åstadkomma andra mål, som privatisering och utförsäljning. Att utsätta offentliga verksamheter för konkurrens blir därmed ett överordnat mål i sig. Det är driftsformen som blir det centrala, inte att samhällets resurser används så effektivt som möjligt. Flera undersökningar pekar på att konkurrens är viktigare för kostnadseffektivitet än om en verksamhet drivs privat eller offentligt.

Kommun- och landstingspolitiker har till uppgift att värna sina medborgare och att på bästa sätt uppfylla samhälleliga mål som en god barn- och äldreomsorg och en bra sjukvård. I vilken form verksamheten skall drivas varierar självklart. Ibland är det den offentliga regin som är att föredra, andra gånger är det kooperativa eller privata lösningar som är det bästa.

Jag vänder mig därför bestämt emot den uppfattning som innebär att alla kommunala verksamheter skall överföras i privat regi, eller att alla kommunala bolag skall säljas ut. Hur kan man veta att det alltid är bäst i det enskilda fallet?

Mycket av denna diskussion handlar dessutom om storstädernas villkor. I glesbygd saknas många gånger alternativ till den kommunala driften. Det finns helt enkelt inte några privata företag som är intresserade av att ta över.

Den socialdemokratiska regeringen har nyligen ändrat i Konkurrensverkets regleringsbrev så att verket numera också skall ta hänsyn till konsumentens intressen och regionala och andra fördelningseffekter i beslut om just konkurrensfrågor.

Vad som är viktigt är att det finns klara regler för konkurrensutsättningen i kommuner och landsting. Svenska kommunförbundet har därför tagit fram ett kommunalt konkurrensprogram. Programmet är upplagt som en vägledning för kommunerna med åtgärder som kan vidtas för att stärka konkurrensen. Kommunförbundet har för avsikt att aktivt följa upp utvecklingen av detta, och en analys kommer att göras under hösten i år.

Jag kan ändå redan nu nämna att Stockholms stad har antagit ett nytt program för anbudsupphandling t.ex. Det har skett i full politisk enighet.

Fru talman! Regeringen kommer att se över konkurrenslagen för att göra den bättre anpassad till de små företagens förutsättningar. I dag medför konkurrenslagen i praktiken olika behandling av stora och små företag, till de små företagens nackdel. Små företag som sluter sig samman för att kunna minska kostnader för distribution, inköp och marknadsföring behandlas mycket strängare än ett stort företag.

Frågan om ICA:s s.k. kedjeundantag från konkurrenslagen har behandlats i en tjänstemannautredning i Regeringskansliet. Utredningens betänkande är nu ute på remiss. Tiden går ut den 4 april. Utredningen har

bl.a. föreslagit att marknadsdelsgränsen sätts till 25 %, mot nuvarande gräns vid 35 %.

Vi socialdemokrater anser att ICA-modellen självklart skall få leva kvar. Vi tycker att det är positivt att små köpmän samverkar för att hålla låga kostnader. Samtidigt måste man självklart se till att inte någon missbrukar en dominerande ställning så att konsumenten inte får ut kostnadseffektivitet i låga priser. ICA kan därför inte räkna med något fribrev från kravet att alla företag skall utvecklas under konkurrens till nytta för konsumenten oavsett om man har kedjeundantag eller ej.

Viktigt är också att leverantören har möjlighet att leverera till enskilda butiker så att inte samverkan innebär att leverantörer stängs ute.

Den här ICA-debatten visar hur partipolitiska dessa konkurrensfrågor egentligen är. För borgerliga partier är det okej att gripa in i föreningsrätten till förmån för konkurrenslagen, i de fall man minskar fackföreningsrörelsens förhandlingsfrihet, eller att ge sig på den kommunala kompetensen till förmån för konkurrenslagen i de fall man kan privatisera offentlig verksamhet och begränsa kommunernas handlingsutrymme. Men när man upplever att en konkurrent till konsumentkooperationen, ICA, angrips av konkurrensmässiga skäl är det stopp.

Det visar att det inte bara är konsumentintressen som styr, utan att det finns ideologiska skäl som driver. Här tycker jag att vi skall välja. Antingen håller vi en rak linje i konkurrensfrågorna. Då skall konsumentintresset gå före allt annat i alla sammanhang. Eller också låter vi de partipolitiska hänsynen ta över. Då är det våra olika visioner om hur samhället skall se ut som styr.

Vi anser, som jag tidigare anført, att det är viktigt att ICA-modellen får leva kvar. Därför måste eventuella förändringar av gruppundantaget föregås av en grundläggande analys, som också speglar påverkan på glesbygden.

Utskottet säger också att man inte finner det helt orimligt att nuvarande gruppundantag förlängs i avvaktan på denna analys.

Så går jag över till Södra Skogsägarna.

Södra Skogsägarna är en ekonomisk förening som ägs av ca 31 000 sydsvenska skogsägare. Det är den största av Sveriges skogsägarföreningar. I juni 1996 fattade Konkurrensverket beslut om förbud riktat mot Södra Skogsägarna, beträffande samarbete om försäljningspriser avseende sågtimmer och massaved.

För närvarande pågår en rättsprocess inom Stockholms tingsrätt. Den tvist som skall lösas avser i hög grad hur den gällande konkurrenslagen skall tillämpas. Frågorna omfattar grundläggande rekvisit i lagen om hur den relevanta marknaden skall definieras och om de aktuella produkterna skall anses vara producerade hos medlemmarna, eller skall betraktas som vidareförädlade i föreningens regi.

Från utskottsmajoritetens sida, där tydligen nu också Moderaterna ingår, anser vi inte att det finns någon anledning att närmare gå in på den prövning som pågår i detta enskilda ärende.

Hur det s.k. legalundantaget, som rör skogs- och jordbruket, skall utformas framöver bereds för närvarande i Regeringskansliet, och utskottet förutsätter att regeringen inom kort redovisar resultatet för riksdagen.

Med detta tillstyrker jag betänkandet och yrkar avslag på motionerna.

Anf. 122 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! Att Socialdemokraterna skulle gå ifrån sitt massiva motstånd mot privata alternativ i offentlig sektor har jag slutat hoppas på. Misstron mot de privata alternativen och mot valfrihet och mångfald är så massiv att det inte är mycket att hoppas på.

Samhällets resurser används så bra som möjligt, säger Marie Granlund. Det finns ju inget annat sätt att mäta det än att låta konsumenterna avgöra det genom sitt fria val. Först då kan vi se till att resurserna enligt konsumenternas önskemål används på ett effektivt sätt.

När det gäller konkurrenslagen säger Marie Granlund att konkurrenslagstiftningen är till småföretagens nackdel. Det tycker inte jag att man kan säga generellt. I flertalet fall är ju konkurrenslagen ett skydd för de små företagen mot stora dominerande enheter.

När det gäller partipolitik i konkurrenslagen vill jag säga att jag för min del inte har något annat intresse, vilket säkert framgår av diskussionen, än just konsumentintresset.

Jag blev inte riktigt klok på vad Marie Granlund menade när hon talade om ICA och Södra Skogsägarna. Skall ICA få fortsätta detta samarbete? I den här avvägningen har man ju kommit fram till var gränsen går för att det skall vara konkurrensbefrämjande och inte konkurrenshämmande. Eller skall arbetsgruppens förslag gälla?

Anf. 123 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Jag kan förstå att Christer Eirefelt har litet svårt att förstå vad jag säger. Vi socialdemokrater tycker nämligen inte att det är svart eller vitt, att det bara är det offentliga som är bra eller att det bara är det privata som är bra.

I dag finns det faktiskt fler privata alternativ inom vård och omsorg och andra verksamheter ute i kommunerna än vad det fanns under den borgerliga regeringens tid.

Visst har det skett mycket på det området, men jag tycker inte att man kan säga som Folkpartiet säger: Alla kommunala bolag skall säljas ut. Hur kan man säga att alla kommunala bolag skall säljas ut? Man måste bedöma det här från fall till fall. Annars blir det väldigt dogmatiskt.

I dag har många av de kommunala monopol som har sålts ut faktiskt ersatts av privata monopol. Jag skulle vilja fråga Christer Eirefelt: Vad är vinsten med det? Om man förutsätter att konkurrensen och inte driftsformen är viktigast undrar jag vad det är för vits med att det blir ett privat monopol.

Vi säger mycket klart att vi tycker att ICA skall få fortsätta att arbeta som man gör. Däremot måste ICA granskas precis som alla andra verksamheter, enligt den lagstiftning som finns. Hur det skall se ut framöver med gruppundantag och sådant bereds för närvarande, men vi tycker inte att tjänstemannaförslaget är bra.

Anf. 124 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik:

Fru talman! Det är utmärkt om vi också i praktiken står bakom den text om ICA-undantaget som vi har kommit överens om och som jag tycker är bra.

Fortfarande är de privata alternativen i offentlig sektor väldigt begränsade. Det behövs mycket mer för att vi skall få till stånd en jämvikt. Jag är självfallet inte förtjust i att offentliga monopol ersätts av privata monopol. Det är lika illa, men det kan vi inte komma undan på något annat sätt än genom att se till att vi får den mångfald som vi eftersträvar också i den här tjänstesektorn.

När det gäller Södra Skogsägarna var vi i det längsta överens om en text som gick mer i linje med den uppfattning som jag nu tycks vara alldeles ensam om. Det handlar om att värna om en skärpt konkurrenslagstiftning. Jag hade hoppats att Socialdemokraterna skulle vara med på den här vagnen. Jag blir inte riktigt klok på vad det är i motivtexten som Socialdemokraterna inte kan acceptera. Kan de inte acceptera att jag förutsätter att förändringarna i konkurrenslagen skall gå ut på att man inte minskar på konkurrenstrycket och gör tvärtom, att man lättar upp i konkurrenslagstiftningen? Vill Socialdemokraterna inte vara med på det uttalandet? Eller är de inte med på det som står i texten om att eventuella ändringar skall ske på ett sätt som gör att likabehandlingen av branscher och företagsformer kan bibehållas? Har Socialdemokraterna gått ifrån uppfattningen att vi behöver en skärpt konkurrenslagstiftning som en del i en effektiv konkurrensbild i Sverige?

Fru talman! Jag har glömt att yrka bifall till reservation 2.

Anf. 125 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att ta upp den sista frågan. Vad gäller Södra Skogsägarna har vi resonerat så som det också står i utskottstexten. Det pågår en rättslig process. Vi blandar oss inte i den, utan den får pågå. Oavsett den bereder regeringen för närvarande ärendet. Det har varit utredningar vad gäller legalundantaget. Vi vill gärna se vad det blir av det här. Vi förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med detta. Den här tvisten har ju utretts långt tidigare. Vi tycker att det är viktigt att man finner former för detta.

Jag skall återgå till det kommunala och det privata. Det finns i dag många kommuner som faktiskt har lämnat ut verksamhet till privat regi utan att det har blivit billigare. Många gånger har det faktiskt blivit dyrare. Partikolleger till Christer Eirefelt har förklarat det med att det viktigaste faktiskt är att det blir privat under de här åren, då det är möjligt, och inte att det blir billigare för konsumenten. Det är anmärkningsvärt. Det är verkligen en borgerlig dogmatism. Man måste faktiskt välja i varje enskilt fall och se till medborgarnas intresse. Och man skall se vad brukarna vill. Om t.ex. ett dagis skall övergå från att drivas kommunalt till att drivas privat skall självfallet föräldrarna ha ett inflytande över det. Det viktigaste är inte vilken form man har. Det viktigaste är konsumenterna, medborgarna, föräldrarna osv.

Anf. 126 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är en mycket glädjande omsvängning som vi kan höra från Marie Granlund. Det är inte alls den dogmatism som vi hörde för ett antal år sedan från ledande socialdemokrater, när privata alternativ var alldeles omöjliga. Jag skulle gärna bjuda hem Marie Granlund till min hemkommun, så att hon kunde undervisa en del av sina partikamrater där.

Runt om i landet ser vi ett antal exempel på att kommunal näringsverksamhet genom skattesubventionering konkurrerar ut privat verksamhet. Jag nämnde tidigare kommunala solarier och kommunal gymverksamhet. Jag vill upprepa den fråga som jag ställde i mitt anförande: Tycker Marie Granlund att det här är bra? Är det rätt att kommunerna med hjälp av skattebetalarnas pengar konkurrerar ut den här typen av verksamhet?

Varför tycker inte Marie Granlund att det finns skäl att se över konkurrenslagen, så att den blir tillämplig när kommuner genom olika manövrer snedvrider konkurrensen? Det kan ske genom subventionering, underprissättning eller konstiga upphandlingar, där man för in ovidkommande argument långt in i processen. Varför vill inte Marie Granlund medverka till en sådan översyn?

Anf. 127 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Om Socialdemokraterna någon gång har varit dogmatiska måste jag säga att vi har fått väldigt goda efterträdare. Det går ju inte att diskutera med er moderater. Allt skall ut på entreprenad. Allt skall vara privat, oavsett om det är billigare eller dyrare.

Jag skulle vilja fråga Ola Karlsson om han tycker att det är acceptabelt att man lägger ut verksamhet i privat regi även om det blir dyrare. Jag vill också att Ola Karlsson förklarar vad det är för vits med att ett kommunalt eller landstingskommunalt monopol i stället blir ett privat monopol. Vad är den stora vinsten med det?

Ni pratade om att konkurrensen inom den offentliga sektorn skulle skapa fler arbeten eller sysselsättningstillfällen. Vad blir det för fler arbeten av att människor byter driftsform? De går från att ha jobbat inom kommunal verksamhet till att jobba med samma verksamhet i privat regi. Jag har väldigt svårt att förstå vad det ger för vinster.

Man kan alltid diskutera om det är bra eller dåligt, men när det gäller sysselsättningen har jag svårt att förstå det här.

Ola Karlsson frågade mig om vi vill se över konkurrenslagen. Jag tycker att vi skall göra så som ni faktiskt förordar många gånger. Det kan finnas frivilliga överenskommelser. Kommunförbundet har utarbetat klara riktlinjer för hur man skall göra med anbudsupphandling och annat. Vi skall faktiskt se hur kommunerna använder sig av det här. Det är klart att det blir problem ibland. Men i de flesta fall blir det inte problem. Många gånger verkar det i debatten som om det hade varit en explosion av kommunala bolag. Sanningen är att det under de senaste tio åren har blivit 300 fler.

Anf. 128 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är verkligen beklagligt att Socialdemokraterna inte vill göra nämnda översyn av konkurrenslagen för att kunna pröva den kommunala verksamheten med samma verktyg som vi kan pröva den privata.

Jag tycker att man skall anlita den som har det bästa och billigaste anbudet vad avser driften. Jag ser ingen vinst i att ersätta offentliga monopol med privata monopol. Vi skapar faktiskt, tror jag, fler jobb genom att konkurrensutsätta den offentliga verksamheten. Det leder till ett bättre

resursutnyttjande och till att man skärper sig och hela tiden trimmar organisationen. De erfarenheter som finns från anbudsupphandling och konkurrensutsättning visar att kostnaderna minskar också i andra delar av den kommunala verksamheten. Anställda och resurser kan därmed placeras på andra områden, där de kan göra bättre nytta.

Genom att göra sjukvården effektivare kan en del av de anställda ägna sig åt andra uppgifter, som också behöver utföras. Genom att t.ex. göra parkförvaltningen effektivare kan en del av de anställda gå över till annan verksamhet och skapa mervärden som gör att det blir ökade skatteintäkter och en bättre välfärd för medborgarna.

Ett högt resursutnyttjande uppnår vi genom konkurrensutsättning. Jag tycker att fler socialdemokrater än Marie Granlund kunde tala om att våga öppna monopolen.

Anf. 129 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Ofta upplever jag att många borgerliga, framför allt moderater, inte ser hur det är i verkligheten. Varenda kommun har ju i dag flera olika alternativ. Det kan vara privata eller kooperativa alternativ osv. Det finns i dag faktiskt fler privata alternativ än det gjorde under den föregående, borgerliga regeringens tid. Sedan kan man diskutera om det är bra eller dåligt. Faktum är dock att det är på nämnda vis.

De kommunala bolagen har, som sagt, under tio år ökat i antal med 300. Merparten, 70 %, av dessa bolag sysslar just med vatten och avlopp, energi och kollektivtrafik. De sysslar inte alls med solarier t.ex. Jag tycker inte heller att det är bra, men det är faktiskt inte vad kommunerna mest sysslar med. Är det så, får man angripa det precis som man gör beträffande annat som är fel.

Det är glädjande att Ola Karlsson konstaterar att man inte skall lägga ut saker på entreprenad om det därmed blir dyrare, liksom att det inte är någon större vinst att kommunala eller landstingskommunala bolag ersätts med privata monopol.

Om nu jag skall titta på hur det är i Dalarna kan jag väl få bjuda Ola Karlsson till Malmö så att han kan se hur det är där. Ola Karlsson skulle nog behöva prata med sina partikamrater i Malmö, därför att de har en helt annan inställning.

Anf. 130 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Reservation nr 1 handlar inte om en generell privatisering av kommunal verksamhet, utan den handlar om en större mångfald inom vård, service, omsorg osv. inom den kommunala verksamheten.

Jag vill nog tolka Marie Granlunds svar beträffande ICA på det sättet att hon är positiv till att man skall verka som man gör i dag. Innebär det också att man kommer att verka för det efter analysen, så att ICA får samma konkurrensvillkor som t.ex. Konsum har? Konsumbutikerna kan ju ha prissamverkan och jobba över hela landet. De kan göra gemensamma inköp osv. utan att över huvud taget beröras av konkurrenslagen. ICA däremot med 2 300 småhandlare, som tillsammans köper in varor för att få dem billigare och som sedan konkurrerar vid försäljningen till kunderna, måste väl få samma förutsättningar som Konsum.

Slutligen vill jag säga några ord om Södra Skogsägarna. En process kan ta lång tid. Det pågår ju en beredning inom Näringsdepartementet, men jag hörde inte Marie Granlund säga något om inriktningen – om vart hon vill komma med beredningen. Vill hon medverka till att det blir möjligt att också samverka i skogsägarföreningar i fortsättningen?

Anf. 131 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Jag har sagt, och det står också i utskottstexten, att vi inte går in på den enskilda frågan så länge som det pågår en rättsprocess. Däremot säger vi att det är väldigt viktigt att frågan återkommer till riksdagen så fort som möjligt efter det att de utredningar granskats som just har tittat på legalundantaget och som har diskuterat för- och nackdelar samt om detta skall utvecklas på ett annat sätt eller hur det skall vara. Det är mitt svar på den frågan.

Anf. 132 EVA GOËS (mp) replik:

Fru talman! Det är väldigt positivt att Marie Granlund säger att hon i första hand tänker på medborgarna, på konsumenterna. Jag kommer då att tänka på förköpsrätten för den som bor i glesbygd. Det kan ju komma en uppköpare som kanske nästan helt vill utplåna och sticka i väg med en förmögenhet. Resten lämnas alltså i sticket. Det har ju hänt i vissa fall.

När det gäller mitt yrkande om att utreda och om det går att ha andra regler när det gäller lokal förköpsrätt har kanske Marie Granlund en annan åsikt. Men finns det andra kriterier att ta hänsyn till? Det handlar ju om samhällsansvar, samhällsnytta osv.

Anf. 133 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Som det står i utskottstexten, tycker vi inte att kommunal förköpsrätt är en bra lösning, åtminstone inte på det sätt som skisseras i motionen och reservationen. Det skulle strida mot reglerna i Europeiska unionen, och det tycker inte vi är bra.

Precis som Eva Goës säger, återkommer vi till den här frågan när andra utskott behandlar den.

Anf. 134 EVA GOËS (mp) replik:

Fru talman! Ja, jag vet att den kommunala förköpsrätten står i strid med EU-reglerna. Det är därför som jag vill ha en förändring här. Jag tycker att frågan annars hamnar mellan stolarna. Frågan kommer upp i bostadsutskottet och även i andra utskott. Det gäller då bo- och brukarplikt, sommarstugelagen osv.

Det är faktiskt mycket vanligt i omvärlden – det är bara att titta på Nya Zeeland, Irland och Australien – att man mer och mer pratar om lokalt ägande. En nära vän till Socialdemokraterna, Per Åhlström på tidningen Nya Norrland, tycker också att det lokala ägandet är mycket bra och skriver ofta på ledarsidan att det är viktigt med lokalt ägande. I Västernorrland har en studie gjorts i detta sammanhang. Förmodligen måste konkurrenslagen ändras för att det här skall kunna gå för sig. Vi har ju pratat om bysamfälligheter, Kooperation o.d., så det måste inte vara fråga om kommunen. Det är inte alltid det som är bäst. Ju mindre, kanske desto bättre.

Anf. 135 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Min motion N203 angående konkurrensnedvridning med skattemedel behandlas i betänkandet under mom. 1. Utskottsmajoriteten, som avstyrkt min motion, hänvisar till att Underprissättningsutredningens förslag bereds i Regeringskansliet. Vidare sägs det att myndigheter och kommunala förvaltningar skall utöva sådan tillsyn att konkurrensnedvridande förfaranden påtalas och åtgärdas.

Tyvärr visar erfarenheten att detta inte räcker. Konkurrensverket har vid flera tillfällen påpekat att verksamheter som ytterst garanteras genom skattemedel inte bör konkurrera med andra företag.

Fru talman! Jag har på nära håll upplevt att Vägverkets division Produktion, som till 95 % är skattefinansierad, konkurrerat ut privata företag med en betydande underprissättning eller – det är kanske riktigare uttryckt – med ren prisdumpning.

Vid en kommunal upphandling av vinterväghållning tog Vägverket Produktion Norr entreprenaden till ett pris som låg 30–35 % under övriga tre anbudsgivare. Vägverket Produktion Norr skall nu under tre år utföra en entreprenad till ett pris som ligger 28 % under det pris som föregående entreprenör hade under tre år. För att kunna klara detta åtagande har Vägverket på grund av bristande resurser till viss del tvingats anlita underentreprenörer och fått betala ett väsentligt högre pris jämfört med anbudet. Detta visar att det handlar om underprissättning och därmed om osund konkurrens.

Eftersom utbudet av anläggningstransporter och andra åtaganden under vinterhalvåret är mycket begränsat betyder vinterväghållningen mycket för de små privata företagen. Vägverkets agerande resulterar i nedläggning av många mindre företag.

När det gäller Vägverket Regions funktionsupphandlingar förhåller det sig på samma sätt. I Jämtland, Västerbotten och Norrbotten har Vägverket Produktion tagit entreprenader mellan 20 och 40 % under övriga anbudsgivare. Enligt alla sakkunniga är det omöjligt att utföra entreprenaderna till det priset.

Jag är mycket oroad över att Vägverket Produktion tillåts lämna anbud och utföra uppdrag på dessa villkor åt den öppna marknaden. Det råder inget tvivel om att skattemedel utgör en regleringspost för den prisdumpning som nu sker och som därmed slår ut många privata företag. Vad vi behöver i Sverige är fler företag och arbetstillfällen och inte färre.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

UbU8 Vissa läroplansfrågor m.m.

Mom. 1 (uppföljning och utvärdering, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (kd)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 4 (utvärdering av ämnet idrott och hälsa)

1. utskottet
2. res. 2 i motsvarande del (m)

Votering:

199 för utskottet

60 för res. 2

90 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 23 c, 13 fp, 15 v, 14 mp, 9 kd

För res. 2: 60 m

Frånvarande: 36 s, 20 m, 4 c, 13 fp, 7 v, 4 mp, 6 kd

Mom. 15 (ämnena svenska och svenska som andraspråk och antagningen till gymnasieskolan)

1. utskottet
2. res. 9 i motsvarande del (m, fp)

Votering:

190 för utskottet

73 för res. 9

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 m, 23 c, 15 v, 14 mp, 11 kd

För res. 9: 59 m, 14 fp

Frånvarande: 35 s, 20 m, 4 c, 12 fp, 7 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 16 (parlamentarisk utredning om konsekvenserna av en helt betygsfri skola)

1. utskottet
2. res. 8 i motsvarande del (v)

Votering:

233 för utskottet

29 för res. 8

1 avstod

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 60 m, 23 c, 13 fp, 11 kd

För res. 8: 15 v, 14 mp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 35 s, 20 m, 4 c, 12 fp, 7 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 18 (betygssystemet i gymnasieskolan)

1. utskottet
2. res. 5 i motsvarande del (mp)

Votering:

166 för utskottet

29 för res. 5

68 avstod

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 2 m, 23 c, 13 fp, 2 kd
För res. 5: 15 v, 14 mp
Avstod: 58 m, 1 fp, 9 kd
Frånvarande: 35 s, 20 m, 4 c, 12 fp, 7 v, 4 mp, 4 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU9 Vissa konkurrensfrågor

Mom. 1 (inriktningen av konkurrenspolitiken)

1. utskottet
2. res. 1 (m, c, fp, kd)

Votering:

155 för utskottet

106 för res. 1

1 avstod

87 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 1 fp, 15 v, 14 mp

För res. 1: 59 m, 23 c, 13 fp, 11 kd

Avstod: 1 s

Frånvarande: 35 s, 21 m, 4 c, 12 fp, 7 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 2 (kooperativ näringsverksamhet)

Proposition ställdes först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan:

1. utskottets hemställan
2. hemställan i res. 3 (c, v, mp)

Votering:

211 för utskottet

51 för res. 3

87 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 2 (m, fp)

Kammaren godkände utskottets motivering med acklamation.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 60 m, 1 c, 14 fp, 11 kd

För res. 3: 22 c, 15 v, 14 mp

Frånvarande: 36 s, 20 m, 4 c, 12 fp, 7 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 6 (lokalt ägande och lokal förköpsrätt)

1. utskottet
2. res. 5 (mp)

Votering:
247 för utskottet
14 för res. 5
88 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 60 m, 23 c, 14 fp, 14 v, 10 kd
För res. 5: 14 mp
Frånvarande: 35 s, 20 m, 4 c, 12 fp, 8 v, 4 mp, 5 kd

Prot. 1996/97:82
20 mars

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av andre vice talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

12 § Vissa fastighetsrättsliga frågor

*Vissa fastighets-
rättsliga frågor*

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1996/97:BoU11
Vissa fastighetsrättsliga frågor

Anf. 136 INGA BERGGREN (m):

Herr talman! I detta betänkande, BoU11, tar vi upp vissa fastighetsrättsliga frågor. Det rör sig om motioner från allmänna motionstiden 1996, som berör jordförvärvslagen, annan förvärvslagstiftning, fastighetsbildningslagen och vattenlagen.

Jag kommer att inrikta mig på jordförvärvslagen och börjar med att yrka bifall till reservation 1 under mom. 1, som rör just förändringar av jordförvärvslagstiftningen.

Min utgångspunkt tar jag i två moderata motioner som utmynnar i förslag om att öppna lagstiftningen, så att aktiebolag och andra juridiska personer i framtiden kan förvärva jordbruks- och skogsfastigheter.

Jordförvärvslagen är i dag skriven så att det inte ens är möjligt att generationsväxla genom att överlåta egendom till ett aktiebolag som ägs av arvsberättigade syskon. Moderaterna anser att det inte är rimligt att på detta sätt begränsa juridiska personers möjligheter att förvärva fast egendom som taxerats som lantbruksenhet. Det är dags att ta bort dessa hinder och i stället öppna för nya och moderna former att äga och bedriva jordbruk. Det skulle i hög grad bidra till att göra det möjligt för människor att verka och leva vidare på landsbygden.

Det är inte förbud och begränsningar Sverige behöver. Det som behövs är att möjligheter öppnas för att näringsverksamhet i olika former skall kunna bära sig och utvecklas. Enligt min och Moderaternas mening är det nödvändigt att jordbruket skall ha samma möjligheter som annan

företagsamhet att utnyttja de företagsformer som finns. Därför menar jag att jordförvärvslagen bör förändras så att aktiebolag och andra juridiska personer skall få samma möjligheter som fysiska personer att förvärva jord- och skogsbruksfastigheter.

Därmed underlättas boendet i glesbygden och skärgården. Därmed värnas också den fria förfoganderätten och äganderätten. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 137 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! En omfattande liberalisering genomfördes 1991 av jordförvärvslagstiftningen. Denna liberalisering har lett till det vi ser nu, nämligen en avfolkning av stora delar av våra landsbygdsområden i Sverige. Vi kan också konstatera att prisnivån på jordbruksfastigheter har höjts dramatiskt till följd av liberaliseringen. Mycket av den sysselsättning som tidigare fanns på den svenska landsbygden har försvunnit. Vi ser också att antalet förvärv som sker av utländska medborgare av jord och skog har ökat.

Varför nu detta? Den liberalisering som gjordes 1991 innebar bl.a. att prisprövningen vid förvärv av jordbruksfastighet föll bort. Den boplikt som tidigare fanns i samband med tillståndsgivning begränsades dramatiskt så att det i dag endast gäller boplikt vid förvärv i några små mycket perifert liggande områden. Detta är några församlingar och förändringar som skedde vid den liberalisering som skedde år 1991. Därtill kommer att det år 1993 gjordes förändringar så att utlänningar bereddes samma möjlighet att förvärva fast egendom i landet och att de begränsningar som fanns tidigare föll bort.

Enligt min mening borde de lagändringar som gjordes 1991 och 1993 ha gått i motsatt riktning mot vad de gjorde. Den svenska jordförvärvslagstiftningen bör enligt min mening utformas så, oaktat nationstillhörighet hos förvärvaren, att lagstiftningen främjar familjejordbruk, något som vi under alla år har slagit vakt om i Sverige. Lagstiftningen skall främja sambandet mellan ägande, brukande och boende. Lagstiftningen skall dessutom främja sysselsättningen på landsbygden och permanentboende i alla delar av landet.

Jag vill säga något ytterligare om permanentboendet. Ett av de problem vi i dag ser är att stora delar av vår landsbygd hotas av de utländska förvärven av permanentbostäder i form av småhusenheter i mindre och medelstora samhällen och tätorter övergår till att bli fritidsbostäder. Detta gör att samhällena under stora delar av året är mörklagda. Det gör också att kommunala satsningar och investeringar på olika sätt fördröjas och försvåras.

Dessutom blir det ganska tråkigt och trist för de människor som bor grannar med det som har övergått till att bli fritidsbostäder. Det är inte särskilt attraktivt att bo granne med ett hus som är mörkt stora delar av året, där snön inte skottas, osv. Den service som tidigare har funnits i många av dessa samhällen i form av handel och annan kommersiell service tunnas också ut.

Vid förvärv av fastighet som taxeras som småhus bör regler införas som hindrar att permanentbostad i samlad bebyggelse, där den samlade bebyggelsen är avsedd för permanentboende, övergår till fritidsbostad.

Anf. 138 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Skärgårdens problem ökar. Alltfler hus tas över av fritidsboende. Enligt tvåpartireservationen nr 5 från Folkpartiet och kd förordar vi att det är helt nödvändigt att skärgårdens olika problem blir föremål för en utredning med inriktning på åtgärder som underlättar bostads- och förvärvsmöjligheter. Det kan gälla regler som underlättar för permanenta bostäder i den svenska skärgården.

Denna utredning bör särskilt omfatta möjligheten att genom förändringar i lagstiftningen om fastighetsskatten uppnå ökad fast bosättning och sysselsättning. Vi vet i denna kammare vad den senaste höjningen av fastighetsskatten har inneburit för många boende i våra skärgårdar. Här har vi i Folkpartiet vid ett flertal tillfällen krävt att man bör riva upp det senaste beslutet om fastighetsskatten.

Utredningens överväganden och slutsatser bör även omfatta andra åtgärder beträffande delar av landet med problem som liknar skärgårdens. Detta gäller vissa glesbygdsområden, men också de som ligger inom våra s.k. stora kommuner Göteborg och Stockholm. Delar av det som betraktas som exempelvis Stockholms skärgård och Göteborgs skärgård uppfyller också kriterierna med problem för den permanent boende befolkningen. När fritidshusen ökar i antal har man svårt att bo kvar.

I reservation nr 2, som också är en tvåpartireservation från Folkpartiet och kd, tar vi upp jordförvärvslagen. Man måste stävja missbruket av förvärvsreglerna, som ibland sker i glesbygden. Andelsförvärven och flerägandet kan i vissa fall missbrukas, och det har ökat märkbart. Vi tycker i reservationen att man inte har visat problemen tillräcklig uppmärksamhet. Vi förordar att dessa problem skall utredas, och man behöver överväga åtgärder.

Herr talman! Med tanke på att det varit ett långt arbetsplenum här i kammaren i dag kortar jag nu mitt anförande och yrkar slutligen bifall till enbart reservation nr 5.

Anf. 139 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! När vi nu skall omdana Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle blir frågor som rör fastighetsbildning och fastighetsförvärv än mer viktiga. I det ekologiskt hållbara samhället nyttjas och brukas all jordbruksmark effektivt men på ett sätt som ingår i det naturliga kretsloppet. Lokal och regional produktion av energi, livsmedel m.m. är en självklarhet för att minska transportbehovet och skapa mer av självförsörjning. Ett lokalt och regionalt ägande ger också ett större socialt ansvar för miljö- och näringslivsfrågor. Närheten till människorna som bor och lever i regionen ger ägarna större insikt och ansvar för sin bygd.

Med anledning av detta bör jordförvärvslagen ändras så att boende och brukande i fråga om lantbruksegendom skall sammanfalla. Ett utökat utboäggande bidrar till ett minskat engagemang för bygden och sämre utvecklingsmöjligheter.

Jordbruksverket har gjort en utvärdering av den gällande lagstiftningen som nu ligger på regeringens bord. Där sägs bl.a. att om lagen skall ha

*vissa fastighets-
rättsliga frågor*

som syfte att verka som ett regionalpolitiskt instrument är det nödvändigt att lagen skärps. Vänsterpartiet tycker att man skall ta större lokala och regionala hänsyn och vill därför redan nu att riksdagen ger regeringen i uppdrag att överväga frågan om hur lagstiftningen skall skärpas.

Den demokratiska insynen och påverkansmöjligheten har skärpts när det gäller plan- och bygglagen med tanke på skärpta krav när det gäller miljöfrågor. Det är bra.

När det gäller fastighetsbildningslagen är det tyvärr sämre. Tillämpningen av fastighetsbildningslagen kan ge påtagliga förändringar när det gäller markanvändningen, men den demokratiska insynen är dålig och påverkansmöjligheterna därmed små. Normalt är det bara fastighetsägare som har möjlighet att uttrycka sig i sakfrågan. Det riskerar medföra ett sämre beslutsunderlag och därmed en större risk för att inte miljöproblematiken skall beaktas fullt ut. Regeringen bör därför få i uppdrag att komma med förslag om hur man kan utvidga kretsen av vilka som får yttra sig i sakfrågan så att det därmed blir mera likt vad som råder enligt plan- och bygglagen.

Till sist, herr talman, vill jag säga några ord när det gäller omprövningar av vattendomar. Dessa frågor behandlas i samband med arbetet med miljöbalken, och jag hoppas att Vänsterpartiet i överläggningar med regeringen skall kunna påverka innehållet i den.

För att spara tid, herr talman, yrkar jag bifall enbart till reservation 4.

Anf. 140 ULF BJÖRKLUND (kd):

Herr talman! Det finns i dag ett stort intresse hos många människor, inte minst unga barnfamiljer, av att bosätta sig ute på landsbygden. Det är naturligtvis under rådande omständigheter inte så lätt att få arbete på landsbygden. Ofta är det också problem med att ordna boendet.

När det gäller arbete handlar det om olika typer av kombinationssystemställningar. I det kommande och kanske redan påbörjade IT- och tjänstesamhället kan kanske ändå fler möjligheter till arbete på landsbygden bli verklighet.

När det gäller boendet är ofta det s.k. utboägandet ett problem. Ägarerna bor ofta långt borta, och det omöjliggör ett positivt samarbete i byalagen. Bybor har ibland t.o.m. svårt att själva bestämma hemma i byn, då väldigt många bor väldigt långt borta och inte är skrivna på orten. Det finns många exempel på detta i det svenska inlandet och också i Norrland.

Var gränsen går mellan den personliga friheten i ägandet av en jord- och skogsbruksfastighet och kravet på brukande med tydlig lokal förankring är inte en alldeles enkel fråga. Andelsförvärv och flerägande förstärker de här problemen.

Vi kristdemokrater menar att det är viktigt att lagregler och andra bestämmelser utformas på ett sätt som gynnar utvecklingen på landsbygden. Det är också viktigt att de resurser som finns i bygden, och kanske bara där, tas till vara på plats och bidrar till försörjningen så att människor kan bo kvar och nya yngre familjer kanske också kan återvända till hembygden.

Det här är nedtecknat i en folkpartimotion som vi stöder. Det föreslås en utredning som tydligare klarlägger det som rör andelsförvärvens och flerägandets negativa inverkan på strävan att få en levande landsbygd.

Men också skärgårdens framtid som levande bygd måste säkerställas. Alltfler hus där tas över av fritidsboende. Det måste definitivt anses vara ett riksintresse att skärgården hålls levande och att möjligheter till utkomst i skärgårdsnäringsar och fast boende i skärgården kan vidmakthållas i framtiden. Vi efterlyser fortfarande praktiska resultat av Skärgårdsutredningen från 1994.

Möjligheterna att hävda intresset av bosättning och sysselsättning vid fastighetsöverlåtelse i skärgårdsområdena är begränsade – det vet vi. Här vill vi att regeringen kommer med åtgärdsförslag till riksdagen. Har man inget positivt att komma med föreslår vi att en särskild utredning tillsätts för att komma med dessa positiva åtgärder i fråga om bostads- och förvärvsmöjligheter. Det här berörs i en reservation, nr 5, som jag här vill yrka bifall till.

För övrigt vill jag instämma i det Owe Hellberg sade om omprövning av vattendomar. Jag skall inte gå in mer i detalj på det, men det är sådant som skall arbetas in i miljöbalken. Det är viktigt att man då verkligen tittar seriöst på de möjligheter som kan finnas – just för den biologiska mångfaldens skull och med tanke på de nya erfarenheter som har dykt upp under senare år.

Anf. 141 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Herr talman! I det här betänkandet behandlar vi, såsom har framgått, ett antal motioner från den allmänna motionstiden som berör jordförvärvslagen, fastighetsförvärvslagstiftningen, fastighetsbildningslagen och vattenlagen. Samtliga motioner avstyrks.

Det finns nio reservationer till betänkandet – fyra som handlar om jordförvärvslagen, tre om fastighetsöverlåtelse, en om fastighetsförvärv och en om fastighetsbildning.

När det gäller jordförvärvslagen vill alla utom Moderaterna stärka regleringen, men på olika sätt. Moderaterna däremot vill gå vidare med avregleringen. De ser inga faror utan bara nya affärsmöjligheter. Som vanligt hos Moderaterna är det fråga om att skapa mera marknad, utan hänsyn till vad det betyder för bygdens väl och ve.

I de övriga tre reservationerna i denna del gäller det att på olika sätt stärka skyddet för glesbygdens intressen, men – som sagt – med olika metoder.

Det vi vet om det faktiska läget är att det under budgetåret 1995/96 gjordes 234 åtaganden om att bebo och bruka fastigheter i glesbygd, och av dem har 215 uppfyllt sina åtaganden. Men vi vet också att 10 förvärv kan betecknas som rent oseriösa. Den siffran kan synas låg, men vart och ett av dessa fall är mycket stötande i den bygd som berörs. I de nordliga massmedierna har vi kunnat se en del mycket stötande exempel på detta.

Det kan alltså inte bli fråga om att gå Moderaterna till mötes, eftersom det skulle ge ännu bättre förutsättningar för skövlarna. Det är mycket lättare att känna sympati för de övriga partiernas synpunkter, men eftersom det pågår ett beredningsarbete i Regeringskansliet skall vi inte förekomma det utan med tillförsikt avvakta resultatet.

I reservation 5, som Folkpartiet och Kristdemokraterna står bakom och som behandlar fastighetsöverlåtelse, är huvudinriktningen att genom att tillsätta en utredning försöka lösa skärgårdsproblematiken.

I reservation 6 från Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill man införa lokal förköpsrätt, eftersom man på goda grunder anser att lokalt ägande är bättre än utboägande.

I reservation 7 vill Centern lösa problemen genom ett förbud mot att permanentbostad övergår till fritidshus.

Alla vet att det här är oerhört svåra frågor som vi har brottats med under lång tid. Det illustreras också av att det finns fyra olika åsikter i utskottet om hur vi skall gå vidare i den här frågan.

Det har gjorts åtskilliga utredningsinsatser under senare år för att lösa problemet, och det är tyvärr bara att konstatera att än har ingen kommit fram till den perfekta lösningen även om vissa åtgärder har genomförts, t.ex. har fastighetsskatten sänkts för perioden 1997–2001. Vissa kommuner har fått möjlighet till förköpsrätt av hus som behöver användas som bostad för permanent bruk. I maj kommer en arbetsgrupp vid Finansdepartementet att lägga fram förslag som skall remissbehandlas under hösten. Jordbruksverkets utvärdering av dessa frågor bereds inom departementet.

Allt detta talar för att riksdagen inte skall fatta beslut i dessa frågor i dag utan avvakta förslagen från regeringen.

I reservation 8 är miljöpartisterna ensamma om att föreslå ett omfattande utredningsarbete om de ändringar i reglerna för fastighetsförvärv som är en följd av EU-medlemskapet. Det är lätt att konstatera att förutläggningarna för ett sådant initiativ inte föreligger.

I den sista reservationen, nr 9, från Vänsterpartiet tar man upp grannars ställning vid fastighetsreglering. Där finner utskottet det helt klart att reglerna om sakägare är tillräckliga för att de berörda skall komma till tals.

Det råder en bred samsyn i dessa frågor i utskottet. De enda som skiljer ut sig är moderaterna som vill gå vidare med ytterligare avreglering och marknadsanpassning.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till bostadsutskottets hemställan i betänkande 11 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 142 INGA BERGGREN (m):

Herr talman! Även om Bengt-Ola Rytter nu säger Moderaternas förslag i dessa avseenden vill jag ställa den fråga som jag berörde i mitt inledningsanförande. Den nuvarande jordförvärvslagen innebär att det inte ens är möjligt att generationsväxla genom att överlåta egendom till ett aktiebolag som ägs av arvsberättigade syskon. Det är viktigt för en levande landsbygd att det finns möjlighet för generationer att leva kvar. Borde rimligen inte en sådan skevhet kunna tas upp i samband med den bedömning som tydligen försiggår i Regeringskansliet? Jag menar som moderat att det är viktigt att den förändringen görs så att även aktiebolag och andra juridiska personer skall få samma möjligheter som fysiska personer att förvärva jord- och skogsfastigheter.

Anf. 143 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Herr talman! I min släkt har vi bott i samma by på landsbygden sedan 1535, och det har gått alldeles utmärkt utan den lagstiftning som Inga Berggren efterlyser. I vissa arvslagen skulle det naturligtvis underlätta att

ha den möjlighet som Inga Berggren efterlyser, men det skulle också öppna andra slussar som jag inte tror att det finns gehör för i kammaren.

Prot. 1996/97:82
20 mars

Anf. 144 PER LAGER (mp):

Herr talman! Vi skall inte låta vår landsbygd förändras till att bli något slags sommarland med ödsliga timerinställda gårdar och hus, ett rekreationsområde för dem som har råd att ha fler än en bostad. Landsbygden måste leva i alla bemärkelser och skyddas mot avflyttning och urbaniseringsvågor. Vi måste helt enkelt göra det möjligt för människor att bo kvar och bruka de resurser som finns omkring dem.

Om inte framtiden skall innebära ytterligare koncentrationer kring storstadsområdena med alla problem som det medför vad gäller transporter, livsmedelsförsörjning, buller, vatten- och avloppssystem m.m. måste vi skapa bättre förutsättningar för landsbygdens befolkare att stanna kvar och även öka stadsmänniskors möjligheter att flytta ut på landet. Miljöpartiet har under lång tid framhållit principen att ägande av jord- och skogsbruk skall vara förenat med en bo- och brukarplikt. Principen innebär att företag och naturresurser så långt det är möjligt bör ägas och brukas av de lokalt boende och engagerade människorna. Det innebär också att det i första hand bör vara de lokalt boende som får förköpsrätt då äganderätter skall överföras.

Riksdagen beslutade 1992 att avskaffa de regler som begränsade utlänningars rätt att köpa och sälja jord, skog och eldistributionsanläggningar, bl.a. vattenanläggningar. Anledningen var EG:s kapitalliberaliseringsdirektiv. Förvävsrestriktioner avskaffades inte enbart gentemot EG utan också i förhållande till övriga världen. Flera lagstiftningar genomgick liknande liberaliseringar, bl.a. skötsellagen inom jordbruket, skogsvårdslagen, fastighetsbildningslagar. Vid anslutningen till EU tilläts Sverige ändå ha rätt till egen lagstiftning på det här området fram till år 2000.

Icke-producenter breder ut sig i jordbruks- och skogsbruksbyar och förvandlar dem i vissa fall till områden för fastighetsspekulationer, med negativa regionalpolitiska och miljömässiga konsekvenser för de boende. Samma sak sker också i skärgårdssamhällena och i fjällbygden.

Utskottets majoritet anser att riksdagen bör avvakta regeringens överväganden efter det arbete som nu bedrivs av en arbetsgrupp inom Finansdepartementet. Vi i Miljöpartiet vill ha en utredning som kan ta ett helhetsgrepp på ägande-, mark- och naturresursfrågorna, utreda konsekvenserna vad gäller lagreglerna om förvärv och ägande och ta till vara historiska erfarenheter i dessa och närliggande frågor.

Jag yrkar härmed bifall till reservation 8.

Anf. 145 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Skälet till att jag upptar kammarens tid är den motion som jag väckt, Bo412, där jag försökt göra riksdagen uppmärksam på de olägenheter som kan uppstå när lagstiftningarna totalt sett inte stämmer överens.

Naturligtvis delar jag bostadsutskottets uppfattning om jordförvärvslagen som sådan. Den fungerar bra. Som utskottets talesman har sagt fungerar den bra till 90 %. Men en del avarter uppstår. I och med att det är fråga om tre lagstiftningar och tre skilda departement kan det uppstå

*vissa fastighets-
rättsliga frågor*

glapp mellan lagstiftningarna. Det är precis detta jag har velat uppmärksamma.

Jag tror inte att det är fel på vare sig jordförvärvslagen eller den kommunala förköpsrätten, utan detta har andra grunder. Det är ett bekymmer när en oseriös människa kan få tillträde till en fastighet innan den rättsliga processen är klar. Det innebär att man kan riva upp ordentliga sår i den bygd där man härjar. Detta har skett på flera ställen under senare år.

Jag tycker att bostadsutskottet i sin beskrivning av situationen har uppmärksammat kärnan i frågan. Den ligger naturligtvis i den förändring som vi gjorde i skogsvårdslagen. Genom en ändring av ransoneringsparagrafen, som tidigare begränsade möjligheten att skövla en fastighet, har man ökat möjligheterna till kalavverkningar, som nu får omfatta upp till 100 hektar i stället för som tidigare 5 hektar. Då kommer naturligtvis klipparna och ser att här finns det möjligheter. Det är här som det stora problemet uppstår. Det handlar aldrig om seriösa Ortsbor som skall fortsätta att bebo fastigheter utan om spekulativa inslag utifrån.

Jag är väldigt nöjd med att bostadsutskottet på detta sätt uppmärksammat frågan och skrivit kring den så att den åtminstone kommit upp på den politiska dagordningen.

Jag har inget annat yrkande än utskottets, och jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 13 §.)

13 § Egenskapskrav på byggnader m.m.

*Egenskapskrav på
byggnader m.m.*

Föredrogs
Bostadsutskottets betänkande 1996/97:BoU12
Egenskapskrav på byggnader m.m.

Anf. 146 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m):

Herr talman! Med tanke på det allmänna intresset att snabbt klara av debatten denna kväll stryker jag delar av mitt anförande, på det att inte moderaterna skall beskyllas för att hålla någon kvar i onödan.

Bostadsutskottets betänkande nr 12, *Egenskapskrav på byggnader m.m.*, är ett betänkande där ett antal motioner från allmänna motionstiden behandlas. Förslagen handlar om miljö- och hälsoriktigt byggande, om energihushållning, säkerheten i byggnader, tillgängligheten, åtgärder mot elöverkänslighet, m.m.

Betänkandet utmynnar i två tillkännagivanden till regeringen som avser ökade informationsinsatser och ansvarstagande av föräldrar och fastighetsägare, dels angående barnsäkerheten, dels angående brandvarnare. Detta är bra.

Även i mycket annat är utskottet i detta betänkande överens. Men på några punkter har vi ett helt annat synsätt. Vi ställer inte upp på majoritetens tro att det måste till nya statliga bidrag och subventioner i bygg- och

fastighetsbranschen för att skapa varaktig sysselsättning eller skynda på utvecklingen mot en hållbar miljö- och energipolitik.

Detta har vi utvecklat i en motivreservation, nr 8, där vi slår fast att för att minska arbetslösheten krävs det att vi skapar bättre förutsättningar för företagande i allmänhet och att vi minskar statliga regleringar och beskattning av företagande i synnerhet. Jag behöver nog inte fördjupa mig mycket i detta i kväll, ty vad vi menar mera i detalj torde den uppmärksamme lyssnaren i kammaren ha fått ganska klart för sig efter tidigare debatter i detta ämne.

Men när det gäller miljöanpassningen i byggandet vill jag framhålla de många initiativ och framsteg som byggindustrin och fastighetsbranschen visat att man själv är beredd att ta. Allteftersom människors medvetande om miljöfrågornas betydelse ökar, så ökar också efterfrågan på miljöanpassat byggande och boende. Det företag som inte inser att det är en överlevnadsfråga att då ta fram de produkter som efterfrågas kommer att få svårt att hävda sig i konkurrensen. Jag tycker att vi just i dag har fått ett utmärkt exempel på detta, då Skanskas miljöredovisning damp ned på våra skrivbord. En utomordentligt intressant läsning. De tankar och den entusiasm som Skanska här utvecklar utifrån sin egen övertygelse skulle inte ha kunnat kommenderas fram den politiska vägen genom aldrig så många dekret och förordningar.

Problemet är snarast att just genom alla olika regleringar och den höga skattenivån, inte minst för alla de människor och hushåll som till syvende och sist skall betala, har utrymmet de senaste åren varit begränsat för angelägna satsningar på miljöteknik.

Vad slutligen gäller frågan om åtgärder för konvertering av eluppvärmda småhus har vi nu sett vad regeringens tankegångar innehöll på den punkten. Här hade jag tänkt utveckla vår skarpa kritik av energipropositionen. Men jag skall motvilligt avstå på grund av den sena timmen. Debatten om dess konsekvenser får anstå till ett annat tillfälle.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 8 under mom. 8.

Anf. 147 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Herr talman! Det var skönt att slippa få diskussionen om energi med moderaterna i kväll. Men egentligen tycker jag att hela riksdagen borde vara här nu och lyssna. Jag hoppas att ni riksdagsledamöter har TV:n på, inte för att höra när vi skall sluta, utan för att lyssna till diskussionen om just de här frågorna. De är mycket viktiga för oss allihop. Egentligen borde hela läktaren ha varit full.

I det här betänkandet tas det upp högaktuella frågor som man med ett namn skulle kunna benämna Miljö- och hälsoriktigt boende. Det handlar om barnens säkerhet och om tillgänglighet för handikappade. Det handlar också om elöverkänslighet och om miljö- och energideklaration av våra bostäder.

För att börja med det sista, herr talman, vet vi att det i dag pågår ett arbete med att ta fram underlag för att klara av att miljö- och energideklarerera hus. Syftet är att underlätta för oss konsumenter att välja rätt när det gäller material och att välja rätt hus. Vi har i bostadsutskottet fått ta del av det arbete som Boverket bl.a. gör i de här frågorna i samarbete med andra aktörer. Det känns naturligtvis bra att man har börjat det här arbetet. Men så länge vi inte har sett något färdigt resultat av det jobbet anser

*egenskapskrav på
byggnader m.m.*

jag att vi från riksdagen måste ge ett tillkännagivande till regeringen, där vi deklarerar att de här frågorna är mycket angelägna för oss. Vi får inte tappa taget kring dem. Jag yrkar därför bifall till reservation 1 under mom. 1.

Vi får inte heller tappa farten. Det är viktigt att det här arbetet påskyndas, så att det kommer fram ett resultat som kan ge praktisk nytta. Vi vet ju att människor inte mår bra av sjuka hus. Såväl små människor som stora människor mår dåligt av det.

Vi måste få bostäder och lokaler av olika slag som är välbyggda, trivsamma, med riktiga material och med stort ljusinsläpp. Det ökar vårt välbefinnande. Och vilka vill inte må bra? Jag yrkar därför även bifall till reservation 2 under mom. 2.

Till sist vill jag något beröra frågan om elöverkänslighet. Bostadsutskottet och även riksdagen har tidigare förordat insatser för att komma till rätta med de problemen. Men de tål att upprepas. Strävan måste vara att komma bort från farliga elektromagnetiska fält i vår omgivning.

Fordras det ändrade regler för byggande och planering för att komma till rätta med det måste vi ta initiativ i utskottet och göra det också. Det kommer hela tiden nya kunskaper. Det kommer ny forskning som vi måste lyssna till. Inte minst måste vi lyssna till de människor som har drabbats av elöverkänslighet. De har erfarenhet och kunskap som vi skall ta del av. Vi måste alltså ha en stor öppenhet och se till att forskningen blir allsidigt belyst, så att vi kan fatta bra beslut. Vi omger oss hela tiden med ny elektronik i form av datorer och mobiltelefoner. Inte minst är det viktigt att vi nu uppmärksammar när dataåldern gör stort insteg i skolorna där våra barn finns. Alla blir vi berörda.

Det finns, herr talman, all anledning att bevaka, förändra och förnya oss i våra ställningstaganden i de här frågorna. Därför yrkar jag även bifall till reservation 12 under mom. 19.

Anf. 148 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! I detta betänkande om egenskapskrav på byggnader m.m. står Folkpartiet bakom flera olika reservationer. Men jag kommer för tids vinnande att yrka bifall enbart till två reservationer, nr 7 och nr 11.

Det är viktiga frågor i lagstiftningen som tas upp i en del motionsförslag och behandlas i betänkandet. Det handlar exempelvis om barnsäkerhet i byggnader, där reservation nr 10 tar upp det höga antalet barnolyckor i bostäder. Det finns mot denna bakgrund skäl att genomföra en analys av säkerhetsnivån i bostäder, vilket reservationen förordar. En sådan analys skall kunna föreslå åtgärder för att minska antalet barn som förolyckas och skadas i våra byggnader.

Vi behandlar också tillgängligheten för handikappade. Det tas upp i en fyrpartireservation, nr 11. Jag utvecklade här i kammaren så sent som den 26 februari Folkpartiets krav på att åtgärder skyndsamt borde genomföras för att öka tillgängligheten för handikappade i samhället, på gator och torg, i byggnader och i trafiken.

Jag behöver kanske inte nu upprepa det jag då framförde för Folkpartiets del. Det är litet märkligt, herr talman, att man i betänkanden som ligger så nära varandra i tiden får upp exakt samma krav, men så har skett i det här fallet.

Jag skall slutligen ta upp reservation nr 7, som behandlar gränsvärde för radon. Det är en flertalreservation från Folkpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Folkpartiet har under ganska många år tagit upp och föreslagit olika åtgärder för att sanera bostäder från radon. Nu upplever vi att den nuvarande regeringen har minskat anslaget för sanering av bostäder. Vi har också fått ett nytt mätvärde för hur vi mäter radonhalt, och det innebär att om man skall ligga kvar på motsvarande det gamla värdet på 200 becquerel borde värdet nu vara 140 eller 150 becquerel i nybyggnation. Vi föreslår i reservation nr 7 att man skall införa ett värde som gräns för radon i nybyggnation som åtminstone motsvarar det värde vi hade tidigare.

Herr talman! Jag vill erinra om att Sverige högtidligt i Rio-deklarationen och i Agenda 21 har påtagit sig att verka för en god miljö och en god miljö också i bostäder och byggnader. Vi i Sverige har faktiskt bland världens högsta radonvärden, och vi har en situation som vi känner till. Jag har här en bok som heter *Radonboken* som Byggnadsnäringsrådet har givit ut. I den kan man exempelvis hämta olika uppgifter, t.ex. att Socialstyrelsen tar upp att sannolikt 1 100 människor årligen får lungcancer och att radonet är upphov till detta.

Jag tycker att riksdagen måste ta ett större ansvar, eftersom vi vet vad radonet ställer till med.

I den här boken står det också att man kan jämföra exempelvis 700 becquerel med att röka ett paket cigaretter per dag kontinuerligt. Och det finns människor som både bor i radonhus och röker ett paket cigaretter om dagen. Självfallet måste ansvariga myndigheter och lagstiftare, dvs. riksdagen, ha regler som i varje fall när det gäller radonhalten i våra bostäder – radon som inte syns och inte luktar – kan bidra till att människor slipper lungcancer. När man nu ser hur regeringen har backat i bekämpningen av radon och hur anslagen till radonsanering har krympt är det klart att man blir upprörd.

Jag minns när Folkpartiet satt i regeringen och Eric Enlund var jordbruksminister och ansvarade för radonfrågorna, och hur riksdagsledamot Birgitta Dahl jagade Eric Enlund för över 15 år sedan och sade att hon skulle fortsätta jaga med blåslampa tills man kunde rätta till detta och sanera bostäderna från radon. Det har gått många år nu. Och så ser man hur regeringen i sin politik backar på detta viktiga område.

Herr talman! Jag yrkar återigen bifall till reservation nr 7 och hoppas att vi snart skall kunna se till att få en politik som verkligen kan sanera radonet i både nya och befintliga bostäder.

Anf. 149 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Plan- och bygglagen har utvecklats positivt de senaste åren, men ännu återstår mycket att göra för att vi skall gå snabbt framåt med utvecklingen av det ekologiskt hållbara samhället. Boendet och byggandet är en central del i detta, liksom planeringen av den fysiska miljön. Vänsterpartiet står bakom en rad reservationer till detta betänkande, men jag skall koncentrera mitt anförande till tre områden.

Först gäller det den bygglagstiftning som tillämpas i dag. Den ändrades radikalt under den borgerliga regeringens tid med ett tydligare ansvar för byggherren under byggprocessen, tyvärr på bekostnad av det demokratiska inflytandet. Detta försvårar och förhindrar en byggprocess där

största möjliga hänsyn tas till frågor som rör t.ex. miljön eller tillgängligheten för funktionshindrade.

Eftersom byggreglerna numera är utformade som egenskapskrav krävs en större insyn i byggprocessen för att precisera tolkningen av kraven. En kvalitetsansvarig utses och presenterar en kontrollplan för byggnadsnämnden senast tre veckor före byggstart. Att i det skedet påverka planen med en fördröjning av byggstarten är naturligtvis inte lätt. Det kan också leda till att man i ett senare skede får gå in och göra om felaktigheter när bygget redan är färdigt, vilket då blir en fördyrande omständighet. Olyckligt är också att man använder begreppet kvalitetsansvarig i det här sammanhanget, eftersom det inte handlar om att ha ansvar för byggprojektets kvalitet utan att se till att den kvalitet som preciserats fullföljs enligt den upprättade planen. Det gäller att ge begreppet kvalitetsansvarig ett djupare innehåll än vad dagens krav medger. Då krävs en mer seriös byggprocess och ett större demokratiskt inflytande. Regeringen bör utreda detta och komma med förslag till ändringar i plan- och bygglagen.

Detta gäller även barnens situation. I Norge har man tagit detta på stort allvar och i varje kommun krävt att en särskild barnansvarig skall ta till vara barnens intresse i byggprocessen, när det gäller både den yttre och den inre miljön. Lagstiftningen om barnsäkerheten i våra bostäder är dålig för bostäder uppförda före 1973, och det innebär att större delen av miljonprogramsområdet saknar tillräckligt skydd mot olycksfall i dessa bostäder.

Utskottsmajoriteten betonar vikten av informationsinsatser runt dessa frågor. Det är nog bra, men det hjälper ju inte om inga direkta åtgärder utförs. Oftast handlar det om enkla åtgärder som kan vidtas där behoven finns och inte i alla lägenheter samtidigt.

Att som utskottsmajoriteten påstå att detta är ett föräldraansvar är att göra det för lätt för sig. Det är naturligtvis fastighetsägarens ansvar. Tyvärr finns det ingen lagstiftning att hänga upp detta ansvar på i dagsläget för det som är byggt före 1973. Detta bör regeringen ta itu med. Att utse en barnansvarig på kommunal nivå när det gäller byggfrågorna sätter naturligtvis de problemen i fokus. Detta är ett naturligt krav om vi i Sverige skall uppfylla den barnkonvention som vi ivrigt förespråkar i FN skall gälla i alla länder. Tydligen är det inte så viktigt hos oss själva. Detta har man insett i Norge, men inte i Sverige. Norrmännen verkar kloka – det har de visat inte minst i EU-frågan.

Ett annat område där Sverige ivrigt förespråkar förändringar är handikappområdet. I FN har Sverige varit pådrivande för att ta fram de standardregler på handikappområdet som antagits för flera år sedan. I Sverige går också detta trögt när man skall visa det i konkret handling. 1992 kom Handikapputredningens förslag om att hinder för tillgänglighet och användbarhet i befintlig miljö skulle avhjälpas inom angiven tid. En lagrådsremiss i ärendet kom våren 1995. I den sades att enkla tillgänglighetsskapande åtgärder skulle vara utförda till år 2005.

Den remissen stoppades av dåvarande finansministern Göran Persson. Det väckte stor uppmärksamhet och starka reaktioner, inte minst från bostadsutskottet, som sade att regeringen snarast skall återkomma i frågan.

Boverket fick i uppdrag att utreda kostnaderna för åtgärderna och kom med sin rapport till regeringen i juni 1996. Regeringen kom inte med några besked i budgetpropositionen under hösten 1996 och har till dags dato inte gett några som helst besked i frågan. Det är ett mycket förvånansvärt beteende och ett klart brott mot riksdagens uppmaning att snabbt återkomma till riksdagen i frågan.

Den ansvarige ministern Jörgen Andersson säger något om att ytterligare utredningar nog behövs – något som Boverkets utredare bestämt förnekar.

När skall regeringen återkomma i frågan? Inte minst handikapporganisationerna funderar över regeringens fördröjande hantering av frågan och undrar varför ingenting händer.

Regeringen bör därför skyndsamt komma med förslag till åtgärder redan i vårpropositionen. Det finns gott om arbetslös byggarbetskraft, så kostnaderna för samhället när det gäller den delen är försumliga, vilket också Boverket påvisar i sin utvärdering.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom alla mina reservationer men nöjer mig, av tidsskäl, med att yrka bifall till reservationerna 4 och 11.

Anf. 150 PER LAGER (mp):

Herr talman! Utvecklingen går oerhört snabbt inom byggbranschen. Nya metoder och material lanseras kontinuerligt, och av dessa väcker de ”nygamla” allt större intresse bland byggare och boendekonsumenter. Så gott som alla har insett problemen med synsättet från de tre senaste decennierna, då materialen och konstruktionsmetoderna handlade om tid i första hand – inte om hållbarhet, ekologiska kretslopp för byggmaterial, vatten och avlopp, eller om förnybara energikällor. I dag vill de flesta ligga i framkanten på utvecklingen till det ekologiskt hållbara samhället, om inte av andra skäl så av konkurrensskäl.

Det här betänkandet, som handlar om egenskapskrav på byggnader, är därför fyllt med positiva texter och en viljeinriktning framåt. Ändå har det karaktären, vid behandlingen av motionerna, av att ”allt är på gång”, ”låt regeringen lägga förslag” och ”slå inte in öppna dörrar”. Jag har hört det förr, men jag är samtidigt fullständigt övertygad om, att skulle inte alla dessa miljömotioner ha väckts vore inte utskottet hälften på väg. Därför finns det anledning att lyfta en del motioner – även om jag, av tidsskäl, skall vara restriktiv när det gäller att yrka bifall.

Jag har understrukit vikten av att ett miljövärderingssystem anpassat för svenska förhållanden skall utarbetas snarast – jag har också begärt det tidigare – och faktiskt är nu ett samarbete i gång mellan Boverket och Byggeforskningsrådet. Det är bra. Jag har också tidigare krävt att få begreppet ekologiskt byggande definierat, för att vi alla skall kunna tala samma språk och förstå vad vi menar. Även detta är nu under utarbetande.

Tillsammans med Centern och Vänsterpartiet har jag en reservation i just den frågan. Ibland kan en reservation vara en signal om behovet av att påskynda en process. Men med tanke på tidsbristen i kammaren och att frågan nu löpt så långt avstår jag från att särskilt yrka bifall till reservation 1.

När det gäller mitt förslag om ett kontrollorgan, kallat Husprovning, står jag dock fast. Ett kontrollorgan med återkommande provningar, likt

det vi har för bilar, anser jag vara helt följdriktigt, med framtagandet av miljövärderingssystem, livscykelbeskrivningar och flödesanalyser. Tanken är att t.ex. vart femte år kontrollera huset avseende fukt, mögel, ventilation, materialtillstånd, energibalans och dylikt. "Ombesiktning" och i värsta fall "körförbud" kan utfärdas. Tills rättelse skett kan t.ex. hyresgästernas hyror spärras på ett särskilt konto, för att få fastighetsägaren att ta sitt ansvar.

När det gäller lagen om tekniska egenskapskrav på byggnader, BVL, ställer jag mig bakom Vänsterns motion – även om jag inte yrkar bifall till den – om att 2 § skall kompletteras och utökas så att den även omfattar ett klart krav på resurshushållning och kretsloppsanpassning. Här vill jag, precis som jag har sagt i utskottet, bara be om att det mer korrekta uttrycket "ekologisk kretsloppsanpassning" används, eftersom kretsloppsanpassningen i sig kan betyda att man t.ex. recirkulerar gifter, i mer eller mindre slutna kretslopp – detta bara för att inga missförstånd skall uppstå.

Frågan om byggavfallet och byggdepåer tas upp i Miljöpartiets motion Bo209. Det är angeläget att snabbt få i gång återanvändningen av byggmaterial. Genom bl.a. selektiv rivning kan mängder av kvalitetsmaterial komma till användning igen. Byggdepåer har börjat etableras, men det går för långsamt, anser jag, och det behövs framför allt mer information. På utskottets förslag har riksdagen tidigare gjort tillkännagivande i frågan, och Boverket har nu i uppgift att till mars 1998 redovisa överväganden om lagerhållning av återvinningsmaterial och behovet av informationsinsatser. Jag anser att vi redan nu borde vara i gång med sådana informationsinsatser. Sverige ligger långt efter vad gäller byggavfall, och fortfarande hamnar uppåt 70–80 % på soptippen.

Frågan om radon i luft och vatten får en allt större betydelse ur hälsosynpunkt, inte därför att förekomsten ökat men därför att insikten om hälsofaran gjort det.

När man för att bl.a. anpassa våra gränsvärden till EU:s bytte från att mäta radondotterhalt till att mäta radongas, innebar det en uppskrivning med en faktor två. Här vill jag rätta Erling Bager på en punkt, där det blev fel. Detta innebar att gränsvärdet för gamla hus blev 400 Bq/m³ i stället för 200. Det borde också ha inneburit att gränsvärdet för nya blev 140 Bq/m³ i stället för 70, som det var förr, men det höjde man till 200 i stället. Det är det som är det orimliga.

Jag anser därför, med tanke på framför allt barnens hälsa, att gränsen för alla byggnader inte skall få överstiga 150 Bq/m³ radongas. I första hand bör gränsvärdet för nya byggnader självfallet sänkas till den nivån, men målsättningen bör vara att samtliga hus med konstaterad hälsofarlig radonhalt skall vara åtgärdade före sekelskiftet.

Va-systemen är avgörande för ett framtida hållbart samhälle. Och här är utskottet också mycket positivt, även om det förutsätts litet väl mycket vad som kommer att göras. Enligt min och Miljöpartiets mening måste samhället ställa hårdare krav på den ekologiska kretsloppsanpassningen av va-systemen. Va-lagen bör ändras så att kommunerna kan ges möjlighet att villkora ny- och ombyggnad med källsortering av fekalier och urin, eller att man differentierar va-taxan för att styra utvecklingen till hållbara avloppslösningar. Pilotprojekt finns och är på gång med medel fördelade av Naturvårdsverket. Det är viktigt att det stödet till nya lösningar fortsät-

ter, så att vi får tillräckligt många bra alternativ att användas där de passar bäst.

Barnsäkerhet och tillgänglighet för handikappade i byggnader är andra viktiga frågor i betänkandet, som jag inte hinner gå in på. När det gäller utvärderingen av byggförsäkringen hoppas jag – ja, jag utgår från det – att utredaren kommer fram till att försäkringen också bör gälla arbets-, fritids- och skollokaler. Viktiga aspekter på elöverkänsligheten kommer Barbro Johansson att ta upp i ett anförande senare.

Herr talman! Eftersom min tid är ute får jag säga att jag givetvis står bakom alla mina reservationer, men jag yrkar bara särskilt bifall till reservationerna 3, 7 och 12.

Anf. 151 ULF BJÖRKLUND (kd):

Herr talman! Stor enighet råder egentligen när det gäller krav på byggnaders egenskaper. Vem kan egentligen vara oberörd eller ointresserad när det handlar om säkerhet i byggnader, inklusive sim- och badanläggningar, energihushållningsfrågor, ekologiskt riktiga va-system, åtgärder mot elöverkänslighet, radonfrågor, såväl radon i byggnader som i mark och i dricksvatten, och dessutom tillgänglighet i den fysiska miljön? Det här är naturligtvis viktiga och intressanta frågor.

Under senare år har de här frågorna behandlats i utskottet och här i kammaren ett antal gånger. Flera tillkännagivanden har gjorts, och en del arbete pågår utifrån de tillkännagivandena. Ibland behövs däremot ytterligare tillkännagivanden. Vi kan också tycka att ett tillkännagivande inte alltid tas riktigt på allvar av den som fått i uppdrag att utreda frågorna.

Herr talman! Vårt slöseri med vatten – en bristvara i stora delar av världen – måste vi också mer uppmärksamma.

Från Kristdemokraternas sida tas detta upp i en motion där vi uttalar behovet av att göra en översyn av den lagstiftning som reglerar förutsättningarna just för va-systemen. Utgångspunkten för översynen måste vara att en övergång till ekologiskt hållbara och kretsloppsanpassade va-system skall underlättas och stimuleras.

Den motionen är inte tillstyrkt, men den har fått ett brett gehör i utskottet. Detta tas upp i reservation nr 9.

För övrigt, herr talman, vill jag hänvisa till några reservationer, av stor tyngd, där vi kristdemokrater finns med. Det gäller reservation nr 10, en v- och s-motion om barnsäkerheten i byggnader och anläggningar. Även om det där inte påtalas behov när det gäller simanläggningar och badanläggningar, tycker vi att det är viktigt att uppmärksamma åtgärder just när det gäller anläggningar för barn.

Reservation nr 11, grundad på en fp- och v-motion om tillgängligheten för handikappade, är naturligtvis också en fråga som är viktig och ligger helt i linje med kristdemokratiska idéer.

Herr talman! Jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 9.

Anf. 152 RUNE EVENSSON (s):

Herr talman! Detta betänkande handlar om egenskapskrav på byggnader. I betänkandet behandlas ett antal motioner. Utskottet gör med anledning av några motioner två tillkännagivanden till regeringen om informationsinsatser beträffande barnsäkerhet och brandvarnare.

Barn är speciellt utsatta för olycksrisker genom att de inte har samma insikter och förmåga som vuxna att skydda sig. Ansvaret för att minimera risken för olycksfall måste delas av alla som i olika avseenden har inflytande över den fysiska miljöns utformning. 1973 infördes krav på säkerhetsanordningar som har utförts på alla byggnader som byggts eller byggts om efter denna tidpunkt. I dag ställs också krav på att tomter och den yttre miljön utformas så att risken för barnolycksfall begränsas.

Kraven finns i Boverkets byggregler BBR 94. Vi har tidigare i bostadsutskottet uttalat oss om behovet av informationsinsatser. Genom att göra fastighetsägare, föräldrar och övriga boende medvetna om vad som erfordras för en ökad barnsäkerhet kan man åstadkomma en förbättring.

Boverket gav i fjol ut en handbok i ämnet. Där ges en rad goda exempel på hur man kan utforma barnsäkerhet. Den redovisar också vilka lagar och regler som gäller för barnsäkerheten. Boken har fått ett positivt bemötande. Det är viktigt att alla dessa kunskaper och erfarenheter ges en bred spridning och att information ges om vad som enkelt kan åstadkommas på frivillig väg. Barnsäkerhetsfrågorna bör utan större merkostnader kunna integreras i de normala förvaltningsrutinerna. SABO-företagen har med barnsäkerheten i sina besiktningssprotokoll för lägenheter.

Vi menar alltså att man med breda informationsinsatser ger frågan om barnsäkerhet en fortsatt hög prioritet. Regeringen bör närmare avgöra hur detta skall ske. Reservanterna vill att en analys genomförs av säkerhetsnivån. En sådan gjordes av Boverket 1993, men regeringen kan inom ramen för detta tillkännagivande nu göra överväganden om mer behöver göras.

När det gäller brandvarnare är det viktigt att sådana finns i bostäder och lokaler där människor vistas. I dag beräknas 75 % av hushållen ha brandvarnare. Boverket har nyligen beslutat att det i ny- och ombyggda bostäder skall installeras nätanslutna brandvarnare. I det befintliga beståndet finns det fortfarande bostäder som inte har brandvarnare.

Detta bör åtgärdas genom en intensifierad information till de boende. Denna information bör regeringen och Boverket ha ansvar för. Vi vill även betona det ansvar som fastighetsägare och försäkringsbolag har för ett förbättrat brandskydd.

Herr talman! I övrigt innehåller betänkandet ett antal reservationer som handlar om miljövärdering, kvalitetskrav, husprovning m.m. Dessa frågor har tidigare behandlats av utskottet. Med anledning av tidigare ställningstaganden i riksdagen pågår arbete med dessa frågor inom flera myndigheter. Resultatet av detta arbete måste avvaktas.

Radon i våra bostäder är, som de flesta vet, ett stort hälsoproblem. Vi har under många år haft denna fråga uppe i utskottet. Vi får nästan årligen motioner om sänkning av de gällande gränsvärdena. Självklart kan dessa gränsvärden alltid diskuteras. De gränsvärden vi har i dag är bestämda utifrån de kunskaper vi har i dag. Vi får förlita oss på dem tills vi får fram underlag för en annan bedömning. Något sådant underlag har heller inte reservanterna, utan reservationen får ses som ett av de vanliga överbudena.

Det viktigaste i sammanhanget måste väl ändå vara att komma till rätta med de bostäder som har gränsvärden över den nivå som gäller i dag. Det är här vi i första hand bör sätta in våra insatser.

Moderaterna reserverar sig mot det program för investeringar inom miljö och energi som blivit följden av energiuppgörelsen mellan Socialdemokraterna, Centern och Vänsterpartiet. Denna uppgörelse är ett led i den strävan mot ett ekologiskt mer uthålligt samhälle som vi socialdemokrater arbetar för. Det är nästan patetiskt att se att Moderaternas recept även här är sänkta skatter. Sänk skatten så löser det sig självt! Vi får anledning att återkomma till dessa frågor i samband med den energiproposition som skall behandlas i riksdagen senare i år.

I en reservation tas lagstiftningen om va-system upp. Både utskottsmajoriteten och reservanterna konstaterar att det pågår utredningar, remissomgångar och överväganden inom dessa områden i flera avseenden. Under året kommer propositioner om både miljöbalken och PBL att föreläggas riksdagen. Va-lagen är också föremål för remissbehandling. Det finns för övrigt möjlighet att inom gällande lagstiftning separera och ta hand om avlopp lokalt, men detta utnyttjas endast i ringa utsträckning. Som vanligt måste vi avvakta pågående arbete, det vet hela utskottet, varför denna reservation egentligen är obehövlig.

När det gäller tillgänglighet har riksdagen gett regeringen i uppdrag att låta utreda vilka åtgärder som enkelt och utan stora kostnader kunde genomföras. Detta skulle ske skyndsamt. Detta har regeringen gjort, men när förslaget presenterades protesterade kommunerna och ansåg att kostnaderna för dessa åtgärder skulle bli stora.

Som de ansvarstagande politiker vi i vårt parti är respekterar vi detta. Vi kan inte hur som helst lägga på kommunerna kostnadsbetungande uppgifter i dagens ansträngda situation.

Just nu pågår därför i Regeringskansliet olika överväganden med anledning av detta. Regeringen kommer under året att presentera en proposition eller skrivelse där den kommande strategin presenteras. Dessutom tänker regeringen uppdra åt Boverket att inventera i vilken omfattning kommunerna vidtagit tillgänglighetsskapande åtgärder i den yttre miljön och vad som planeras framöver.

Dessutom övervägs framtida informationsinsatser om tillgänglighetskapande åtgärder. Även i den bostadspolitiska utredningen finns förslag som rör tillgänglighet i den bebyggda miljön. Denna bereds nu i Regeringskansliet. Här pågår alltså ett omfattande arbete med dessa frågor.

Elöverkänslighet är en fråga som flera gånger varit föremål för utskottets behandling. Jag har vid flera tillfällen träffat människor som lider av denna åkomma. Deras problem är verkliga, och deras engagemang är äkta. De har svårt att klara sin tillvaro vad gäller både bostad och arbetsplats. Därför måste deras problem tas på allvar. Det finns ingen motsättning mellan utskottsmajoritet och reservanter i denna syn på problematiken. Vi har varit och vi är överens i dessa frågor. Kraftfulla åtgärder måste vidtas för att komma till rätta med problemen.

Ett problem är att det inte finns någon allmänt accepterad förklaring till problemen. Men utskottet har tidigare sagt att om människor med dessa problem blir hjälpta av relativt enkla åtgärder är det viktigare för utskottet än denna förklaring. Det är också viktigt att människor med dessa problem behandlas lika oavsett i vilken kommun de bor.

Vi har begärt en inventering av pågående utrednings- och forskningsinsatser, en kartläggning av det kommunala stödet samt resultat från några försöksprojekt. Detta pågår nu. Det stämmer överens med vad vi

tidigare begärt och med kraven i motionerna, varför ett tillkännagivande är att slå in öppna dörrar.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 153 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det är bra att Rune Evensson kommer med några små besked om tillgänglighetsskapande åtgärder. Det har vi väntat på i över ett år, trots att man skulle återkomma i frågan utan tidsutdräkt.

Tyvärr för man nu inte fram de rätta metoderna. Den rätta metoden är naturligtvis den lagstiftning som redan finns. Det är bara att sätta den i verket; det här skall vara klart år 2005. Det är naturligtvis först då som det här tas på allvar och får en stor tyngd.

När det gäller barnfrågorna undrar jag varför man säger nej till en barnansvarig i byggprocessen, t.ex. någon i byggnadsnämnden eller någon som tillhör det arbetsområdet. Det kan väl ändå inte vara en kostnadskrävande uppgift för kommunerna? Det är ett sätt att få dessa problem i fokus. När det gäller barnsäkerheten kom det i höstas ett pressmeddelande från Barnombudsmannen. Man sade att hemmiljön är en vanligare olycksfälla än trafiken för förskolebarn. 1994 behövde 368 barn sjukhusvård efter trafikolyckor, men ca 5 500 barn behövde sjukhusvård efter olyckor i hemmet.

Detta är ganska tydliga siffror som talar för sig själva. Det räcker inte med informationsinsatser, Rune Evensson. Man måste faktiskt ta det här på ett större allvar.

Anf. 154 RUNE EVENSSON (s) replik:

Herr talman! Till Owe Hellberg vill jag säga att vi har respekt för kommunernas synpunkt att det här kommer att kosta ganska mycket pengar. Vi vill alltså ha klart för oss vad det innebär innan vi fattar beslut. Eftersom vi är ett ansvarstagande parti gör vi alltid så. Men om man är populist behöver man inte ta sådan hänsyn. Det är alltid väldigt enkelt för Owe Hellberg i sådana här frågor.

När det gäller barnsäkerhet är det mångas ansvar att det finns en trygg barnmiljö. Jag tror alltså att man med förbättrade informationsinsatser faktiskt kan göra ganska mycket.

Owe Hellberg sade i sitt anförande tidigare att han vill ha en ändring av hela PBL-processen när det gäller ansvar och annat. Vi har ju faktiskt skärpt ansvarsfrågan i och med de ändringar som har gjorts i PBL. Byggherren har nu ansvaret. Det är obestridligt. Och för att han skall kunna ta detta ansvar skall han ha en kvalitetsansvarig. Det är han skyldig att ha. Det skall upprättas en kontrollplan där man kan kontrollera att allting byggs enligt lagen. Denna kontrollplan skall godkännas av kommunens myndigheter. Hela den processen gör att man kan kontrollera både kvalitet och annat. Dessutom har kommunen ett tillsynsansvar som är oerhört viktigt. Man kan när som helst gå in i byggprocessen och kontrollera att de lagar som finns följs.

Anf. 155 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det vanliga uttrycket ”populist” återkommer i alla sammanhang. Det börjar bli ganska tjatigt och tröttsamt.

Även Barnombudsmannen är väl populist. Så här säger Barnombudsmannen: Man kan faktiskt säga att barn skadas och t.o.m. dödas i onödiga olyckor i boendemiljön eftersom det ofta är väl etablerade olycksrisker som borde vara kända.

Det är inte jag som påstår det här, Rune Evensson; det är Barnombudsmannen.

Jag fick inget bra svar på frågan om tillgängligheten. Ni har ju ingen strategi. I infrastrukturpropositionen pratas det om att man skall tillgänglighetsanpassa kollektivtrafiken. Det vore ju bra om de funktionshindrade kunde ta sig från bostaden till kollektivtrafiken och hem igen. Ni borde kanske samverka om detta. Det hade man inte förstått på departementet när man redogjorde för frågorna hos oss i bostadsutskottet.

Anf. 156 RUNE EVENSSON (s) replik:

Herr talman! Jag håller med Owe Hellberg på en punkt. Det är tjatigt med de populistiska inläggen i varje debatt ifrån Owe Hellberg. Det kan vi vara överens om.

När det gäller tillgänglighet har regeringen faktiskt sagt att man under året kommer att redovisa sin strategi i dessa frågor. Det kan ske i form av en proposition eller en skrivelse. Owe Hellberg får avvakta det ställningstagandet.

När det gäller barnsäkerhet påstår jag att de skrivningar som vi har i utskottets betänkande innebär att vi ser lika på dessa frågor. Vi är överens om allvaret och om att vi naturligtvis skall göra vad vi kan för att skydda barnen. Det tillkännagivande som krävs i en reservation är onödigt, eftersom vi har en sådan likvärdig syn på dessa frågor.

Anf. 157 PER LAGER (mp) replik:

Herr talman! Rune Evensson frågade om det var någon ny kunskap om radonet som gjorde att vi ändrade på siffrorna. Det var det givetvis inte. Kunskapen om radonet har funnits länge.

Vad som hände var att man ändrade mätmetod. Man gick från att mäta radondotterhalt till att mäta radongas. Det innebär att man måste multiplicera med två. Den gamla gränsen för nya hus var 70 Bq/m³. Om man multiplicerar det med två blir det 140. För befintliga hus var gränsen 200. Det blir alltså 400 när man multiplicerar det med två.

Man gjorde något som förvånar mig; det tog jag upp förra året här i kammaren. Man höjde följdriktigt gränsen från 200 Bq till 400 Bq för befintliga byggnader. Men för nya byggnader höjde man gränsen från 70 Bq till 200 Bq. Det stämde inte. Jag ringde och frågade varför man hade gjort på det viset. Jag fick den litet underliga förklaringen att det var lättare att se 200 än 140; det var ett lättare tal. Dessutom stämde det bättre överens med EU:s regler.

Jag anser att man inte plötsligt kan höja en gräns av sådana skäl när det handlar om hälsa – barns hälsa. Därför satte jag gränsen vid 150 Bq – jag ökade med 10 Bq – för nya hus. På sikt – år 2000 – skall den gränsen gälla för alla hus. Så enkelt var det, Rune Evensson.

Anf. 158 RUNE EVENSSON (s) replik:

Herr talman! Det har blivit någon sorts auktion när det gäller gränsvärden för radon. Det finns olika bud. Det är bara att välja ett i högen.

De gränsvärden som finns i dag är mycket seriöst satta. Intill dess att vi genom forskning och på andra sätt får grepp om detta tycker jag att vi skall behålla de gränsvärden som finns. Det viktigaste är att vi får resurser så att de högsta radonvärdena – som finns i det befintliga beståndet – kan byggas bort. Det är viktigt att komma ner till 400 Bq, som gäller för dessa hus, innan man ger sig på Per Lagers gräns på 150 Bq. Det är naturligtvis väldigt orealistiskt i dagens läge.

Per Lager sade i sitt anförande tidigare att utvecklingen av byggandet går oerhört fort. Det finns många människor som har rakt motsatt uppfattning, nämligen att utvecklingen av byggandet går oerhört långsamt. Det beror på hur man ser på dessa frågor.

Mycket av det som Per Lager tog upp i sitt inlägg pågår det ett arbete om. Riksdagen har tidigare gjort tillkännagivande till regeringen om åtgärder. Regeringen och Boverket och andra institutioner jobbar för fullt med detta. Ändå vill Per Lager gå in och göra tillkännagivanden på alla dessa punkter. Det är naturligtvis, som jag sade i mitt anförande tidigare, som att slå in öppna dörrar. Per Lager säger att han inte vill göra det, men det gör han genom att yrka bifall till sina reservationer.

Anf. 159 PER LAGER (mp) replik:

Herr talman! Rune Evensson! Det där med öppna dörrar har jag hört förut.

När det gäller utvecklingen i byggbranschen avsåg jag nya metoder och material, inte själva byggandet. Om Rune Evensson hade lyssnat skulle han ha förstått vad jag menade. Jag tror att vi kan vara överens om att utvecklingen när det gäller material och metoder går oerhört snabbt.

Anf. 160 ERLING BAGER (fp) replik:

Herr talman! Det finns inte så många olika bud när det gäller gränsvärdena för radon, Rune Evensson! Vad som finns är en majoritetsskrivning och en trepartimotion, där man säger att man vill behålla tidigare ambitionsnivå.

Det är riktigt att expertorgan fastställer värdena. Socialstyrelsen har fastställt även det nuvarande gränsvärdet. Den övergång som skett, från mätning i radondotterhalt till mätning i radongashalt, innebär enligt expertisen – detta har kontrollerats med olika myndigheter inför dagens debatt – en minskad ambition. Jag sade att tidigare 200 Bq i radondotterhalt är att jämföra med 150 Bq i radongashalt. Det är vad expertisen säger. När vi nu vet det borde vi i utskottet väl kunna ena oss över parti-gränserna om att åtminstone försöka behålla tidigare ambitionsnivå. Att vi skall ha kvar samma ambitionsnivå, Rune Evensson, kan väl inte vara ett överbud.

Anf. 161 RUNE EVENSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har tidigare sagt att vi nog är ganska klara över att vi skall behålla nuvarande gränsvärden. Men om man skall hålla på med auktionerandet till olika nivåer undrar jag var den absoluta gränsen går.

Rätt som det är dyker det upp någon som kräver 120 Bq osv. Jag menar att det inte för debatten/diskussionen framåt. Vad vi behöver är mera forskning och kunskap för att ändra de här reglerna.

Under årens lopp har bostadsutskottet, regeringen och riksdagen anslagit pengar till att bygga bort de radonproblem som finns i vissa bostäder. Det har gått att få bidrag av staten med 50 % av kostnaden upp till 25 000 kr, om jag minns rätt. De pengarna har dock inte utnyttjats fullt ut. Det beror många gånger på att fastighetsägarna inte vill tala om att de har radonskadade hus. Jag tycker att det är synd att pengarna på det sättet inte utnyttjas. Vi måste göra insatser för att få fastighetsägarna att förstå att sådana här bostäder är en farlig miljö att bo i, om man bor där väldigt länge. Röker man dessutom, som Erling Bager tidigare var inne på, försämrar man sina möjligheter. Där tycker jag att vi i första hand skall göra insatser.

*egenskapskrav på
byggnader m.m.*

Anf. 162 ERLING BAGER (fp) replik:

Herr talman! Jag delar Rune Evenssons uppfattning att informationsdelen måste utökas för att man skall förstå att riskerna är så stora som Socialstyrelsen i många år har pekat på. Det finns förvisso information, men vad jag styrs av i mitt engagemang för att sanera när det gäller radon och se till att det blir så låga gränsvärden att människors hälsa inte riskeras är just riskerna.

Slutligen konstaterar jag återigen att genom att ändra mätmetod har vi i Sverige backat när det gäller gränsvärdena. Det ökar riskerna för hälsan, vilket jag beklagar.

Anf. 163 RUNE EVENSSON (s) replik:

Herr talman! Erling Bager och jag är överens om riskerna med att bo i hus med höga radonvärden. Det behöver vi alltså inte tvista om. Däremot är vi inte överens om var gränserna skall gå.

Anf. 164 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Rune Evensson säger angående reservation nr 9 att det redan i dag finns möjligheter till separation av urin och fekalier – men, säger han, utan någon större framgång. Javisst. Just därför är det en uppgift för oss politiker, som ändå har kunskapen, att underlätta och stimulera här så att fler ser dessa möjligheter och tar vara på dem.

Ekologiska och kretsloppsanpassade system och installationer blir ofta litet dyrare. Därför utnyttjas de inte i den utsträckning som de borde utnyttjas. Vår uppgift är alltså att påverka samhällsutvecklingen och att underlätta en bättre resursanvändning.

Detta borde ändå ligga i bl.a. regeringsförklaringens vackra ord om att styra mot ett ekologiskt uthålligt samhälle, Rune Evensson, eller hur är det med den saken?

Anf. 165 RUNE EVENSSON (s) replik:

Herr talman! Dessa frågor tas upp i PBL-utredningens slutbetänkande. Just nu är detta ute på remiss. Jag vill påstå att dagens lagstiftning tillåter separation av urin och fekalier. Även i miljöbalken kommer dessa frågor att tas upp. Det finns alltså god anledning att återkomma till dem.

Under senare tid har jag läst olika tidningsartiklar där det står att man ifrågasätter värdet av den här separationen, därför att fördelarna övervärderats. Vi får säkert anledning att återkomma till detta.

Naturvårdsverket jobbar också med kretsloppsanpassade va-system. Där kommer det också så småningom nya kunskaper. Vi måste alltså vänta på resultatet av det arbete som pågår på detta område.

Anf. 166 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag väntar med intresse på vad de olika utredningarna kommer fram till och vad som där kommer att föreslås. En sak är klar, nämligen att det behövs stimulanser för att människor skall påverkas att verkligen övergå till den här typen av kretsloppsanpassade system.

När det gäller vattenbristfrågan har jag positivt observerat intresset för de snålspolande toaletterna. De drar alltså litet vatten. Där har man således kommit ett litet steg på vägen. Tidigare har vi kristdemokrater motionerat om det här. Kanske finns det nu ett större intresse för detta från både marknadens och allmänhetens sida.

Jag hoppas alltså, Rune Evensson, att utredningarna kommer med olika tankar kring dessa frågor. Vi får således avvakta dem.

Anf. 167 BARBRO JOHANSSON (mp):

Herr talman! I sitt betänkande rörande elöverkänslighet visar bostadsutskottet på en lyhördhet och en samsyn vad gäller den oro som vi motionärer känner för de problem som uppstår vid elöverkänslighet.

Det känns bra, herr talman, att utskottet uttalar att man skall vidta åtgärder i takt med att nya kunskaper och erfarenheter vinnns, även om orsakerna till elöverkänslighet inte är klarlagda.

Motionerna och yrkandena i ämnet skall, trots de fina orden, bli avslagna. Därför ställer jag mig bakom reservation nr 12, som inrymmer vad som sägs i en motion om elektromagnetiska fält och mobiltelefoner.

Jag yrkar därför att försiktighetsprincipen skall gälla och att forskningen kring radiofrekventa fält bör öka. När det gäller mobiltelefoner har antalet abonnemang drastiskt ökat. Detta medför att användningen av mobiltelefoner ökar och att människor därmed utsätter sig för en allt större påverkan från elektromagnetiska fält.

Herr talman! Det finns rekommendationer och en undantagsklausul för apparater med en uteffekt av 7 watt, något som jag yrkar på skall slopas. När det gäller det ökande användandet av mobiltelefoner finns det anledning att handla försiktigt.

Forskning på elektromagnetiska fält har i stor utsträckning handlat om exponering på längre avstånd, s.k. fjärrfält. Närfält har undersökts de senaste åren, men i begränsad omfattning. I fråga om biltelefoner bygger funktionen på att radiovågor sänds ut från antennen. Undersökningar får därför göras på mycket korta avstånd, 1–5 cm. Man mäter då med vilken hastighet energin från radiovågorna tas upp, absorberas, i människan – det s.k. SAR-värdet. På grund av den otroliga ökningen av antalet mobiltelefoner i bruk ökar SAR-värdena.

Under december 1995 t.ex. låg försäljningen på 25 000 apparater. I januari 1996 hade det ökat till 60 000. Försäljningssiffrorna har sedan ökat katastrofalt hela tiden fram till i dag.

De främsta hälsoeffekterna är uppvärmning av mänsklig vävnad när intensiteten blir tillräckligt hög. Speciellt känsliga är ögonen, men skador på nervsystem och hjärnvävnad har påvisats. En varningstext som pekar på riskerna med alltför flitigt och i tiden långvarigt användande av mobiltelefoner skulle vara befogat.

Ny forskning har framkommit som visar att människocellerna reagerar på lågfrekventa fält. Detta sker kemiskt genom olika koncentrationer av ämnet kalcium. Man kan alltså visa på att någonting verkligt händer med den mänskliga organismen.

Tillsammans med att kromosomskador uppstått vid högfrekventa fält visar detta att försiktighet bör gälla vid olika slag av elektromagnetisk strålning. Strävan bör vara att åstadkomma en bostads- och arbetsmiljö som så långt det är möjligt är fri från elektromagnetisk strålning.

Fordras ändrade byggregler, ändringar i regler för planering av bebyggelse och avstånd till kraftledningar m.m. bör detta göras så snart som möjligt. Möjligheterna till bostadsanpassningsbidrag för elöverkänsliga bör förstärkas. Ett enkelt medel för att lösa problemen med elöverkänslighet är ett femledarsystem i bostäder.

Herr talman! Alla elektriska fält som finns i luften korsas. Det är fält från satelliter, radio och digital-TV samt alla mobiltelefoner. Ingen vet hur människor och djur påverkas av att luften runt omkring oss blir alltmer mättad av alla tillkommande radiofrekventa fält. Vi människor ingår i ett gigantiskt jätteexperiment, kan man säga, där jorden med atmosfär kan liknas vid en enorm mikrovågsugn.

Men detta, herr talman, yrkar jag bifall till fyrpartireservationen, alltså reservation nr 12 i betänkandet, samt till reservation 9.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

BoU11 Vissa fastighetsrättsliga frågor

Mom. 1 (förändringar i jordförvärvslagen)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 3 (c)
4. res. 4 (v)

Förberedande votering 1:

24 för res. 3

28 för res. 4

207 avstod

90 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

59 för res. 1

17 för res. 4

181 avstod

92 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
124 för utskottet
59 för res. 1
76 avstod
90 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s
För res. 1: 59 m
Avstod: 21 c, 14 fp, 16 v, 14 mp, 11 kd
Frånvarande: 37 s, 21 m, 6 c, 12 fp, 6 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 3 (åtgärder för att hävda lokala intressen vid fastighetsöverlåtelse m.m.)

1. utskottet
2. res. 5 (fp, kd)
3. res. 7 (c)
Förberedande votering:
25 för res. 5
22 för res. 7
212 avstod
90 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:
182 för utskottet
25 för res. 5
52 avstod
90 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 123 s, 59 m
För res. 5: 14 fp, 11 kd
Avstod: 1 s, 21 c, 16 v, 14 mp
Frånvarande: 37 s, 21 m, 6 c, 12 fp, 6 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 4 (fastighetsförvärv m.m.)

1. utskottet
2. res. 8 (mp)
Votering:
245 för utskottet
14 för res. 8
90 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 59 m, 21 c, 14 fp, 16 v, 11 kd
För res. 8: 14 mp
Frånvarande: 37 s, 21 m, 6 c, 12 fp, 6 v, 4 mp, 4 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU12 Egenskapskrav på byggnader m.m.

Mom. 1 (miljövärdering av bostäder)

1. utskottet
2. res. 1 (c, v, mp)

Votering:

Kammaren biföll utskottets hemställan genom uppresning.

Mom. 2 (uppföljning av kvalitetskraven)

1. utskottet
2. res. 2 (c)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 3 (Svensk Husprovning AB)

1. utskottet
2. res. 3 (mp)

Votering:

245 för utskottet

14 för res. 3

90 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 59 m, 21 c, 14 fp, 16 v, 11 kd

För res. 3: 14 mp

Frånvarande: 37 s, 21 m, 6 c, 12 fp, 6 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 4 (kvalitet i byggandet)

1. utskottet
2. res. 4 (v)

Votering:

243 för utskottet

16 för res. 4

90 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 59 m, 21 c, 14 fp, 14 mp, 11 kd

För res. 4: 16 v

Frånvarande: 37 s, 21 m, 6 c, 12 fp, 6 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 7 (gränsvärden för radon)

1. utskottet
2. res. 7 (fp, v, mp)

Votering:

213 för utskottet

44 för res. 7

2 avstod

90 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 59 m, 19 c, 11 kd
För res. 7: 14 fp, 16 v, 14 mp
Avstod: 2 c
Frånvarande: 37 s, 21 m, 6 c, 12 fp, 6 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 8 (program för miljö- och energiinvesteringar)
Utskottets hemställan med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 8 (m)

Votering:

200 för utskottet
59 för res. 8
90 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 21 c, 14 fp, 16 v, 14 mp, 11 kd
För res. 8: 59 m
Frånvarande: 37 s, 21 m, 6 c, 12 fp, 6 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 10 (lagstiftning om va-system)

1. utskottet
2. res. 9 (c, v, mp, kd)

Votering:

193 för utskottet
62 för res. 9
2 avstod

92 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 57 m, 13 fp
För res. 9: 21 c, 16 v, 14 mp, 11 kd
Avstod: 1 s, 1 fp
Frånvarande: 37 s, 23 m, 6 c, 12 fp, 6 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 18 (tillgängligheten för handikappade)

1. utskottet
2. res. 11 (c, fp, v, kd)

Votering:

181 för utskottet
75 för res. 11
1 avstod

92 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 57 m, 1 fp
För res. 11: 21 c, 13 fp, 16 v, 14 mp, 11 kd
Avstod: 1 s
Frånvarande: 37 s, 23 m, 6 c, 12 fp, 6 v, 4 mp, 4 kd

Mom. 19 (åtgärder mot elöverkänslighet m.m.)

1. utskottet

2. res. 12 (c, fp, v, mp)

Votering:

191 för utskottet

65 för res. 12

93 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 56 m, 11 kd

För res. 12: 21 c, 14 fp, 16 v, 14 mp

Frånvarande: 37 s, 24 m, 6 c, 12 fp, 6 v, 4 mp, 4 kd

Prot. 1996/97:82

20 mars

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

14 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

1996/97:74 Vissa frågor inför allmän fastighetstaxering år 1998 av lantbruk

1996/97:116 Ändringar i skatteregisterlagen, m.m.

Redogörelse

1996/97:ER1 Redogörelse från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling

15 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 20 mars

1996/97:246 av andre vice talman *Görel Thurdin* (c) till socialministern

Alternativa behandlingar av barn

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 april.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 mars

1996/97:401 av *Sigrid Bolkéus* (s) till justitieministern
Kreditgivning

1996/97:402 av *Marianne Andersson* (c) till statsrådet Leif Blomberg
Statligt stöd till invandrarorganisationer

1996/97:403 av *Marianne Andersson* (c) till statsrådet Pierre Schori
Lagakraftvunna avvisningsbeslut

1996/97:404 av *Carina Hägg* (s) till näringsministern
Regionalpolitiskt stöd

1996/97:405 av *Carina Hägg* (s) till utrikesministern
Inblandning i Zaire

1996/97:406 av *Stig Sandström* (v) till socialministern
Assistansersättningen

1996/97:407 av *Birgitta Gidblom* (s) till statsrådet Thomas Östros
Fordonsskatten

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 8 april.

17 § Kammaren åtskildes kl. 22.07.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 7 § anf. 27
(delvis),

av andre vice talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 73 (delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 98 (delvis),

av andre vice talmannen därefter t.o.m. voteringen kl. 19.53 och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om ny företrädare för partigrupp i talmanskonferensen.....	1
3 § Ledighet, m.m.....	1
4 § Meddelande om kammarkansliets öppettider	1
5 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer	2
6 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 19 mars.....	3
UU12 Mänskliga rättigheter m.m.	3
SfU8 Vissa socialförsäkringsfrågor	6
SfU9 Ändring i sjuklönelagen m.m.	6
Meddelande om samlad votering.....	6
7 § Trafikpolitikens inriktning.....	7
Trafikutskottets betänkande 1996/97:TU7	7
Anf. 1 TOM HEYMAN (m).....	7
Anf. 2 KARIN STARRIN (c).....	9
Anf. 3 TOM HEYMAN (m) replik.....	12
Anf. 4 KARIN STARRIN (c) replik.....	12
Anf. 5 TOM HEYMAN (m) replik.....	12
Anf. 6 KARIN STARRIN (c) replik.....	13
Anf. 7 KENTH SKÅRVIK (fp).....	13
Anf. 8 HANNA ZETTERBERG (v).....	15
Anf. 9 ELISA ABASCAL REYES (mp)	18
Anf. 10 TOM HEYMAN (m) replik.....	23
Anf. 11 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	23
Anf. 12 KARIN STARRIN (c) replik.....	24
Anf. 13 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	24
Anf. 14 KARIN STARRIN (c) replik.....	25
Anf. 15 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	25
Anf. 16 KENTH SKÅRVIK (fp) replik.....	25
Anf. 17 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	26
Anf. 18 KENTH SKÅRVIK (fp) replik.....	26
Anf. 19 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	26
Anf. 20 HANNA ZETTERBERG (v) replik	27
Anf. 21 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	27
Anf. 22 HANNA ZETTERBERG (v) replik	28
Anf. 23 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	28
Anf. 24 JARL LANDER (s)	28
Anf. 25 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	31
Anf. 26 JARL LANDER (s) replik	32
Anf. 27 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	32
Anf. 28 JARL LANDER (s) replik	32
Anf. 29 TOM HEYMAN (m) replik.....	33
Anf. 30 JARL LANDER (s) replik	33
Anf. 31 TOM HEYMAN (m) replik.....	34

Anf. 32	JARL LANDER (s) replik.....	34
Anf. 33	KARIN STARRIN (c) replik	34
Anf. 34	JARL LANDER (s) replik.....	35
Anf. 35	HANNA ZETTERBERG (v) replik	35
Anf. 36	JARL LANDER (s) replik.....	35
Anf. 37	HANNA ZETTERBERG (v) replik	36
Anf. 38	JARL LANDER (s) replik.....	36
Anf. 39	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	37
Anf. 40	JARL LANDER (s) replik.....	38
Anf. 41	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) re- plik	38
Anf. 42	JARL LANDER (s) replik.....	38
Anf. 43	RIGMOR AHLSTEDT (c).....	39
Anf. 44	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	40
Anf. 45	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	40
Anf. 46	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	40
Anf. 47	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	41
Anf. 48	INGRID BURMAN (v).....	41
Anf. 49	JARL LANDER (s) replik.....	43
Anf. 50	INGRID BURMAN (v) replik	43
Anf. 51	ROY OTTOSSON (mp).....	43
Anf. 52	KARIN STARRIN (c) replik	44
Anf. 53	ROY OTTOSSON (mp) replik	44
Anf. 54	KARIN STARRIN (c) replik	45
Anf. 55	BERNDT EKHOLM (s)	45
Anf. 56	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	47
Anf. 57	BERNDT EKHOLM (s) replik	47
Anf. 58	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	47
Anf. 59	BERNDT EKHOLM (s) replik	47
Anf. 60	JARL LANDER (s) replik.....	48
Anf. 61	BERNDT EKHOLM (s) replik	48
Anf. 62	JARL LANDER (s) replik.....	48
Anf. 63	BERNDT EKHOLM (s) replik	49
Anf. 64	LENNART BRUNANDER (c)	49
Anf. 65	LENNART FRIDÉN (m).....	50
Anf. 66	BIRGITTA WISTRAND (m)	50
Anf. 67	GUNNAR GOUDE (mp)	52
Anf. 68	CARL-JOHAN WILSON (fp)	53
Anf. 69	LENNART KLOCKARE (s)	53
	(Beslut fattades efter 9 §.)	54
8 §	Polisfrågor.....	54
	Justitieutskottets betänkande 1996/97:JuU10.....	54
Anf. 70	JEPPE JOHNSSON (m).....	54
Anf. 71	SIVERT CARLSSON (c).....	56
Anf. 72	SIW PERSSON (fp).....	58
Anf. 73	KIA ANDREASSON (mp)	58
Anf. 74	JEPPE JOHNSSON (m) replik	62
Anf. 75	KIA ANDREASSON (mp) replik	62
Anf. 76	JEPPE JOHNSSON (m) replik	62

Anf. 77 KIA ANDREASSON (mp) replik	62
Anf. 78 LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	62
Anf. 79 SIVERT CARLSSON (c) replik.....	65
Anf. 80 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik.....	65
Anf. 81 SIVERT CARLSSON (c) replik.....	66
Anf. 82 KIA ANDREASSON (mp) replik	66
Anf. 83 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik.....	67
Anf. 84 KIA ANDREASSON (mp) replik	67
Anf. 85 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik.....	67
Anf. 86 LARS STJERNKVIST (s).....	68
Anf. 87 KIA ANDREASSON (mp).....	69
Anf. 88 LARS STJERNKVIST (s).....	70
(Beslut fattades efter 9 §.)	70
9 § Särskild utlänningskontroll.....	70
Justitieutskottets betänkande 1996/97:JuU13	70
Anf. 89 ALICE ÅSTRÖM (v)	70
Anf. 90 YVONNE RUWAIDA (mp)	71
Anf. 91 LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	73
Anf. 92 YVONNE RUWAIDA (mp)	75
Anf. 93 LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	76
Anf. 94 YVONNE RUWAIDA (mp)	76
Beslut	76
TU7 Trafikpolitikens inriktning	76
JuU10 Polisfrågor.....	79
JuU13 Särskild utlänningskontroll.....	81
Beslut om samlad votering	82
10 § Vissa läroplansfrågor m.m.	82
Utbildningsutskottets betänkande 1996/97:UbU8	82
Anf. 95 MARGARETA E NORDENVALL (m).....	82
Anf. 96 ANDREAS CARLGREN (c).....	84
Anf. 97 OLA STRÖM (fp)	84
Anf. 98 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v).....	86
Anf. 99 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik.....	87
Anf. 100 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik.....	87
Anf. 101 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik.....	88
Anf. 102 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik.....	88
Anf. 103 INGER DAVIDSON (kd)	88
Anf. 104 INGEGERD WÄRNERSSON (s)	89
Anf. 105 MARGARETA E NORDENVALL (m) replik.....	90
Anf. 106 INGEGERD WÄRNERSSON (s) replik.....	90
Anf. 107 GUNNAR GOUDE (mp)	90
(Beslut fattades efter 11 §.)	90
11 § Vissa konkurrensfrågor	90
Näringsutskottets betänkande 1996/97:NU9	90
Anf. 108 OLA KARLSSON (m)	90
Anf. 109 KJELL ERICSSON (c).....	93

Anf. 110	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp)	96
Anf. 111	KJELL ERICSSON (c) replik	99
Anf. 112	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik	99
Anf. 113	KJELL ERICSSON (c) replik	100
Anf. 114	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik	100
Anf. 115	PER ROSENGREN (v)	100
Anf. 116	OLA KARLSSON (m) replik	102
Anf. 117	PER ROSENGREN (v) replik	103
Anf. 118	OLA KARLSSON (m) replik	104
Anf. 119	PER ROSENGREN (v) replik	104
Anf. 120	EVA GOËS (mp)	105
Anf. 121	MARIE GRANLUND (s)	106
Anf. 122	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp)	109
Anf. 123	MARIE GRANLUND (s) replik	109
Anf. 124	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik	109
Anf. 125	MARIE GRANLUND (s) replik	110
Anf. 126	OLA KARLSSON (m) replik	110
Anf. 127	MARIE GRANLUND (s) replik	111
Anf. 128	OLA KARLSSON (m) replik	111
Anf. 129	MARIE GRANLUND (s) replik	112
Anf. 130	KJELL ERICSSON (c) replik	112
Anf. 131	MARIE GRANLUND (s) replik	113
Anf. 132	EVA GOËS (mp) replik	113
Anf. 133	MARIE GRANLUND (s) replik	113
Anf. 134	EVA GOËS (mp) replik	113
Anf. 135	OLLE LINDSTRÖM (m)	114
Beslut		114
	UbU8 Vissa läroplansfrågor m.m.	114
	NU9 Vissa konkurrensfrågor	116
Beslut om samlad votering		117
12 § Vissa fastighetsrättsliga frågor		117
	Bostadsutskottets betänkande 1996/97:BoU11	117
Anf. 136	INGA BERGGREN (m)	117
Anf. 137	ESKIL ERLANDSSON (c)	118
Anf. 138	ERLING BAGER (fp)	119
Anf. 139	OWE HELLBERG (v)	119
Anf. 140	ULF BJÖRKLUND (kd)	120
Anf. 141	BENGT-OLA RYTTAR (s)	121
Anf. 142	INGA BERGGREN (m)	122
Anf. 143	BENGT-OLA RYTTAR (s)	122
Anf. 144	PER LAGER (mp)	123
Anf. 145	LEIF MARKLUND (s)	123
	(Beslut fattades efter 13 §.)	124
13 § Egenskapskrav på byggnader m.m.		124
	Bostadsutskottets betänkande 1996/97:BoU12	124

Anf. 146 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m).....	124
Anf. 147 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	125
Anf. 148 ERLING BAGER (fp).....	126
Anf. 149 OWE HELLBERG (v).....	127
Anf. 150 PER LAGER (mp).....	129
Anf. 151 ULF BJÖRKLUND (kd).....	131
Anf. 152 RUNE EVENSSON (s).....	131
Anf. 153 OWE HELLBERG (v) replik.....	134
Anf. 154 RUNE EVENSSON (s) replik.....	134
Anf. 155 OWE HELLBERG (v) replik.....	135
Anf. 156 RUNE EVENSSON (s) replik.....	135
Anf. 157 PER LAGER (mp) replik.....	135
Anf. 158 RUNE EVENSSON (s) replik.....	136
Anf. 159 PER LAGER (mp) replik.....	136
Anf. 160 ERLING BAGER (fp) replik.....	136
Anf. 161 RUNE EVENSSON (s) replik.....	136
Anf. 162 ERLING BAGER (fp) replik.....	137
Anf. 163 RUNE EVENSSON (s) replik.....	137
Anf. 164 ULF BJÖRKLUND (kd) replik.....	137
Anf. 165 RUNE EVENSSON (s) replik.....	137
Anf. 166 ULF BJÖRKLUND (kd) replik.....	138
Anf. 167 BARBRO JOHANSSON (mp).....	138
Beslut.....	139
BoU11 Vissa fastighetsrättsliga frågor.....	139
BoU12 Egenskapskrav på byggnader m.m.....	141
14 § Bordläggning.....	143
15 § Anmälan om interpellation.....	143
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	144
17 § Kammaren åtskildes kl. 22.07.....	144

Prot. 1996/97:82
20 mars

Gotab, Stockholm 1997